

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

38 nci Birleşim

24 . 2 . 1967 Cuma

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	146
2. — Yoklama	146,147
3. — Genel görüşme	147,160,202
1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 6 arkadaşının, Millî Eği- tim politikası ile ilgili bir genel görüşme açılması hususunda önergesi (8/15)	147 :159, 160 :202,202 :226

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Anayasa Mahkemesine bir asıl üye,
Yüksek Hâkimler Kuruluna iki asıl üye,
Yüksek Hâkimler Kuruluna bir asıl ve bir
yedek üye için yapılan seçimlerde üyelere
hiç biri yeter çoğunluk oyunu alamadıkların-
dan ve devam halinde de müspet bir sonuç el-
de edileceği umulmadığından seçimlerin yapıl-
ması gelecek birleşime bırakıldı.

İngiltere Parlamentosunun davetlisi olarak,
altı kişilik bir Türk Parlâmento heyetinin İn-
giltere'yi ziyaretinin uygun bulunduğu dair
kararı tasvibolundu.

Tekel Genel Müdürlüğü 1966 yılı Bütçe Ka-
nununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması
hakkında kanun tasarısı görüşüldü ve tasarı-
nın kanunlaşması kabul edildi.

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet
Yıldız ve 6 arkadaşının önerisi üzerinde Mil-
lî Eğitim politikası ile ilgili olarak açılması-
na karar verilen genel görüşmeye bir süre de-
vam ve bu konunun görüşülmesi için Genel Ku-
rulun 24 . 2 . 1967 Cuma günü toplanması ka-
bul olundu.

24 Şubat 1967 Cuma günü saat 10,30 da top-
lanılmak üzere birleşime saat 20,17 de son ve-
rildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Gaziantep
<i>Fikret Turhangil</i>	<i>Nizamettin Özgül</i>
	Kâtip
	Çanakkale
	<i>Nahit Altan</i>

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,30

BAŞKAN — Başkanvekili Fikret Turhangil

KÂTİPLER : Nahit Altan (Çanakkale), Azmi Erdoğan (Diyarbakır)

BAŞKAN — 38 nci Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz yoktur. Çoğun-

luk olması ihtimaline binaen 11,15 te toplan-
mak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 10,40

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 11,15

BAŞKAN — Başkanvekili Fikret Turhangil

KÂTIPLER : Nahit Altan (Çanakkale), Azmi Erdoğan (Diyarbakır)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapıyoruz.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğuluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

3. — GENEL GÖRÜŞME

1. — *Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 6 arkadaşının, Millî Eğitim politikası ile ilgili bir genel görüşme açılması hususunda önergesi (8/15) (1)*

BAŞKAN — Adalet Partisi Grubu adına Sayın Tevetoğlu, görüşmeye devam etmek üzere buyurun.

A. P. GRUPU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Sayın Başkan, sayın senatör arkadaşlarım.

Genel görüşme üzerindeki mâruzatımıza dün kaldığımız yerden devam edeceğiz. İki cümle ile ihlâsa etmek gerekirse dün millî eğitim yoluyla gerçekleştirilmek istenmiş bir komünist plânının köklerini, gövdesini ve bugünkü uçlarını önümüze sermeye çalıştık. Bugünkü Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu yöneticilerinin de komünist yazarlar kadrosuna dâhil buldukları açıkça komünist propaganda-sı, Sovyet rejimi hayranlığı, Allahsızlık, ahlâksızlık telkinleri yapılmış, Köy Enstitü Dergilerinden verdiğimiz örnekler, Hakkı Tonguç'un «Eğitim yolu ile kalkındırılacak köy» kitabından yolunu, ışıtan yıldız olarak vasıflandırdığı fikir ve plânını benimsediğini itiraf ettiği pîri Edhem Nejat ile ilk Türk komünist Partisini kuranlardan ve Trabzon'da gebertilenlerden biri olan bu azılı komünistin Türk öğretmenlerine, Tonguçlara beyanname ve vasi-

yetinden Moskova'da basılmış bir eserin fotokopilerinden okuduğumuz parçalar, bize kızıl zincirin günümüze kadar gelen halkalarını açıkça göstermiştir.

Komünist Edhem Nejad kızıl zincirin başı, pîri, komünistliğini gizliyen Hakkı Tonguç ilk tohum ekene ve ektireni, gövdesi veyahut kendi tâbirleri ile babası; bugün öğretmenlerin meslek teşekküllerine mütallat olanlar da Şükü Koç başta olmak üzere bunların evlâtları, oğulları zincirin bugünkü uçları, kuyrukları bölümüdür. Bu kişilerin Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonunu nasıl politikaya attiklerinin, soktuklarının, buluşturduklarının inkâr kabul etmez resmî vesikalarını sunmaya başlamıştık.

Köy Öğretmenleri Derneği tüzüğü'nün 3 ncu maddesini okuyarak, «menşei, köy entitüsü olup 18 yaşını bitirmiş bilûnum öğretmen, gezici öğretmen veya başöğretmen veya ilköğretim, müfettişleri, Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlığının diğer işlerinde görevli bulunan memurlar derneğe üye olabilirler» gerçeğini ortaya koyarak ikililiğin kimler tarafından ilk defa ihdas edildiğini iddia edenlerin iddialarını tam mânası ile yalanlamak suretiyle ortaya koyduk. Burada, bu İzmir bölgesinde, bu ayrılık, bu ikililik, bu köy enstitüsünden yetişenler kligi, tarikatı kurma çabasına reaksiyon, karşılık olarak teşekkül etmiş diğer bir öğretmen derneğini, Sayın Yıldız'ın kasden hedef aldığı, milliyetçi öğretmenler derneği ile karış-tırışı da çok kötü bir taktiktir. Milliyetçi öğ-

(1) Önerge ve ilk görüşmeler 16.2.1967 günlü 35 ve 23.2.1967 tarihli 37 nci birleşimlere ait tutanak dergilerindedir.

retmenler birliği tüzüğü'nün 3 ncu maddesi ise aynen şudur :

«Sayfa 11. — Üyelik: (asli üyelik)

Madde 3. — Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda olan ve her derecedeki resmî, özel, azınlık ve yabancı okullarda ve fakültelerde öğretmenlik, profesörlük, doçentlik ve asistanlık yapmakta olanlarla bu görevden istekleri ile ayrılan ve emekli olanlar öğretmen olup da millî eğitim teşkilâtında çalışanlar birliğe üye olabilirler.»

Anlaşıyor ve görülüyor ki, dernek tüzüklerine köy enstitüsünden yetişenler almır, almaz meselesinin icyüzü Sayın Yıldız'a öğretildiği ve bugünkü sol basında da yer aldığı gibi değildir.

1953 ten sonraki yıllarda da aynı solcu şebeke tarafından çıkartılmakta olan (Köy ve öğretim) dergisinin kolleksiyonları da bu konunun pek açık, pek çirkin ve utandırıcı örnekleri ile doludur. Türkiye Öğretmenler Derneği Millî Federasyonunun bölücülük ve tarikat faaliyetleri yalnız bizim bildiğimiz ve belirttiğimiz bir gerçek değildir.

Bakınız Cumhuriyet Halk Partisi Millî Eğitim bakanlarından Sayın Edirne Senatörü arkadaşımız Tahsin Banguoğlu daha 18 gün önce 6 Şubat'ta verdiği bir beyanatta ne diyorlar: «Millî Eğitim Bakanlığının bu yoldaki tasarıflarını normal ölçülerin dışında bulmuyorun. Yüksek zümreler arasında olduğu gibi, öğretmenler arasında da solcular yayılmıştır. Bu siyasi bir akımdır. Gelecek kuşakları yetiştirecek öğretim topluluğuna girmemesi hele öğretmenin öğretmenlik görevini etkiliyecek bir yönden gelişmemesi arzuya değerlidir. Maaşlesek çok eski yıllardan beri bazı politikacılar öğretmen topluluğu içinde bu türlü fikirleri yaratmayı, maksatlarına ulaşmak için en sağlam yol sandılar. Gerçekten öğretmenlerin bu türlü akımlara ve politikaya kapılmaları umumi efkâr ve özellikle köylü vatandaşın siyasi kanaati üzerinde fazla etkili olmamaktadır, ve az etkili olmakta devam edecektir. Bu gibi davranışlardan ancak eğitim hizmeti zarar görmektedir. Öğretmenler vasıtası ile köyün mânaviyatını sarsacaklarını uman solcular bir şey elde edemeyeceklerdir. Türk halkının mânaviyatı çok kuvvetlidir. Milliyet duygusuna, dinine, ailesine, millî ve dinî ahlâk ve mülkiyet hakkı-

na sıkı sıkıya bağlı olan Türk halkı bu kurumları inkâr eden, küğümsiyen veya sarsmak isteyen sol propagandacılar karşı çok kuvvetlidir. Öğretmenlerin esas görevi Türk köylüsüne medeniyetçilik, ilericiçilik götürmektir. Solculuk değildir. Atatürk'ten aldığımız ilerici ülküyü genç kuşaklara mal etmek bizlerin esas görevi olmalıdır. Sosyalizm, günlük geçim ve politika çıkarları ile ilgili bir siyasi propagandadır. Türk öğretmenine bunlar yakışmaz.»

Şimdi de federasyon için bakınız açık olarak ne söylüyorlar :

«Federasyon, meslek mensuplarının bütünü'nün birliği olması gerekir. Fakat bunun içerisinde solcu politikacılar ayrılık sokmuşlardır. Bir yandan köy enstitüsü mensuplarına, «sizi küğümsüyorlar, hakir görüyorlar!» demişler. Onları kışkırtmışlar; öte yandan da öğretmen okulu mezunlarını gerici sıfatı ile kötülemeye çalışmışlardır. Bu şahıslar kendi siyasi çıkarları için topluluğu ikiye bölme gayretlerine devam etmektedirler.»

Görülüyor ki, fikir ve iddialarımızı bizimle paylaşanlar mevcuttur. Yalnız Sayın Banguoğlu mu? Yine Cumhuriyet Halk Partisi Millî Eğitim Bakanlarından Sayın Öktem ve Sayın Hatipoğlu da aynı federasyon yöneticilerinin «kanuna, meslek terbiye ahlâk ve disiplinine» aykırı tutumlarını, gizli siyasi faaliyetlerini açıkça ifade etmişlerdir.

14 Temmuz 1964 te, tertipçileri için Türk maarif tarihinde bir yüz karası leke olan Millî Eğitim Bakanının öğretmenler tarafından yuhalanması ve İşçi partililerle birlikte komünistlikten hapisşanede yatan ve bugün de komünistlikten mahkûmiyet giyip, tasdik olunmuş arkadaşlarını Mahmut Makal adlı mâlûm solcunun teklifi ile hapsanede ziyaretleri hâdiselerinin vukubulduğu toplantıda Sayın Öktem aynen şunları söylemiştir :

«Federasyon Başkanının Bakanlıkla federasyon arasında tek taraflı ve siyasi karakter taşıyan beyanını siz de dündünüz. Aslında kendilerinin Genel Kurula vermeleri gereken bir yıllık çalışmalarına ait hesabı bir tarafa bırakarak Eğitim Bakanlığını hesap verir bir durumda bırakmışlardır.»

Yine Öktem, 11 Aralık 1966 da Millet Meclisinde bu federasyonun baskı grubu haline girişini aynen şu cümlelerle yermektedir :

«Bir Devlet hizmetinin ifasında sorumluluk taşıyanlardır ki, o hizmetin yürütülmesinde yetki sahibi olurlar. Kamu personeline kurulan teşekküllerin, kuruluş gayelerini aşarak ve birer baskı grubu haline girerek Bakanlığın idari tasarrufunu dahi kendi etkileri altına almaya kalkışmasına ne memurlarla ilgili mevzuatımız, ne de kendisine karşı asgari saygısı olan ve Yüce huzurunuzda bir âmme hizmetinin sorumluluğunu taşıyan her hangi bir Bakan müsamaha gösteremez.»

Sayın Hatiboğlu'nun 5 Haziran 1963 tarihli Ulus Gazetesinde çıkan beyanatı ise aynen şudur : «Memleketin ciddî dâvalarının hizmet beklediği şu sıralarda, Federasyon idarecileri de bizimle işte böyle bildirilerle işbirliği yapmaktadırlar. Fakat ben bu çeşit asılsız isnatlar, küçük konular üzerinde daha fazla durmak da istemiyorum. Ancak bu idarecilerin bâzı partilerle başka yönlerden ve başka maksatlarla temasta bulunduğunu da umumi efkâr elbet bir gün öğrenecektir.»

Sayın Şevket Raşit Hatiboğlu bunu söylerken hiç şüphe yok ki, bir partinin faaliyetine, bu teşekkülü temsil etmek üzere katılması Federasyon Başkanınca istenen şahsa bir yazı ile ve İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü vasıtası ile verilmiş emri kastedmektedir. Bu yazıdan İstanbul'daki bir öğretmen ve onun İşçi Partisi ile münasebet ve faaliyetleri kastedildiği anlaşılmaktadır.

Şükrü Koç, Hayrettin Uysal, Hürrem Arman ve Fakir Baykurt gibilerden müteşekkil bu sol şebekenin Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu ve Türkiye Öğretmenler Sendikasını ele geçirmelerinden sonra bu meslek teşekkülleri, köy enstitülerinden olan kendi kafalarında olanların vekâlet kademelerini, Ankara ve çevresi öğretmenliklerini, müfettişliklerini doldurmaları için plânlı tâyinlerinin sağlanmasında ve böylece ilerîcilik, Atatürkçülük iddiaları ile Ankara'da Bakanlık - Hükümetleri ve Parlâmentoyu baskı altına alacak bir siyasi kuvvet haline getirilmek, nizam ve kanun düşmanı, yeraltı faaliyetlerinin yerüstü bir destekçisi haline sokulmak istenmiştir.

1960 dan bu yana kaç köy enstitüsü menşeli öğretmen bu baskı kuvvetçileri ve ortakları tarafından Ankara ve kazalarına getirildi-

ğini, kaç tanesinin köylerden merkezlere, müfettişliklere, tâyin edildiğini Sayın Bakanın açıklamasını bilhassa rica edeceğim. Bu sol şebekeden bâzılarının Türkiye İşçi Partisi başta olmak üzere Cumhuriyet Halk Partisi ve diğer partilerden mebus ve senatör seçimlerini sağlamak yolunda bu meslek teşekküllerinin, seçimlerde bilfiil siyasi kampanyalara karıştıkları malûmdur. Bugün Cumhuriyet Halk Partisinde görünen ve fakat gönülleri İşçi Partisinde olan ve eğer kapanmazsa yakın gelecekte soluğu orada alacakları muhakkak görünen siyasi Federasyon yöneticilerinin, bu teşekkülü, dün açıkladığımız vesikalarına rağmen, Cumhuriyet Halk Partisinden de çok T. İ. P. in bir kolu haline getirmek istedikleri aşîkârdır. Bu alâka ve münasebetlere ait birçok vesika mevcuttur. Sabrınızı daha fazla tüketmemek için bir ikisini sunmakla yetineceğiz.

En son 13 . 7 . 1965 te yapılan Federasyon kongresinde geçen üzücü hâdiseler üzerine burada isimleri ve imzaları mahfuz fotokopide görünen vatansever öğretmenler tarafından Sakarya'daki kongre başkanlığına verilen önerge : «Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Aybar mesajının sürekli alkışlanmasına mukabil, Sayın Maarif Bakanı Cihat Bilgehan'ın mesajının yuhalanmasında güdülen menfur gayenin karşısında bulunduğumuzu, komünizm düşmanı öğretmenler olarak idealimizi Atatürk'ün arz ettiği «Komünizmi nerede bulursak, orada boğmak suretiyle» hayatımız boyunca tahakkuk ettireceğimizin kongre delegeleri tarafından bir defa daha bilinmesi maksadı ile okunmasını arz ve teklif ederiz. 13 . 7 . 1965 ve imzalar.»

Yine 7 . 10 . 1965 sayın arkadaşımızın adını sık sık zikrettiği Samsun'daki öğretmenlerin katıldığı ve malûm ve mahut, meşhur solcularla çektiği T. İ. P. kongresine ait bir resim var! Bunu da burada göstermeği, bu adamların fiilen bu işi nerelere kadar vardıkları bir delil olarak sunmak istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, asıl bu sunduğum vesikalardan da daha mühim olanı, (Bizim Radyo) adlı komünist propaganda merkezinin, bu Federasyon ve yöneticileri ile alâkalı ibret ve hayret verici bültenleridir ki, burada başlı başına bir konuşma konusu olabilir.

HİKMET İŞMEN (Kocaeli) — Sayın Başkanım, Tevetoğlu acaba sık sık Türkiye İşçi Partisine neden sataşma yapıyor. Böylece bir hükme bağlıyor.

BAŞKAN — Sayın İşmen, bir hatip konuşurken müdahale etmeyin. Sataşma olursa bilâhara söz istersiniz. Konuşması bittikten sonra söz istersiniz. Çok rica edeceğim, usulümüz değildir. Soru sorulamaz. Söz istersiniz. Taktir edilir, mümkün olursa verilir veya Heyeti Umumiyenin reyine sunulur. Lütfen bu usule riayet edilmesini rica ederim. Buyurun sayın hatip devam ediniz.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Köy Enstitüsü mezunu vatansever bir öğretmen (Büyük ifşaat) başlıklı bir açıklamasında aynen şöyle diyor : «Hürrem Arman,» iyi zabdetsin Sayın T.İ.P. Senatörü. Yazsınlar, not alsınlar. «Hürrem Arman T.İ.P. kongrelerine devamlı gitmektedir.» Arman gidebilir. Aneak Federasyon İkinci Başkanı olarak ne gitmeye ne de konuşmaya hakkı yoktur. Bu konuda bizi istismar etmektedir. Hürrem Arman Bulgar Kültür Ataşesi ile Federasyon İcra Komitesinin tasvibini almadan Ataşenin görüşme isteğini, ayrıca ne hakkında görüşeceğini öğrenmeden Federasyon İkinci Başkanı olarak kabul etmiş ve görüşmüştür. Osman Bolu'nun ısrarı üzerine durumu emniyete bildirmiştir.» Bu Hürrem Arman'la ilgili iki hâdiseyi ve vesikayı da sunacağım.

Bunlardan biri, Yüce Senatamızda bulunan iki çok muhterem arkadaşımızın Sayın Özgünes ve Sayın Banguoğlu'nun da hazır buldukları bir toplantıda geçmiş bulunmaktadır. Buradaki konuşmalar hakikaten ibret ve dehşet vericidir. Aynen okuyorum :

«Mustafa Esen — Bugün bütün gerici hareketlerin müsebbipleri, tahrikçileri ve teşvikçileri komünistlerdir.

Emekli Öğretmen Galip Arı — Dinleyiciler de çağrılanlar kadar Atatürkçüdür.»

Güya Sayın Yıldız'ın da Atatürkçü olduklarını şiddetle savunduğu bu kimseler Atatürkçülük yolunda gericilikle mücadele için 24 derneği davet etmişler ve onlarla bu işin esaslarını tesbit etmeye çalışıyorlardı. Kapının dışında kalanlar - «Komünistler içeride memleketin felâketini hazırlıyorlar.»

«Sayın Tahsin Banguoğlu — Bu toplantıdaki görüşmelerden bir hayli faydalandım. Fakat

ileri sürülen fikirlere katılıyorum demek değildir, Doğan Avcıoğlu, ekonomik görüşlerini ortaya koydu. Bu görüş bir tarihî maddecilik, komünizm görüşüdür. Bu memleketi sınıf mücadelesine götürür. Türk toplumu için zararlı bir görüştür. Biz bu görüş ve fikre katılmıyoruz. Hürrem Arman İslâm dinini küçültücü mahiyette konuştu.»

«Biz dine hürmetkârız. Onun için buna da iştirak etmiyoruz. Genç arkadaş Alper Aksan'ın da fikirlerine katılmıyorum. Genç arkadaş gericilerin senelerce Cumhuriyet Halk Partisi içinde barındıklarını ve himaye edildiklerini söyledi. Burada partileri karıştırmıyacağız.»

«Sayın Mehmet Özgünes — Bugün Türkiye'de yeraltında maskeli komünistler var. Lâfla değil bunu ispat ederim. Dıştaki temasları ile, mektupları ile açıklarım. Şimdi onlar toprağın üstüne çıkmaya başladılar. Komünizmi yalnız polise bırakmıyacağız. Bu namussuzca çalışan bir akımdır. Maskeli geziyorlar, çünkü kanun yasak ediyor.»

Sayın arkadaşlar, ya bu gerçeklerin, Türk Milletinin görüş, duyuş ve isteklerinin ifadesi, sözler yanında federasyon yöneticileri ne düşünüyor? Neler plânlıyor ve istiyorlar? Bunu da anlamak, beş kişilik komisyonlarında, Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu temsilcisi Hürrem Arman'ın burada neler söylediğini öğrenmekle mümkündür.

3 Nisan 1964 Cuma günü saat 17,00 de Gazeteciler Merkezindeki toplantıda Doğan Kasaroglu, Doğan Avcıoğlu, Aziz Alman, İsmail Aras, Naci Barlas ve Alper Aktan'dan müteşekkil Daimî Komite toplantısında Hürrem Arman, Arap harfleri ile yazılı notlarından faydalanarak gericilikle savaş, ilke ve metotlarını aynen şu şekilde ifade ediyor :

«Arkadaşlar, Atatürk irticaı ortadan tam olarak kaldırmış ve Türk Devletini lâiklik ilkesi ile tam modern bir cemiyet haline getirdi. Fakat 1938 de Atatürk öldükten sonra idareyi eline alanlar Atatürk'ün bu ilkesinden ayrılarak irticaı siyasi çıkarları için tâviz vermeye başladılar. Bu tâviz politikası bilhassa 1959 dan sonra daha da şiddetlendi ve bugün Türkiye irticaı ciddî tehdidine mâruz kaldı. Biz Atatürkçü aydınlar olarak irtica ile savaşa başlarken Mustafa Kemal'in devrine dönmeliyiz. Bu sebep-

le neşredebileceğimiz bildiride yer alacak tekliflerimizin arasında şimdi arz edeceğim konular yer almalıdır :

a) Bir fesat yuvası olan İmam - Hatip okulları kapatılmalıdır.

b) Okullardaki din - dersleri kaldırılmalı, köylerde ve kentlerde çalışmakta olan Kuran kursları kapatılmalıdır.

c) Devlet Radyosundan yapılmakta olan dinî neşriyat derhal durdurulmalı ve miktarı 350 nin üstünde olan din neşriyatı yapan gazete ve dergiler kapatılmalı,

ç) Diyanet İşleri Reisliği lâğvedilmeli ve Hac seferleri yasak edilmeli.»

Muhterem arkadaşlar, Hürrem Arman'la ilgili ikinci vesika Almanya'da esrar kaçakçılığı yaparken yakalanan bir komünistten kendisine gönderilen ve basına intikal etmiş bulunan bir mektuptur :

«Sovyet Rusya'ya gitmek için Bonn'da ve Doğu - Almanya'da Sovyet makamları ile Ossinkin ile Fransa'daki Türk ve yabancı komünist ajanlarla muhabere ve münasebetleri» açıklanan 1963 Mayıs'da Trabzon Beşikdüzü Öğretmen Okulu Edebiyat öğretmenliğinden ayrılmış ve Haziranda Hamburg'a gitmiş Orhan Aksungur'un Hürrem Arman'a yazdığı 2 Eylül 1964 günü basına intikal eden mektupta şunlar söylenmektedir :

«Anadolu'da bir halk ihtilâli lâzım. Bu ihtilâl olacaktır. Anadolu halkının kanını zıkmılandanların kemiklerinden binalar yapıldığını göreceğiz.»

İşte Federasyon yöneticileri! Aynı şebeke (UNESCO) gibi bir teşkilâtın başına da belâ olmuşlardır. Hürrem Arman'a gelen mektupların basında yer alması sayın arkadaşlarımız devam etmektedir. En sonuncusu 19 Şubat 1967 tarihli Babiâlîde Sabah gazetesinde «Soleu öğretmenler T.İ.P. hesabına çalışıyorlar» başlığı altında mektubun fotokopisi ile birlikte yayınlanmıştır. Bakınız ne deniyor. Sayın T.İ.P. li Senatör arkadaşımız lütfen dinlesinler. «Aşırı soleu olarak tanınan ve seçimlerde İstanbul'da T.İ.P. propaganda servisini idare eden İlköğretim Müfettişi Şerif Tekben Hasanoğlu Köy Enstitüsü Müdürlüğü yapmış aşırı solcu ve Koç Federasyonu İkinci Başkanlarından Hürrem Arman'a yazdığı mektupta, Elâzığ'da yaptığı aşırı sol

faaliyeti ve T.İ.P. nin gelişmesini anlatmaktadır.»

Şerif Tekben mektubuna «Kardeşim Hürrem» diye başlamakta ve emeklilik işlemi ile ilgili bilgi verdikten sonra şöyle demektedir : «Dolap beygiri gibi sinema, sendika, otel arasında dönüp duruyorum. Yalnız çok faydalı oldu benim buraya gelişim. Sosyal mücadele ve ilerleme yönünden iyi müşahedelerim var. İşçi Partisinin durumu ve halk ve öğretmenlerin tutumu, okunan kitaplar ve gazeteler bu ölü yerde bile müthiş kitap satılıyor. Bütün sosyal yayınlar geliyor. Ant, Yön, Sosyalist dergisi gırla...»

Dün okuduğumuz bildirilerin mühim bir kısmının da Yön'de yer aldığını, ve Yön dergisinde esasen bu şebeke ve kadronun nasıl çalıştığını, nasıl işbirliği halinde bulunduğunu koleksiyonlardan da tesbit etmek mümkündür. «Şimdi ben emeklilik özgürlüğüne kavuşunca yapacağım işi düşünmekteyim. Bu taraflardaki İşçi Partisi mensupları köylülere anlaşılabilir, Karagöz gibi resimli bilhassa karikatürlü haftalık bir gazeteye ihtiyaç olduğunu söylüyorlar. Alacaksın günün cinayet ve hırsızlıklarını, Meclis dalaverelerini, sosyalistçe köylüle, halka sunacaksın.»

«Buradaki arkadaşlar İstanbul'daki sosyalistlerin işi değil araya adam girmeden, köylü kendiliğinden gazeteden bir şey anlamalı diyorlar. Bizim Kurtuluş'taki (Köylü toprağa kavuş) karikatürü pek tutulmuş.» Gazete ilâve ediyor : «Şimdi, mektuptan alınan bu parçadan sonra aşırı sol propaganda yaptıklarından dolayı öğretmenlerin yerlerini değiştiren Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerine ve Millî Eğitim Bakanına T.İ.P., C.H.P., Koç Federasyonu yetkililerinin şiddetle çatmaları, Deniz hakkında gensoru vermelerinin asıl sebebini Tekben'in, Hürrem Arman'a yazdığı mektup ortaya koymaktadır.»

«Şerif Tekben İstanbul'dan Elâzığ'a nakledilmeden önce T.İ.P. nin İstanbul'da propagandasını idare eden Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu - Koç Federasyonu - üyelerindedir. Senato seçimlerinde T.İ.P. nin duvar afişlerini ve beyannamelerini Denizli Öğretmenler Derneğine gönderen şahıstır.» Şimdi bu Denizli işinden de başka şeyler çıkacak. «Haber o

zaman gazetemizde çıkmıştı. İstanbul'da yayınlanan aşırı solcu İmece dergisinin yönetici ve yazarlarından T.İ.P. propaganda servisini yönettiğinden Bakanlıkça Elâzığ'a nakledilmiştir.»

Sayın arkadaşlarım, adı burada zikredilen bu öğretmen teşekkülüne musallat olmuş ve dün tâyini üzerinde yapılan tasarruf hakkında sayın arkadaşımızın söz ettiği diğer bir şahıstan kısaca bahsetmek gerekiyor.

Hâlâ Türk Maarif camiası içinde tutuluşuna akıl erdiremediğimiz mülevves ve müstehçen eserlerin ve maksatla, kasıtlı, hayasızca adlandırılmış «Cüce Muhammed» müellifi Türk Öğretmenleri Sendikası Genel Başkanına ait bâzı hususları da görelim.

Amerikan yardımı ile ve köylere hitabeden kitaplar neşredilmek üzere kurulan Basılı Eğitim malzemeleri yayınları kuruluşunda bu kimsenin 16 kitabı satın alınmış ve basılmış ve ayrıca İlköğretim müfettişlerinden başka bir vazifede paralı olarak çalıştırılmaları kanunen memnu bulunduğu halde bol para verilebilmesi için mütehassıs adı ile ve dolgun yevmiyelerle burada çalıştırılmış bu Fakir Baykurt adlı Genel Başkana ayrıca telif hakkı da ödenmiştir. Müfettiş aylığını da ayrıca sanki bir vazife görmüş gibi Devletten almaya devam etmiştir. Şüphesiz Bulgar Devletinden aldığı bizzat kendisi tarafından ifade edilen levalar bu paraların dışındadır.

Bu İlköğretim Müfettişinin sendika kurulmadan önce Bulgar Kültür Ataşesi ile Hürrem Arman vasıtasıyla temaslarda bulunduğu ve işbirliği tesis ettiği hususu demin de arz ettiğim gibi basına intikal etmiş bulunmaktadır. Ayrıca sendikayı kurar kurmaz kendisinin Bulgar Hükümeti tarafından Bulgaristan'a davet edildiği, bu bir ilk mektep müfettişi. Bulgaristan'a gidiyor. Ne âlâ! Özgürlük var! Hürriyet var! Uygarlık var!

Sendikayı kurar kurmaz kendisinin Bulgar Hükümeti tarafından Bulgaristan'a davet edildiği ve orada da 4 kitabının Bulgarlar tarafından satın alındığı gerçeği yine basına intikal eden kendi itirafları ile de sabittir. Şurada elimde 19 Şubat 1967 günü Tercüman'da bu kimsenin mahkeme kanalı ile yolladığı ve altına da (Fakir Baykurt TÖS Genel Başkanı) diye imza koyduğu bir tezkip var, oradan aynen okuyorum :

«Bulgaristan'a yaptığım gezi ile sizin takım pek meşgul maşallah. Bulgaristan bir komşu ülkedir. Ünlü ünsüz pek çok insan gidip orada olanları görmektedir. Ben lehte ve aleyhteki gözlemlerimi açık açık yazdım. Siz de gidin aksini yazın. Bu yazılarım için para aldığımı yazıyorsunuz. Ne biliyorsunuz? Orada yayınlanan 4 kitabım için Bulgarların bana verdiği 300 Leva Türk Parası ile 1 800 lira filândır.» Esasen Bulgaristan'dan döner dönmez intibalarının gizli olmıyan ve Bulgaristan'daki rejjimi ve hayatı öven taraf ve yazılarının da yine kendi yayın organları mahiyetinde olan malûm Yön dergisinde tefrika suretiyle yayımlanması bu iştiraklerin açık delilleridir. Bu konulara Bakanlıkça ve yetkili makamlarca Cumhuriyet Savcılığınca el konulması şarttır, zarurettir. Bakınız dünkü Cumhuriyette Bulgar beslemesi Genel Başkanla ilgili olarak çıkarılmak istenilen baskı yaygarasına : Cumhuriyet; 23 Şubat 1967 : «Trabzon TÖS Başkanı öğretmenler örgütlenecek dedi.» TÖS Genel Başkanının köy öğretmenliğine atanması üzerine TÖS Şube Başkanı Ziya Akgün yayınladığı bildiriye örgütümüzün Genel Başkanlığına getireceğimiz her meslektaşımızın aynı işleme tabi tutulacağı ihtimalini hesaba katıyoruz. Buna karşı örgütlenme çalışmalarımızdan hiçbir şey eksilmiyecektir. Çünkü, TÖS halkımızın okumasından, uyanmasından ve mensuplarının en tabii haklarını korumaktan yana güçlü bir örgüttür.»

«Demokratik düzen içinde yasaların verdiği hakların kullanılmasında engeller çıkarmak tüm öğretmenleri yüreğinden yaralamıştır.» demektedir.

Sayın arkadaşlarım, şimdi, ortanın solcularından gönderilen bir ibretlik bayram tebrikini sunduktan sonra, hatırı kalmaması için diğer bir arkadaşım faaliyetlerinden örnekler vereceğimi. Bu elimde bir tek örneği bulunan - pulu, damgası hepsi üzerinde - Afyon: 5 . 1 . 1967 damgasını taşıyan ve bir ilkokul müdürlüğüne (Kızılk köyü İlkokul Müdürlüğüne) gönderilen bayram tebriki cidden ibret verici ve dikkate şayandır.

Cumhuriyet Halk Partisinin alemi, altında Afyon C. H. P. İl Yönetim Kurulu ve ondan sonra Fikret Özdilek diye, sıra ile bütün sekreter, muhasip ve üyeler diye ve daha sonra

«en derin saygı ve hürmetleri ile mübarek bayramınızı kutlular bütün kardeşlerimize Cenabı Haktan sağlık ve mutluluklar diler.» Hakikaten yerinde temennisinden sonra «ortanın solu» diye üçüncü sayfada şunları yazıyorlar: «Aşırı solun, komünizmin, aşırı sağın, gericiliğin, ortanın, duruculuğun karşısındadır. Ortanın solu insana en üstün değeri verir. İnsan insanı, zümre zümreyi, kişiler ve yabancılar ülkeyi sömürmemelidir. Ortanın solu, halkın ve ülkenin ihtiyacı olan reformları yapmak, sosyal adaleti ve sosyal güvenliği sağlamak, demokratik düzeni korumak ve yaşatmak demektir. Ortanın solu demokratik bir halk hareketidir. Köylünün mutluluğu ve zenginliğe ermesidir. (Ortadan «bravo» sesleri)

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Bayıldım.

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Takdir eden, «bravo» diyen, bilhassa Sayın Tabii Senatör arkadaşlarımızın arasında oturan C. H. P. li arkadaşlarımızın «bravo» demesi ile hakikaten bu sözleri takdir etmesi elbette kendi takdirlerine kalınmış bir husustur. Ama bizim tasvip ve kabul edemeyeceğimiz bir husus bir partinin mekteplere, öğretmenlere bu şekildeki siyasi propaganda vasıtaları tebrikler yollamasıdır. Bu okula politika sokmak marifetidir.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Müslüman Müslümana tebrik, sen anlarsın ondan.

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — İyi bilirim iyi biliriz. İşimize gelmedi, taktke düştü değil mi?

Şimdi, halen Yüce Senatamızda C. H. P. Denizli Senatörü bulunan Hüseyin Atmaca, İzmir Millî Eğitim Müdürü olarak çalışırken, bütün köprü başlarına, âmirlik mevkilerine köy enstitü mezunu öğretmenleri yerleştirmek gibi bir plânın nasıl bir tatbikçisi olmuştur onu görelim.

Yaptığı tarafgirâne işleri, İzmir Muallimler Derneği yayın organı olan bir dergi, efkârı umumiyeye duyurduğu ve halen Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Okulları Genel Müdürü Cevat Korkut bu derneğin Başkanı ve gazetesinin sahibi olduğu için Atmaca ona muğber olmuş, bu işbirar sebebi ile suçluluk ve birtakım psikolojik sebeplerle seviyesi hakikaten muhte-

rem arkadaşlarımızın da malûmu bulunduğu geçen celselerden birindeki konuşmalarına tevessül etmiştir.

Hüseyin Atmaca'nın İzmir Millî Eğitim Müdürlüğünde yaptığı ve basında açıklanan ve Sayın Bakandan doğruluk derecelerini bu kürsüden tescil etmeleri ricasında bulunduğumuz Atmaca faaliyetlerinden birkaç örnek arz edelim:

1. İzmir Millî Eğitim Müdürü ve Müdür muavinleri Atmaca tarafından değiştirilmiş veya yakın uzak illerden köy enstitüsü menseli olanları getirilmiştir. Böylece Sayın Atmaca merkez teşkilâtını emri altına almış teşkilâtı kendi zihniyetine göre çalışacak hale getirmiştir.

2. Buna ek olarak, Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilâtında çalışmakta olan ülküdaşlarımızın da yardımı ile İzmir iline yalnız köy enstitüsü menseli ilköğretim müfettişlerini toplamış teftiş kadrosunun % 75 ni köy enstitüsü menseli hale getirmiştir.

3. İzmir ilçelerindeki ilköğretim müdürlüklerine yalnız köy enstitüsü menseli öğretmenler tâyin etmiştir.

4. İzmir şehrindeki ilkokul müdürlüklerine kendi zamanlarında tâyin edilenlerin hepsi köy enstitüsünden mezun olanlardan seçilmiştir.

5. İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü Teknik Bürosuna, teknik eleman adı altında köy enstitüsü mezunlarını getirmiştir.

6. 1972 yılına kadar Millî Eğitim Bakanlığının önemli bütün merkezlerini ele geçirme plânının İzmir tatbikatçısı olarak Atmaca İzmir Kız Lisesinde huzursuzluk çıkartmış, müdürün istifası üzerine aynı lisede bıçkı - dikiş öğretmeni olarak köy enstitüsü mezunu bir hanım öğretmeni bu müessesenin başına getirmek için gayret sarf etmiştir.

7. Köylerde çalışan köy enstitüsü mezunu öğretmenleri aynı menseli okul müdürü ve müfettişleri yardımı ile evrak üzerinde durumlarını düzeltip şehre nakletmişlerdir. Atmaca devrinde köylerden İzmir merkezine nakledilenler arasında köy enstitüsü menseli öğretmenlerin çokluğu hayret edilecek seviyeye çıkmıştır.

8. Köylerde ve ilçelerde suç işliyen köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin yerini değiştirmek gerektiği gerekçesi ile İzmir merkezine alınmışlardır. Bu arada Demirperde gerisi rad-

yolara öğretmenler hakkında hilâfı hakikat bilgi gönderen ve ismi ile yayınlanan köy enstitülü bir öğretmenin bir ilçeden İzmir merkezine nakledilmesi dikkati çekmiştir.

9. Atmaca; Millî Eğitim Müdürlüğü sırasında okul müdürleri ve öğretmenlerine Baykurt Sendikası ve Koç federasyonu lehine, diğer derneklerin aleyhine baskı yapmıştır. Ve nihayet,

10. Atmaca, başka ad altında mütaahhitlik yapan bir ilkokul öğretmeninden İzmir'in Karşıyaka'sında bir apartman dairesi almış, bu alış - verişte temin ettiği avantaja karşılık mütaahhit öğretmeni ilkokul müdürlüğüne tâyin etmiştir.

Muhterem arkadaşlar, federasyonun siyasi yöneticiler hakkında şu mâruzatta bulunduğuktan sonra... (A. P. ve C. H. P. sıralarından karşılıklı lâf atmalar...) Sabırla dinleyiniz ve had-dinizi biliniz, o kadar.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Had-dini sen bil!

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — «Kırlı» diye oradan konuşamazsın!

Muhterem arkadaşlar, şimdi de dün burada konuşan önerge sahibi Sayın Yıldız'ın dünkü konuşması ile ilgili bir iki noktaya temas ederek mâruzatımızı tamamlamak istiyoruz.

Sayın Yıldız, benim daha evvel yaptığım konuşmalarda aldığı yanlış bilgilerden ötürü olacak ki, -sanki kusur yapmış kimsenin üslubu ile konuştu - şeklinde bir ifadede bulundular. Kimin yanlış bilgiler aldığı, kimin yanlış bilgilerle bu kürsüye çıktığını, kimin gerçek suçluluğuna benim dün ve bugün verdiğim şu izahlardan ve vesikalardan sonra Yüce Senato ve umumi efkâr elbette takdir edecektir.

Arkadaşımız «konuyu bir Adalet Partisi konusu yapmayı, bu konularla Adalet Partililerin çok ilgili olabilecekleri» şeklinde bir ifadede de bulundular. Biz bu konuyu bir partinin değil büyük milletimizin bir konusu olarak ele aldık ve öyle teşrih etmeye, öyle ortaya koymaya çalıştık. Bu konularda Adalet partililerin çok olabileceğini ifade etmesi ise arkadaşımızın tamamen her zamanki sözlerinden, her zamanki ispatı imkânsız, asılsız iddialarından ibarettir. Biz bu meslek teşekküle-

rinde hangi partilerin ne derece alâkalarının ve iştiraklerinin bulunduğunu hiç kimsenin gık diyemeyeceği, reddedemeyeceği bir katiyetle, vesikalarla burada ortaya koyduk.

Yine muhterem arkadaşımız benim «ifadelerinden kendilerini bu sefer Cumhuriyet Halk Partisi paralelinden çıkarıp İşçi Partisi paraleline koyduğum hususundan yakındılar. Ben diğer Meclismizde, yani Millet Meclisinde verilen bu konularla ilgili bir önergeyi bahis konusu ettim. Ama, zabırlarda görülür ki, ondan daha önce yine buna benzer başka bir konuda Mecliste görüşülen başka bir mevzuun şâkilerle, Doğu emniyeti ile ilgili bir mevzuun da buraya diğer arkadaşlarımız tarafından getirilmesini de örnek olarak verdim. Şu halde ben arkadaşlarımıza şu veya bu paraleldesiniz diye bir imada bulunmakta değil doğrudan doğruya bilerek veya bilmiyerek belki iyi niyetle fakat şu açıklamalar ve vesikalar karşısında kimlere, nelere yardım ve hizmet ettiklerini ve nelerle, kimlerle aynı paralelde olduklarını ispatladım, gösterdim ve hallerini kendilerinin tespit ve tâyin etmelerine yardım ettim zannediyorum.

Sayın Yıldız, dün de ifade ettiğim gibi, dünkü konuşmamın iki yerinde benim Milliyetçi Öğretmenler Derneğinin kurucularından veya mensuplarından olduğumu burada ifade ettiler. Huzurunuzda bir kere daha ifade edeyim ki, eğer ben Parlâmentoda, siyasi hayatta bulunmasam da dışarıda bulunsam, o derneğe, o teşekküle, o meslek teşekkülüne 3 - 4 sene öğretmenlik mesleğinde bulunmuş bir kimse sıfatıyla doktorluktan daha ileri bir sebeple katılmayı, girmeyi ancak şeref addederim. Fakat politika içinde bulunduğum müddet zarfında benim ve hiçbir parlömanterin dışarıdaki bir meslek teşekkülüne girmeliğime ve girmesine asla taraftar olan bir arkadaşımız bulunmadığım cümlelerin malûmudur ve esasen benim grupum da yıllardan beri bu tezin savunucusudur ve bunun istihsalini, bunun neticelendirilmesini isteyen bir gayret içindedir.

Sayın Yıldız burada bir - iki defa ifadelerinde birçok meseleleri öğretmen derneklerine sorduk şeklinde ifade ettiler. Görülüyor ve anlaşılıyor ki, kendisine bu meseleler hakkında bilgi veren yalnız malûm ve meşhur federasyonla, yine malûm ve meşhur sendikadır ve

hakikaten arkadaşımızı yanlış bir istikamete sevk eden, yanlış ve yalnız kendi çıkarlarına yarıyacak birtakım muharref bilgiler verdikleri anlaşılmaktadır.

Sayın Yıldız Türkiye Öğretmenler Sendikası Genel Başkanı Fakir Baykurt'un öğretmenlikten alınıp, müfettişlikten alınıp yerinin değiştirildiğinden yakınıyor. Beni mazur görsünler, bu tip bir insanın Türk Maarif camiası içinde tutulmasını, hâlâ muhafaza edilmesini, hangi kademede ve yerde olursa olsun, muhafazasını asıl Bakanlıktan vereceğimiz bir konu olarak soracağımız bir mesele addettiğimizi bildirmek isterim.

Yine çok merakımızı mucibolan Atatürk aleyhinde neşriyat yapan ve Millî Eğitim Bakanlığınca satın alındığını söyledikleri derginin adını sayın arkadaşımızdan dün de istirham ettik ve öğrenemedik. Lütfen açıklasınlar; hakikaten biz de bunu çok merak ettik.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Yıldız konuşmaları içinde «Nazilerin yahudilere baktığı gibi bakan kimse» gibi, çok ağır bir tabir kullandı, sık sık da bu çeşit ağır tabirler kullanıyalım diyerek bizim gayet müeddep, nihayet hicivli tâbir ve adlandırmalarımızı yeren Sayın Yıldız bu kadar ağır, - kusura bakmasın - bir Türk için kullanılmasına seni diyeceğim ifadeleri fütursuzca söylemekle bence hata işlediler, fâhiş tezatlarla düştüler. Sayın Yıldız, tercüme bürosunun yaptığı tercüme ve kadrosu hakkında burada geniş bilgiler verdiler. Ve bu büronun bir ordinaryüs profesör ve bilmem ne kadar profesörden müteşekkil büyük bir heyet olduğundan bahsettiler. Ve bilhassa bunların 20 senedir fahrî olarak çalıştıklarını, ayda veya yılda belki 40 lira 70 lira gibi gayet cüz'î bir takım paralar aldıklarını, bunların tenkidedilmesinin yersiz ve haksız olduğunu, kadirbilmezlik neticesi bulunduğunu ifade ettiler. Evvelâ şunu arz edeyim ki; bu tercüme bürosunun başında bulunan başkan sayın ordinaryüs profesör ki, tek Ordinaryüs Profesör Suud Kemal Yetkin'dir, birkaç ay evvel sıhhi sebeplerle ve Bakanlığa, bu teşekküle gösterdiği yakın ilgiden teşekkürlerini de sunmak suretiyle şahsan ayrılmıştır.

Diğerlerine gelince; diğerleri hakikaten pek çok örneklerini vereceğimizi verebileceğimiz ve geçen konuşmamda, bu genel görüşmenin

açılması üzerindeki konuşmamda buradan aynen zabıtlara geçirdiğim ve hakikaten hem dil bakımından, hem mâna ve söz bakımından mevki ve unvanlarına hiç yakışmayan tercüme ve neşriyat yapan bu kimseler, bu tercümeleri yapanların hepsi arkadaşımızın söylediği bu profesörlerden ibaret değildir ama bu profesörlerin mühim bir kısmı da bu ve bunlara benzer tercüme yapılmışlardır ve böyle tercüme-lerin yapılmasını ve kabulünü de bunlar gerçekleştirmiş bulunmaktadır ve bunlar sorumludurlar ve arkadaşımızın ifade ettiği gibi öyle pek fahrî olarak burada çalışıp 40 liraya, 70 liraya büyük fedakârlıkla hizmet görmüş de değildirler. Pekâlâ hem tercümelerinden, hem de birbirlerinin tercümelerini tetkik ve redaksiyon hakkı diye, telif hakkından ayrı aparalar almışlar ve üçüncüsü de huzur hakkı olarak yine toplantılarında arkadaşımızın bahsettiği o 40 lirayı, 70 lirayı almışlardır. Bu 40 lira, 70 lira yalnız huzur hakkıdır. Yoksa arkadaşlar, iki üç ayrı fasıl ve maddeden de ücret ve aylık alanları pek çoktur.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Ben ayda dedim.

ADALET PARTİSİ U ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Siz ayda buyurdunuz ben yıldızın ayım; meselâ Prof. Şahinbaş 1965 - 1966 s. içinde çeşitli şekillerde hem tercüme işlerinde, hem de redaksiyondan, hem telif hakkı olarak, hem de hakkı huzur olarak 9 329 lira almıştır. 79 lira değil. Aynı tercüme bürosuna sızmış olan yine Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonunun sabık ikinci başkanlarından Tahsin Saraç 1965 - 1966 da 8 512 lira almıştır.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sizin kitabınız kabul edilseydi siz de alırdınız.

A. P. GRUPU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Nasıl, gerekçeleri ortaya koyuyorum, işinize gelmiyor değil mi? Yine aynı solcu, Atatürk nutkunun tarifinden 35 000 lira alanlardan biridir. Salah Birsal'de yine Atatürk'ün nutkunu uydurma dile çevirmiştir. Yine üç kişi 35 000 lira alarak paylarını almışlardır.

1965 - 1966 da yalnız tercüme bürosundan ayrıca 12 932 lira almıştır. Pek çok örnekler var bu hususta vereceğimiz. Fakat bilhassa

bir tanesini söylemek istiyorum. Geçen seferki konuşmamda arz ettiğim o dille ilgili gayet sakim, gayet yıkıcı, tıpkı daha önce 1940 lardan, 1945 lerden... Dün akşam verdiğim örneklerle uygun olan Allahsız sözleri kitapları tercüme suretiyle de neşrettirmiş olan Nebil Otman feci hatalarla da dolu tercümesi ve redaksiyon ücreti için neşriyat müdürlüğünden şube müdürü sıfatıyla resmî maaşının yanında 1965 - 1966 senelerinde 13 311 lira almıştır.

FERİD MELEN (Van) — Sayın Tevetoğlu, resmî bilgi mi?

ADALET PARTİSİ GRUPLU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Resmî bilgi.

FERİD MELEN (Van) — Nasıl intikal ediyor size?

BAŞKAN — Sayın Melen oturduğunuz yerden sual sormayınız.

ADALET PARTİSİ GRUPLU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Siz de isteyiniz, size de versinler efendim. Soruyorum cevap veriyorlar bana. Siz de sordunuz da söylemediler mi? Ama sizin sorduğunuz yer ayrı.

Muhterem arkadaşlarım, müseccel komünistlere eser tercümesini ihale ederek bunları yıllardan beri beslemişler ve besleyenler de maalesef yine bu heyettir. Bir iki misal vereyim; hapisane de yatarken Nâzım Hikmet'e eser tercüme ettiren bunlardır. Bugünkü gizli Türkiye Komünist Partisinin (adı gizli de merkezi dışarıda görünüyor.) genel sekreteri olarak yakın zaman önce Moskova'da yapılan komünist kongresinde, Türkiye komünist partisi lideri olarak taktim edilen Zeki Baştımar'a eser tercüme ettirenler yine bu heyettir. Hasan Âli Ediz adlı, bugün Cumhuriyette bir mühim Rusçadan tercümesi yayımlanmakta, neşir edilmekte olan Hasan Âli Ediz burada kitap tercüme ettirip bunları besleyenler de maalesef aynı heyettir. Melih Cevdet, Orhan Veli ve Can Yücel'i besleyenler de bunlar.

Muhterem arkadaşlarım, yüksek izninizle büyük alâkası olduğu için Hasan Âli Ediz'in Cumhuriyette neşredilen tercümesinden konumuzla ilgili bir noktayı bilgilerinize sunmayı faydalı adediyorum. Bugün Cumhuriyette bir eser tercüme edilmektedir. Bu, Türkiye'de, Atatürk zamanında, 1922 - 1923 yıllarında Sovyet Elçiliği yapmış, halen yaşayan Aralof'un eseridir. Maalesef

komünist Hasan Âli Ediz bu eseri, metnine tam sadık kalarak değil, değiştirerek, tahrif ederek, işine gelmiyeni atlayarak tercüme etmektedir. («Nereden biliyorsun» sesi.) Sabırlı olunuz efendim. Sayın arkadaşım nereden biliyor, diye sordular. Eserden yurdumuzda ilk defa bahseden, bizim literatürümüzde bu kitabı ilk inceleyen, bundan iki yıl önce biz olduk. Eserin aslı işte şudur: Ve çok dikkate şayan bir noktasını bu eserin ilk önce biz ortaya koyduk. O da şudur: Aralof buraya gelmeden önce Çiğerin'le ve Lenin'le görüşmektedir ve Çiğerin ve Lenin ona; Türkiye'de nasıl hareket edeceğine dair direktif vermektedirler. Kitabın 35 ne sayfasının tam ortasında Rusça okunuşuyla: «Kunyağa Mustafa Kemal Paşa - niye sosyalist» diye Lenin'in dikkate değer bir cümlesi var. Bunun mânası; «tabii ki Mustafa Kemal Paşa sosyalist değil.» diyor. Cumhuriyet, Hasan Âli de bu kısmı almış. Görülüyor ki, Lenin gibi bizim yerli komünistlerin âdeta kendilerine peygamber saydıkları kimse dahi Atatürk'ün sosyalist olmadığını söylediği halde bizim yerli ve maalesef bu meslek teşekküllerinde yer alan, bu teşekküllerle işbirliği halinde olan dergilerde faaliyet gösteren kimseler, Atatürk'ü sosyalist göstermek ve onunla da yetinmiyerek Nâzım Hikmet'le yan yana, onun şiiri ile yan yana neşretmek suretiyle daha da ileriye giden imalara tevessül etmek hayasızlığını göstermektedirler. Bu çabalara katılanlar, bu dergilere yazanlar ne çeşit Atatürk'çüdürler? Sayın arkadaşım dün burada Atatürk'çülükten bahsetmekten ve bize de bazı târizlerde bulunmaktan kendini alamadı. Biz Atatürk'çülüğü bu şekilde, bu mânada savunmakta görüyoruz. Dün burada huzurunuzda gösterdiğim ve şurada yine yanımda bulunan enstitü dergileri son derece şayan dikkattir. 8 enstitü dergisi içinde ne 10 Kasım'da, ne Cumhuriyet bayramlarında Atatürk'ün bir defacık olsun, ilâç için olsun adının anılmadığı hakikaten dikkate değer bir telkin metodur ve yoludur. Demek ki, bu yıllarda bu insanlara bu telkinler yapılmış ve bu metotlar tatbik edilmiş, ama bu dergilerde kimler ve kimlerin adları ve propagandaları yapılmıştır. Bunları burada yine zamanınızı almak için şimdi sunmaktan vaz geçiyorum.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Hiçbir şey anlamadım.

ADALET PARTİSİ GRUPLU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Muhterem ar-

kadaşlarım, uydurma söz ve kelime kullanmadığımdan bir şey anlayamamışlar; tasrih edeyim efendim. Türkiye'deki komünistler biz komünistiz diye ortaya çıkamıyan birtakım korkak mahlûklardan, sosyalizmi maske eden insanlardan müteşekkildirler. Ve bunlar bugün iki büyük dergide (diğer basın organlarını saymıyorum, fakat iki büyük dergide - kendilerine göre büyük -) kutuplanmışlardır. Ve aralarında dahi tıpkı şu federasyoncuların yaptığı tefrik gibi Pekin merkezine bağlı ve Moskova merkezine bağlı diye iki ayrı gruba ayrılmış durumdadırlar. Bunlar elbette kanunlarımız yasakladıkça, elbette Anayasamız, komünizmin ve komünist partilerinin açıkça kurulmasına fırsat ve imkân vermedikçe biz komünistiz demezler ve dememişlerdir. Ama savundukları ve ortaya koydukları şeylerin harfi harfine komünizmin tâ kendisi olduğu gerçeği bütün ilgililerin dikkatindedir.

Arkadaşımız konuşmasında; kendisine çok dokunan bir kelime üzerinde durdular. «Kültür bolşevizmi kelimesi»; Sayın Yıldız, üzülerek ifade edeyim ki, benim zapta geçmiş olan ifadelerimi tahrif ederek âdeta kültür bolşevizminden Atatürk'e ve Atatürk'çülüğe gölge düşüren birtakım izahlar, tefsirler yaptılar ki, bu anlayışsızlık kendilerine aittir ve kendi tefsirlerini huzurunuzda şiddetle reddetmeyi ve bu şekildeki yanlış yorumlarını zabitlerde düzeltmeyi vazife addediyorum. Ben aynen şunu söylemişim: «Bizim millet oluşumuzun bizim milliyetimizin en büyük bir mânevi uzvu, bir temel bölümü bulunan anadilimizin, hedefi Türk dilini tarihten silip süpürmekten ibaret bir kültür bolşevizmi, plân ve programının tatbikat cümlesinden, Türk ve Türkçe olmıyan birtakım uydurma casus kelimeler ile doldurulup bozulmasına anlaşılmasız bir dil haline, maskaralar dili haline sokulmasına ve yok edilmesine biz, en milli ve en tabii Türklük ve insanlık hakkımız olarak, razı değiliz ve şiddetle karşıyız.» Nereden çıkarıyorlar Atatürk'e, Atatürk'çülüğe karşılığı? Bu konulara çok meraklı olduğu anlaşılan sayın arkadaşımızın eğer dikkat buyurmuş ve zahmet ihtiyar etmiş olsalardı, bu tâbiri bizim ilk defa burada kullanmadığımızı, tâ 1962 yılından beri bu kültür bolşevizminin ne demek olduğunu belgeleriyle tafsilatıyla bir kitabımızda ortaya koyduğumuzu, bilirler, hiç olmazsa hatırlarlardı. Kültür bolşevizmi; sovyet emperyalizminin bir memleketi silâhla,

bir memleketi ordu ile işgal edemediği zaman kullandığı sinsî bir metodun adıdır. Çekoslovakya'da, Lehistan'da, Romanya'da, Bulgaristan'da tatbik ettiği yol budur. Milletın diline, milletin tarihine, milletin edebiyatına, sanatına, sahnesine musallât olur ve orada avladığı birtakım bedbaht kimselerle, beslediği birtakım satılmış ajanlarla o memleketi bir kültür bolşevizminin tatbikatı içinde, içeriden çökertmeye ve o memleketi sovyet peyki olmak için hazırlamaya çalışırlar. Kültür bolşevizmi budur; bu ona ait pek çok yerli ve yabancı makaleler yazılmıştır. Arkadaşımıza her zaman bunları sunmaya âmâdeyiz. Bildiğimizi konuşalım; bilmediğimiz şeyleri yanlış yanlış yorumlamayalım.

Sayın arkadaşımızın burada iddia ettiği öğretmenlerle ilgili nakil ve tâyinlere ve diğer hususlara hiç şüphesiz Sayın Bakan cevap verecekleri için biz o konuları meskût geçiyoruz. Yalnız burada hakikaten Bakanlığın hakkı olan ve haklı olarak yaptığı tasarrufları acı birer sahneymiş gibi sefil kış manzaraları halinde tasvir ederek zulüm diye, işkence diye ifade ve târif edişini Sayın Yıldız'a, kusura bakmasın, fazla gördük. Çok iyi bildikleri zulümlerin nevelerini ve zulüm ve işkencenin ne demek olduğunu burada sıralamak ve bunun misallerini vermek görüşmemizin, konuşmamızın dışındadır, sanırım. Bu konuda ısrar değil de insaf etsinler ve sabrımızı lûtfen tüketmesinler.

Sayın arkadaşımızın burada dil konusunda, bir genel görüşme açılması teklifimizi memnurlukla karşılayışını da hakikaten milletimizin ve memleketimizin büyük bir dâvasına burada görüşüp bir hayırlı yola getirmenin ve sokmanın imkânı ve fırsatı olacak diye biz de memnurlukla karşıladığımızı bildirmek isterim. Yalnız şunu ifade edeyim ki, arkadaşımızın burada ileri sürdüğü bir sürü, birtakım dileki kimselerin isimlerini anmakla dil bilgiçliği tashyacak ve şüphesiz burada böyle bir dil münakaşası yapacak değiliz. Dâvanın aslına gelmek ve dâvanın aslını burada izah etmek ve hepsinden fazla büyük milletimizin hakikaten artık tahammül edemediği ıstırabını burada dile getirmek ve buna bir çare bulmak mecburiyetindeyiz. Üst tarafı uydurmacıları değil, gerçek dil bilgini ilim adamlarımıza otoritelere aittir.

Muhterem arkadaşlarım, uzun mâruzatımla ve zapta geçirttiğimiz reddi imkânsız aydınlatı-

cı, gerçek vesikalar muhtevası ile meselelerin gerçek yüzüne ışık tutmuş ve öğretmenlere baskı, saldırı, zulüm, öğretmenleri türlü amaçlarla bölmek, öğretmenleri birbirine saldırtmak devrim düşmanlığının plânlı yürütülmesi şeklindeki aslı ve esası olmıyan Türkiye Öğretmenler Derneği Millî Federasyonu ve Türk Öğretmenler Sendikası ve yöneticisi solcu siyasilere, solcu basımın ve Bizim Radyonun çürük, kasıtlı tertiplerini ve iddialarını, mübalâağalı tâbirlerini maalesef Senatamızda tekrarlamış ve fakat asla ispat etmemiş edememiş ve yine maalesef hangi bulaşık suçluları, suçlu siyasilere ve onların ne fecî hale soktukları bir meslek teşekkülünü savunduklarını ve böylece işledikleri hatayı ve yükledikleri vebali Sayın Yıldız'a ve diğer arkadaşlarımıza da tarih ve millet huzurunda işaret edebilmişsek ve böylece efkârı umumiyemizi, aziz vatanperver öğretmenlerimizi de bu vesile ile uyarmış; alâkalı ve sorumluları vazifeye davet etmişsek millî bir vazife görmüşlüğüne bahtiyarlığını hissedeceğiz. Adalet Partisi Hükümetini ve Sayın Millî Eğitim Bakanımızı Büyük Milletimizi Türk maarifine musallat olmuş hainane teşebbüslerden kurtarması yolunda uyarmak ve desteklemek grupumuzun tabii bir vazifesi olacaktır. Beni sabırla dinleme lûtfunuza şükranlarımı arz eder, Yüce Senatoyu Adalet Partisi Grubu adına saygıyla selâmlarım. (Adalet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Millî Birlik Grubu adına Sayın Selâhattin Özgür. («On dakika var, bitirelim» sesleri) Ne yapalım saat 1 de keseriz. On dakikayı kime verelim. Saat birde ara vereceğiz 2,5 da başlayacağız. Siz buyurun efendim, Sayın Özgür.

MİLLÎ BİRLİK GRUPO ADINA SELÂHAT-TİN ÖZGÜR (Tabii Üye) — Sayın Başkan, üyeler ve Sayın Bakan;

Öğretmenlerin üzerinde estirilen fırtına ve baskıların bir Senato Genel Görüşmesi yolu ile ele alınarak Bakanlığın bu husustaki tutumunu gözlerinizin önüne sermeyi yasama görevlerimizin gereklerinden biri saymaktayız. Anayasamızın bize verdiği bu görevi ne kimsenin izini ile ne de bir kimsenin kısıtlamalarına uyarak yapacak değiliz. Burada ne Hükümeti yıpratmak, ne de fırsat gözlüyene imkân ver-

mek niyet ve kasdımız olmadığı gibi, ahlâksızların da, komünistlerin de, yobazların da savunucusu değiliz. Onlar bizim dosyalarımızda mevcut değil. Ama A. P. sözcüleri ve Bakan, öğretmenlerin tâyin, nakil işlerinden konuşan herkesi komisyon ve genel kurullarda daima o istikamete çekmek için uğraşmakta ve meselelerde demogoji dalgaları arasında boğulmak istenmektedir.

Bir defa daha belirtmekte fayda vardır ki, demokratik düzenin başdüşmanı demogojik düzendir.

Sayın üyeler, öğretmen şikâyetçi, muhalefet şikâyetçi herkes şikâyetçi. İktidar ise; üç - beş ahlâksız ve komünist öğretmen için bu kadar patırdı çıkarılır mı? Maksadımız var, yıpratmak istiyorsunuz, zemin hazırlıyorsunuz, siz de paraleldesiniz gibi yersiz, haksız, akıl dışı yermelemlerle gerçekleri maskeleyemeye çalışıyor.

Muhterem üyeler, herkesin kendi düşüncelerinin sahibi olduğunu kabul ederek onlar hakkındaki yargıyı takdirlerinize bırakıyoruz. Öğretmenlerin çeşitli yollardan her gün üzerlerinde estirilen baskı esasında, kendi ideolojisini kendi hayat görüşünü eğitime hâkim kılmak için buna uymıyanları tasfiye etmek, yıldırım, baskı altında tutmak amacını gütmektedir.

Sayın üyeler,

Öğretmenlere yapılan baskı konusunu dile getirenlere karşı birtakım rakamlar gösterilerek, kendilerinden evvelki devre ile mukayeseler yapılıyor. O zaman nerede idiniz, gibi imâlarla bizi kasıtlı hareket yapmak töhmeti altında bulundurulmak isteniyor. Ama bunları söylerken gerçeklerin büyük kısmı, kendileri tarafından kasden unutuluyor. Şöyleki: Bu tâyinlerin nitelikleri ile kendi zamanlarımızda olmıyan tâyinlerin nitelikleri arasında büyük farklar vardır. Bu tâyinler istek üzerine veya mutadolan zamanda değil, kış ortasında yapılmakta, sonra tâyinlerin hemen hemen hepsi kanuni suçları bulunmıyan ve idari tasarruflar neticesi suçlanmış öğretmenlerin cezalandırılması şeklindedir.

Sayın üyeler, şimdi bâzı olaylar üzerine eğilelim :

Memleket meseleleri hakkında her aydın vatandaş gibi konuştuğu için öğretmenlikten atılan (halen idarenin bu tasarrufu için tehiri ic-

ra kararı alınmıştır) Samsun Lisesi Felsefe öğretmeni Nâzım Bayata'yı, bir gazetede açık mektupla üzüntülerini ifade eden öğretmen Hüsnü Yıldız hakkında, Bakanlık hemen soruşturma açarak kendisini Samsun'dan öğretmenlik yapan eşinden lise ve enstitüde okuyan çocuklarından ayırarak bu kişi kıyamette Mersin köylerinden birine göndererek cezalandırmıştır. Böylece sade öğretmeni değil ailesi de cezalandırılmış oluyor. Bu muameleyi yapanlar, bu muamele kendi aziz nefislerine yapılırsa idi ne olurdu acaba? Bir saniye talkkelerini önlerine alıp düşündüler mi, vicdanları sızlamadı mı acaba?

Sayın arkadaşlar, öğretmenler bu yolda cezalandırılı dursun öbür taraftan halen öğretmenlik yapan Ahmet Kabaklı günlük yüksek tirajlı siyasi bir gazetede bir fıkra yazarı olarak her gün her türlü politikanın dik alâsını yapmakta ama kendisine hiç kimse en ufak bir şey yapmamaktadır. Acep neden? Sorarız.

Sayın üyeler, size şimdi kimi kimin müdafaa ettiğini bir misal ile açıklayacağım: Önce meselenin ince noktası şudur. Millî Eğitimde kendi baskı ideolojilerini hâkim kılmak politikasının bir parçası olan öğretmene baskı olaylarını dile getirenlere karşı tatbik edilen taktik onları türlü isnatlarla suçlama ve ahlâksız öğretmenleri siyanet etmek töhmeti altına sokma karşısındakilere sabırsızlık tahammülsüzlük gösterme ve her türlü yakıştırmaları yapma çabalarıdır. Bendeniz bu konuyu Dördüncü Komisyon zamanından beri, Sayın İnönü'nün şikâyetleri de dâhil, adım adım takibetmiş, tuta-

nakları tetkik etmiş bir arkadaşınız olarak iktidar tarafından yapılan bu ağır ithamları tesbit etmişimdir.

Şimdi gelelim meselemize: Samsun'un Çarşamba ilçesinde Yeşilirmak Müdürlüğüne getirilen Cavit Ercan'ın durumu ibret verici ve yapılan muamele bu kürsüde bizi itham edenlerin cevap vermesini beklediğimiz bir olaydır. Cevaplarını unutmasınlar, bekliyoruz.

Sayın arkadaşlar bu kişinin marifetleri hakkında dosyamızda epeyce bilgi var. Ben bunları yalnız cevaplanmak dileği ile Sayın Bakandan soruyorum. Hocalar İlkokulunda görevli iken 4 öğrencisini işgal etmekten hem adli hem de idari tahkikat açılan, adli tahkikatı Çarşamba Sorgu Mahkemesinde yapılan, sorgu esas 1965/126 ve 27 Ocak 1966 tarihinde Samsun Ağır Ceza Mahkemesine, talebesine tasallüt ettiği iddiasıyla, sevk edilen kişinin kasabadaki ilkökul müdürlüğüne tâyin edilmesinin sebebi, acaba Milliyetçi Öğretmenler Derneği kurucularından ve aynı derneğin Başkanı olmasından mıdır? Şimdi soruyoruz. Hani Bakanlığın hassasiyeti? Daha jurnalı alır almaz öğretmenlerin haklarında hükme varan Bakanlık nerede? Hani bizdik bunların savunucusu?

Sayın üyeler diğer bir misal:.....

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica edeyim. Hemen bitmiyeceği anlaşılıyor. Öğleden sonra devam edersiniz efendim.

Saat 13.00 olmuştur. 14.30 da Birleşime devam etmek üzere kapatıyorum.

Kapanma saati : 13.00

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 14,30

BAŞKAN — Başkanvekili Fikret Turhangil

KATİPLER : Nahit Altan (Çanakale) Azmi Erdoğan (Diyarbakır)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

3. — GENEL GÖRÜŞME (Devam)

1. — *Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 6 arkadaşının, Millî Eğitim politikası ile ilgili bir genel görüşme açılması hususunda önergesi (8/15)*

BAŞKAN — Millî Birlik Grubu adına görüşmelere devam etmek üzere Sayın Özgür, buyurun.

MİLLÎ BİRLİK GRUPU ADINA SELÂHATTİN ÖZGÜR (Tabii Üye) — Sayın Başkan, sayın üyeler; sabahki görüşmemizde sizlere bir misal arz etmiştim. Bu misal; dosyamızda bulunan pek çok suçlardan yalnız bir tanesidir. Öğrencilerini iğfal ettiği için Ağır Ceza Mahkemesine sevk edilen henüz duruşması yapılmamış olan bir öğretmene karşı Bakanlığın davranışı hakkında sual sormuştuk ve cevap bekliyorduk. Bizim için mühim olan şahıslar değil, olaylardır. Şahısların adlarını olaylar dolayısıyla zikrediyoruz. Biz bundan evvel çok itham edildik. Ahlâksız, komünisti, şunu bunu himaye ediyorsunuz, üç, beş öğretmeni himaye ediyorsunuz, diye. Bundan dolayı bu misali sizlere takdim etmiş bulunuyorum ve Sayın Bakandan da cevabımı bekliyoruz.

Sayın üyeler, diğer bir misal vardır. Bu misal de oldukça enteresandır. Şöyle özetleyebiliriz. Bir tahkikat meselesi vardır. Bu tahkikatı yapan Bedri Aloğan'dır. İlköğretim Genel Müdürü: Tahkikat konusu, yalan beyanname ile harciraah almak, Suç Hüseyin Çolak, Müfettişin sorusu siz, 14 - 15 Mart 1966 ayında bölge merkezinde bulunduğunuz halde, yalan beyanname vererek Kırkkale Köylerine gittiğinizi yazmışınız iki yövmiye ile 65 lira yol ücreti almışsınız? Soruyor bunu. Verilen cevap ise şu: «14 - 15 Mart 1966 tarihinde bir yanlışlık var, benim maliyeye vendediğim beyanname 14 - 15 Nisandır. Müfettiş Bedrettin Aloğan: 14 - 15 Ni-

isan yerine 14 - 15 Mart 1965 tarihi şeklinde tahrif edilmiş bir beyanname ile tahkikat yapıyor ve fezlekesini buna dayanarak Müfettişlikten iskatını ve Erdemli kazası Orta Okuluna naklini çıkarıyor. Mahkemeye intikal etmek üzere İl İdare Heyetine tevdi edildiğinde İdare Heyeti meseleyi incelemek üzere Maliyeden Hüseyin Çolak'ın muamele gören harciraah beyan-namelerini istemek zorunda kalmıştır.

Henüz harciraah beyannameleri gelmemiştir. Sayın arkadaşlarımız. Hüseyin Çolak Af Kanunundan da istifade etmiyor, çünkü beyanname üzerinde tahrifat yapılmıştır. Kendisine bu yolda telkin yapıldığı da bir vakıadır.

Sayın üyeler; şurada bizim belirtmek istediğimiz şudur. Müfettişlerin asgari vazifesi bu tahrifatın kimin tarafından yapıldığını tesbite çalışmaktır. Tahrif edilmiş belgeye dayanarak suç isnad etmek veya isnadedilen suçu vârit addetmek ne akla ne tarafsızlığa ne de hukuka uygundur. Her halde bu hususu da Bakan izah edecektir.

Bir başka misal daha arz ediyorum: Sayın Tevetoğlu'nun yakın dostu, Tevfik İleri'nin Bakanlığı zamanında Malatya Millî Eğitim Müdürü olan zat köy enstitüleri işini benimsiyen bir yazısından ötürü Hüseyin Çolak adlı bir öğretmen arkadaşını Bakanlık emrine aldırarak çeşitli mağduriyetlerine sebeb olmuş ve bu haksız tarafgir tutumundan ötürü de öğretmen tarafından dâva edilerek Malatya Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 1556, lira tazminata mahkûm edilmişti. Meslekteki zihniyeti ve ehliyet derecesi böylece malûm olan bu eski Millî Eğitim Müdürü himaye edilerek Kocaeli gibi önemli bir ilimize Millî Eğitim Müdürü yapılmıştır. Bu hizmetler için 120 bin öğretmen arasından en değerli olan-

ları seçmek varken, mahkûmiyet ilâmlı olanların seçilme sebebi nedir, acaba?

Kurtuluş Lisesindeki Müdür Yardımcılığından, başarısızlığı dolayısıyla görevini terkeden bir zatı, Türkiye'nin en büyük illerinden birisine, öztürkçe meziyeti dolayısıyla mi, Millî Eğitim Müdürü yaptınız? Söylentileri Sayın Bakanın nasıl izah edeceğini merak ediyoruz?.

İzmir'deki tutum ve durumu Sayın Yıldız tarafından bir örnek olarak verilen İzmir Millî Eğitim Müdürünün bir kusurundan dolayı Eskişehir'den Kayseri'ye nakledildiği, Kayseri'de de idari tahkikat neticesinde Müdürler Komisyonu kararıyla bir daha idarede kullanılmayacağı hükmüyle öğretmenliğe nakledilen bu zatı İzmir gibi büyük bir ille Millî Eğitim Müdürü yapmak acaba Samsun Milletvekili aday adayı olmasından başka acaba hangi üstün meziyet ve idari başarılarına dayandığını Bakanın açıklamasını beklemekteyiz.

1965 seçimlerinde A. P. Hükümeti muhalefet milletvekili adaylarını merkez teşkilâtı dışına atarken, kendi partisinin adayını tercihan İlköğretim Genel Müdür yardımcılığına tâyin edenler nasıl olup da tarafsızlık iddiasında bulunabilecekler, merak ediyoruz!

Bir örnek daha: Eski Senatör Sayın Mehmet Ali Demir'in tanıdığı bir bayan öğretmenin merkez teşkilâtında bir vazifeye atamak için Teknik Öğretmende yürütülen muamele Bakanlık makamınca reddelilip durdurulduğu ve bu muamelelerin yersizliği ve haksızlığı ilgili dairelere bildirildiği halde, muameleyi Bakanlık makamından tekrar canlandırıp yürüterek tâyin muamelesini tekemmül ettirdiği için tahkikat neticesinde yetkisini aştığı ve vazifesini kötüye kullandığı sabit olan ve bu sebeple genel müdür yardımcılığından affedilen bir zatı A. P. Hükümeti genel müdürlüğe getirmiş. Bakan bunu kendi dosyalarında bulabilir.

Bu arz ettiklerim Bakanlık çevrelerinde dilerde destan olmuş bir hikâyedir. Bakan çıkıp böyle bir tahkikat yapılmadığını, böyle bir hâdise olmadığını söyleyebilir mi? Bunu söylediği taktirdede rapor ortaya çıktığı zaman istifade eder mi?

Muhterem üyeler, öyle bir zihniyet ile karşı karşıyayız ki, sen yapacaksın, edeceksin, ne

yapıyorsun diyenlere en ağır ithamlarda bulunacaksınız. Biz burada yalnız ve yalnız yasa-görevini yapıyoruz. Anayasanın verdiği hakları kullanıyoruz. Biz bir yıpratma politikası değil kendi kendini yıpratmış ve hattâ tüketmiş olan bir Bakandan ve onun arkasındakilerden Hükümet ve iktidar partisini kurtarmak istiyoruz.

Sayın üyeler, gene aynı bölgede öğretmenler arasında yüksek basınçlı havalarda estiril-mekte, isimleri dosyasında mevcut çarpılanlar sağa sola sürülmektedir. Gelelim başka bir bölge olan Bursa'ya Millî Eğitim Müdürü partizandır, milliyetçi öğretmenler derneği kurmakta ve öğretmenleri derneğe üye olmaya zorlamakta, partizanlarla işbirliği yaparak İlköğretim Müdür Yardımcısı Osman Edip Balkur'u ve diğer birçok öğretmeni nakletmiştir. İlköğretim müdürünü emekli etmiş, yanlışlıkla nakdilenler Milliyetçi Öğretmenler Derneğine üye olmakla nakillerini durdurabilmişler ve yerlerinde kalabilmişlerdir. Bu sırada İlköğretim Müdürlüğüne Bulgaristan'da ilköğretmen okulumu bitirmiş ve Orhangazi köylerinde daha önce imamlık yapmış bir kişi olan Yusuf Yurtsever tâyin edilmiştir. Hele İspir'de bir ortaokul öğretmenine yapılan fiilî tecavüze bir Devlet memurunun partizanlarla iştirak ettirilmesi ve idarenin öğretmene karşı davranışı, bırakınız öğretmene yapılan saldırıları bir yana vatandaşın mal ve can emniyetinden acaba bahsedebilir misiniz?

Sayın üyeler, öğretmenlere baskı yapmak için sorulan sorular ve tertipler oynanmak istenen oyunun ve suçlamaların yönünü göstermek bakımından ibret vericidir.

Söyle ki,

Öğretmeni iktidarın dışındaki bir partinin adamı gibi göstermek,

Zararlı düşünceleri yaydığını ileri sürmek, Öğretmeni tanımayan kişileri tanık gösterek, komünistlikle suçlamak,

Toplumun öğretmene olan güvenini zedeleme yolunu sinsice işlemek,

Okunan yayınların neler olduğunu sormak, çeşitli vesilelerle söylenmiş sözleri öğretmenin aleyhine tertiplemek,

Eğitim Bakanlığı bu davranışı ile kanunun üstüne çıktığını farkında mıdır bilemiyo-

ruz, her halde değildir. Çünkü bugün memlekette kanunlar hâkimdir. Savcılar ve hâkimler vardır. Kanunlara aykırı olan neşriyatı onlar tesbit ediyor. Suçu işleyen kişileri onlar cezalandırıyor. Kanunların dışında kimse suç yaratamayacağı, gibi suçun tâyininde de şahsi kıymet ölçüleri kullanamaz.

Arkadaşlar, Horasan olayları diye tarihimize geçecek olayı şöylece kaldırıp rafa koyabilir miyiz? İlçede öğretmenler derneği ve hükümet konağı basılmıştır. Camideki imamın öğretmenleri dinsiz ve komünist olarak itham etmesi A. P. ilçe ikinci başkanı müştereken halkı tahrik ederek öğretmenlerin üzerine yürütmesi nereye doğru götürülmek istendiğimizin bir işareti değil midir? Bunun kökleri Millî Mücadelenin derinliklerinde yatar. Hiç şüphesiz olmasın arkadaşlar.

Sayın üyeler, Malatya'da Milliyetçi Öğretmenler Derneği Başkanına Barbaros İlkokulu Öğretmeni Nihat Fırat tarafından yazılan gazetelerde negredilen mektup, mezkûr derneğin aktif politika ile ne derece meşgul olduğunun bir delilidir. Mektup ekte...

«Selâhattin Arıkan Bey;

Sizleri yine rahatsız edeceğimden özür dilirim. Malatya maarif müdür muavinliği kadrosunun biri açıktır. Hüseyin Kalpaklıoğlu buraya geldiğinde yüksek ticaret mezunu bir öğretmen getirilmesini istemişler. Bu şahıs burayı yapamaz. Hemşehrimiz Kalpaklıoğlu ile bir defa görüştüm. İkinci geldiğinde haber alamadım. Bize yardım edeceğini vaadetti. Mektup yazdık cevap alamadık. Yapacaksa çok acele olarak burada Şef Müfettiş Hüseyin Hafızoğlu var. Onu getirsin bizler onun sayesinde yaşıyoruz. Başka elimizden tutan yok. Bizim için de dedikodulara göğüs geriyor. Başkâtiplik kadrosu da açık Pötürge İlçesi Yetiştirme Yurt Müdürlüğü de açıktır. Karşı taraf hemen adamlarını yerleştirdiler. Bütün müdürler onlardan seçiliyor. Bunları Hüseyin Beyin valisi yapıyor. Burası Ehli Beytin kalesi, T. İ. P. in yuvası, İnönü'nün memleketi meşhur Malatya'dır. Burada milliyetçi kelimesini söylemek, söyletmek ne kadar zor olduğunu unutmayınız. Ben hemşehrinize yardım edin selâmlar.

Nihat Fırat

Barbaros İlkokulu Öğretmeni»

Malatya'da öğretmenler için sindirme kampanyası bütün gücü ile devam edegelmekte sık sık müfettişler gönderilmekte burada da halkın ekonomik ve sosyal gelişimi dışına itilmek ve etkisiz kalınmak istenmektedir. Günlere gazetelerin ve efkârı umumiyeyi meşgul eden Anamur'da tertiplenen korkunç olaydan bahsetmek isterim : Bu olayı düzenleyenler, partizanlar, milliyetçilik ve mukaddesatçılık istisnaları yapan kişilerdir. Mersin Valisi de bir talihsizlikleri bu suçsuz öğretmenleri cemiyete lekeli insanlar olarak çıkarmıştır. Ne hazindir ki Millî Eğitim Bakanlığı kendi, öğretmenleri korumak bir yana yapılan maksath ihbara iltifat ederek öğretmenleri peşinen suçlayacak davranışı kendisi için tercih etmiştir.

Sayın Üyeler. Bu noktaya parmak basmanızı isterim. Bakanlık âdeta tertipçilerle teşriki mesai halinde bulunduğu intibamı vermektedir. Bir Millî Eğitim Bakanı düşününüz ki, kendi meslekdaşına karşı hiçbir süzgeçten geçmemiş jurnalı gerçek olarak kabul ediyor ve hükmünü vererek öğretmenleri suçluyor. Bu hukuk Devlet ve mesuliyet anlayışı ile ne derece bağdaşır takdiri siz sayın üyelere bırakıyorum.

Bundan sonraki olayları biliyormusunuz, 6 öğretmen işten el çektiler. Bakanlık emrine alındı ve haklarında kovuşturma başladı. Olayın neticeleri malûm.

Sayın arkadaşlar,

Sayın Hükümet Başkanına göre, öğretmen ile ilgili olaylar münferit tasarruflar olarak görülmektedir. Haksızlığın ve adaletsizliğin âdeta kemiyetle ölçülebileceği gibi gerçekten yadrganabilecek bir görüşle ortaya çıkmışlardır. Biz sureti katiyede bu işi kendileri gibi göremiyoruz. Bize bu mesele statükonun altında yatan temel eğitim sorunlarına ve halk sorunlarına öğretmenlerin sahip çıkması işidir. Bugün görevini yapmayan öğretmen değil, çalışan düşünen, okuyan, yazan öğretmen her türlü mağduriyete uğratılmakta ve çileyi çekmektedir.

Sayın üyeler, öğretmen hiçbir devirde görülmemiş şekilde il ve merkez partizan otoritelerinin disiplin ve idarî ceza kovuşturması şeklinde haksız hukuk dışı tasarruflarının konusu olmaktadır. Bugüne kadar yapılanlar bir haksızlıklar kitabını dolduracak çokluktadır. Bugün kovuşturmaya uğruyanlar, yani baskı politikasının ilk

hedefleri öğretmen sendikası ve derneklerinin liderleridir. Bunlar ihbar edilmekte, suçlanmakta ve ceza görmektedir. Bunlardan sonra sosyal, kültürel fikrî faaliyet gösterenler gelmekte en sonunda ise yaptığı eğitimi Anayasaya, Millî eğitim esaslarına, müfredat programına, Atatürkçülük ilkelerine tam bir uygunluk içinde dayatanlar gelmektedir.

Baskının amacı öğretmen kitlesini Atatürkçülük, modern eğitimecilik, 1961 hürriyetçiliği içinde toplumu çağdaşlaştırma görevinde etkisiz duruma düşürme, bundan istifade ile öğretmen kütlesine ırkçı, mukaddesatçı, gelenekçi bir doktrin aşlamak ve bu yönde faaliyete itmek...

Bu doğrultuda faaliyete geçen öğretmen kütlesinin yarattığı geriye dönük vasat içerisinde kendi politikalarının başarısını garanti etmek, şimdiye kadar yapılan ve yapılmakta olan kovuşturmalardan esassız ve derinde yatan amaç budur. Yani oy tercihleri için amaca uygun olarak taban kütleleri eğitmek, bu amaç okadar açıktır ki, öğretmenin alanın ancak alfabe ve fen dersleri formülleri ile sınırlanırken, Türk toplumunun kendi ideoloji ve değer hükümlerine ve hayat görüşlerine çelmek için gayret sarf eden sumî bir örgüt ile aktif, siyasî işbirliği herkesin bildiği bir husustur.

Şimdi size bildiri ve beyanlarımdan örnekler vereceğim:

16 Ekim 1965; Yeni İstanbul Gazetesinde neşredilen Milliyetçi Öğretmenler Derneğinin şu beyanına bakınız: «Öğretmenler seçimin neticesine serindi. Yeni seçim milletin üzerinde büyük bir yükü ve korkuyu kaldırmıştır. Bu netice aynı zamanda halkın aç ve sefil kalsa dahi ortanın soluna itibar etmiyeceğinin teminatıdır.»

Şimdi aziz arkadaşlarım, şu sözlerin bir siyasî partiyi onun politikasını ve seçim neticelerini ele alarak günlük politikasının içine boğazına kadar batmaktan başka ne anlamı vardır. Kendisini A. P. Sözcüsü sanan, şahıslara kadar varan günlük siyasî mücadele de rol sahibi olmak hevesindedir. Bakınız Hülya pasta salonundaki 19 . 3 . 1966 da yaptığı basın toplantısında ne diyor: «Yurdumuzun arzettiği politik manzara çok hazindir. Parlâmentoda başladığımızda fikir mücadelesi yerine kürsüye hücum ve yumrukların seçildiğini görmekte ve bunu tahrik edenlerin başında profesörlükten gelmiş politikacıyı

(Fevzioğlunu) ima ederek bulmaktayız;» buyuyor.

Öğretmenler Federasyonununun politika yaptığı iddiasıyla mahkeme, mahkeme dolaştıran iktidar erkanının bu tutum karşısındaki tasvipkâr tavırlarını hangi samimiyetle izah edebileceğiz. Açıktan bir parti mücadelesi vermekte olan bu derneğin diğer marifetleri hakkında bir vesika sunmak isterim.

«Kardeşim Selâhattin...» Ben Selâhattin değil, Arıkan Selâhattin. «Sizden mektuba cevap almak bir hayli güç biliyorum ama yine de bu mektubu yazmak zorunluğunu duyuyorum. Sizde bahsedeceğim husus hem şahsî ve hem de millîdir. Millî Eğitim Bakanlığının dış memleketlerdeki işçi yavrularını Millî harsımız ve kütübümüzden mahrum etmemek ve sol zihniyetin ağına düşürmemek için ilkökul öğretmeni gönderme kararında olduğu malûmunuzdur. Bu tamim üzerine ben de müracaat ettim. Gönderilecek öğretmenlerde neler arandığını hâlâ anlayamadım (son 10 yıl içinde üstün başarılı sayılmış olmak) kaydına uymadığım yani ilimizde bu vasfı haiz öğretmen bulunmadığı için, diğer müracaatçılarla birlikte benim isteğim de vilâyet barajını aşamadı. Bugüne kadar üstün başarı sayılabilen öğretmenlerin kimler olabileceğini tahmin eden bu işlerle meşgul olanlar arasında bir şahısta mı yokmuş. Milliyetçi ve mukaddesatçı, öğretmenlerden üstün başarılı sayılan bir tek öğretmen gösterilebilir mi? Hâlâ eski oyun hâlâ ortanın solu gidışı. Bugün il Millî Eğitiminde mesuliyet makamında bulunan selâhiyet sahiplerinin % 80 ni ya komünist, ya da ortanın solu zihniyetinde bulunan solcu Türk Çocukları Hasan Âlinin Torunlarıdır. Bunun böyle olduğunu bilmiyen yok. Bu işleri tedvire memur olanların yakınında bulunmanız hasebiyle sizlere vazife düzmezdür. Bütün kadrosu ile hâlâ işbaşında bulunan C. H. P. nin her işte olduğu gibi bunda da ayak oyununa gidilmemesine çok dikkat edilmesi millî bekâmımız bakımından çok zarurîdir. Üstün başarı her halde Marksist zihniyeti yamada olacak. Raporu olmadığı için vilâyet barajını aşıp vekâlet gölüne ulaşamadım. Ben olmasam bizim gibi düşünenlerden sıraya alınmasını gönülden arzu ediyorum. Burada bizim bu iş için yapabileceğimiz bir iş yoktur. Vilâyetlerden gelecek öğretmen isimleri arasında gide-

cekleri tesbit edecek komitede vazifeli olabileceğinizi tahmin ederiz bu millî mesuliyeti ve millî vebali yüklenirseniz bu mektupla beni hatırlayınız. Benim için bir imkân arayınız. Parentez içerisinde. Bu son arzum. Milliyetçi ve vatan sever, mukaddesatçı şuurunda bulunan öğretmenler gönderilirse, hele daha önce işçi sıfatı ile giden solaklara bu vazife verilirse çok müsait bir ortamda bulunan işçi çocuklarımızı nasıl bir kalıba sokulacağını şimdiden bilmek bir kehanet sayılmaz sanırım. Hülâsa dış memleketlere gönderilecek öğretmenlerde üstün başarı aranmaz. Ancak o şahsın milleti, millî zihniyeti ve bugünkü Hükümeti temsil edemeyeceği o günkü Hükümeti Devlet yok arkadaşlar ortada. «Aramamalıdır. uzun zamanımızı aldığım için özür diler, gözlemlerinizden öper başarılar dilerim. Tanrı Türkü korusun.

Muzaffer Parmaksız
Cumhuriyet İlkokulu Öğretmeni
Nevşehir»

Sayın arkadaşlar, yine dünkü, Milliyetçi Öğretmenler Derneğinin ne kadar aktif politikanın içinde bulunduğunu gösteren çok taze bir vakıa olarak dünkü 23 Şubat 1967 Adalet, Yeni İstanbul, Tercüman gazetelerinde negredilen bir basın toplantısından parçalar vermek isterim.

Söyle diyor, hepsini okuyup vaktinizi almıyacağım. Alâkalı arkadaşlarımız okumuştular zaten.

«Sizler öğretmeni koruma pozisyonu içinde (Yani, bizler, Tabii Senatörler) öğretmeni koruma pozisyonu içinde ortaya atılmaya sıkılmıyorsunuz. Bu memleketin her şeyine bir gece el koyduğunuz zaman gece aklınıza gelenler, gündüz kanunlaştığı zamanlar Türk öğretmeninini neden düşünmediniz? Yoksa o zaman öğretmen sevginizi ve vicdanınızı vestiyendemi bırakmıştınız?»

İşte tarafsız olması lâzımgelen bu derneğin 27 Mayıs düşmanlarının ağzına ne kadar uygun konuştuğunu böylece huzurunuzda tesellî etmiş olduğumuzu sanıyoruz. 27 Mayıs'ı benimsediği ve genç nesillere benimsetmeye çalıştığı için düşman görülen Türk öğretmeninini 27 Mayıs düşmanı bir dernek ve onun ne dediğini bilmez başkani elbette temsil edemezler.

Bugün Türk öğretmeninini ezici çoğunluğu ile saflarında yer aldığı federasyon Hükümet tarafından politika yaptığı iddiası ile Mahkemeye verilmiş, Çankaya Savcılığının 14 Mart 1965 gün 1965/883 sayı ile takipsizlik kararı almıştır. Ayrıca Sayın Tevetoğlu'nun federasyonla ilgili komünistlik suçlamaları 12 Mayıs 1965 gün ve 1965/1550065 sayı ile yine Çankaya Cumhuriyet Savcılığınca takipsizlik kararı verilerek bir iftiradan ibaret kalmışlardır. Öte yandan Federasyon Yöneticilerini aşırı solculukla Tevetoğlu'nun beyanlarına istinaden beyan eden Adalet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü, Ankara Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesinin esas No: 1965/16, Karar No : 1965/34 sayılı ve 3 . 1 . 1965 tarihli kararı ile 7 ay hapse ve 1166 lira 60 kuruş ağır para cezası ile mahkûm edilmiştir.

Şimdi soruyorum: Türk Adliyesi bu ithamları Sayın Tevetoğlu'nun dediği gibi Federasyonun yüzüne mi çarpmıştır, yoksa Tevetoğlu ve onun ithamlarına yer veren gazetenin yüzünü çarpmıştır. Mahkeme kararlarına bu kadar aykırı beyanlarda bulunan Tevetoğlu'nun dokunulmazlığı dolayısıyla beklemekte olan dâva dosyalarının nasıl netice vereceğini ileride göreceğiz. Mahkûm olmuş, yada ikhtilalini ispat edememiş olanların eüretine hayret etmemek elden gelmiyor.

Sayın üyeler, kovuşturmanın yeni öğretmenler üzerinde yapılan kovuşturmanın dayanakları evvelece de ifade ettiğimiz gibi Hukuk idraklerinden yoksun, felekeler, akıl, vicdan ahlâk değerlerinden ve unsurlarından uzak tanıklıklardır. Bunlar okadar zayıf dayanaklardır ki, hukuk alanındaki inceleme ve değerlendirmede ve adli alanda ademi takip veya yürütmenin durdurulması kararları alınmaktadır.

Sayın arkadaşlar, maalesef idare geçitli yollardan giderek kovuşturmasını idari takdir formülüne uydurmak suretiyle yürütmektedir. Halbuki hukukun kabul ettiği idari takdirler kanun alanı için de ve hizmetin teknik icapları ve verimlilik unsurlarını muhtevî olmalıdır. Halbuki idari takdirde bu unsurlara riayet edilmediği görülmektedir. Adli yünden suç bulunmayanların idari yoldan suç vermeden dayatmak hukuk ve adalete sığmaz, haksız idari ta-

sarruflar yolu ile girilmiş öğretmeni sindirme olaylarına son verilmesini bundan sonra yapılacak soruşturmalarda aşağıda ifade edilen hususlara riayet edilmesini ve bu suretle öğretmenler üzerindeki huzursuzluğun kaldırılmasını istiyoruz: Şöyleki :

— Kovuşturmayı kanunların suç saydığı olaylar üzerinde yapmak,

— Piyasada serbest satılan kitabı okuduğu ve okuttuğu için değil,

— Kanunda açıkça suç sayılan fiillerin de ancak adli otoriteler tarafından adli usule göre tesbit edince suç saymak,

— Suç ve suçlunun tâyininde meslekî ehliyeti olmıyan ve bir de her olayı iktidar anlayışı ile gören Partililerin ve meslek mensuplarının etkisi altında çalşan disiplin kurullarının adalet ilkesine uygun yeniden düzenlenmesi,

Eğer arkadaşlar, yukarıda ifade edilen gerekli tedbirler alınmazsa, hiçbir kanunda suç olarak bulunmıyan, öğretmenleri suçlama işi devam edecektir. Ve öğretmenin baskı altında tutulması sizleri çıkmaza götürecektir. Sözlerimizi bitirirken, iktidar sözeüsü arkadaşımızın bir taktiğini cleştirmek isterim. İktidar sözeüsü kürsüden Savelara birtakım ihbarda bulunacağı beyanlarıyla haklı, önemli işler yapıyor-muş gibi görünmek hesabı ve hevesi içindedir. Bildiğinizi iddia ettiklerinizde zerre kadar ciddiyet var idi ise, Hükümetiniz Adliye Bakanınız yolu ile şimdîye kadar çoktan vazifenizi yapmış olmanız ve Yüce Senatonun huzuruna mahkûmiyet ilâmlarına dayanarak gelmeli idiniz. Oysa, siz sözeü olarak kırk yıllık mazide adli ve idari merciler önünde hesabı görülmüş ve mâzi olmuş, bizim iddialarımıza ne derece ışık tutacağı hepinizin dün ve bugün malûmu olmuş bulunan beyanlarla konuyu dağıtmak, dikkatleri başka tarafa çekmek istenmiştir.

Anlaşılan mazideki suçlulardan başka dayanaacağı hiçbir mesnedi kalmamış bir insanın çaresizliği içinde bulunmaktadır.

Milliyetçiliği siyasi hesaplarının becerksizce bir vasıtası Türk Milletinin komünizmle mücadele duygusunu siyasi perestijinde bir ticaret meta halinde kullanmak istiyenlerin oturdukları sırça köşk kırıldığı zaman etrafa dökülenlerin neler olabileceğini hesaba katmalarını tavsiye ederim.

Sayın üyeler, Millî Eğitime olan hizmetimiz bitmiyecektir. En içten gelen samimî güçlerimizi bu camiaya vermekle şeref ve bahtıyarlık duyacağız.

Buradan hepinizi Sayın Bakan ve Bakanlık erkânını ve Türk öğretmenini en derin sevgi ve saygılarımızla selâmlarız. (Alkışlar).

BAŞKAN — Söz C. H. P. Grubu adına Sayın Fehmi Alpaslan'ındır.. Buyurun efendim.

C. H. P. GRUPU ADINA FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Cumhuriyet Senatesunun pek değerli üyeleri,

Sevgili arkadaşlarım, Millî Eğitiminizin, ilim ve felsefe olarak temel ilkeleri Cumhuriyetimizle birlikte büyük Atatürk tarafından tesbit olunmuş ve her devrime öncülük yapmış; her devrimde esaslı güç olarak yaşayışımızda müessir vasfını muhafaza etmiştir.

27 Mayıs Anayasasının getirdiği ileri anlamalar içinde başyeri, Millî Eğitiminizin temel ilkeleri almıştır.

Bu temel ilkelerden ayrılmasının bizi kararlık günlere götüreceği gerçeği akla dışında tutulamıyacağı içindir ki, iktidarlar ve zihniyetlerin değişmesine ve tattikat hatalarının ve hattâ suçlarının işlenmesine rağmen esasta büyük bir farklı durum yaratmaya hiç kimse muvaffak olamamıştır.

Üzerine önemle eğikliğimiz ve bütün dikkatleri tophyan bugünkü genel görüşmede, meseleleri türlü açıdan değerlendiren kıymetli arkadaşlarımızın mevcudiyeti, serd buyurdukları fikir ve görüşleri beğenilsin ya da beğenilmesin devamlılık ifade eden Millî Eğitim ilke ve felsefemizden nasip alınmış olduğunu göstermesi itibariyle mevzuumuzun ehemmiyetini idrak fırsatını veren mâna taşımaktadır.

Türkiye'nin kaderine hükmeden kişilerin bu ocağın mahsulü olduklarını gözden uzak tutmazsak, objektif ölçülere sadık kalmak suretiyle yapılacak tenkidlerin her kafada yer bulmasa bile, vatan sevgisi ile dolu gönüllerde yerini bulacağından şüphe edilemez.

Rahatlıkla ifade ederek huzur duyacağımız bir husus şudur; Eski deyimle maarif ordusunun kahir ekseriyeti, Batı medeniyetine, ilericaliğe, fikir ve viedan hürriyetine inanmış, namuşlu, haysyetli, faydalı, cumhuriyetçi, lâik, milliyetçi ve Anayasamızın da öngördüğü şe-

kilde sosyal adalet ve sosyal güvenliği benimseyen, insan haklarına saygılı, demokratik rejime gönülden bağlı kıymetli birer varlıktır. Topyekûn büyük Türk Halkının emanetinde olan değerlerimizdir.

Meseleyi bu esastan ele alırsak görürüz ki, üzerlerinde bu derece önemli vatan ve memleket vazifesi bulunan ve kendilerinde bu kadar büyük değerler bulduğumuz öğretmenler camiasını rahatsız eden kusursuz kılan bir tutum ve davranış, maalesef her zamandan çok ele ve dile getirilir bir hal almış bulunmaktadır.

Türkiyemizin ötedenberi şikâyetçisi olduğu ve bizzat kullananları da eninde sonunda ziyadesiyle zararlı kılan bir tutum, partizanlıktır.

Demokratik rejimin tabii icaplarından olan çok partili hayata geçtiğimizden bu yana, Devlet mekanizmasında çalışan her çeşitten memurun, iktidarlar lehine çalıştırılmak istenmesinin acı hatıraları kafamızda ve kalbimizde dururken, bu zehirli hava ile eğerlerin doldurulmasına devam etmenin ağırlığı ortadadır.

Hele bu hava, yarınlarımızı kendilerine emanet ettiğimiz kitlelere püskürtülür ve o kitledeki yüksek vasfı ve eğilimlerin bozulmasına âdeta gayret gösterilirse bununla vatan ve millete karşı büyük kötülük etmiş oluruz.

Günlük heves ve çıkarlar uğruna, uzak vâde de olsa böyle tehlikeli bir tutuma girmenin akılla, mantıkla ve vatan sevgisi ile bağdaşır tarafının bulunmayacağını, her değerli arkadaşımızın kabul ve takdir buyuracağından şüphemiz yoktur.

Fakat bugün şikâyet, mücerret seçimleri kazanmak hırısı içindeki partizanlığın da şümülü dışına çıkmak suretiyle siyasi tercihleri kültür ve eğitim hayatımıza hâkim kılmak hevesinden doğmakta olduğu için, neticesi rejimin esas ve temelini dayanan daha ağır bir vaziyet yaratmaktadır.

Türk eğitim hayatının böylesine ağır ve tehlikeli vaziyete düşürülmesinin vebali aşikâr olduğu gibi, şüphe ve endişeler içine sürüklenmiş olmak bile son derece mahzurlu ve zararlıdır.

Bu sebepledir ki, genel görüşmemizden ciddi faydalar sağlamak suretiyle çıkmamız lüzumunu bilhassa belirtmek isteriz.

Bu genel görüşme, tashihi her zaman için mümkün olan bir hatanın ıslahına imkân verir ve büyük camiaı aslı vasıf ve vazifelerinin hu-

susiyet ve kudsiyeti ile baş başa bırakmak imkân sağlanırsa, siyasi kuruluşlara hâkim olan kanaat değişikliği ne olursa olsun, birleşmemiz icabeden memleketin yüksek menfaatleri bakımından çok hayırlı ve pek isabetli bir iş görmüş oluruz.

Genel Başkanımız Sayın İnönü'nün öğretmenler meselesini bir dâva olarak ele alıp Sayın Başbakan ile görüşmelerini bu yapıcı görüş içinde mânalandırmak gerektiği gibi, Sayın Başbakanın okullara politika sokulmamasını isteyen sözlerini de aynı derecede samimiyetle karşılamak suretiyle, partiler üstü bu meselede birleşme arzusunu inanarak dile getirmek istiyoruz.

Görünüş öyle gösteriyor ki, öğretmenler üzerindeki tasarrufu eğitim sistemindeki tatbikatı ve umumi faaliyeti itibariyle Millî Eğitim Bakanlığı;

Öğretmenleri kendi siyasi görüş ve tercihlerinin tatbikiyesi yapmak için müşahhas misalleri önergeyi hazırlayanların verdikleri ve biraz evvel de Millî Birlik Grubu adına konuşan Sayın Özgür arkadaşımızın açık şekilde ortaya koyduğu ve biraz sonra konuşacak arkadaşlarımız tarafından misale verilecek haksız tasarruflardan kaçınmamakta; keza öğretmenleri, iktidarın kıymet hükümlerini ve hayat görüşünü benimsetecek tek taraflı yayımlarla beslemekte;

Resmî kültür müesseselerini ve bu müesseselerin çalışmalarını iktidar anlayışına uygun bir idare altına sokmak gayretinde bulunmaktan;

Devlet nüfuzunu kullanarak yeni dernekler kurmak veya kurulmuşları isteğine getirmek için milletin imkânlarını tek taraflı kullanmaktadır ve bütün bunlar da memleketi komünizmi sokmamak gibi hepimizin hassasiyetle üzerinde durduğumuz bir gerekçeye bağlanmaktadır.

Muhterem arkadaşlarımız, Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyetle birlikte memleket kademlerinde yer almış, mesuliyetini müdrük ve hedefleri belli bir siyasi teşekkül olarak, 40 senedir komünizmle mücadele etmiş ve bu menhus ideolojinin kendisi için en müsait zemin saydığı geriliğin, sefaletin, perişanlığın daha çok olduğu zamanlarda bile onu millî bünyeye sokmamak ve yaşatmamamızın yolunu bulmaktır.

Bugünkü Anayasamızın ışığı altında ve gelişen şartları dikkate alarak sosyal adalet, sosyal güvenlik ve fırsat eşitliği ilkelerini önplâna getiren sosyal politikamızda komünizmin akıllı düşmanı olarak millet hayatındaki vazifemize devam edişimizin izahtan müstağni bir tezahür ve tecellisinden başka bir şey değildir.

Kıymetli arkadaşlarım, bu vesile ile Adalet Partisi Grubu adına konuşan muhterem arkadaşım Sayın Tevetoğlu'nun sözlerine değinmek ve bu sözlerin bizim üzerimizde yaptığı tesirleri arz ve izaha çalışmak istiyorum: Sayın Tevetoğlu kürsüyü teşriflerinde vatansever Cumhuriyet savunularını da uyanıklığa ve harekete dâvet etmek suretiyle bir komünist plânının, maarif camiasında hangi istikamette çalıştığına açık delillerini vereceklerini ifade buyurmuşlardır. Dikkat kesildim, şahsan arz edeyim, komünizmin fikir olarak, felsefe olarak ama ondan daha evvel hududunda yaşayan bir insan, bir aile çocuğu sıfatıyla da tabikatinin getirdiği felâketleri yakından bilen bir insan olarak amansız düşmanlarımızdan bir tanesiyimdir. O itibarla hassasiyetle Sayın Tevetoğlu, acaba hangi delilleri getirecek ve bu delillerden, hep birlikte, el birliğiyle, gönül birliği yapmak suretiyle nasıl istifade edeceğiz ve bu memleketin bağrında çöreklenen böyle bir tehlikeyi bertaraf etmek için ne suretle işbirliği yapabileceğiz diye düşündüm. Eski bir hâkim, eski bir savcı sıfatıyla da ayrıca savcılara meseleyi götürmek istediği için dikkatimi bu noktada toplamak istedim. Sayın Tevetoğlu; benim aneak dün bulduğum için henüz okunmakta olduğum ve daha satırları gözlerimin önünde bulunan köy enstitüleri ve Koç Federasyonu adlı kitabın kondisine aidolan sayfalarını burada uzun uzun okudular. Telefon ettim eve, şu kitabı bana acele yetiştirin, Tevetoğlu okurken ben ona tekaddüm etmek suretiyle okuyayım ve arkadaşlar istifade etsin, diye düşünmüştüm ama malesef yetiştiremedim.

Arkadaşlarım, Sayın Tevetoğlu'nun komünizme karşı ileri derecede bir hassasiyeti vardır. Bunu şahsan takdir ederim. Ama, gönülüm, bugün görüşmekte olduğumuz meselelerde eğer hakikaten endişeyi mucip bir hâl varsa ona dair yeni ve esaslî delillerin getirilmesini isterdik. Bu karışıklıklar, bu şikâyetler veya bu yakınmalar bünyeye böyle büyük bir tehli-

kenin sokulmasında bunu biz bilmiyor idiysek işte biz bunu öğrendiğimiz zaman, tasarruflarda ufak tefek haksızlıklar olsa dâhi, şahsan bunu geniş yürekle karşılamaya âmade bir halde bulundurmaktayım, kendimi. Grupumuz da umumiyetle bu hassasiyeti göstermektedir. Ama üzülererek arz edeyim ki; Tevetoğlu bir şey getirmedi. Tevetoğlu bu kürsüye federasyonlararası mücadelenin, yersiz ve icapsız gördüğümüz mücadelenin, haksız ve bizzat mesleki-ne karşı hiç de iyi neticeler vermeyen lüzumsuz mücadelenin, münakaşanın bir yeni tezahürünü getirmiş oldular. Bir dermeği, bir federasyonu karşılarına almak suretiyle âdetâ diğer federasyonun dili ile zaten gazete sayfalarında meseleleri burada tekrar ettiler. Ben muhterem sözeünün mensubolduğu iktidar partisinin ağırlığı ölçüsünde ilkten verdiği âlâma uygun delilleri buraya getirmek suretiyle bizi aydınlatmasını çok isterdim. Kendileri bunu yapmadığına göre Hükümette aklıkları mesuliyetle bu bakanlığı işgâl eden zatın eğer bilgileri varsa bu bilgilerle bizi teçhiz etmeleri ve o suretle memleket için umumî mahiyet arz edecek büyük tehlikeyi elbirliğiyle bertaraf etmenin yolunu bize açmalarını bilhassa Sayın Bakandan istirham edeceğim.

Aziz arkadaşlarım, Sayın Tevetoğlu konuşmalarında Öğretmenler Federasyonunun idare kadrolarında vazife alan bir kısım zevattan burada bahis buyurdular. Bunların C. H. P. li vasıflarının da bulunması keyfiyeti, bizi grup olarak bir parti münakaşasına sokacak değildir. Çünkü Tevetoğlu'nun sözleri federasyonda aldıkları vazife dolayısıyla ortaya konmuştur. Umarım ki, bu arkadaşlarımız o sıfatlarından dolayı kendilerine vâkı olan iddiaları, ithamları o sıfatları ile cevaplandırabileceklerdir. Bendeniz grup adına bir noktaya bilhassa işaret etmek isterim; her siyasi teşekkülün bünyesinde nüans farkları ile değişik fikirleri temsil eden insanlar bulunabilir. Bunu tabii görmek lâzımdır. Hususiyetle yeni Anayasa düzeni içerisinde meseleler statik olmaktan çıkmış; devrin; dünyanın icaplarına uygun bir ileri istikamet almıştır. Bu ileri istikamette bazan haksız görülen hareketlerin zaman ölçüsü içerisinde haklılık itisabetmeleri ihtimalini de geniş yürekle dikkate tutmaya mecburuz. Bu itibarla rahatlıkla ifade ediyorum ki; C. H. P. Grubu-

nun ve topyekûn C. H. P. nin bünyesi içinde enlilçelerine hak verdirecek, şüph ve tereddüt-
lere meydan verecek şekilde aşırı sol Marksist
görüşü temsil edecek insanlara topluluğumu-
zun, partimizden çıkışları bile böylelerine hiçbir
zaman aslâ ve asla hayat vermiyeceklerinden
herkes em'ın olmalıdır arkadaşlarım. (Alkış-
lar)

Aziz arkadaşlarım Sayın Tevetoğlu'nun bu
arada federasyonla ilgili olmamakla beraber
içimizde ciddiyetle vanife gören bir arkadaşımız
için söylediği sözleri, kendileri söz almış olup
şahısları adına konuşacakları için grup adına
karşılamaı zait telefki ediyorum. Çünkü Sa-
yın Tevetoğlu'nun pek çok sözlerini de hemen
arz edeyim ki, doğrudan doğruya kendi pa-
tentlerinde görmüş bulunuyoruz ve Adalet
Partisi Grupuna mensup pek değerli arkadaş-
larımızın çoğunun bilgisi'nin veya muvafakati-
nin daha önceden alınmış veya sonradan alın-
bileceği ihtimali mezu bahsolamiyacak bazı
meseleleri burada ortaya atmışlardır. O
itibarla şahıslardan gelen ve şahıslara raci olan
sözlerin yine aynı şahıslar tarafından cevap-
landırılması suretiyle meseleleri gruplarımız
arasında bir mevzu haline getirilmesini şahsan
arzu etmekteyim. O itibarla teferruata girmek
istemiyorum.

Çok değerli arkadaşlarım, bu ara mâruza-
tınla meseleye bu kadarek değindikten sonra
hazırladığım konuşmamı takib ederek arza ça-
lısacağım.

Şimdi arkadaşlarım, ortada şikâyetler bu-
lunduğuna göre bu şikâyetleri önlemek veya te-
sisiz hale düşürmek için, yalnız ve yalnız esa-
sen Anayasamızın menettiği komünizmle müca-
dele gibi hepimizin üzerinde birleşeceğimiz bir
konuyu perde almaya kimsenin hakkı yok-
tur.

Öğretmeni iktidarın emrine ve gençleri onun
siyasi hayat görüşlerine göre istediği gibi ye-
tiştirmek mecburiyetinde görmek ve bu görüş-
le öğretmenler üzerinde tasarrufta bulunmak
haksız, insafsız ve isabetsizdir.

Her toplulukta olduğu gibi, öğretmenler
içinde de, kanunun pençesine tevdi olunmayı
gördüren suç işlemiş pek mahdut sayıda in-
san bulunabilir.

Fakat, umumî siyasi görüşü yürütmek için,
şikâyet sesleri yükselen öğretmenlerden birkaçı

hakkında adli takibatta bulunulduğu kanaati
vermek suretiyle, tüm tasarrufların böylesine
mâsum sebep ve zaruretle yapıldığı intiba-
mı vermek, iktidar için bir mazeret duvarı sayılsa
bile, gerçekleri kenara iten böylesine kanun duva-
rının, bu açık rejimde sağlam bir diğer nefesi
ile yıkılacak kadar zayıf olduğunu hesaba kat-
mak lâzımdır.

Hal bu olunca da, öğretmenlerden Anayasa-
mızın ve eğitim felsefemizdeki temel unsurlara
riayet etmek suretiyle çocuklarımızı hazırla-
mamızı istemekten ileri gitmemeliyiz. Kendile-
rine geçitli siyasi kanatlara sahip aile çocukla-
rını emanet ettiğimiz öğretmenlerden, eğitim mü-
esseselerini yaşatmak için yapılan masrafların
milletten geldiğini dikkate alarak, mücerret ik-
tidarın siyasi görüşünü tercih etmesini iste-
mek, her şeyden evvel âdil bir davranış ol-
maz ve tam mânasiyle keyfilik ifade eder.

Kaldı ki, insanları düşünce, inanç ve ka-
naatlerine göre mütalâa edip bu mütalâa ger-
çevesinde muameleye tabi tutmayı Anayasa-
mız men eder.

Mühim olan, hürriyetlerimizin oluşup ge-
liştiği bir dönemde, bu gelişimi sağlayacak eği-
timin, zihni formasyonun, usuller'in ve bilgi-
nin verildiği başlıca kaynak, okullar ve sair
kültür faaliyet alanları olduğuna göre, bu sa-
haya müdahalenin Anayasa anlayışımıza te-
cavüz teşkil edeceğini düşünmektir.

Geçmişte, genç kuşakların yeniliklerden na-
sıbını almama engel olan taassup ve ifrat ha-
raketleri olmamış değildir. Fakat böyle yetişen
nesiller, yeni ihtiyaç ve şartlara intibak ede-
medikleri gibi, fevkalâde hallerde tedbirini
bulmaktan mahrum kalmışlar ve bu suretle de
tarihin karanlıklarına gömülüp gitmişlerdir.

Meseleyi bu açıdan değerlendirdiğimiz za-
man, mesul arama yerine felâketlerden kurtul-
mak için, yetiştirici unsur öğretmenlerin hak-
larının ve hürriyetlerinin kısıtlanmasından
dikkatle kaçınmak zorunludur.

Öğretmenlerimizin tâyin, nakil ve terfileri,
milletçe kafamızda ve gönlümüzde yaşattığımız
mühim bir problem olma vasfından hiçbir za-
man kurtulmuş sayılamaz.

Öğretmen camiasının büyük fedakârlıkları,
saygı ile muhafaza ettiğimiz bir aziz hâtıra
olarak benliğimizi sarmaktadır.

Vatan ve millet içinde bulunduğu şartlar dairesinde öğretmenlerimizin her fedakârlığı göğüsliyeceğinden asla şüphemiz yoktur.

Ancak, bütün Devlet memurlarına tanınmasını yürekten temenni ettiğimiz objektif ölçülerin, acı tecrübelerden aldığımız derslerle öğretmenlere tanınan kısmı teminat tatbikatına hayır getireceği yerde onu daha ileri götürmek suretiyle millî eğitim felsefe ve ilkeleri üzerinde ilme değer veren daha hızlı bir çalışmaya girip neticelerini almak mevkiinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığının şikâyet olunan merci ve makam olmaktan kurtarılmasını temenni ederiz.

Filvaki, yerleşmiş teamüllere ve mevcut yönetmeliklere göre öğretmenlerin tâyin ve tahvilleri muayyen esaslara bağlanmış olup, birbir mahrumiyet istiyen bu mesleke intisapta teşvikçi rol oynayan bu teamüllerin bozulması halinde, anadâvanın altından çıkılamıyacak derecede karışıklığa uğraması ihtimalini dikkatlen uzak tutmamalıyız.

Kendi isteği olmadan veya işlediği suçun karşılığı olarak tesir dışı disiplin kurullarınca nakline karar verilmeden, bir öğretmenin, suçlu telâkki edilerek ve hususiyle suçların en ağırını teşkil ettiğinden şüphemiz bulunmayan ideolojik fikir suçu töhmeti ile nakledilmemesini, bir taraftan keyfilik ifade ettiği için öte taraftan da sağlam bir tedbir olamıyacağı için makbul sayamayız.

Madem ki, Türkiye'de hâkim ve mahkeme vardır, o halde, böylelerini kanunun pençesine teslim etmek suretiyle vazifenin ifası ve neticenin sükûnetle beklenmesi lüzumu Devlet mefhumunun büyük mânasının tabii icaplarından. Hastalık varsa, bunun da sıçramasına mâni olmak bakımından da böyle yapmakta fayda vardır.

Öğretmenlerin siyasi görüşe göre tasnife tabii tutulması veya böylesine bir ayrılığın müsamaha ile karşılanmasının ağırlığını da ifadeden kendimizi alamıyoruz.

Bu arada öğretmenin de şahsi olarak veya kuruluşlar olarak politika faaliyetinde bulunmasının da karşısında bulunmaktayız.

Ama, Anayasadan doğma en tabii hakların kullanılmasının politika yapma anlamına alın-

rak, bir anlayışsızlığın eseri telâkki olunmaya müstahak muamele tatbikinin de katiyen doğru olmayacağını ve bilhassa Millî Eğitim Bakanlığına münasip düşmiyeceğini de hatırlatmakta ve ısrarla tekrarlamakta fayda görürüz.

Bu arada, Millî Eğitim Bakanlığının 1967 yılına hizmetleri omuzlayacak imkânları veren bir bütçe ile girmediğini, gelir kaynaklarını harekete geçiremeyen Hükümetin bu Bakanlık ve Sağlık Bakanlığı bütçelerine el atarak yatırım ve cari harcama giderlerinden kısıntı yapmalarını da isabetsiz bulmaktayız. Çünkü Millî Eğitimin yoksul halk ve köylümüzün kamu hizmetleri ve Devlet nimetlerinden faydalanmayı mümkün kılan en önemli bir konu olduğu bir gerçektir. Kalkınma plânımıza göre 1,349 milyar lira olması lâzımgelen Millî Eğitim bütçesinin 284 milyon lira noksanı ile getirilip çıkması acıdır. Zira, inkârı gayrimümkün gerçek odur ki, bilhassa az gelişmiş memleketlerde, kısa zamanda ve büyük ölçüde kalkınma ancak eğitime öncelik vermekle mümkündür. Bu itibarla az gelişmiş memleketlerde eğitim harcamaları bir yatırım sayılmakta ve istihsalde yetişmiş insan gücünün oynadığı rol ehemmiyeti ile mütenasip bir değerinde tutulmaktadır. Aziz arkadaşlarımız, bütçeye temas edişim doğrudan doğruya bu müesseseye tanıdığımız büyük değeri ifadeye yardımcı olması temennisinden doğmaktadır. Bu sebeple, sosyal adaletsizliği ve geriliği ortadan kaldıran millî eğitime ve öğretmenlere daha yararlı ve daha saygılı olma yolundaki dilekelerimizi saygılarımızla arz ederek öğretmenlerimizi engin, sevgi, saygı güven ve yürekten bağlılık duygularımızla selâmlıyoruz. (Alkışlar)

BAŞKAN — Grupları adına konuşmalar bitmiştir. Kişisel görüşlerini beyan etmek üzere buyurun Sayın Zerin Tüzün.

ZERİN TÜZÜN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, sayın senatörler, öğretmenlerimizin içinde buldukları olumsuz durum ile ilgili olarak açılmış bulunan bu Genel Görüşmede ben de birkaç söz söylemek ihtiyacını duymuş bulunmaktayım. Zira öğretmenin, yetiştireceği nesiller için daha yararlı olmasını sağlayacak faktörlerden biri olduğuna inandığım huzur ve emniyet konusunun üzerinde önemle durulacak bir mesele olduğu fikrindeyim.

Son zamanlarda ise öğretmenlerin sevk ve idaresinden sorumlu bulunanların tutumları dolayısıyla bu emniyet ve huzur hissesinin zedelenmiş bulunduğu iddiaları ile karşı karşıya gelmiş bulunmaktayız. Nitekim bu konuda açılmış bulunan bu genel görüşmede şimdiye kadar yapılan konuşmalar esnasında gerek şahıslar adına ve gerekse gruplar adına yapılan konuşmalarda bâzı vesikalar ve deliller okunmak suretiyle Bakanlığın bu konudaki tasarruflarında haklı veya haksız olduğu iddia edilmiştir.

Bütün bu delillerle ispat edilmek istenen husus Bakanlığın tasarruflarının yanlış olduğu, haksız olduğu yolundadır.

Şimdi bu durum karşısında ben meseleyi ele alırken sadece bir yönden değil çeşitli yönlerden inceleyip eleştirmenin doğru bir kaniya varma bakımından daha yararlı olabileceği görüşüne varmış bulunmaktayım.

Bu bakımdan da bir başka yoldan yürümeyi ve meseleyi şahıslar yönünden değil, prensipler yönünden ele almayı düşünmekteyim ve bir öğretmen olmam dolayısıyla da konuyu eğitim açısından ele alıp bugün Millî Eğitim Bakanlığımızın bütün davranışlarında kendisine hâkim olması gereken eğitmeni zihniyeti ile hareket edip etmediğini incelemek emelindeyim.

Zira eğitim insanların her türlü düşünce tutum ve davranışlarında toplumun yararına olacak nitelikte gelmelerini sağlayan bir faktör olması itibarıyla toplum düzeni üzerinde de büyük ölçüde etki yapma durumundadır.

Bu itibarla da toplum içinde rehber ve yönetici durumunda olan kişilerin aynı zamanda birer eğitmen olduklarını kabul ederek eğitim kurallarına gereken önemi vermelerinin faydaları meydandadır.

Şimdi ben bu görüşten hareket ederek öğretmenlerin Bakanlığa karşı olan güvenlerini kaybetmeleri, huzursuz hale gelmeleri ve birbirinin karşısında yer alır bulunmaları olaylarını incelerken Millî Eğitim Bakanlığımızın öğretmenler hakkındaki politikasında eğitmeni bir anlayış ve tutum içinde bulunup bulunmadığını ve bu konuda eğitimin en basit anakurallarına önem verip vermediği hususu üzerinde duracağım, zira biraz evvel işaret ettiğim gibi bu kurallar başarılı bir yönetici olmak isteyen herkesin dikkat etmek zorunda olduğu kaidedir. Bunun dışına çıkanların demokratik nizam içinde mu-

vaffak olmaları mümkün değildir. Hele yarın memlekette söz sahibi olacak insanları eğitme sorunluğunu omuzlarında taşıyan Millî Eğitim Bakanlığımızın bu konuya herkesten çok önem vermesini beklememiz tabiidir.

Şimdi bütün yöneticilerin dikkat etmek zorunluğunda olduğu bu hususlar nelerdir? Şüphesiz bu konuda çok derinlere inmemize imkân yoktur. Bu itibarla ben sadece herkes tarafından bilinen birkaç önemli konu üzerinde duracağım ki, bunlar da yönetimin kişiliği ile yönetilenlere karşı olan tutum ve davranışlarında dikkat etmeye zorunlu olduğu hususlarla ilgili olacaktır. Muhterem senatörler, şimdi eğitmen, rehber durumunda olan kimse kişilik ve şahsiyet sahibi olmak zorundadır. Davranışlarında hizmetin olumlu bir yolda yürümesi için, bilhassa dürüst, tarafsız anlayışlı yeterince müsahaha ve ölçülü olmak, her hareketleri ile etrafındakilere itimat telkin etmek zorundadırlar. Bunun için de yönetmelikte oldukları kişilerin olumlu veya olumsuz bütün davranışlarını sadece neticeleri ile değil sebepleri ile birlikte inceleyip değerlendirmesini bilmelidirler.

Yine aynı şekilde idaresinden sorumlu oldukları insanların yanlış davranışları karşısında onları toplumun dışına doğru iten değil topluma kazandırmayı hedef tutan bir davranış içinde bulunmalıdırlar. Bilerek veya bilmiyerek hata işlenmiş olan bir kimseyi toplum içinde küçük düşürecek ve izzeti nefisini kırarak belki de o kimsenin büsbütün kaybolmasına sebeb olacak davranışlardan sakınmayı bilen ve onu, yaptığı işin yanlış olduğuna akıl yolu ile ikna edebilen bir yönetici hakiki ve eğitmeni olan kimsedir.

Ceza insanları doğru yola götürmede en son başvurulacak tedbir olarak kabul edilmelidir. Ve ceza verilmesini gerektiren hallerde bu cezanın çok iyi incelenmiş, çok âdilâne bir şekilde değerlendirilmiş olmasına bilhassa dikkat etmek, sorumlu olduğu toplumda olumlu etkiler yapmak zorunluğunda olan her yöneticinin dikkat etmesi gereken önemli hususlardan biridir. Haklı ve yerinde olarak tatbik edilen cezaların suçlunun muhakkak cezasını gördüğü kimsenin uyandırması bakımından, hattâ eğitmeni bir rolü olduğunu kabul etmek lâzımdır. Ve bu gibi cezaların toplum vicdanında olumsuz akisler

uyandırmasını görmek ise mümkün değildir. Ne vanki, yerinde ve zamanında verilmeyen, hele hak edilmeyen verilen gelişigüzel cezaların sadece ona muhatabolanlara değil diğerleri üzerinde de menfi tesir bırakacağı ve yöneticiye karşı olan inanç ve güveni sarsacağı gibi topluluk içinde huzursuzluklara da yol açabileceği hiçbir zaman dikkatten uzak tutulmamalıdır.

Yine aynı şekilde, yönetiminde bulunduğu bir alanda, hizmet gören kişilerden bazıların diğerlerine tercih ettiğini ve koruduğunu hissettirecek davranışlarda bulunmak topluluk içinde hoşnutsuzluk ve ümitsizlik ve rahatsızlık doğmasına sebebiyet vermesi bakımından dikkatle sakınılması gereken bir diğer önemli husustur.

Bu itibarla, yönetici durumunda olan kişi veya kişilerin yönetmekte oldukları kimseler arasında bir tefrik yapmamaları böyle bir durum varsa bile bunu katıyen belli etmemeleridir. Zira bu çeşit davranışların sonucunda birtakım gruplaşmalar meydana çıkması tabiidir ve bu gruplardan birinin her hareketini tasvibedip diğerinde kusur aramaya yönelen bir idareci sonunda sadece bir tarafın huzursuz aksisi ve menfi olmasına değil diğer tarafın da şımarık ve bencil olmasına meydan vermek suretiyle yalnız kendine değil yönetmekte olduğu bütün kişilere de zararlı olacağı dikkatten uzak tutulmalıdır. Ayrıca bu durum kuvvetin bulunup dağılmasına yol açması itibarıyla de sakıncalı olduğunu söylemeye de lüzum yoktur. Şimdi bu hususları öğretmenlerimize ve Millî Eğitim Bakanlığımıza aynen tatbik etmek ve karşımızdaki sorunları bu görüş açısından eleştirmek suretiyle bir sonuca varmamız mümkündür, sanırım. Zira bu durumda, yönetici olan Bakanlığın, yönetmekte olduğu öğretmenlere karşı olan tutum ve davranışlarında bu anlayış ile hareket edip etmediğini anlamamız en önemli husustur fikrindeyim.

Şimdi ilk olarak üzerinde durmamız gereken mesele şüphe yok ki, öğretmenlerin Bakanlığa karşı olan güvenlerini kaybetmiş olmaları hususudur.

Bugün öğretmen kütlesinin büyük çoğunluğu, Bakanlık yöneticilerinin birtakım baskılarla, politik ve partizan tesirlerle, haklı olmayan bazı tasarruflarda bulunmaya yöneldiklerinden yakınmakta bu konuda deliller vermekte

ve misaller göstermektedirler. Bu durum karşısında haklı veya haksız her hangi bir işlemle karşılaşmamış olan meslek mensuplarının da rahatsız oldukları ve huzursuzluk duymaya başladıkları meydandadır. Her ne suretle olursa olsun tarafsızlıktan ayrılmaması gerekli olan yöneticilerinin bunun aksi bir tutum içinde buldukları kanısının uyanması sonucunda, güven ve inanç hislerini kaybeden bu toplumdaki ise huzursuzluk duyulmasını çok tabii karşılamak lâzımdır.

Şimdi bu konudaki mâzeret ve bahane ne olursa olsun, Bakanlığın bu kanıyı ortadan kaldıracak ve millî eğitimi politikanın da, her türlü şahsi ve grup menfaatinin de, dışında ve üstünde tuttuğunu bütün topluma kabul ettirecek tarafsız, âdil yeterince müsamahalı ve her hareketinde ölçülü bir tutum içine girmesinin zarurî olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, yanlış davranışlar içinde bulunan kimselerin topluma kazandırılması ve en son tedbir olarak kullanılacak cezanın tatbiki hususunda gelince; hepimiz kabul etmemiz gerektir ki, bu geniş ailenin fertleri arasında da her toplumda olduğu gibi bazı «nüş ile kullanılmıyacak» kötü kişilerin bulunması gayet tabiidir ve Bakanlığın toplumun zararına olan hallerinden dolayı bu gibileri cezalandırma yoluna gitmesi sadece faydalı değil hattâ lüzumludur. Esasen haklı olarak verilmiş cezaların toplum tarafından olumsuz karşılandığı da vâkı değildir. Bu gibilerin cezalandırılması toplumun huzurunu katıyen zedelemeyiz. Asıl huzursuzluk sebebi haksız ve gelişigüzel cezaların verilmekte olduğunun anlaşılmasıyla ortaya çıkar ki, işte asıl önemle ve ciddiyetle üzerinde durmamız gereken husus hiç şüphe yok ki, budur. Zira bugün Bakanlığın öğretmenlere vermiş ve vermekte bulunduğu bazı cezalar karşısında eğitim ailesi büyük çoğunluğu ile huzursuzluk duymakta olduğu vakıası ile karşı karşıya bulunmaktayız. Oysa bu cezaların iyi tatbik edilmiş iyi değerlendirilmiş ve hak edene yerinde olarak verilmiş olması karşısında toplumun böyle bir huzursuzluğa düşmesine bir sebep olmamak gerekirdi. Demek ki, ortada eğitim kuralının dışına çıkmış haksız bazı davranışlar vardır.

Bu konudaki şu veya bu kimsenin bu grup veya idarecinin ihbarı veya isnadı ile me-

seleyi iyice incelemeyen bir telâş ve heyecan havası içinde bir öğretmeni vekâlet emrine almak veya benzeri usullere başvurmak ve sonradan meseleyi inceleyip suçsuzluğu meydana çıktığı için vazifesine iade etmek dahi eğitim açısından tasvibedilecek olumlu bir yol değildir. Zira bir insanın haksız yere kırılan izzeti nefsinin ve toplum içinde zedelenen şahsiyetini tamir etmek pek kolay bir iş değildir. Ve böyle tasarruflar çoğunlukla sadece o insanın küskün ve menfi olması ile de kalmaz, olay diğerleri üzerinde de olumsuz bir etki yapar.

Böyle bir duruma düşen kimselerin camia içinde büyük bir yekûn tutmadığını söylemek de bu konuda bir mâzeret teşkil etmez sanırım. Çünkü bu gibi misallerin birkaç yüz veya birkaç on olmasının hiç önemi yoktur. Bu gibi hallerde misalin birkaç tane olmasına dahi lüzum yoktur. Bazen bir tane bile haksız tasarruf bütün camianın huzursuzluk duymasına kifayet edebilir. Bu itibarla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilmiş olan bütün cezaların iyi tetkik edilmiş iyi değerlendirilmiş ve çok âdilâne olması şarttır.

Bu bakımdan Millî Eğitim Bakanlığımızın eğitimin bu en basit kuralına gereken önemi vermek suretiyle davranışlarını ayarlaması, şu veya bu sebeple menfaati zedelenen kişilerle veya bâzı çevrelere hoş görünme çabası içinde öğretmeni suçlama yolunda onlarla acele bir işbirliğine girmeden önce meseleyi çok etraflı ve olumlu bir şekilde inceleme yoluna girmesi hâdiseleri, politikadan da partizanlıktan da, her türlü zümre ve grupların etkisinden de uzak, tamamen bitaraf bir görüş içinde gereği gibi değerlendirmesi ve kendi öz çocuğu demek olan öğretmeni toplum dışına itecek şeref ve haysiyetini zedeliyecek birtakım cezalar vermeden önce, hatalı olanları dahi topluma kazandırma yollarını aramaya yönelmesi zorunludur.

Diğer taraftan eğitim açısından taşıdığı çeşitli sakıncalara rağmen Bakanlığın camia içinde bulunan kişilerden bazılarına diğerlerine tercih ettiğini hissettirecek davranışlarda bulunmak suretiyle de eğitim kurallarının dışına çıkmış olduğu anlaşılmaktadır.

Zira öğretmenler arasında bir ayırım yapma yoluna gidildiği artık münakaşa kabul etmez bir hakikat olarak ortadadır.

Ne var ki, Bakanlık böyle bir ayırımı yaparken bütün öğretmen camiasının kendi öz evladı olduğunu, bu öğretmenlerin tümü ile memleket yararına hizmet görmesinden kendisinin sorumlu bulunduğunu âdeta unutmuş gibidir.

Böylece de kendi istek ve görüşlerine uygun bir davranış içinde bulduklarına inandığı bir küçük zümreyi bağrına basarken büyük bir çoğunluğu falanın federasyonuna bağlı olanlar veya filânın derneğine mensubolanlar gibi bir ayırma tabi tutmak suretiyle suçlama yoluna gitmiştir.

Bu tutum takdir edilen tercih edilen bütün davranışları tasvibiyle karşılanan bir mutlu grupla küskün sınırlı ve huzursuz bir diğer grupun kendiliğinden ortaya çıkmasına meydan vermektedir.

Bu durum ise her iki taraf için de zararlı olmaktan başka, birleşmeleri faydalı ve hattâ zaruri olan kuvvetlerin bölünmesine yol açması itibariyle de ciddi şekilde sakıncalıdır.

Nitekim bu suretle birbirinin karşısına getirilmiş bulunan bu grupların mensuplarından birbirlerini sevmelerini, birbirlerine yardımcı olmalarını ve bütün kuvvetlerini birleştirerek, hep birlikte iyiye ve doğruya yönelmelerini istemek mümkün değildir. Hattâ bu durumda her iki taraftan da toplumun menfaatini önplânda tutmalarını beklemek de güçtür. Gruplaşmaların tabii sonucu olan grup menfaatinin korunması kaygusu elbette ki mensuplarını karşı taraf için haklı haksız bâzı ithamlarda bulunmaya, onları suçlu gösterme çabası içine girmeye sevk edecektir. Nitekim bu ithamlar ve suçlamalar her gün biraz daha şiddetini arttırmakta ve artık memlekette ciddi endişeler yaratacak bir hale gelmiş bulunmaktadır.

Zira unutmamak gerekir ki, bugün gruplaşmalarına yol açmak suretiyle böylesine olumsuz bir tutuma getirilmiş bulunan bu insanlar yarınlarımızı kendilerine teslim edeceğimiz genç nesilleri eğitmek ve yetiştirmek durumunda bulunan kimselerdir. Ve öğretmenlerin böylece bulunup birbirlerinin karşısına getirilmesi elbette ki, öğrencileri de ilgilendirecektir. Neticede memleketin topyekûn kalkınması için tam bir birlik, beraberlik ve bütün kuvvetleri birleştirme zihniyeti içinde yetişmeleri gerekli

olan genç nesillerin daha okul sıralarında böyle, bölünmelerin birbirini itham ederek, aşağı-yarak, suçhyarak yapılan tartışmaların izlerini taşıyan yetişmelerinin memleket için ne gibi zararlar getireceği münakaşa kabul etmez bir gerçek olarak karşımızdadır.

Hepimiz kabul etmek zorundayız ki, bugün memleketi birtakım zararlı ideolojilerin rahatça at oynattığı bir ortamı haline getirmek isteyen ve komünizmi şirin göstermeye gayret eden sorumsuz davranışla, yaptığı hizmetlerle tarihe geçmiş bir büyük kumandan, orta-okulda okuyan öğrenciye kadar her önüne gelene komünist damgası vurmaya çalışan ve irticai hortlatma çabası içinde bulunan zihniyet, memleketimiz için aynı ölçüde tahripkâr aynı ölçüde korkunçtur.

Bu tehlikeli çabaların neticesiz kalmasını sağlayacak yegâne etkili kuvvet ise Atatürk'ün ilkelerine bağlı, devrimlerimizin koruyucusu, memleketin çağdaş uygarlık seviyesine çıkmasını şiar edinmiş ve bölünmez bir bütün halinde birbirine kenetlenmiş fikri, sözü, ülküsü bir olan bir öğretmen kütlesidir.

Bu itibarla bu öğretmen kütlesini yönetmekten, onların rahatlık emniyet ve huzur içinde daha verimli ve daha yararlı bir şekilde gereği gibi hizmet görmelerini sağlamaktan sorumlu bulunan Millî Eğitim Bakanlığının bütün bu olumsuz tutum ve davranışları tasvibetmek şöyle dursun tasvibeder mahiyette kabul edilebilecek her türlü hareketten sakınmasının lüzumu meydandadır. O halde bu durumda yapılacak en doğru iş her şeyden önce Eğitim Bakanlığımızın hakiki eğitimi hüviyetiyle ortaya çıkmasını, hareketlerini eğitimin anakuralları içinde değerlendirmek suretiyle bütün öğretmenlerin tam bir birlik ve beraberlik içinde huzurla güvenle ve azimle Atatürk ilkeleri etrafında toplanmaya yönetmelerini sağlamasıdır.

Ben bütünü ile Atatürkcü milliyetçi ve medeniyetçi olduğuna yüreğinden inandığım öğretmen camiasının bu konuda Bakanlığa güçlük çıkarmıyacağından emin bulunmaktayım. Muhterem senatörler, metnin yazılı olması sebebiyle, 20 dakika ile tahditli olan konuşmama burada son verirken Millî Eğitim Bakanlığımızın Atatürk'ün en övücü sözleri ile değerlendirdiği

Türk öğretmenini lâyık olduğu huzura, sükûna ve her türlü şaibeden uzak olan şerefli mevkiine kavuşturacak bir tutum içine girmesi hususundaki temennilerimi bir kere daha tekrarlar hepimizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Hüseyin Atmaca, buyurunuz, efendim.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Sayın Başkan, değerli senatörler, Sayın Bakan ve Millî Eğitimin değerli mensupları; öğretmenle toplum birbirine sıkı sıkıya bağlı iki unsurdur. Türk Milleti eskiden beri öğretmene en büyük değeri vermiştir. Türk öğretmeni de büyük milletin verdiği değere lâyık olmak için gücünün üstünde bir çalışma yapmış ve yapmaktadır.

Öğretmen, müfredat programlarında açıklanan Türk Millî Eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmek için görevli olduğunun şuuru içindedir. Öğretmeni şu veya bu partiye bağlı görüp onu siyaset çamuruna bulandırmak kısa ve dar görüşün ifadesidir. Öğretmenin vazifesinden doğan çalışmalarından, sözlerinden ters anlamlar çıkarmaya zorlamak Türk Millî Eğitim ilke ve amaçlarını bilmemenin sonucu değilse iyi niyete yorumlanamaz. % 100 temiz politikayı siyaseti değil, sokak politikasını ifade etmek istedim.

Sayın arkadaşlarım, siyasetin kutsiyetini... (Gürültüler)

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen. Siz devam buyurun sayın hatip.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Şu hususu önemle belirtelim ki,

BAŞKAN — Sayın Atmaca yazılı olarak konuşuyorsunuz değil mi?

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Yazılı ve vesikalı. Millî Eğitimin, millî bütünlüğümüzü bozucu davranışlarla, ahlâksızlıkları sabit olanları korumak, savunmak asla düşünmemekteyim. Tahkikat sonucu suçlulukları kesinleşenlerin kanuni cezalarının verilmesinde Sayın Bakanla hemfikirim. Nefretle karşıladığımız komünizme inanmış olmak değil, selâm vermiş olanları dahi lânetleriz. Üzerinde durduğumuz, tahkikatların tarafsız, objektif ölçüler içinde yapılması, insanlık dışı işlem yapılmamasıdır. İftira, tezvirat ve partizanlığın tahrik ettiği hissi tasarrufların açacağı yarannın telâfisi güç olacaktır.

Yurdumuzun huzura kavuşması Millî Eğitim politikası ile siyasi parti politikasını birbirinden ayırmamıza bağlıdır.

Millî Eğitim Bakanı (benim gibi düşünmeyen benden değildir), (öğretmenler benim düşünce paralelimde olmak zorundadır) şeklinde düşünürse şahsiyetli bir eğitim felsefesi yürütülemez.

Bakanlık emrine almak, sürmek, açığa almak, kendi adamlarını köşebaşlarına getirmek, yeni kuruluşlar üretmekle emeline ulaşılması millî eğitimin düzgün ve düzenli yürütülmesi mümkün değildir.

İki yıldır kurulmaya başlıyan ve Devlet kassasından beslenen derneklerin Millî Eğitim Bakanlığı yönetiminde söz sahibi olduğunu görüyoruz. Milliyetçi Öğretmen Derneği mensupları ile İzmir'de kurulan 78 üyeli Muallimler Derneği Millî Eğitim Bakanlığına kol atmışlardır.

Parti politikası yaptıkları açıkça belli olan bu derneklerden, dernek başkanlarından bâzı misaller arz edeceğim. Ve muhterem Bakandan bu söylentilerin doğru olup olmadığını, bu arkadaşlarımızın üzerinden de bu şaibelerin kalkması bakımından cevabımı rica edeceğim.

Milliyetçi Öğretmenler Derneği Genel Başkanına Öğretmenler Bankasından 500 000 lira civarında kredi sağlandığı ve Ankara Millî Eğitim Müdürlüğünün 1965 ders aracı ihalesinin bu başkan tarafından üzerine alındığı, bu ders araçlarının okullara teslim edilmediği ve hâlâ da edilmemiş olduğu söylenmektedir. Doğru mudur, değil midir? Hem bu arkadaşımızın temize çıkması, hem de gerçeklerin aydınlanması bakımından faydalı olacaktır.

Bakanlığa yakınlığından faydalanarak okul ve Millî Eğitim müdürlüklerine mânevi baskı yapmak suretiyle satış temin ettiği tarafsız okul ve Millî Eğitim müdürlerine mektuplar yazarak tehdidettiği bir gerçektir. Uzun süreceği için bu mektupları birer, birer okumaya zaman kâfi gelmiyecektir.

5 Haziran Senato seçimlerinde Milliyetçi Öğretmenler Derneği Genel Başkanı ile Ankara'da bir ilkokulun müdürü olan aynı dernek mensubu Ekrem Kocatürk Ege bölgesi vilâyetlerini dolaşarak parti propagandasına katıldıkları bir gerçektir. Okulların imtihan zamani ve idari işlerin en sıkışık zamanında bu okul müdürünün okul-

dan ayrılmasına kim izin vermiştir? Bunların masraflarını kim karşılamıştır?

Bu derneğin çıkardığı bir dergi vardır. Her sayısı burcu burcu politika kokan, muhalif partilere küfreden, mesleki ayıran, bölen, yazılarla doludur.

Bu dernek Cemiyetler Kanununa göre siyasetle uğraşamaz. Ama Bakanlık bu derneği siyasete teşvik etmektedir. Çünkü derneğin çıkardığı bu mecmuaya abone olmak suretiyle onu desteklemektedir.

Bu Derneğin yayınladığı bâzı yazı ve bildirilerden misaller sunayım. 10 Ekim 1965 seçimlerini takibeden 14 Ekim tarihini taşıyan ve Milliyetçi Öğretmenler Derneği Genel Başkanı imzalı bu yazılı demeçte : «Öğretmenler seçimin sonucuna sevindi. Yeni seçim milletin üzerinden büyük bir yükü ve korkuyu kaldırmıştır. Türk Milletinin bu büyük zaferi, onu cahil adederek oy hakkını kullanmasını zorlaştıranlara indirilen yumruk, halkın demokrasiye intibakının açık delilidir. Bu netice, aynı zamanda halkın aç ve sefil kalsa dahi, ortanın solundaki C. H. P. ne itibar etmiyeceğinin teminatıdır.»

Bu derneğin başkanı yine 19 Mart 1966 tarihinde; «Yurdumuzun arz ettiği politik manzara hazindir. Parlâmentoya baktığımızda, fikir mücadelesi yerine, kürsüye hücum ve yumruklaşmanın seçildiğini, ve bunu tahrik edenlerin başında profesörlükten gelmiş politikacıları görmekteyiz.» Bu kimse parti başkanı mı yoksa bir meslek derneğinin başkanı mıdır, sormak lâzım. Hepimizin üzerinde titredığı milliyetçilik anlayışının arkasına gizlenerek politika yapmaktadır. Cemiyetler Kanununun yasakladığı siyaseti, bir meslek kuruluşunun içinde oynatan bu dernek hakkında muamele yapacak merciin bulunmamasını Hukuk Devleti anlayışı ile bağdaştırmaya imkân yoktur.

Bundan bir iki yıl evvel Sayın İnönü'nün Sayın Başbakanı ziyaretini vesile ederek bu derginin yayınladığı siyasi mahiyetteki bildiri bütün Parlâmento üyelerine postalandı. Halk Partisine ve onun sayın liderine en ağır hücumlar yapan bu bildiriye milliyetçilik anlayışı ve dernek tüzüğü ile bağdaştırmaya imkân yoktur. Sayın Başbakan, okula, camiye ve kışlaya politika sokmıyacağımı haklı olarak ilân

etmiştir. Ama kendisinden rica ediyoruz, bu gibi derneklerin okula politika sokmasını önlemelidir. Saveisi susar, Bakanı teşvik eder, beslerse düşman kampların doğuşuna şaşmamak lâzımgelir.

Sayın arkadaşlar, şimdi de bu dernek başkanına, çıkarıcı üyelerinden gelen mektuplardan birkaç örnek arz edeceğim. Abdülhamit jurnalcılığına rahmet okutan bu ibret vesikalarını tetkik ettikten sonra Millî Eğitim Bakanlığını Sayın Dengiz mi yoksa sorumsuz birtakım yan kuvvetlerin mi idare ettiği meydana çıkacaktır.

İzmir Kiraz Aydoğdu köyü Öğretmeni Cemil Aygün'ün Milliyetçi Öğretmenler Derneği Başkanı Selâhattin Arıkan'a yazdığı mektuptan birkaç parça : «Çok muhterem ağabeyim, 10 yıldan beri öğretmenlik meslekim içinde köylerde mahrumiyet içinde kaldım. Atandığım yerlerde daima zorluklar çektim. Bu zorluklara hayatım boyunca katlandım. Viedam hür, irfanı hür kurmuş olduğumuz Milliyetçilik Öğretmenler Sendikasına Balıkesir'de üye oldum . Ekişinden geldiği kadar vazifemi deruhde ettim ve etmekteyim. Sendikaya kayıtlıyım. Şimdi ise İzmir'in Kiraz kazasının Aydoğdu köyüne atandım. Buraya öğretmen olarak verildim. Yine köyde mahrumiyet içinde kaldım. Milliyetçilik ruhu içinde çalışmakta iken sesimizi etrafa yaymak çabasını gütmek istersen o meşum Öğretmenler Sendikası üyeleri tarafından hor görülüyorum. Bunların kof kafasını milliyetçilik ruhu ile doldurmak için siz ağabeyimin yardım ve salâhiyeti ile yeni atandığım köyden kurtarın. Kiraz kazasına aldirtırsanız milliyetçilik etraftakilere daha çok yayılacak ve kazamızda Milliyetçi Öğretmenler Derneğini kurmak ümidindeyiz. Kazamızda münhal kadro vardır. Sizlerin yardımını bekliyorum ve beni bu durumdan kurtarın, sizlere kucak dolusu sevgi ve selâmlarımı sunar yardımınızı dört gözle beklerim.

Milliyetçi Öğretmen
Cemil Aygün»

Şimdi daha yüzlerce mektup. Zaman kâfi gelmeyecek. Bir vesika vereceğim. Saatle mukayyetiz.

Nevşehir Cumhuriyet Okulu Öğretmeninin yazdığı. İstanbul'dan yazılan bir ihbar mek-

tubu ki, bu ihbar mektubunda adı geçenlerin çoğu İstanbul dışına nakledilmişlerdir. Artvin öğretmenlerinden Ziver Odabaş'ın, Malatya öğretmenlerinden Nihat Fırat'ın iki mektubu. Antalya Adalet Partisi Merkez İlçesine kayıtlı olduğu anlaşılan Öğretmen Halil Durmaz'ın mektubu. Bu şahıs ayrıca Milliyetçi Öğretmenler Derneği Yönetim Kurulu üyesidir.

Milliyetçi Öğretmenler Derneği 10 Ekim seçimlerinde (Seçime doğru beş vesika) adıyla siyasi bir broşür neşretmiş ve böylece seçim propagandalarına bilfiil katılmıştır. Bu broşürden sadece başlıklarını okuyayım. Milliyetçi Öğretmenler Derneğinin; «Seçime doğru beş vesika, Sayın Banguoğlu'nun İnönü'ye mektubu, Sayın İnönü'ye mektup, Bakanı C. H. P. ile ihtilâlciler mi kurtardı?, İnönü'den sonra C. H. P. ni inkiraz beklemektedir.» böyle bir takım yazıları havi ve bütün köylere dağıtılan bu broşür Milliyetçi Öğretmenler Derneği Genel Başkanının imzası ile yayınlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığında dıştan söz sahibi olan ikinci kuruluş, İzmir Muallimler Derneğidir. Bu derneğin kurucuları yeterlik aranmaksızın en yüksek mevkilere getirilmişlerdir. Bu dernek kurucularından bir sanat enstitüsü mezunu İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü Kültür İşleri Muavinliğine tâyin edilmiştir. Bu derneğin çıkardığı gazete siyasi yazılarla doludur. Bakanlık bu gazeteye Bakanlık bütçesinden onbinler aktarmıştır. Hulâsa:

Bakanlık taraf tutmaktadır. Daha evvel bazarısızlıkları ve suçlulukları tahkikatla sabit olan bir kısım öğretmenler İzmir, Antalya, Kütahya gibi illere Millî Eğitim Müdürü olarak tâyin edilmişlerdir. İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü ve Bakanlığa Muallimler Derneğinin direktif mahiyetinde verdiği dokuz maddelik muhtıranın birkaçını sunuyorum; 15 Aralık 1965 tarihli muhtırada bakınız ne diyor. İşte verilen muhtıra burada. «İlk, orta, meslek okulları ile halk eğitim merkezleri, millî eğitim müdürlükleri, ilköğretim müdürlükleri, Bakanlık kadrolarında yönetici durumda bulunan köy enstitüsü çırkışlı öğretmenlerin bu görevden uzaklaştırılması» Sayın Millî Eğitim Bakanı ve Köy İşleri Bakanları, Muallimler Derneğinin bu direktifini büyük bir sadakatle yerine getirmektedirler. Hadiseler bunu gösteriyor.

İkinci maddesi; «Federasyona bağlı bütün öğretmen derneklerinin lâğvedilmesi. Bu madde nin gereğini yapacağını Sayın Bakan Karma Bütçe Komisyonunda ifade etmişlerdir. Muallimler ve Milliyetçi Öğretmenler derneklerine yüzbinler aktarılırken, federasyon ve sendika mensupları kış ortasında sürülmek suretiyle bu gerçek milliyetçi kuruluşlar söndürülmek istenmektedir. Anayasa düzeni içinde, Atatürkçü, vatansever Türk öğretmenini hiçbir baskı idaresi sindiremeyecektir. Sağlam ve haysiyetli fikir yapısına öğretmenler kanunlarımızın himayesinde daima hizmet yolunda ilerliyeceklerdir.

İmanlı öğretmenler Kubilay gibi şehidolabilirler fakat vatan hizmetinden alınamazlar.

Üçüncü istekleri; «Şehir ve kasabalarda vazife yapan Köy Enstitüsü mezunları köylere sürülmelidir.» kanunların verdiği hakkı bile meslektaşlarına çok gören bu zihniyetin neticesi sadece İzmir'de mevcut 3 200 ilkokul öğretmeninden 1 268 inin yerinin değiştirilmesi buna bir misal olarak arz edilebilir.

Sayın General Güventürk'ün 7 Kasım 1963 tarihli mektubunda bakınız, - halen İzmir Millî Eğitim Müdürü olarak - bu şahıs ne diyor: O zaman Kayseri Millî Eğitim Müdürü idi. «Geçen sene buraya bir millî eğitim müdürü geldi. Reşat. Eskişehir'de Atatürk köşelerini kaldırtmak, Atatürkçü öğretmenleri dövdürmek ve Halk Partisi düşmanlığı ile tanınmış, gelir gelmez benden İstanbul'a nakli için tavassutta bulunmamı istedi, tabii reddettim. İki ay içinde Kayseri öğretmenlerini bir birine düşürdü. Bunlar lisede yuhalanmaktadırlar...» diye devam etmektedir, Güventürk.

Sayın Bakan öğretmen nakilleri konusunda meseleyi küçümsemek önemsiz göstermek için iki noktaya temas ettiler. 125 000 öğretmenenden 400 ü hakkında muamele yapıldığını söylediler, bizim üzerinde durduğumuz sayı değildir. Asıl üzerine eğinilmesi gereken, haksız, kanunsuz işlemlerdir. Hiçbir tahkikat açılmadan mesnetsiz Bakanlık emrine alınanlar, nakledilenler vardır. Tarafsız bir tahkikatla suçu sabit, kanuni kurul kararı ile ceza gören öğretmeni savunmak sayısı ne olursa olsun düşünülemez. Ama haksız usulsüz indî kararlarla cezalandırılan öğretmen bir tek de

olsa haksız bir işlemdir. İnsafsızlıktır. Bu gibi işlemler öğretmenlik meslekinin değerini, onurunu yaralar. Eğitim düzenini sarsar, öğretmeni içinde yaşadığı toplum karşısında küçük düşürür, lekeli insanlar haline getirir. Mevcut öğretmen sayısına oranlı olarak haksızlığa uğrıyanları küçümsemek aslâ doğru değildir. Sayın Bakanın verdiği rakam Bakanlıkça yapılan işlemlerdir. Bunlar dışında vilâyetlerin yaptığı haksız tasarruflar binlerle ifade edilebilir. Sekiz aydan bu tarafa öğretmen okullarının öğretmen ve idareci kadrolarının yarısından fazlasının değiştirilmiş olması da öğretmen nakillerindeki nakilleri ifade eder.

İkinci temas ettikleri, ahlâk dışı suçluları öne sürerek diğer haksız tasarrufların mâzur gösterme çabasıdır. Asla tasvibetmeyeceğimiz suçları gerçekten işlemiş olanların cezası nakil değil meslekten ihraçtır. 1702 sayılı Kanunun (27), 4357 sayılı Kanunun (7/E) maddeleri gereğince iffetsizliği sabit olanların meslekten ihraçı gerekir. Sayın Bakanın verdiği misaller bu kanunlar gereği ile çelişme halindedir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir konu da, bir kısım valilerle Bakanlık yetkilileri suçu birbirinin üzerine atmasıdır. 20 Ocak tarihli gazetelerden öğrendiğimize göre Anamur olaylarında...

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — Sayın Başkan, konuşma 20 dakikayı geçiyor.

BAŞKAN — 16,03 te başladı 16,23 te bitiyor efendim.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Sabırsızlandırmızsza keserim. Meselâ Mersin valisi sorumluluğu Bakanlığa atfetmekte, bir Bakanlık yetkilisi de valilere sorumluluk yüklemektedir.

Sayın arkadaşlar, dedikoduya, günlük gazetelerde, bu Yüce Senatoda yer vermek asla tasvibetmeyeceğimiz üzücü, kırıcı neticelere bizi iter bir netice olur.

Sayın Tevetoğlu hakkında yapılan ithamlar vardır. Bunlara ben ittifak etmem, inanamam. Ama söylenir.

BAŞKAN — Sayın Atmaca vaktiniz dolmak üzeredir. Konuşmanızı lütfen bağlayınız.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Bu konuşmalar...

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Söyle, söyle komünistleri de söyle.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Komünist, komünist varsa, kendinden şüphelenebilirsin.

Bu konuşmalar, öğretmenler arasında birlik ve beraberliğine mâtuf olmalıdır.

Eski defter karıştırmak bizi neticeye ulaştırmaz. Konumuz olayları ve geçmişi, şahısları ele alıp minder dışına çekmek doğru değildir.

Burada ne suçluyu korumak ne de Sayın Tevetoğlu'ndan milliyetçilik dersi almaya ihtiyacımız yoktur.

Sayın Tevetoğlu Fethi şahsını hedef tutan konuşması olmasa idi söz almıyacaktım.

Benim 22 senelik meslek hayatım meydanda. 6 vilâyette çalışmalarımı açık bir hesapla verilebilecek bir durumdadır. Millî Eğitim Müdürlüğü yaptığım bu vilâyetlerdeki çalışmalarımı anlatmak bana düşmez Sayın Tevetoğlu A. P. saflarındaki çok temiz ve hürmet ettiğim arkadaşlar, Millî Eğitim Bakanlığı müfettiş ve yetkililerinden öğrenilebilir.

Hükümet tasarrufları ile ilgili parlâmento faaliyetini iftiralara dayalı şahsiyet mücadelesi haline getiren arkadaşımızı tanıtırsam bundan kimin zararlı çıkacağı belli olmaz.

Tevetoğlu avanesi 1953 yılında Millî Eğitim Bakanlığını ele geçirmek istemiş, o zamanın Cumhurbaşkanı ve Başbakanı buna imkân vermemiştir.

Milliyetçilik ve komünizm aleyhtarlığı...

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — O tarihlerde, 1953 te ben Amerika'da idim.

BAŞKAN — Sayın Tevetoğlu, lütfen müdahale etmeyin. Sayın Atmaca müddetiniz bitmiştir.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Efendim sorulara cevap vereceğim.

BAŞKAN — Efendim cevap olur mu? Onlar sorularını Bakandan soruyor. Sizinle ilgili değil. Şu tâyini yapmış mıdır, bu tâyini yapmış mıdır Bakandan soruyorlar.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Hayır efendim öyle değil. Benim cevap vermem gereken soruları var.

BAŞKAN — Sayın Atmaca beni müşkül durumda bırakmayın. Konuşmanızın başında konuşmanızın yazılı olup olmadığını sormuştum.

«Yazılı» dediniz. Eğer devam etmek istiyorsanız bu, Heyeti Umumiyenin kararı ile olur. İçtüzük sarîh.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Ben konuşmamı şifahi yapıyorum.

BAŞKAN — Evet ama, okumanız bittikten sonra şifahi, efendim. Zamanınız çoktan bitti, rica ederim. Efendim Sayın Atmaca görüşmeye devam etmek istiyor.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Efendim bana sataşma vardır. Onlara cevap vermem lâzım.

BAŞKAN — Efendim zatiâliniz konuşmanızın yazılı olduğunu ağzınızdan söylediniz burada. Zabitlara geçti.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Sataşma var. Cevap arz edeceğim.

BAŞKAN — Efendim size, sataşma dolayısıyla söz veremem. Ancak konuşmanızın uzatılması hususunun Yüce Heyetin oylarına sunarak konuşmanız için zaman alabiliriz.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Üç dakikalık zaman Yüce Senato verirse konuşmamı bağlamak imkânını bulurum.

BAŞKAN — Sayın Atmaca üç dakikalık zaman istemektedir. Yüce Heyetinizin oylarına sunuyorum. Üç dakika daha konuşmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun, Sayın Atmaca, devam edin.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Ticaretini yapmak özlemine bağlı olduğumuz gerçek milliyetçilik dâvasını bu didişmeler halletmez.

Hırslı didişmeler öğretmen camiasına zarar verecektir, birakalım bunlara, elbirliği ile millî bütünlüğümüzü koruyucu tedbirler düşünelim.

İzmir'deki çalışmalarından bahsedildi.

Müdür Muavinini değiştirdiğim iddia edildi. Zamanımda müdür muavini değiştirilmemesidir. Benden evvelki müdür değiştirmiş ve benim zamanımda da Bakanlıkça yeni tâyinler yapılmıştır.

Teknik büroya köy enstitüsü çıkışlıları tâyin ettiğim yalandır. Zamanımda Teknik Büroya köy enstitüsü çıkışlı kimseyi tâyin etmedim. Ancak Teknik Öğretmen Okulu veya diğer teknik okulları bitirenler tâyin edilmiştir. Müfettiş tâyinleri ise tamamen Bakanlıkça ait bir keyfiyettir. Benimle asla ilgisi yoktur. Sayın Bakan da bunu pekâlâ açıklıyabilirler.

Merkeze köy enstitüsü mezunlu tâyini, ilkökul tâyin ve nakil yönetmeliği dışında tek bir tâyin yaptığım ispat edilirse Parlâmentodan istifaya hazırım.

Hakkında tahkikat yapılan öğretmenleri koruduğum da tamamen bir iftiradır.

İzmir Kız Lisesini sayın Bakanlık müfettişleri teftiş, etmiş ve Bakanlıktan gelen emir ile tahkikat yapılmış ve Bakanlık emri ile müdür değiştirilmiştir. Ama benim falanı tâyin ettirmek istediğim de yalandır. Valilikten birkaç dilekçe havale edilerek bana gelmiştir. Ben bu dilekçeleri Bakanlığa aktarmaktan başka bir şey yapmamışumdur. İlköğretim müdürü tâyini de tamamen yalandır.

Daire satınalmama gelince : Herkes borç - harç bir daire satınalabilir. Ben bu daireyi ne eşantyon ilaç satarak, ne arsa, banka kredi dâ-lâveresi ile, ne Amerika'dan çift araba getirmek suretiyle, ne de bir petrol şirketi ile münasebet kurduğumdan, ne de sahte tabelâ asarak para kazandığımdan aldım. Ailemden, babamdan intikal eden 8 dönüm bağımı satarak bu daireyi aldım.

Sayın arkadaşlar, dedikoduya, Konak gazetesine, Yüce Senatoya getirmeyi doğru bulmadığımı ifade ettim. Bunu aslâ tasvibetmem. Sizin de tasvibetmiyeceğinizi umarım. Ama Sayın Tevetoğlu hakkında gelen şu on maddelik bu imzasız mektubu ben buraya getirirsem, ayıp olur. ki, bu gazetelere intikal etmiştir.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Bir insanın şahsiyeti bahis konusu edilmemelidir.

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Söyledikleri ne?

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz lütfen.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Doğru olmaz diyorum. Sayın Tevetoğlu hakkında yapılan ithamlar vardır, bunlara iltifat etmem, inanmam ama söylenir. Akli selim sahibi bunları mesele yapmaz. Meselâ derler ki, kızı yabancı biri ile evlidir, kaçmıştır. Ama meselâ Amerikan vatandaşlığına geçmek istemiştir ama kabul edilmemiştir. Ama bunları söylemek doğru değildir. İltifat etmem. Tenzih ederim. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Atmaca, söyleyemeyen söylemem doğru değil diyorsunuz, gene de söylüyorsunuz. Müddetiniz dolmuştur. (Gürültüler)

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Tasrih ederim. Nüfus kâğıtları konuşursa; mazi konuşursa kimin nüfus kâğıdında leke olduğu meydana çıkacaktır. Yüce Senatoyu hürmetle selâmlarım. Bırakalım dedikoduyu, Türk öğretmenini birleştirmeye çalışalım. Hürmetle selâmlarım. (Gürültüler)

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Terbiyesiz herif, ahlâksızca yalan söylüyorsun, hâyâsızca yalan söylüyorsun.

HÜSEYİN ATMACA (Devamla) — Terbiyesiz sensin. Bunu evvelâ sen yaptın, beni mecbur ettin.

BAŞKAN — Söz sırası Sayın Tahsin Banguoğlu'nda.

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Sayın Başkan, istirahat ediyorum, bu kadar ağır bu kadar hâyâsız, bu kadar şahsımı ve ailemin şerefini hedef tutan bir konuşmayı orada yaptır-dınız istirahat ediyorum, cevap vereceğim.

BAŞKAN — Buyurun.

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Sayın Başkan, çok sayın senatör arkadaşlarım. Az evvel konuşan Atmaca hakikaten daha önce de burada verdiği örnek ve seviyede bir konuşma ile burada dedikoduya değer vermediğini ifade ve kulak ve fısıltı...

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Dedikoduyu evvelâ sen yaptın.

BAŞKAN — Sayın Atmaca...

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Fısıltı gazetelerine kulak vermediğini beyan ederken, diğer taraftan tamamen hâyâsız komünistlerin bu memlekette insanları, şerefli kimseleri, kendileriyle mücadele eden vatanperver Türk evlâtlarını yıpratmak için tertibettikleri Türk Ordusundan kovulmuş Aziz Nesin'lerin yazdığı ve diğer komünistlerin aynen tekrarladığı şeyleri burada huzurunuzda getirdi ve «Ben dedikodulara değer vermiyorum» diyerek burada, aklınca büyük bir taktikle, tekrarladı.

Muhterem arkadaşlar, sabahleyin dikkatle dinlediniz ve buradaki zabıtlarla da sabittir ki, ben doğrudan doğruya bugün sahibi ve başyazarının, adını da zikrettiğim bir sayın maarif mensubunun çıkardığı, vaktiyle çıkarmakta olduğu, bir gazeteden, bir meslek dergisinden bu arkadaş hakkında, bu arkadaşın yaptığı tasarruflar hakkında sıralanmış iddiaları burada

aynen okudum ve Sayın Bakandan sordum ve bunların doğruluk derecelerini bilhassa belirtmelerini Sayın Bakandan istirham ediyorum, dedim.

Muhterem arkadaşlar, benim bu davranışım, dedikoduyu, kulak gazetesini, fısıltıyı buraya getirmek midir, iftira mıdır? Yoksa bu şekilde kendi meslek...

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Ben de gazeteden aldım.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Kendi meslek gazetelerinde çıkmış bir yazının tahkiki istemek midir? Şüphesiz çok acı geldiği için kendilerine burada yaptığımız konuşmalar ve ortaya koyduğumuz gerçekler, hususlar bu arkadaşların bu çeşit reaksiyonu göstermelerini muciboldu ki, ben bir doktor olarak da tabii görmekteyim. Yalnız şunu arz edeyim ki,...

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Hele doktora da...

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Burada hakikaten şerefsiz hakikaten vatan haini insanların birtakım temiz insanları yıpratmak için uydurdukları dedikoduları bu kürsüye getirisi ve ondan sonra ben gazetelerde...

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Ben de gazeteden aldım.

BAŞKAN — Sayın Atmaca müdahale etmeyin.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Gazetelerde çıktı diye yine bana aynı adamların yazılarını ve makalelerini gösterişi hiçbir zaman benim şerefli alıma en küçük bir nokta koyduramaz. Benim beş tane tertemiz evlâdım, kız evlâdım vardır. Bunların hiçbiri evli değil iken 1961 seçimlerinde şerefsiz ve hayasız komünistler benim çocuğumun bir Amerikalı çavuşla evli olduğunu iddia ettiler, bunları matbu kâğıtlar halinde Samsun'un köylerine dağıttılar ve maalesef bunları tertibeden ve yapanlar şu Parlâmentoya seçildi, geldi.

Muhterem arkadaşlar, elbette kendileriyle ömrüm boyunca ta 1932 de Nâzım Hikmet aleyhinde yazdığım ilk şiirimın neşri gününden beri tam 35 senedir mücadele ettiğim memleketin komünistleri, kendileri aleyhinde yaptığım çalışmaları, yaptığım neşriyatı, açıklamaları yermek ve beni partimin içindeki mesaiden alkoymak maksadiyle ve bilhassa se-

çim bölgemde beni küçültmek için bu çeşit ter-tipleri, Yön gazetesi başta olmak üzere, Ulus gazetesi başta olmak üzere, Akşam gazetesi başta olmak üzere, Cumhuriyet gazetesi başta olmak üzere, buradaki solcu elemanlar ve komünistler, Türk mahkemesinin komünistlikten mahkûm ettiği kalemler istismara başlamışlardır.

RIZA İŞTAN (Samsun) — Samsun'da aleyhinde çalışanlar, beyanname dağıtanlar kimdir? Açıklasınlar Sayın Başkan.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Tenzih ederim kendilerini.

BAŞKAN — Sayın İştan, müdahale etmeyin, Samsun'dan münhasıran siz gelmediniz.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Sizi tenzih ederim burada, sizi kasden söylemedim. Suçunu bilen bilir ve elimizde belgeleri de vardır.

Muhterem arkadaşlar, evli avlâdım yokken şerefsizce böyle bir yalanı çıkardılar ve yalan hepinizin bildiği komünist çağında büyüdü, büyüdü ve nihayet bir zavallı, hakikaten başka eline geçirecek bir vesika bulamıyan fikirden de yoksun bir arkadaş tarafından bu Yüce kürsüye getirildi.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Sensin zavallı.

BAŞKAN — Sayın Atmaca.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, diğer isnatlarına gelince ben, helâlîhoş olsun hak sahibi imiş, apartman almış, bunlar üzerinde duran veya duracak olan insan değilim. Ama bir...

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Getirdin ama buraya.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Kendi meslek mecmuasında veya gazetesinde tıpkı onların uydurduğu diyeceğim, eğer uydurulmuş değilse hakikaten Anayasayı, hakikaten muhabere hürriyetini çiğniyerek posta basılmış ve postadan çalınmış mektuplar mahiyetinde olması icabeden buraya getirdikleri vesikalara mukabil ben doğrudan doğruya basında yer almış veya doğrudan doğruya fotokopilerini çektiler getirdiğim gerçek vesikalarla burada konuştum.

Huzurunuzu daha fazla işgal etmemek için şahsıma taallük eden, söylediği diğer bir iki maddeyi de cevaplandırarak huzurunuzdan ay-

rlmak istiyorum. Ben Amerika'ya kendi ihtisasım dâhilinde Genelkurmay Başkanlığı emriyle gittim ve çalıştım, para kazandım. Anamın ak sütü gibi kazandığım parayı da orada bırakmadım ve döndüm, memleketime getirdim, memleketime sarf ettim. Bununla iftihar ederim. Onun için bilmem nereden para almış, hele benim öyle birtakım petrol şirketleriyle v.s. lerle alâkamı buradan zikretmesine şaşmışım, hayret etmişimdir ve bunu da maalesef bugüne kadar neşriyat arasında görmedim. Atmaca'nın nereden çıkardığını, kimden öğrendiğini de bir türlü bilmiyorum. İspat edemeyecekleri komünist yalanlarını bu kürsüye getirmek, onların sözcülüğüdür.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Bunu da ben size söyleyemiyorum ki, neden üzerinize alıyorsunuz?..

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bu kürsü, bu açılmış olan genel görüşme, ancak memleketin bir büyük acı, dâvasının samimî olarak vesikalarla, gerçek delillerle samimî olarak gerçek araştırma ve çalışmalarla, emek mahsulü hazırlanmış birtakım mâruzatla değerlendirilmesi yeridir. Yoksa, arkadaşın hiçbir şeye tutanamayınca bu şekilde söylediğim vasıftaki insanların haklarında dâva açtığım yalan ve iftiralarının getirileceği yer değildir. Bunları buraya getirmesini bir senatöre yakıştıramadığımı ifade eder hepimizi saygıyla selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Söz sırası Sayın Tahsin Banguoğlu'nda, buyurun.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Vatan haini diye hitabetmiştir. Aynen iade ederim.

BAŞKAN — Oturduğunuz yerden zaten hep iade ettiniz Sayın Atmaca. Buyurun Sayın Banguoğlu. Gündemimize devam ediyoruz.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Sayın Başkan usul ile ilgili söz istiyorum, sadece soru soracağım söz istemiyorum.

BAŞKAN — Buyurun. Banguoğlu.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Bundan evvel okumuş olduğunuz söz sırasında...

BAŞKAN — Efendim, Ömer Lütfi Bozcalı arkadaşımız yerini Tahsin Banguoğlu'na verdi. Rica ederim vardır bir sebebi müsterih olunuz.

Sayın hocam, konuşmanız yazılı mı?

TAHSİN BANGUOĞLU (Edirne) — Hayır efendim değil.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

TAHSİN BANGUOĞLU (Edirne) — Çok değerli arkadaşlarım, gönül isterdi ki, maarif politikamız hakkında açılan bu genel görüşme çok başka bir zemin üzerinde cereyan etsin. Müspet bir zemin üzerinde cereyan etsin ve maarifimizin dertleri konuşulsun. Bugün gerçekten güçlükler içinde, hattâ yokluklar içinde, kararsızlıklar içinde bulunan maarifimize burada yön verilsin, Maarifin birçok dertleri burada halledilsin. Sözün mecrası başka türlü oldu.

Diyebilirim ki, şahsan bu mecrada benim bir sözüüm yoktu. Yalnız bu arada burada dil bahisleri de geçti ve bu dil bahisleri, Bakanlığın dil politikası nedir? Şeklinde ortaya kondu. Bâzi arkadaşlarım ihtisasım sebebiyle bu konuda birkaç söz söylememi bana teklif ettiler. Öbür yandan öğretmen teşekkülleriyle münasebetlerim, bâzi temaslarım bahis konusu oldu. Bu temaslardan alınmış intibalar nakledildi. O hususta da bir küçük açıklama yapmayı gerekli gördüm.

Maarifimizin dil politikası nedir ve ne olmalıdır? Bahsinde izin verirseniz görüşlerimi arz edeceğim. Şuna işaret edeyim ki, bizim ihtisas sahamız bir parça nankör bir sahadır. Şu itibarla, eğer bir sağlık meselesi bahis konusu olursa, doktor sen ne dersin? Diye sorarlar. Bir hukuk meselesinde bir hukukçu arkadaşına, sen ne dersin? Diye sorarlar. Bizim maarif sahasında, hususiyetle bu kavgalı dil sahasında bize bir şey sorulmaz. Ve herkes bizden daha iyi bilir. Bana bazen bir hanım gelir, çocuğunun tahsil plânı hakkında fikir ister. Acı tecrübelerim olmuştur, onun için derim ki, hanımefendi affederseniz ben bir müddet Maarif Vekilliği yaptım, o sebeple ben bu işten anlamam, mâzur görün. Bir fikir söylememeyi tercih ederim. Öyledir bizim sahamız.

Bununla beraber arkadaşlarımın teşvîkine dayanamadım. Yüksek huzurunuzda maarifimizin dil politikası nedir, ne olmalıdır yolunda birkaç söz söyleyeceğim.

Arkadaşlar, bizim yazı dilimiz büyük bir değişiklik, bir istihale geçirmiştir. Son yarım yüzyıl içinde, son altmış yıl içinde. Bu değişiklik ilk plânda Türkçülerin başardıkları büyük bir reform olmuştur. Osmanlıca dediğimiz

yazı dili bir yapma dildi. Konuşulan dil değildi. Yani kendisine göre Arapçadan, Farsçadan derlenmiş bir vokabüleri, lûgati vardır, yazı dilinin. Türkçüler konuşma diline göre yazmak yolunu açtılar. Çok kısa bir zamanda bunu başarmışlardır.

Eskiden konuşma dili ile yazmazdık. Konuşma dili ile yazmak ayıptı, Osmanlıcada. Bir ambar memuru defterine un yerine dakık yazardı, buğday gelirse hinta, arpa gelirse şâir. odun yerine hatap yazardı. Meşrutiyet yıllarından başlayarak konuşma dili çok kısa bir zamanda milli bir yazı dili haline getirildi.

İlk önce Türkçülerin ortaya koydukları budur. Kısa zamanda İstanbul şivesi, İstanbul'da konuşulan Türkçe yazılır bir dil haline geldi. Herkes de okuduğunu anlamaya başladı. Bu büyük hamlenin arkasından Cumhuriyetten sonra ikinci bir hamle gelmiştir. Gerçi gazeteler, romanlar, şiirler sade Türkçeyle yazılır olmuştur. Fakat Türk yazı dili henüz bir ilim dili haline, öğretim dili haline gelmemiştir. Çünkü terimler Arapçaydı. Yüksek öğretimde olsun, orta öğretimde olsun, ilk öğretimde olsun bütün terimler Arapça, Farsçaydı. Bu terimler devam ettiriliyordu.

Hattâ Türkçüler o terimlerin Türkçe yapılmıyacağı fikrine zahibolmuşlardı. Ziya Gökalp dahi terimlerin, klâsik dillerden, Arapçadan, Farsçadan yapılmasını kabul etmişti. Halbuki biz Doğu dilleriyle kültür bakımından ilginizi kestik. Doğu dilleriyle ilginizi kestikten sonra o terimleri kullanmaya devam edemedik. O terimler daha çok Arap grameri üzerine yapılmış terimlerdi. Tipik bir örnek, geçenlerde bana Sayın Başkanımız Atasagun'un verdiği tıp terimlerine göre örnek. Biraz havayı değiştirmiş oluyorum zannederseniz. Sizi sıkmazsam :

Meselâ bir sinirin tarif :

«Şu'be-i ayniyye-i Willis'in gusu-u enfisinin hayt-ı girbâlisi sakbe-i hicâciyye-i ünsî-i kudâmiden geçer». Bu bir tıp kitabındadır. Bir cümledir. Doktor arkadaşlarımız bilirler.

Arkadaşlarımız, sadece milli sınırlarımızı sağlamak istiklâl için kâfi değildir. Müstakil bir millet olmak için dilde, kültürde, iktisatta da müstakil olmak gerektir. Atatürk müstakil bir Türk dili istiyordu. Türkçe terim yapılmazmış, öyle mi? Gelin bakalım deneyelim, de-

di. Türkçe terim yaptırmaya başladı. Haklıydı. Türkçe de Arapça kadar malzemesi bol, kökleri ve üretime vasıtaları bol bir dildi. Ancak alışkanlık sebebiyle biz terimlerde Arapçaya saplanmış bulunuyorduk. Ve ilk defa ri-yaziye terimlerinden başladı. Atatürk ilk Türkçe terimleri yaptırdı, okullara dağıttı.

Bu noktada bir şeye işaret etmek isterim. Buradaki konuşmalar arasında, Atatürk'ün bile kabul ettiği şeyleri kabul etmiyorsunuz, tarzında sözler oldu. Böyle bir fikre iştirak etmem. Atatürk bir dilci değildi. Atatürk büyük bir kahramandı, büyük bir Devlet adamıydı. O yol gösterdi. Bu dâvada da yol gösterdi, yol açtı. O yolda çalışmalar yapmak, terimler yaratmak uzmanlara ait bir şeydi. Onun için, falan kelime eğri mi doğru mu? Bundan dolayı Atatürk'ü sorumlu tutmak çok abes bir şey olur, yakışsız olur. Atatürk yol gösterici büyük bir rehberdir. Hattâ kendisi de bazı şeyleri yanlış söylemiş olabilir, mâni değildir. Ama açtığı yol muvaffak olmuştur. Bugün Türkçede Türkçe terim yapılmaktadır. Birçok yanlışlıklarıyla beraber öğretimde Türkçe terimler hâkim olmuştur. Dil hareketimizde ikinci hamle budur, Türkçemizin bağımsızlık hamlesidir. Başlı başına müstakil bir dil olma hareketidir. Bunu Atatürk'ün büyük cesaretine ve teşvikine borçluyuz.

Bu devrede ileri bir yola daha gidildi. Türkçülerin kabul ettikleri prensip yazı dilinde İstanbul konuşma dili prensibiydi. Daha ileri gidildi. İstanbul bir eski Osmanlı paytahtıydı. Oranın konuşma diline de yazı dilinden fazlaca yabancı kelimeler girmişti. Meselâ İstanbul'da tamir etmek denir, Anadolu'da onarmak denir. Hangisini tercih ederiz? Atatürk onarmak diyeceğiz, dedi. Madem yaşayan Türkçede vardır, onarmak diyeceğiz. Niçin tamir etmek diyelim? Bu yoldan, yani Anadolu Oğuzlarında yaşayan Türkçe kelimeleri yazı diline alma yolundan dili daha çok Türkçeleştirmeye doğru gidilmiştir.

Terim yapmak bir meseledir arkadaşlarımız. Dilin kendi imkânlarıyla birtakım kelimeler yaratmak demektir, terim yapmak. Dilin kendi imkânlarıyla, vasıtalarıyla, meselâ Türkçe köklere birtakım ekler getirerek kelimeler yaratmak. Talim yerine öğretim kelimesini getir-

mek gibi. Öğretmek köküne -im- ekini ekliyerek bir kelime yapmak. Buna üretmek deriz, kelime üretmek. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler üretmeye giriştik. Ve çok güzel kelimeler akın akın dilimize girdi. Bunları yalnız Dil Kurumu yapar, zannedersiniz. Değil, bütün milletçe yaptık bunları. Eğer yeni kelimeler Türk gramerine, Türkçe'nin kaidelerine uygun yapılmışsa, bunları hattâ yeniliğini hissetmeksizin kabul ettik ve kullanmaya başladık. Yatırım dedik, kim itiraz etti? Investissement yerine, yatırmak, para yatırmak mevcuttur dilde. -im eki burada bir nev'i aksiyon ismi yapan bir ektir. Yatırım dedik, herkes de mânasını anladı. Kalkınma dedik développement yerine, herkes mânasını anladı.

Buna itiraz eden oldu mu? Bunlar yeni kelimelerdir. Bunlar şekilce ve mânaca düzgün yapılmış kelimelerdir. Bu sebeple halk, en basit halk bunları anladı ve benimsedi. Eğer kelime dilin gramerine uymuyorsa, eğer kelime yapısı bir mâna ifade etmiyorsa anlamaz ve benimsemez.

Kelime yapmada kök ve ek semantik unsur olarak, mâna unsuru olarak her ikisi birer mâna getirir. Yeni kelimenin mânası buradan çıkar. Bugün mürafaa yerine duruşma diyoruz. Doğrudur, mahkemedede karşı karşıya durmak, yüzleşmek demektir. Oturum, oturmaktan gelir. Başkan artık oturum diyor, celse demiyor. -im eki burada bir defaya mahsus olan aksiyon ismi yapar. Oturum bir defaya mahsus oturumdur. Halk dilinde de ararsanız bulursunuz. Bir oturumda bir kuzu yer herif, der. Yaşayan Türkçedir ve doğru Türkçedir.

Kelime yaratma yolu açılınca terim niteliğinde olmıyan pek çok yeni kelimeler de ortaya atılmıştır.

Doğru Türkçe yolunda dilimiz gelişmeye devam etmektedir. Dilimiz binlerce ve binlerce kelime kazanmıştır. Bu kelimeleri Dil Kurumu yapmamıştır. Bazen sıradan bir kâtip, bazen bir teknisyen, bazen sen ben hattâ farkında olmadan birçok kelime yapmışlardır. Türkçe tam istiklâline doğru süratle gitmektedir.

Hal böyleyken yeni dili bazen yadırgıyoruz. Bâzı babalar şikâyet ediyor, oğlumla anlaşamıyorum, diyor. Bazen öyle bir kelime

karşısında kalıyoruz ki, mânasını çıkaramıyoruz, mânasına intikal edemiyoruz. Yeni ve Türkçe'ye benzer kelimedir ama Türkçe değildir. Biri Türkçeye benzetip yapmış, ortaya atmıştır.

Bu türlü kelimeler bizde tepki yaratıyor, sevmiyoruz bunları, istemiyoruz, hoşlanmıyoruz. Sebebi şudur: Bu kelimeler ya Türk dilinin gramerine aykırıdır, yahut da Türk dilinin zevkine aykırıdır. Bu türlü kelimeleri inatla, ısrarla kullananlar vardır. Bâzıları hattâ zorlanmıştı, dile girmişti, ama sevmeyiz bunları. Bunlar dile lûgate girmiş bile olsalar günün birinde tasfiye edileceklerdir.

İşte dil kaidesine uymıyan bir kelime: ilginç. İlgi Türkçedir ama ilginç Türkçe değildir. Çünkü -inç eki fiil köklerine gelir. İlgi ise isim köküdür. İsim köküne -inç eklenemez. Bu kelime kökü bakımından Türkçe, fakat yapısı Türk gramerine aykırıdır. Toplum toplum diyorlar. Hattâ bâzi çevrelerde tutulmuştur. Toplum yanlışdır. Çünkü -im eki fiil köküne gelir, toplu ise bir isim köküdür. Bunu onun sonuna getirmek Türk gramerine aykırıdır. Doğrusu topluluk olur.

Böyle birtakım kelimeler ortaya atılır olmuştur. Önce de arz etmiştim, biz bunları ana dili duygusu ile ayırdederiz. Zevkimize uyan, kulağımızı okşayan kelimeler Türk gramerine göre yapılmış kelimelerdir, kaideli kelimelerdir. Türkçedirler. Ötekiler, kaideye aykırı kelimeler kulağımızı tırmalar. Bunlara uydurma deriz.

Uydurmacılık bir ara moda olmuştur. Bu da zevksizlikten, bilgisizlikten veya dalkavukluktan ileri gelmiştir. (Alkışlar)

Efendim, öyle bir devir oldu. 1940 senesinde Maarif Vekâleti bana bir vazife verdi, okullar için kılavuz olacak bir gramer kitabı yaz, diye.. Sayın Ahmet Yıldız'a tavsiye ederim, gramer kitabı yok diyorlar, okuması biraz sıkıcıdır ama vardır. Zahmet ederlerse vardır bir iki gramer kitabı.

Günün birinde zamanın Maarif Vekili bana haber gönderdi. Millî Şefimizin bir arzusu'dur. İnönü'ye denmesini istiyor, İnönü'ne denmesini istemiyor. Bunu gramer kitabına bir kural olarak koysun, Millî Şef memnun olur, diye (Gülüşmeler). Böyle bir devirdi, açık konuşa-

lm. Ben de dedim ki, ta Romalılar zamanında söylenmiş bir sözdür, «Sezar gramere karışmasın.» O ismini istediği gibi yazar, ama ben böyle bir gramer kaidesi icadedemem. Bu türlü şeyler vardı. Hoşa gitmek için uydurulmuş şeyler vardı. Bunlar tasfiye edilecek ve dilimizde sâf Türkçe hâkim olacaktır. Osmanlıcanın geriye dönmesi bahis konusu delildir. Günden güne daha temiz, daha iyi Türkçeye doğru gidilecektir.

Ben 40 yıldır dilcilik hareketinin içindeyim. İlk defa Türk Dil Kurumu Başkanlığı yaptım. Birincisinde iki sene, ikincisinde üç sene. Bu işlerin mutfağının nasıl işlediğini bilirim. Bir arz ettiğim gibi normal kelime yapıcılığı vardır. Bir de uydurmacılık vardır. Uydurmacılığın bir türüsü hiç mâna, gramer kaidesi ve dil zevki tanımaksızın bir kökü bir eki alıp getirip kelime yapmak ve bunu tutturmaya çalışmaktır. Koşul derler, mânasını anlayamazsınız. Nereden geliyor bu? Bir defa kökü yanlışdır. Şart koşmak vardır. Burada koşmak yardımcı fiildir. Mâna şart kelimesinde. Şimdi asıl mânayı bir tarafa atıp koşmak kökünü alıyorsunuz, ona mânası belirsiz bir -ul eki getirip bir kelime yapıyorsunuz. İstiyorsunuz ki, bu Türkçede şart demek olsun: Koşul!

Evet bu böyledir. Basından beri benim dilcilik bahsinde müdahalemler şöyle oldu: Arkadaşlar uydurmayın. Türkçenin tabii üreteci vasıtaları vardır. Bunları kullanarak kelime yapın, dedim. Mecelâ, üçü beşe çarpma taşıyan dilde vardır. Bu fiilin kökünde bir mâna var. O mânada bunun aksiyon ismi çarpma olur. Bu da darp karşılığı terim olur. Türkçede bunun yerine çarpay dersiniz uydurma olur. (Gülüşmeler) Söylemekten söylev nedir? Söylev, saylav, görev, ödev nedir?. Bu sondaki -ev Tatarca'dan gelmiş bir ektir. Tatarca Türkçe değil mi? Değil efendim, senin ananın, babanın konuştuğu Türkçe değil, Tatarca Türkçeye ancak akrabadır.

Dilde bu türlü uydurmalar yapılmıştır. Ve bir ara denmiştir ki, terimler ancak böyle olur. Niçin? Çünkü bâzi uydurmacılar bunu kendilerine patent yapmışlardır. Yani biz yapabiliriz ancak bunu. Terim böyle olur. Öyle hâkim konuştuğu söz terim olur mu? Öyle kolayca herkesin söyleyebileceği söz terim olmaz, gibi-

lerden. Bâzıları bunu kendilerine bir nevi patent yapmak istemişlerdir. İşte bir sınıf uydurmacılar bunlardır.

Memleketimizde kaynağı iyi bilinmeyen bir ikinci sınıf uydurmacılık da hüküm sürmektedir. Bu uydurmacılık Moskova'dan geliyor. Onu da kısaca anlatmak isterim. (Sağdan bravo sesleri)

Ruslar Slâv ırkındandırlar. En büyük rakipleri Türk ırkıdır. Türk memleketlerini işgal etmişlerdir ve büyük, şanlı bir tarihi olan Türk ırkının önemini bilirler. Bu Rusya'da yaşayan Türkler arasında eksiden beri milliyetçilik ve Türk birliği fikri yaygındır. Ta Meşrutiyet yıllarından önce Gaspıralı İsmail Bey Kırım'da bir gazete neşrediyor. Türk birliği dâvasındadır. Bütün dünyadaki Türkler birleşmelidir. Birleşmenin vasıtası da bir ortak dil olacaktır. Avrupa'da bunun örnekleri vardır. Meselâ Almanya'da türlü lehçeler konuşulur. Bir de yazı dili vardır. Hochdeutsch, Yüksek Almanca. Bunu bütün Almanlar öğrenirler, konuşurlar ve yazarlar.

Bu Ruslar için bir umacı olmuştur. Türkler ortak bir yazı dili yaratırlar ve bir Türk birliği meydana getirirlerse Slâv ırkını yeniden tepeliyebilirler. Gerçekten 1917 den sonra Ruslar milliyeti inkâr etmişler ama Asya'da Türk devletleri kurulmaya başlayınca tekrar o korkuya düşmüşlerdir. Ve ta 1920 senesinden başlayarak Sovyet Akademisinin tavsiyeleri ile Türkleri parçalama yoluna gitmişlerdir. Türlü kültür yönlerinden ve idari, iktisadi yönlerden Türkleri parçalama tedbirleri aldılar.

Dil bahsinde de iki tedbir alınmıştır. Birisi her Türk zümresine ayrı bir alfabe vermek ki, birbirlerinin yazılarını okuyamasınlar, ikincisi bunların yazı dillerini birbirinden mümkün olduğu kadar uzaklaştırmak. Bunun için de her lehçede mahallileşme ve millileşme eğilimini teşvik etmek. O zaman Türkler arasında Doğu dillerinden gelme ortak kelimeler atılacak, her lehçe bir başka kelime alacak. Meselâ biz millet kelimesini attık, ulus alacağız, Doğu - Türkistanlılar bunun yerine budun kelimesini alacaklar. O kelime aramızda ortakken ayrılacak. Böylece yavaş yavaş lûgatlarımız daha çok ayrılacak. Birbirimizin dilini hiç anlamaz olacağız.

Onun için prensibolarak Türk zümreleri arasında yeni dil cereyanını teşvik etmek ele alındı, her yerde teşvik edildi. Siz kendi lehçenizi kullanın, Arapça kelimeleri, Farsça kelimeleri atın. Nedir bu vatan, millet falan? dediler. Bu propagandayı 1920 yılından itibaren yapmışlardır, Türk zümreleri arasında. Zaten tarihî ve coğrafi bakımdan ayrılmış olan Türk zümreleri az çok bu yola sürüklenmiştir. Birbirlerinin yazılarını okuyamaz olmuşlardır.

Sonra Türk ismini de kaldırmışlardır. Şimdi Rusya'da Türk deyince bizi, Anadolu Türklerini anıyorlar. Ötekileri kavim isimleri ile anıyorlar : Azerî, Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar, Türkmen v.s. gibi. Türkistan kelimesi de kullanılmaz. Orta - Asya diyorlar. Bu parçalama hareketi komünistlerin ilk propagandalarından biri oldu. İlk defa bunun parolasını Türkiye'ye getiren de Nâzım Hikmet'tir. Yakup Kadri'ye yazdığı hicviyede :

«Şapka çıkarmam konuştuğum dile,

Düşmanımı asaletin, kelimelerde bile.»

diyor, yani soysuz kelimeyi, aslı olmıyan kelimeyi teşvik ediyor. Buradaki asalet aristokrasi demek değildir, arkadaşlar. Bizim dilimizin asaleti, milletimizin asaletidir. Biz asil bir milletiz, dilimiz de asil bir dildir. (Sürekli alkışlar, «bravo» sesleri) 1300 yıldan beri bir yazı dili olan Türkçe büyük bir dildir. Bir edebî dildir ve asil bir dildir. Zengin kökleri vardır, ekleri, kelime hazinesi, deyimleri, ata sözleri vardır. Çok muntazam bir dildir, dünyanın gramer itibarıyla en muntazam dili sayılır, Türkçe.

Demek ki burada uydurma, soysuz kelime yapma teşviki Rusya'dan gelmektedir. Bu propaganda bir günlük emir gibi yayılmıştır. Ve pek çok gençler bilmeyerek, eminim ki, bilmeyerek uydurma kelimeleri yazma ve söyleme yoluna gitmişlerdir. Bugün de Türkiye'de solcu propaganda bu yoldadır. En çok uydurma kelime kullanan yazarlara dikkat ediniz hepsi solcu yayınlar yapanlardır.

Ama bu paradoksal bir şeydir. Solculuk milliyetçiliğe aykırıdır. Dilin temizliği ise milliyetçiliğin dâvasıdır. Milliyetçi olan topluluklardır ki, dillerini millileştirirler ve müstakil bir hale getirirler. Bu milliyetçilik duygusundan gelen bir çabadır. Sosyalistlerin dili ise es-

perantodur. («Bravo» sesleri, alkışlar) Esperanto fikri sosyalistlerden gelmiştir. Bu fikirler bizim memleketimize de daha o tarihlerde girmiştir.

«Milletim nev'i beşerdir, vatanım ruyi zemin» diyor, Tefik Fikret. Demek ki yeryüzünde bir tek vatan, bir tek millet ve bir tek dil olacaktır. Esperanto bu fikrin mahsulüdür. İkincisi; sosyalistler bütün halk kendilerini anlasın diye yazıyorlar ya. Peki, niçin uydurma, anlaşılmaz bir dille yazmayı tercih ederler? Bu da ikinci bir paradoks. Her şeye rağmen bunlar aldıkları bir umumi talimata göre, belki bir yanılma, bir aldanma neticesinde bu yola gitmektedirler. Şu var ki, uydurmacılık yolu ile milli kültür tahripçiliği vazifelerini yerine getirmektedirler.

Burada sözlerimi toparlıyayım. Ben ömrünü Türk diline vakfetmiş bir arkadaşımız. Türk dilinin ileri ve ilerici, çok temiz, çok zengin ve güzel bir dil olması benim için gayedir, emeldir. Yani sözlerimde dilde geriye, Osmanlıcaya doğru gitmek gibi her hangi bir mâna aranmasın. Biz hiçbir zaman dilde geriye doğru gitmiyeciğiz. Daha güzel, daha temiz, daha zengin Türkçeye doğru gidiyoruz, gideceğiz. Ama uydurmacılık istemiyoruz. (Bravo sesleri, alkışlar) Özellikle bu dışardan yapılan telkinlerin karşısındayız.

Özür dilerim, sizi tartışılan konuların biraz dışına çıkardım. Belki de bir değişiklik oldu. Hulâsa bizim istediğimiz, temiz ve soyu sopu belli Türkçedir. Soysuz Türkçe değil. Millî Eğitim Bakanlığımızın dil politikası bu yönde olmalıdır inancındayız. (Bravo sesleri, alkışlar)

Burada bir konudan daha bahsedildi. Benim derneklerarası bir teşkilâtle temas etmiş olduğum. Sayın Tevetoğlu bunun safhalarından bahsetti. Kendisini esas itibarıyla teyide diyorum, doğrudur. O hâdis 1964 senesinde Nisan ayındadır. Öğretmenler Federasyonu tarafından bir toplantı tertibedilmiş, 33 dernekten temsilciler istenmişti. Ben de gittim, Halkevleri namına. Benim gittiğime, baktım ki, hiç memnun olmadılar. Ama beni başkan yaptılar, susturmak için. Bu gelen arkadaşların niçin toplandıklarını anladık. Toplantının adı; «Gericilikle savaş.» Yani memlekette bir gericilik var, bu dernek mensupları bu-

nunla mücadele edecekler. İyi bir şey. Bir de baktım ki konuşmacılar başka şeylerden konuşuyorlardı. Bir derginin başında bulunan bir yazar konuştu. Marksizmi bir kaftan yaptı, 19 neu Yüzyıldan bu yana bizim memleketimizin, milletimizin sırtına giydirdi. Yani, tarihî şartlara uydurarak Marksizmin bizde nasıl tatbik edileceğini güzelce anlattı. Biri şiddetle din aleyhtarı bir konuşma yaptı. Biri kurulacak yeni sosyal hayatın şeklini tarif etti. Gericilikten bahsetmiyorlardı. Bu memleket düzeninin altını üstüne getirmek lâzımdır, diyorlardı. Meselâ mülkiyet kaldırılacaktı. Hulâsa, Marksizmin bütün prensiplerini konuşuyorlardı. Serbest ticaret kalkacak, özel teşebbüs kalkacak, toprak devletleştirilecek. Bu gibi lâflar konuşular.

Örfî İdare bu toplantıyı menetti. Ben müsaade aldım, ikinci toplantıyı yaptık. Bu sefer karşılımlara geçtim. Arkadaşlar, siz buraya gericilikle uğraşmak için toplanmamışsınız. Siz burada yeni bir doktrinin propagandasını yapıyorsunuz. Bunun gericilikle, kültür işleriyle falan ilgisi yoktur. Bu sizin hazırlığınız bir siyasi hazırlıktır. Bir ihtilâlcî Sosyalizm hazırlığıdır. Sadece Sosyalizm değil, ihtilâlcî Sosyalizm hazırlığıdır, dedim.

Ben bir kültür teşkilâtının başındayım. O kültür teşkilâtı adına sizin neşredeceğiniz beyannameye imza koyamam, dedim. Bir komite yapacaklarmış, ben o komiteye de giremem, dedim. Toplantıdan ayrıldım.

Bir daimi komite yaptılar. O komitede konuşulanları sonra ben de öğrendim. İşçi temsilcisi orada konuşulanları bana da bildirdi. Hükümete de verdiğini söyledi. Bu vesikalar ben de durmaktadır. Onların neşrettikleri beyanname de bir ihtilâf havası vardı. Fakat, burada ben size sadece din bahsindeki dileklerini söyleyeyim, bu vesikalardan :

1. Okullarda din dersleri kaldırılmalıdır.
2. Köyde, kentte kuran kursları kapatılmalıdır.
3. İmam - hatip okulları kapatılmalıdır.
4. Dinî gazeteler ve dergiler kapatılmalıdır.
5. Radyodaki dinî yayımlar durdurulmalıdır.
6. Köy camileri kaldırılmalı, okul haline getirilmelidir.

7. Hac seferleri yasaklanmalıdır.

8. Diyanet İşleri Başkanlığı lâğvedilmelidir. Hükümetten bunları isteyeceklermiş.

Arkadaşlar, bunları, bu vesikaları okuduğum zaman düşündüm: Ben Moskova'da buldum. Eğer Moskova'da bugün birisi çıkıp bunları istese gülerler. Moskova'da gülerler buna. Bu, 1917 komünizmidir. Bugünün komünizmi de değil. Bu, din aleyhtarı geniş bir kampanya açmak teşebbüsüdür. Üzüldüm. Bu bizim millî eğitim teşkilâtımızdaki arkadaşlarımızı temsil iddiasında bulunan bir heyettir, bu, 100 bin öğretmeni temsil iddiasında olan bir heyettir. Bu heyet bir meslek teşekkülüdür. Meslek menfaatlerini koruyacak ve meslek disiplinini tesis edecektir. Bu hakikatte öyle bir şey değildir, bir ihtilâf komitesi gibi çalışmaktadır. (Sağdan şiddetli alkışlar) Buna çok üzüldüm ve ilk defa işin ciddiliğini o zaman kavradım. Bunlar memleketimizde böyle bir isim, veya böyle bir unvanı ele geçirmişler, öyle bir sapık yola gidiyorlar.

Zamanın iktidar sahipleriyle görüştüm ve bunlara karşı tedbirler alınmasını istedim. Fakat onların çok müsamahalı olduklarını gördüm. Bâzı Devlet adamlarını da onlarla pazarlık halinde buldum. («Bravo» sesleri alkışlar) İstirap çektim arkadaşlar.

FIKRET GÜLDOĞAN (İstanbul) C. H. P. yi kastediyorsanız, C. H. P. de böyle bir kimse yoktur.

BAŞKAN — Sayın Güldoğan, Devlet adamları dediler. Siyasi parti demediler. (A. P. sıralarından gürlüttüler ve «devam hoca, devam» sesleri.)

TAHSİN BANGUOĞLU (Devamla) — Şimdi iki büyük yara vardır, arkadaşlar (A. P. sıralarından «devam, devam» sesleri.) İki büyük yara vardır, ortada. (Bu belgeler Devlet arşivlerinde vardır.) Birincisi böyle bir takım eğitim ailesini temsil iddiasındadır. İkincisi; politik sebeplerle mevki sahipleri bunlarla işbirliği yapmaktadırlar. Bu, memleket için kötü bir durumdur. Bugün üç sene sonra karşılaşacağımız olaylar işte bu halin sonucudur.

Ben buradaki münakaşalara karışmıyacağım. Haklı haksız tasarruflarda bulunmuş. Bir taraf itham ediyor, öbür taraf müdafaa ediyor. Ama öğretmen böylesine itilmiş ve tep-

kiler meydana gelmiştir. Karşı tarafta da kusur olabilir. Ama o da politika faaliyetinin içerisinde itilmiştir. Merkezdeki bu türlü pazarlıklara, bu türlü entrikalara mukabil öğretmen kütlesi bunların peşinde değildir. (Sağdan şiddetli alkışlar.) Türk öğretmeni vazifesini yapıyor. Bunlara şöyle yarım bir kulak veriyor ama, bildiği yolda gidiyor. Türk öğretmeni gerçekler içindedir, köyde yaşıyor ve Türk köylüsü ile uzlaşmıştır. Beni sevindiren müşahade bu olmuştur. Öğretmen köyün şartlarına intibak etmiştir, uzlaşmıştır.

Öğretmenin Devletle olan münasebetleri de kötü değildir. Devletin ağır müdahaleleri altında inliyen bir öğretmen sınıfı, yok öyle bir şey. Öğretmenin Devletle münasebetleri kötü değildir. Yalnız, emin olun ki, kıskırtmalar büsbütün neticesiz kalmıyor. Yer yer böyle vakalar çıkıyor ve vakalar günden güne artmaktadır. Demek ki, tezvirlerin, kıskırtmaların tesirleri de olmuyor değildir. Bunları önlemek lâzımdır arkadaşlar ve bunları önlemek Devletin vazifesidir, Hükümetin vazifesidir. Evlâtlarımızı tevdi ettiğimiz bu insanları bu türlü tahriklerin altında bulunduramayız.

Size, Allah göstermesin daha vahim bir durum tasvir edeyim: Bu türlü tezvirler ordu arasına girerse ne olacaktır? Bu subay arkadaşların yarım kollarında dosyalarla buraya gelip; «Falan yüzbaşı Kağızman'dan nasıl Kars'a nakledilir?» diye ordu mensupları hakkında da aynı münakaşaya düşerlerse ne olacak bu memleketin hali? Sorarım size. (A. P. sıralarından alkışlar.)

Maarif ordusu tıpkı silâhlı ordu gibidir. Silâhlı ordunun işleriyle oynanamıyacağı gibi maarif ordusunun işleriyle de oynanamaz. Öğretmen huzur içinde olacaktır, vazifesini görecekler. Ve memlekette kültür böyle ilerliyecektir. Öğretmeni biz verimsiz, kısır dedikodular içine atarsak bunun sonu ne olur? Bu öğretime bütçemizin sekizde birini harcıyoruz. Maarife harcadığımız milyarlar heba olur, arkadaşlar. Ve yazık olur evlâtlarımıza.

Eski hükümetlerde bir hoş görme illeti gördüm, bu gidise. Şimdiki Hükümette de bir boş verme hali görmekteyim. Boş verilecek bir şey değildir bu. Meslekî teşekküller meslekî teşekül olacaktır, politikaya girmiyecektir. Ve pe-

şinde yüzbinlerce Devlet memurunu tedirgin etmiyecektir. Bunlar hakkında tedbirler alınması lâzımdır. Hükümetin kesin tedbirler alması lâzımdır.

Değerli arkadaşımın telâşlı olmamasını, çok dikkatli olmasını isterim. Öyle tavsiye ederim. Ama, mütereddit olmaması da lâzımdır. Hükümet bu bahiste kararlı olmalı ve maarif ordusunu bu tezvirlerin içerisinde sınırlı tutmalıdır.

Sizi uzunca bir vakit işgal ettim, derin saygılarımla selâmlarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Yıldız şahsınız adına ise buyurun. Grup adına ise tatabikatomuz veçhile altı sayın grup adına üye konuşuktan sonra söz vereceğim.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) Grup adına konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Cebe söz sırası sizdedir.

TURGUT CEBE (Ankara) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri; Sayın Senatör Ahmet Yıldız ve arkadaşlarının Millî Eğitim Bakanlığının öğretmenlerle ilgili tutumu hakkında takdim ettiği genel görüşme talebini, bundan evvelki celselerden birinde bilmüzakere, izhar buyurdunuz reylerinizle, kabul etmişiniz.

Genel müzakeresi dün başlayıp bugüne kalan bu konunun, eğitim, Atatürk ve öğretmen kısmı üzerinde bendeniz de birkaç cümle mâruzatta bulunacağım. Bu bakımdan bana bu imkânı veren, genel görüşme talebinde bulunanlarla Yüce Heyetinize şükranlarımı arz ederim. Ancak; genel görüşme talebinde bulunan zevatın, belli bir konudaki hakikatlerin su yüzüne çıkması, durumuna tebellür etmesi hususuna istinadeden, Senato İctüzüğü'nün 128 nci maddesinin kastına uygun bir tutumdan uzak kalmak suretiyle, mücerret ve peşinen itham edici bir pozisyona girmelerini ve sürekli olarak yakışık almıyan ifadeler kullanmalarını, beyanda bulunmalarını hayret ve biraz da ibretle karşılamış olduğumu ilk anda işaretlemeyi geçmiyeceğim.

Şüphesiz, insanlararası münasebetin en yüce bölümü olan hakikate müteveccih fikir

alışverişi ve mücadelesinin hislerden uzak objektif ölçüler içinde cereyan edici hususu, öteden beri kültürel faaliyeti kendisine mevzu yapmış insanların en belli başlı özelliklerinden telâkki edildiği âşikârdır. Barika-i hakikat müsademi efkârdan doğar - veciz sözü bu ciheti teyit ve ispat eder mahiyettedir.

Bu itibarla konuya, bu vecizeden kuvvet alarak ve büyük Felsefe Descartes'in hakikati ararken zihnimizi evvelâ fikir ve hükümlerden uzak tutmamızı onu arı hale getirmemizi telkin eden epitemolojik düsturunu göz önünde tutmaya âzami gayret göstererek gireceğim.

Şu halde, ne nakledilen, azledilen, vekâlet emrine alınan eşhastan, ne Atatürkçü olan, Atatürkçü olmayan diye suni sınıflamaya tabi tutulmak istemem ve tutmak istiyen kimselerden ve ne de bu damgaları vurmak ve vurulmak suretiyle haklılık, haksızlık pozisyonunda bulunmaları muhtemel olanları tesbit ve teşhi-re yöneleceğim. Bunları yetkili olan Sayın Bakanlara bırakıp, Türkiye'de eğitim ve öğretmen konusunu, bütçe müzakereleri sırasında takdim ettiğim görüşlerimize muvazi bir açıdan inceleyecek ve binnetice istihsalini ve kıymetlendirilmesini ise Yüce Heyetinizin takdirlerine terk edeceğim.

Muhterem senatörler!

Bir memleketin, bir milletin kalkınmasının ilerlemesinin bugünkü Batı anlamında bir hüviyet kazanmasının ilk şartı; ilim, ilmî formasyon ve bunlarla mahmul yeter sayıdaki insan gücü ve onların yetişmesini temin eden müesseselerdir. Bu şart tahakkuk etmemişse o memleketin, diğer bakımlardan mevcudolan varlığı, imkânları, Batı mertebesindeki hüviyeti haiz olmasına kâfi sebep teşkil edemezler.

Şu halde Türkiye'nin genel durumunu veya bir bölümünü gözden geçirirken ve yerini tâyin ederken işe, bu açıdan bakmak ve acaba Türkiye yeter sayı ve kalitede insan gücüne ve müesseselerine sahip midir? Sualini sormak gerekmektedir.

Biz bir taraftan istihsal gücümüzün kifayetsizliğinden, Batıya bakarak müesseselerimizin rasyonel bir istikâmette çalışmamasından, insan gücünün yeter sayı ve seviyede olmayışından, ileriliğimizden, geriliğimizden, ilerici-

ğimizden, gericiğimizden bahseder, diğer taraftan devamlı olarak kabahati, özürü birbirimizin üzerine yüklemeye ve birbirimizi suçlamaya gayret eder dururuz ve bu tarz hay hüyla da vaktin nasıl çabuk geçtiğine şaşar, ömrün çok kısa olduğu hükmünü de bu vesile ile ifadeye mecbur kalırız. Ama, hal çaresi denildiği zaman hemen elinizi bünyeyi teşkil eden potanın içindeki hamura batırır, ne çıkarsa bahtımıza kabilinden karıştırır, karıştırır, tesadüfen elimize maya hüviyetinde bir madde dokunursa, mal bulmuş mağribi gibi onu avuçlarımızın içinde sıkı sıkı tutar, bir çocuk gibi buldum feryadını basarak, bünyeyi bozan budur; rejim meselesi var, demokrasi ile bu memleket idare edilemez, şu sistemi denemek, bu sistemi atmak, şu devletle münasebeti kesmek, bu devletle devam ettirmek, şu değerlerden sarfınazar, bu değerlere atfınazar eylemek gibi hüküm ve tavsiyelere iltifat ediyor ve böylece Ziya Paşa'nın Terkibi Bendindeki meşhur «Yıldız arayıp gökte nice turfa müneccim, gaflet ile görmez kuyuyu rehğüzerinde» durumuna düşüyoruz.

Halbuki mesele ortada durmakta ve her an onun üzerinde eğilmekten kendimizi uzak tutmaktayız. Bir eğitim, öğretim ve insan gücü meselesi ile karşı karşıya olduğumuzun asırlardır idraki içinde bulunmamıza rağmen, yalnız dışarıya bakarak şekilden, görüşten ibaret şeyleri, zarfı alıyor, öze, mazrufa ehemmiyet atfetmeden geçiyoruz. Bu sebeple büyük masraf ve güc tüketimine malolan teşebbüsler, arkasından kösteklenmeler, kundaklamalar devamlı olarak bizi hayal sükutu ile başbaşa kalmaya mecbur ediyor. Şu hale göre bizim evvel emirde yapacağımız ilk hareket, tamamiyle ilme ve onun tatbikatına müstenit Batı medeniyetine yönelmek suretiyle, hedef, ortam, şerait ve ihtiyacın, tamamen ilmî açıdan tesbiti suretiyle polemikten uzak, partilerüstü eğitim ve öğretim politikası üzerinde ittifaktır. Bu husus tesbit edilmediği müddetçe Türkiye'nin istenildiği seviyede bir mertebeye ulaşacağına ihtimal vermemekteyiz. Tahmin ederim ki, sayın tahrir sahiplerinin kıyasıyla Bakanlığa ve Bakanlık mensuplarına hücumları, böyle bir eğitim ve öğretim nizamını, isminin işaret ettiği hedefe rağmen, öteden beri millîlik vasfı içinde kurulamamış olmasından, bu suret-

le temeli zayıf bir mekanizmanın daima ideolojik faaliyetlerin, kısır parti çekişmelerinin bir nevi ortamı haline gelmesinden neşet etmektedir. Bu arada bir hususa antreparantez işaret etmek isterim. Partilerüstü bir millî eğitim politikası takibedilmesi teklifini bütçe müzakereleri sırasında bizim o zamanki teklifimize paralel olarak C. H. P. ve Millî Birlik Grubu sözcüleri de ortaya atmışlardı. Yalnız şu farkla ki, her iki topluluğun bu hususu kendi iktidarları zamanında hatırlarından geçirmeleri, bizim ise iktidarımız zamanında ortaya koymamız, şüphesiz gruplar oranındaki siyasî mantalite ve samimiyet farkını belirtmiş olmaktadır kanısındayız.

Biraz evvel yukarıda arz olunan ilmî metotla meydana getirilecek sistemlerin tatbikatının, gayet titizlikle yapılmasında zaruret vardır. Çünkü, bu hususta muvaffak olabilmek için bâzı kimselerin ve mehafilin noktai nazarına göre yegâne çare, kullanılacak usul, evvelâ eski nizamı amansız bir şekilde kökünden yıkmak ve taraftarlarını yıldırıcı tedbirlerle teşirsiz hale getirmek, sonra da genç nesilleri yeni prensiplere göre yetiştirmektir. Cezri ve zecri hareket taraftarlarının temsil ettikleri bu görüşe nazaran cemiyet nizamları, örf ve adetler, asırlardan beri teessüs etmiş değer manzumesi, biranda yıkılabilen binalar ve biranda değiştirilen elbiseler gibidir. Cemiyet hayatının pisiko - sosyal yapısını, faaliyet tarzını ve bunları idare eden kanunları hiçe sayan veya bilmiyen, insan ruhunu bir yazboz tahtası zanneden bu telâkkinin yanıltığı nokta, eski değerler manzumesini kökünden, temelinden yıkarırken, bu arada, inanma kabiliyet ve iradesinin zedelendiğinin, sarsıldığının farkına varılamamasıdır. Gerçekten cemiyetin inandığı, uğrunda hayatını feda ettiği veya etmeye hazır olduğu kıymetlerin sahteliği, fenalığı enjekte edilirken gayri ihtiyarı yenileri hakkında da şüphe uyardırılmış ve böylece değerler suuru zedelemiş olmaktadır ki, acaba bunun farkında değiller mi?

O halde vasıflı insan gücünün ve tesislerinin meydana getirilmesinde takibedilecek ilmî yolun, Türkiye'deki müşterek değerleri telef etmeyecek hattâ onları geliştirecek surette tatbikat göstermesi icabedecektir.

Bu itibarla, gerek sistemcilerin, gerek tatbikatçıların faaliyetlerini bu esasa göre ayarla-

malarında müspet netice alma bakımından zaruret vardır. Türk eğitim ve öğretim ordusunu teşkil eden aziz öğretmen camiasının çoğunlukla bu temas içinde mesai gösterdiğinden aslâ şüphe edilemez. Büyük Atatürk'ün: «Biz doğrudan doğruya milliyet severiz ve Türk Milliyetçisiyiz, Cumhuriyetimizin mesnedi Türk camiasıdır. Bu camianın efradı ne kadar Türk harsı ile meşbu olursa o camiaya istinadeden Cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur» suretindeki hemüz tahrifat ve tahrîbata uğratılmamış beyanı, bu yolda yürümünün ne kadar isabetli olacağını ifade ve isnadederken idealist milliyetçi Türk öğretmenlerine yüklenen vazifenin bu suretle şerefi kadar ağırlığı da küçümsenmeyecek büyüklükte olmaktadır.

İdealist öğretmen derken taammüm etmiş noktai nazara göre her Türkü değerlerden yoksun egosentrik bir tip akla gelmemelidir. İdealist derken idealin tek başına diğer değerlerden tecrit suretiyle mütalâa edilemeyeceğini, çünkü idealin, değerler manzumesi içinden sivrilmiş olup yine değerlere müstenit bir nevi değer, üstün bir değer olduğunu burada belirtmek ve hatırlatmak isterim.

Nasıl ki, gerek ilimde gerek diğer bilgi kolalarında bir evvelki bilgilere istinat etmek zaruri ise, en iyi terbiye ve öğretim sistemlerinde ve onların tatbikatında, yaşayan değerleri nazarda tutmak ve onları inkâr etmeden yeni sentezlerle gerektiği şekilde kullanmak da o nisbette elzemdir.

Bu bakımdan Türk vatanını, Türk Milletini, kendi millî değerleri içinde, Batı medeniyetinin ilmî metot ve zihniyeti ile halî hamur etmek suretiyle Atatürk'ün va'zettiği muasır medeni milletler seviyesine yükselmek prensibine uygun olarak cihazlandırmak ve geliştirmek için genç dimağlar üzerinde müessir olabilecek onları kanalize edecek hakikî mürebbilerin, birinci sınıf öğretmenlerin devamlı yetiştirilmelerinde zaruret vardır.

Medeni bütün memleketlerde ve eğitimcilerin nazarında, gelişmenin temin edildiği okulun, öğretmen demek olduğu hususunda ittifak vardır. Öğretmeni nazarı dikkate almıyan bir eğitim programının muvaffak olmasına ihtimal yoktur. Bir okul ancak, oradaki öğretmen kadar öğretmen kalitesi nisbetinde değerlidir,

iyidir, en yeterli öğretmenlerin bulunduğu yerlerde en iyi imkânların da bulunduğu artık bir gerçektir.

Buna rağmen, öğretmenliğin çok basit ve herkesin başarı gösterebileceği bir meslek olarak telâkki edilmesi, yirmi liraya öğretmen bulmaya kalkanların bulunduğu bu memlekette zaman zaman raslanan hâdiselerdir. Bu tamamen yanlış bir intibadır, öğrenmenlik, evvelâ bir istidada, eğilime bağlıdır ve ciddî bir öğretmene, hattâ bir nevi sanatkârdır da diyebiliriz.

Öğretmenin vazifesi, sırf okuma yazmayı belletmek veya bilgi vermekten ibaret değildir, diğer taraftan kendisi gibi fikirlere, düşüncelere sahibolmasını öğrencisinden istiyecek ve bir benzeri kafaya sahip kopya şahıs yetiştirecek de değildir. Öğretmenin vazifesi, iyi itiyatları geliştirmek, şahsiyet eğitimi yapmak, çocuğun saklı ve lüzumlu hususiyetlerinin belirmesini, işlenmesini temin etmek olacaktır. Bu bakımdan işlem, faaliyet içinde düşünülen öğretmenin (ahlâk, hayat tecrübesi ve görüşü, genel ve millî kültür, branş bilgisi ve meslek formasyonu gibi) birtakım hususiyet, bilgi ve değerlerle mücehhez olmasında zaruret vardır.

Bunlar, genel ve gelenek olarak tıpkı bir eğitim düşünüşündeki gibi halk oyu nazarımda da öğretmende aranan belli başlı özelliklerdir. Yalnız bu arada bir hususu ifade etmekte fayda vardır. Öğretmenin öğretim sırasında kullanacağı dilin mümkün olduğu kadar çocuğun anlayabileceği istikamette yani Türkçe olması lâzım. Çünkü maazallah dün bu kürsüde sayın bir hatibin istimal ettiği gibi dil kullanırsa bizler gibi öğrenci de muhatabının maksadını tesbitte güçlük çekebilir.

Muhterem arkadaşlar :

Biz öğretmenlerde bunların dışında bir hususiyet, fazlalık aranmasına lüzum hissetmiyoruz. Bilebildiği kadarını bilen fakat bildiğini iyi bilen, bildiği kadarını öğreten, nasıl öğrenilmesi lâzımgeldiğine dair metot veren bir mürebbi bir yol gösterici olarak öğretmeni kıymetlendiriyoruz. Bu itibarla yukarıdan beri bahsi geçen değerlerden ve bilgilerden yanlış veya kasıtlı tahsil tatbikatı neticesi yoksun kalmış, ama kulaktan dolma birtakım yok dö-

nüşümcü, yok toplumcu aydın gibi basmakalıp sıfatları kendisine lâyük gören Türk Milletini ilerici - gerici, emekçi - sömürücü diye parçalara bölmeye teşebbüs eden, halka hor bakan, aziz Atatürk'ü kendi sapık ve ideolojik emellerine vasita ve kalkan yapma temayülünde olan ve onun tezyif ile sözlerini, beyanlarını tahrif ve tahribedenlerle teşriki mesai halinde bulunan bâzı kimselerin şerefli ve vakarlı öğretmen çatısının altındaki yerlerini muhafazada güçlük çekecekleri tabiidir. Bu münasebetle istitraden bir ciheti de tesbit etmek zaruretindeyim : Devamlı olarak bâzı mehafilde kullanılan Atatürkçü tâbiri, kelime büyük Atatürk muvacehesinde yanlış ek aldığı gibi gramer bakımından da başkaları üzerinden sıfat ve mantıktaki bir kaziyede (önerme), mahmûl (yüklem) olarak da kullanılmaz. Has isim olarak da bizatihi kendisine ait bir isimdir. Ve bilfiil kendi şahsiyeti üzerinde kullanılabilir. Atatürk topyekûn değerleri yaratıcısı, doğrular tanzimecisidir. Bütün Türklük, Türk Vatanı, bir tek Türkiye Cumhuriyeti bu değerlerle şerefli mevkiini kazanmıştır. Binanaleyh, bu Atatürkçü kelimesinin eğer Atatürk'ü seviyorsak «Atatürk değerlerine veya prensiplerine bağlı, saygılı» suretinde tashihinde zaruret ve fayda vardır, kanısındayım.

Bu itibarla mâruzatımın başında işaret ettiğim gibi ortaya konulan şu objektif ölçü ile ölçüldüğü vakit bâzı öğretmenlerin Atatürkçü oldukları için tazyik ve takibedildikleri iddiasının ne kadar boş, mesnetsiz, gülünç bir iddia olduğunun takdirini Yüce Heyetinize bırakarak sözlerimi bitiriyor ve Cumhuriyet Senatosunun sayın üyelerini ve Sayın Bakanı en derin saygularıyla selâmlıyorum efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın İsa Bingöl, buyurunuz. İSA HİSAN BİNGÖL (Muş) — Sayın Başkan değerli senatörler.

Görevimiz ve sıfatımız gereği bu Mecliste iki yönde hizmet görmekteyiz.

Bir yönde;

Millî Hâkimiyetin anaşartı Demokratik idaresinin tabâkat esasları olacak mevzuatı; tecrübenin ve ilmin tahmil ettiği itidal ile ve mümkün olabilecek tarafsız bir görüş içinde muhakeme ve müzakere etmek; Bilhassa vaz'edilecek

usulü «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir». Mihengi ile de tarsin etmektir.

Diğer yönde de tatbikatçıların tarzı idarelerinden dolayı hattâ ve başlarının bir mizanını yaparak neticelerini asli hak sahibi Yüce Milletimize duyurmaktır.

Bu inanç iledir ki; bu kürsüyü görüşülen konularda mütehassıslarının kıymetli mütalâalarını ve zaruri ihazlarını beyan ettikleri; cümlenin dikkatle ve hümmetle takibi mükellefi bulunduğ; Kutsi bir makam halinde mütalâa etmekteyiz.

Ve yine aynı kanaat iledir ki; Fikre hürmet duygusuyla her konuda konuşanları da sağ duyusundan, tecrübe ve bilgisinden faydalanabilmek umudıyla dinlemekteyiz.

Ancak yine bu sebeplerle de bu ulvî makamı çeşitli şahsi emellerin, hele millî âlem ve vicdanda yer bulamıyan fuzulî fikir ve iddiaların tasallutundan da kurtarmak mecburiyetindeyiz.

Muhterem heyetinizin bu görüşler içinde Sayın Yıldız ve arkadaşlarının genel görüşme tavrini kabul ederek tek hâkim millet huzuruna çıkmış olduğuna emin bulunmaktayım.

Sayın senatörler, Başkanlığa sunulmuş ve geçen celselerde müzakeresi kabul olunmuş bulunan takriri evvelâ hayretle, bu şevkle de dikkatle ve defaatle okudum, muhtevasında ki yadırgadığım iki beyan ve bâzı ithamlar vesilesiyle söz almış bulundum.

Evvelâ önergeyi rahatlıkla anlayamamaktan doğan üzüntümü ifade edeceğim ve arz edeceğim fikirlerimde bir yanlış anlamın tesirleri görülürse bunu mazeretime bağışlamalarını da kendilerinden rica ederim.

Muhterem senatörler, Cumhuriyeti Atatürk ikundu. Eser; onun ışık tuttuğ yolda, Yüce Milletimizin yaşamadığı ulvî bir şaheserdir. Attaürk bir ruhtur, fikirdir. Cumhuriyette tecelli etmiştir. Bu ruh ve fikir fiilen yaşamakta ve devam etmektedir. Eser ve bu eserleri birbirinden tefrike imkân olamayacağına göre de sarahatle ifade ediyoruz ki, «Türkiye Cumhuriyeti Atatürk'ün ruh mâna ve değerlerini koruyan, devam ettiren bir bütündür; güdülen maksadı anlayamadığımız tâbirleriyle de Atatürk-güdür. Öyle ise değerli arkadaşların. Takrirdede ifade edilen şu İkinci Cumhuriyet necidir?

Bu; Cumhuriyetin bir gayrısı sayılabilecek ikinci Cumhuriyet tâbiri ve iddiasının sebebi ve mânası nedir?

Sonra, «Sosyal hukuk felsefesini temel alan ikinci Cumhuriyet» diyorlar. Azap ile düşünüyoruz.

İkinci, eret ikinci Cumhuriyet sosyal hukuk felsefesini temel almıştır. O halde; Atatürk'ün kurduğı Cumhuriyetin temeli ne idi? Şahıs Devlet mi? veya diğer bir ifade ile Atatürk Sosyal hukuk felsefesini temel almamış mı idi? Yok. Cumhuriyet tek tek aynı, ve tezezzi kabul etmezse bu beyandaki maksat nedir?

Kıymetli senatörler, Atatürk'ün kurduğı, çalışmalarına hız ve kuvvet verdiği ilim ordusu Cumhuriyetin öğretmen kadrosudur. Atatürk fikriyatında öğretmenlerdir. O gün de bu gün de övünülen, inanılan, hürmet edilen, saygı ile anılan mümtaz bir kütledir. Her gün artan bir ilgi ile hayat protokolünde yükseltilmektedir. Ve Millî Mücadeleden bu güne yaşantısında bir kesinti yoktur. O halde bu kütleinin karşısına yeni bir kuruluş mu getirilmiştir? Kim kime zulmetmektedir?

Muhterem senatörler, sıfat ve görevimizin şart kıldığı fikriyat içinde mütalâa edilirse bu beyanlar dolayısıyla mukadder sualler birbirini takibeder. Sonu gelmez.

Bu sebeple ifadeleri yanlış beyan telâkki-siyle ve arz olunduğı şekilde tashihi temenni-siyle konuya bu kadar değinmekle yetineceğiz. Yine anladığımız göre «Öğretmenlere Atatürkçü olduğu için zulüm ediliyor» Garip beyanına gelelim.

Attaürk, Eğitim öğretmen mevzularını dikkatle tekkik ederek ve tarihî huzurunuzda şahit tutarak kanaatlerimizi teyide gayret edelim.

Kıymetli senatörler, Atatürk; hayatı boyunca esasta millî anane ve ahlâkı, usulde Batı kültürünü, tatbikatta intizam, gayret ve hürmeti telkin etmiştir.

Bir kaç misalini tamamen aslına sadık kalarak ve aynen okuyalım. «Kültür. (Serahati fikriye) zeminle mütenasıptir. O zemin milletin seciyesidir. Yeni neslin techiz olunacağı evsafı mâneviye meyânında kuvvetli bir aşk, fazilet ve kuvvetli bir fikrî intizam ve inzibattan bahsetmek zaruretindeyim.»

«Yetiyecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekları tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel ve her şeyden evvel Türkiye'nin istiklâlîne, kendi benliğine ve ananati milliyesine düşman olan bütün anasırla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.»

«Bir milletin efradında hâkim olmak, lüzümürriaye bulunmak icabeden milletin müşterek arzusu, mâserî fikridir.»

«Varlığımızı, istiklâlimizi kurtaran bütün e'fal ve hareket milletin müşterek fikrinin, arzusunun, azminin yüksek tecelli âsarından başka bir şey değildir.»

«Hayatın her safhai mesaisinde olduğu gibi bahusus tedris hayatında inzibat, esas muaffakiyettir.»

«Memleket ve millet hizmetinde pişva olmak istiyenlerin ilham membaı, milletin hakiki hissiyat ve âlemidir. Her türlü sırrı muvaffakiyetin. her nevi kuvvetin, kudretin membaı hakikisinin milletin kendisi olduğuna kanaatimiz tamdır.»

«Millî ahlâkımız, medeni esaslarla ve hür fikirlerle temniye ve takviye olunmalıdır.»

«Millî kültürün her çığırda açılarak yükselmesini Türk Cumhuriyetinin temel direği olarak temin edeceğiz.»

Muhterem arkadaşlarım.

Bir hakikattır ki, Millî Mücadelenin; müstesna askerî zaferlerini müteakıp onu yaşatacak safhası kültür sahasında da başarılması; Atatürk'ün ön safhadaki gayesi olmuştur.

Bu gayenin; toplumda bir tarih şuuru ve ruh dinamizmini tahrik ederek harekete geçireceği millî güç ile tahakkuk ettirilebileceğine inanmıştı. Bu şuuru bu dinamizmi öğretmenin harekete getirebileceğine millî gücü öğretmenin hazırlayabileceğine katiyen kaani idi.

Maksadında : Millî şuur ve ülkü ile kendisini halka adıyacak ama gerçekten adıyacak. Batı ilim ve metodlarını ciddiyetle tetkik ve tahlil ederek benimzediklerini vatan şartlarına intikâl ettirebilecek öğretmenlerin; halk arasında isimsiz kahramanlar olarak gayretli çalışmalarıyla, başarılabileceğine de güvenmişti. Bu güvenle de tatbikatealarına lüzumlu imkânları tesbit ve vasatı hazırlamıştı. Dikkatle tâkibettiği gelişmeler hakkındaki kanaatlarını da Meclis açış konuşmalarında her yıl ve veciz olarak ısrarla ifade etmişti.

Birkaç tanesini kendi uslubuyla tekrar edelim. «Silâhı ile olduğu gibi dimağı ile de mücadele mecburiyetinde olan milletimizin birincisinde gösterdiği kudreti ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur.

Milletimizin sâf seciyesi istidat ile malidir. Ancak bu tabii istidadı inkişaf ettirebilecek usullerle mücehhez vatandaşlar lâzımdır. Bu vazife de sizlere tevceüh ediyor.

Vazifeniz pek mühim ve hayatidir. Bunda da muvaffak olmanızı Cenabı Hak'tan temenni ederim.» Hayranlıkla şu beyanı da ifade edeceğim.

«Muallimler; yeni neslin, Cumhuriyetin fedakâr muallim ve mürebbileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin maharetiniz ve fedakârlığınız derecesiyle mütenasip bulunacaktır.

Cumhuriyet fikren, ilmen, fennen, bedenlen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister. Yeni nesli bu evsaf ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir. Mümtaz vazifenizin ifasına âli himmetlerle hasri mevcudiyet edeceğinize asla şüphle etmem.»

«Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak muallimlerdir. Onlardır ki, bir heyeti içtimaiyei hakikî millet haline koyarlar.»

«Nektai nazarların, programların katî ve vazih olması, çok mühim olmakla beraber feyz ve eser verebilmesi onların mukteditir, müdrük ve fedakâr muallimlerimiz tarafından mekteplerimizde çok büyük dikkat ve himmetle tatbikine vâbestedir.»

«İlk ilham ana baba kucagından sonra mektepteki mürebbinin lisanından, vicdanından, terbiyesinden alınır.»

«Bu ilhamatın mazharı inkişaf olması, millet ve memlekete hizmet edebilecek kudret ve kabiliyeti bahşedebilmesi için millet ve memlekete büyük ve derin alâka yaratan fikir ve duygularla her an takviye olunmak lâzımdır. Bu fikir ve duyguların membaı bizatihi memleket ve millettir.»

«Dünyanın her tarafında Muallimler Cemiyeti beşeriyetin en fedakâr ve muhterem unsurlarıdır.»

İşte muhterem senatörler,

Atatürk'ün naklettiğimiz bu düşünce, görüş, prensip ve direktiflerine tam bir gönül ve kafa birliği içinde benimsemiş halde uyarak, bu şuu-

run, bu dinamizmin, bu gayretin temininde, devamında, muhafazasında kararlıyız. Ve bu fikriyatın tatbikçisi, takipçisi olanların yardımcı ve hürmetkârıyız.

Ama biz; Batı kültürü ve metodunu maddecî zihniyet ve şahsi çıkar sayan; asırlarca gönül verdiğimiz, baş koyduğumuz mânevi değerlerimizi sırt çevirerek reddeden; evrensel görüşü millî şura, benliğe hâkim kılmaya çalışan, her davranışın sokak kahramanlığı halinde teşhirini gaye edinip buna gayret eden; kendisine en kıymetli varlığımız olarak emanet ettiğimiz Türk çocuğunun iffetini, faziletini rencide eden; ve hattâ en acı tarafı bu saydığımız hususlarda sağ duyusu ile büyük hassasiyet gösteren çevresi, Türk köylüsü ve kasabalısına gerici, sömürücü gibi hakaretler yağdıran, millî ananesine bigâne kimseleri de sarahatle ifade ediyoruz. Özellikle telkin edilen mânada - Atatürkçü sayamıyoruz. Ona öğretmen diyemiyoruz. Ve çocuklarımızı da bu gibilere emanet edemeyeceğimizi sarahaten beyanla bu evsaftaki kimseleri de inandığımız kutsî makam olan öğretmenlikte vazifelendirmemelerini Bakanlıktan bir hak olarak talebediyoruz.

Ve yine sözü Atatürk'e bırakıyoruz.

«Terbiyedir ki, bir mileti ya hür, müstakil, şanlı, âli bir heyeti içtimaiye halinde yaşatır veya bir milleti esaret ve sefaletle terkeder.»

«Cumhuriyet fikren, ilmen, bedenen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister.»

«Hürriyet sulıistimalinin tevliedettiği birçok felâketleri çekmiş olan bu memlekette bu dikkate bilhassa lüzum olduğu kanaatindeyim.»

«Hiçbir zaman hatırımızdan çıkmasın ki; Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür nesiller ister.»

«Mektep; genç dimağlara insanlığa hürmeti, millet ve memlekete muhabbeti, şeref ve istiklâli öğretir.»

Aziz arkadaşlarım; netice olarak arz etmek ister ve tahakkukunu şiddetle temenni ederiz ki; Millî vicdan rehberliğinde benimsediğimiz fikirleri; mazide hayatını istihkâr etmiş idealistlerin ulvi emekleri şimşek hızı ile millî hâkimiyetler kurmak isteyen medeni âlemin müspet görüşleri ve bunların millî bünyemizde tahakkuk sabırsızlığına getirecek kadar kendisini vakfetmiş mesai arkadaşlarımızın ciddî ve feragatli çalışmaları ile mukayese ve mukabele ederek neticelere varalım

Bizden kuvvetlilerin hazırladıkları makro plânları çok ciddî mânada öğrenelim ve mugâlâta yapmadan, şahsi istisamlara kaçmadan, tahakkuk ettirecek olan Yüce Milletimize duyuralım. Elele, bölünmeden, bölmeden, aksine buna tevessül edenleri de kahreden bir tedbir ile milletçe tek cephede medeni ufuklara doğru süratle ve gayretle yol alalım.

Bunda da mutlaka ve mutlaka en büyük kuvvetin, kudretin öğretmen olduğunu bilerek, duyarak, inanarak, camide set çektiğimiz kışlayı uzak tutmaya çalıştığımız bu politikayı mekteplere sokularak huzurlu bir çalışma zemini hazırlayalım.

Birbirimize daha çok yapıcı tenkidlerle, inandırıcı metotlarla hitabedelim. Ve her şeyden çok vatan hizmetlerinde birbirimize destek olalım.

Çok değerli senatörler, sözlerimi Atatürk'ün Me. Arthur'a komünizmi nasıl vasıflandırdığını hatırlatarak onun birkaç direktifi ile bitirmek isterim.

«Bir heyeti içtimaiyenin beka ve saadeti ancak emelde ve istihsali âmâlde iştirakîtam halinde bulunmasına mütevakıftır.»

«Bence muhalefet şayanı hürmettir. Çünkü o da bir tetebbü, bir içtihat meselesidir. Fakat edilecek itirazlar mâkûl ve mutedil ve meşru sebeplere müstenid olmazsa muhalefet müptezel olur.»

«Bir milletin ruhu zabt olunmadıkça bir milletin azmi iradesi kırılmadıkça, o millete hâkim olmanın imkânı yoktur.»

«Asırların mevlûdu olan bir ruhu milliyeye, kavi ve daimî bir iradei milliyeye hiçbir kuvvet mukavemet edemez.»

«Milletin irade ve âmâline uymayanların talihi hüsrandır, izmihlâldir.»

Çok muhterem senatörler, sözlerimi bitirirken, dünkü konuşması sırasında Sayın Yıldız'ın bulunduğu bir tâbire değinmeden kürsüyü terk edemeyeceğim. Dün yerimde bu tâbiri dinlediğim zaman fevkalâde müteessir ve muazzep oldum. Muhterem Başkana bir yazılı müracaatta buldum ve kendilerini ikaz etmelerini ve tashihlerini dilemiştim, mümkün olmadı. Belki bir heyecan ile vâkı oldu. Ama, bu konuda büyük bir hassasiyet gösteren bâzı kütleyi rencide ettiği için, zaıbitlara geçirilmesi kastı ile arz etmek isterim.

Denizli'de şu veya bu tutumundan dolayı teziye edilmesi icabeden bir öğretmenin Akçakale'

ye sürüldüğünü beyan ettiler. Sarahatle ifade ediyoruz ki, Türkiye'de sürgün yatağı yoktur. Akçakale bir sürgün yatağı değildir. Bu fikre katılanların mutlaka fikirlerini tashih etmelerini dileriz. Eğer bu bir sürecü lisan ise kendilerinden tashihini dilerim. Kalbî hürmetlerimle. (Alkışlar.)

BAŞKAN -- Muhterem senatörlerden söz sıralarını soran tezkereler aralıksız gelmektedir ve bâzı hususlarda tereddüt hâsıl olmaktadır. Bu söz alma sırasını dün okuduğum için unutulmuş olabilir, tekrar okuyorum.

Sayın Hocaoğlu, Sayın Kalpaklıoğlu, Sayın Dikeçli, Sayın Gündoğan, Sayın İşmen, Sayın Okyayuz, Sayın Ege, Sayın Dağlı, Sayın Özgüneş, Sayın Kangal, Sayın Tahsin Banguoğlu ile Bozcaali yer değiştirdiklerinden, Sayın Banguoğlu'nun yerine Sayın Ömer Lâtfi Bozcaali. Grupları adına ikinci defa söz alan arkadaşlarımız Sayın Ahmet Yıldız, Sayın Fehmi Alpaslan, Sayın Fethi Tevetoğlu.

Altı üye konuşmadığına göre sırada bulunan Sayın Hocaoğlu buyurunuz.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sayın Hocaoğlu altıncı mıdır?

BAŞKAN — Tamam efendim, altı, öyledir. Konuşanları arz edeyim çünkü mikrofonda bile hassasiyet aranmaktadır. Zerin Tüzün, Hüseyin Atmaca, Tahsin Banguoğlu, Turgut Cebe, İsmet Bingöl.

Buyurun Sayın Hocaoğlu...

ÖMER LÜTFİ HOCAOĞLU (Trabzon) — Sayın Başkan, sayın senatörler; Tabii Senatör Sayın Yıldız ve arkadaşlarımızın kabul ettiğimiz genel görüşme önergelerine umumi hatları ile temas etmek ve önerge ile ilgili bu önergenin izahı için yapılan konuşmada ileri sürülen iddiaların tahlilini yapmak için söz almış bulunuyorum.

Gerek önergeden, gerekse önergenin izahı için yapılan konuşmadan anlaşıldığına göre Sayın Yıldız ve arkadaşları bâzı çevrelerde yapılmış istenen propagandaların esaslı surette tesiri altında kalmış bulunuyorlar. O kadar ki, Bakanlığa atfedilen bâzı icraatın ne ölçüde varit olduğu hususunda sayın senatörlerin görüşlerinin tesbiti talebinin ötesinde, inanılarak vazedilen hükümlerle adeta Bakanlığa tecrim etmek için bir görüşme talebedildiği anlaşılmaktadır. Bununla beraber, biz bu tarzı bir üslup hususiyetine ham-

letmekteyiz. İddiaların, soğukkanlılıkla ve objektif olarak tesbit edilmesinin ve münakaşaların Parlâmentodan beklenen seviyede yapılmasının doğru bir sonuca ulaşmak için lüzumlu olduğuna samimiyetle inanmakta olduğumu ifade etmek isterim.

Bu anlayışla yanılmadığımı umarak, Sayın Yıldız ve arkadaşlarımızın Millî Eğitim Bakanlığının, özet olarak şu noktalardan itham ettiklerini zannediyorum.

Bakanlık, Atatürk'ün nutkunu okutan, Anayasanın ilke ve amaçlarını öğreten, 27 Mayısın nedenlerini açıklıyan, bâzı kitap ve gazeteleri öğrencilerine tavsiye eden öğretmenlere baskı yapmakta ve gerektiğinde cezalandırma yoluna gitmektedir.

Öğretmenler camiasını çeşitli dernek ve teşekküller halinde ayırarak bunları bâzı özel maksatlarla birbirine saldırtanlar vardır. Ve bunlar Bakanlığa da tesirleri altına almışlardır.

Muhterem arkadaşlar;

Eğer maksat ölçsüz bir suçlama ile bir iktidarı münevverler camiasında ve hattâ öğretmene saygı geleneğini muhafaza eden bütün bir millet nazarında yıpratmak maksadını güden propaganda değilse ifade edelim ki, bu ithamlar için ileri sürülen izahlar zayıftır ve önerge sahiplerini de tatmin edecek ölçüden çok uzaktır.

Toplamı 125 704 ü bulan öğretmenler arasından sadece 26 Bakanlık emrine, 305 nakil olmak üzere 331 öğretmen hakkında çok değişik sebeplerle idari ve inzibati işlem yapılmış olması şümulü bir hareket karşısında bulunmadığımızı inanmak için kâfi bir sebeptir. Bunun nisbeti binde 2,6'dır. Vasfı ve mahiyeti ne olursa olsun her toplulukta binde 2 nisbetinde nizama aykırı hareket edenler bulunabilir ve binde 2'nin davranışından diğerleri ne sorumlu ne de tedirgin olur. Binaenaleyh, önerge sahiplerinin iddiaları 331 kişinin fiilini 125 704 kişiye maletme butlânı ile mâlûldür. Aksi takdirde eğer iddia ediliği gibi Bakanlığın maksadı Atatürkçüleri, devrimcileri, ülkücülerini rahatsız etmek ise hakkında işlem yapılan binde 2 öğretmene karşılık kendilerine hiç dokunulmamış ve aslâ dokunulmayacak olan binde 998 öğretmenin Atatürkçü ve devrimci olmadığı sonucu hâsıl olur ki, sayın arkadaşlarımızın söylemek istedikleri her halde bu değildir. Zaten, aralarında senelerce

gurur ve şevkle çalıştığım şerefli meslektaşlarıma bu şekilde yapılacak haksız ve insafsız bir hücumla, Yüce Senatonun hiçbir üyesinin müsamaha etmeyeceğine emin bulunmaktayım. O halde, öğretmenlerin binde 2 si hakkında yapılan işlemin meşru başka sebeplere dayandığını kabul zarureti vardır. Her halde, sorumlu Bakan tasarrufları gerektiren hususlarda lâzımgelen açıklamaları yapacaktır.

Sayın arkadaşlarım;

Önergeyi veren arkadaşlarımıza göre milletimizi çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırabilmek için öğretmenlerin başlıca vazifelerinden biri öğrencilerine ve muhitlerine Atatürkçülük, devrimcilik ve Anayasa ilke ve amaçlarını öğretmektir.

Gerçekçi bir görüşle, bütün öğretmenlerin birer çağdaş medeniyet uzmanı olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bunu kabul etsek bile evvel emirde her öğretmenin özel ihtisas kolunda ve sınırları müfredat programları ile tesbit edilmiş dersleri vermek mecburiyeti vardır. Her öğretmen bu görevini yapmakla en geniş mânada çağdaş medeniyet gayretlerine katılmış olur. Esasen önerge sahiplerinin de belirttikleri gibi 200 yıldan beri topluluğumuzda vukubulan hâdiselerin ve mücadelelerin hedefi Batı medeniyetine ulaşmaktır.

Millî Eğitimin de temel hedefi ve hattâ hikmeti vücudu budur. Eğer bu çetin ve uzun mücadeleye rağmen hâlâ bocalıyorsak, bunun sebebini milletimizin intibaksızlığında değil aydınlarımızın Batı medeniyetini iyi anlayamamış ve öğretememiş olmalarında aramak gerekir. Önerge sahiplerinin de başka türlü düşüneceklerini zannetmiyoruz. Fakat bir noktada anlaşmaya varmalıyız, öğretmenin asıl vazifesi üzerinde.

Arkadaşlar, Atatürk ve Anayasamızın ilkeleri müfredat programlarında ve ders kitaplarında yeterli şekilde yer almıştır. Bu husus kitap ve müfredatların tetkiki ile kolayca tesbit edilebilir. Öğretmenlerin yegâne vazifelerinin Anayasa ilkeleri üzerinde durmak olduğu kabul edilirse, ihtisas konularının ihmal edileceği aşikâr olduğuna göre, medenileşme gayretlerimizde 200 yıldan beri içinde bulunduğumuz bocalamanın daha uzun yıllar devam edeceğini kestirmek için kâhin olmaya lüzum yoktur.

Aziz Atatürk prensiplerinin öngördüğü medeniyeti, hür ve şahsiyet sahibi bir cemiyet kurma ve o cemiyeti teşkil eden insanları çağdaş ilmin ve tekniğin verilerinden istifade ettirme şeklinde anlıyoruz. İşte Batı Medeniyeti bu. Mânevi yönü ile insan şahsiyetine saygı fikrini bütün cemiyete hâkim kılmak, insan kafasını her türlü doğmatik düşünce ve taassuptan kurtaracak ilmî metot ve zihniyetle donatmak Batı Medeniyetinin temel dayanaklarını teşkil eder.

Türkiye'yi hür ve şahsiyetli insanların yurdu, ilmî ve teknik gelişmelerin bütün nimetlerinden faydalanan insanların vatani haline getirdiğimiz veya hiç olmazsa bu istikamete yönelttiğimiz gün fikrimizce Atatürk'ün istediği medeniyet yoluna girmiş oluruz. Yeni Anayasanın da başka bir talep ve iddiası olduğunu zannetmiyorum. Binaenaleyh, önerge sahipleri demek isterler mi ki, Millî Eğitim Bakanlığı milletimize bu değerleri kazandırmak isteyen ve bunun için gecesini gündüzüne katan öğretmenleri sırf bu çalışmalarını sebebiyle baskı altında bulundurmakta, onlara zulüm etmektedir? Gerçekçi ve insafli olalım arkadaşlar.

İşaret ettiğimiz hususlar Millî Eğitimin gayesidir. Rahatsız olan binde 2 ler bu temel gayeden ayrılarak memuriyet nüfuz ve salâhiyetlerini başka ve özel maksatlarla kötüye kullananlardır. Bunların rahatsız olmaları da normal karşılanmalıdır. Çünkü öğretmen mevzuata ve müfredat programlarına bağlı kalmaya ve kendisine emanet edilen öğrenciyi özel maksadına göre değil, mevzuatın ve doğruluğu en yetkili öğretim kurullarının tasvibinden geçmiş müfredat programlarının esaslarına göre yetiştirmeye mecburdur. İnsanın yetiştirilmesi ve eğitilmesi hiçbir keyfilige imkân tanımamasını tervicetmiyecek nazik bir konudur. Eğer her öğretmen ihtisas konusunu ve müfredat programlarını bir kenara iter de kendi keyfine veya sağdan, soldan aldığı ilhamlara dayanarak öğretim yaparsa millî bir eğitim politikasının mânası da kalmaz, varlığından da bahsedilmez.

O halde parti propagandası yapan, öğrencileri ile anormal ilişkiler kuran, çevrenin mânevi değerlerini küçümseyen, eline geçen ve

işine yarıyacağını anladığı belgeleri Atatürk'e mal ederek Atatürk istismarcılığı ve karıştırmacılık yapan öğretmen mi Batı Medeniyetini temsil ediyor? Bunun mu müdafasını yapıyoruz arkadaşlar? Bunlara karşı alınan inzibati ve idari tedbirler mi baskı oluyor, zulüm oluyor?

Biz asıl bu tip öğretmenleri koruyucu bir tavır takınmanın, görevlerini Türk öğretmene yaraşan bir vakar ve ciddiyet içerisinde bihakkın yapan büyük öğretmen kütlesine zulmetmek mânasına geleceği kanaatindeyiz.

Görev ve yetkilerini kötüye kullanan öğretmenleri takibetmek elbette ki idarenin ön-de gelen vazifelerindendir. Bu gibileri himaye etmek, vazifesini yapanlara baskı yapmak olur ki, asıl kaçınılması gerekli olan husus bu olmak lâzımgelir. Öğretmeni, kendi görev ve yetki sınırları içine almak ve öğretmene saygı geleneğini devam ettirmek başka türlü mümkün olamaz.

Biz, öğretmen ile çevresi arasında karşılıklı saygı ve sevgiye dayanan, itimat telkin eden medeni münasebetler kurulmadıkça, çevrenin sahibolduğu mânevi değerlere saygı fikri geliştirilmedikçe, başarılı bir millî eğitim politikasının vücut bulacağına inanmıyoruz. Öğretmen, tutum ve davranışı ile bu ortamı temin etmedikçe, çevrenin itimat ve saygısını kazanmadıkça, hiçbir yeniliği kütleyle mal edemez.

Millî Eğitim Bakanlığının tasarruflarını bu açıdan görüyoruz ve bu sebeple tasvibediyoruz.

Muhterem arkadaşlar; Önergede işaret edilen diğer bir husus da; öğretmenlere kurulan muhtelif sendika, dernek ve diğer teşekküllerin gittikçe çoğaldığı ve böylece öğretmenlerin paramparça olduğu, bu teşekküllerin birbirine saldırtıldığı ve bunda Bakanlık veya Bakanlık içindeki gizli ellerin tesiri bulunduğudur.

Bu görüşlerine de katılmadığımızı ifade edersem Sayın Yıldız ve arkadaşları hoş görünler.

Evvelâ, bu anlayış öğretmene saygı fikri ile bağdaşamaz. Çünkü; Türk öğretmeni şu veya bu kimsenin veya makamın tahriki ile birbirine saldıran vasıfsız bir kütle olarak tavsif etmek haksızlık olur. Bir yandan onları

çağdaş medeniyetin mimarları sayıp, diğer yandan birbirlerine saldıran insanlar olarak takdim etmenin altındaki acı tezada dikkatimizi çekmek isterim.

Önerge sahiplerinin bu konuda yanıldığı başka hususlar da vardır. Bir defa, Anayasanın ve kanunların tanıdığı haklardan faydalanarak dernek kuran ve bir araya gelen öğretmenleri kınamaya imkân yoktur. Herkes haklarını kullanmakta hürdür. Elbette ki Bakanlık, öğretmeni, şu veya bu dernekte toplanacaksınız, diye tazyik edemez, şayet ederse asıl o zaman zulmetmiş olur.

Eğer bu konuyu objektif olarak tahlil gerekir ve nedenleri üzerine eğilirse, ilk önce millî federasyonda toplanan öğretmenlerin sonradan çeşitli derneklere yer almalarının sebepleri şunlar olabilir :

1. Belki de federasyon bütün öğretmenlerin ihtiyacına cevap verememiştir.

2. Muhtemel ki, öğretmenler politikanın emrine girmeyi reddetmiş ve politikadan kaçmış olabilirler. Bilindiği gibi federasyonun başında bulunanlar siyasi şahsiyetlerdir ve politika yapmaktadırlar. Bunun dış belirtileri el'an da mevcuttur.

Sayın senatörler; arkadaşlarımız önergeyi izah için yaptıkları konuşmalarda bilhassa Milliyetçi Öğretmenler Derneği üzerinde durmuş ve Bakanlığın bu derneği himaye eder durumda olduğunu iddia etmişlerdir.

Biz, kanuni haklarla kurulmuş teşekküllerin bir kısmını ret, bir kısmını iltizam eden özel görüşlerin bu kürsüde müzakere mevzuu yapılmaması lâzımgeldiğine inanmaktayız.

Eğer önerge sahipleri, öğretmenlerin hür iradeleri ile kurdukları meslek teşekküllerinin politikadan kurtarılması ve bu teşekküllere politik sızmaların önlenmesi prensibi üzerinde duruyorlarsa buna biz de katılırız.

Bu münasebetle şuna da işaret etmek isterim. Gaye, dikkatleri politika ile ilgilenen dernekler üzerine çekmekse her halde akla ilk defa, aralarında politikacıların bulunmadığı «Milliyetçi Öğretmenler Derneği» değil, bizzat politikacılar tarafından idare edilen dernekler gelir.

Muhterem arkadaşlar; her türlü peşin hükümü bırakıp, objektif bir görüşle bakılırsa, Millî

Eğitim Bakanlığı Atatürk ilkeleri ve Anayasa sınırları içinde, Çağdaş ilmi zihniyetle öğretmenlik meslekinin değer ve itibarını muhafaza için kanunların verdiği salâhiyete dayanarak görevini yapmaktadır.

Sayın senatörler;

Sözlerimi bitirirken bir hususa işaret etmek isterim.

Söz alırken münferit hâdiseler üzerinde durmamak kararında idim. Fakat hemşehrim Sayın Ahmet Yıldız, istiyerek olmasa bile, bir Trabzonlu olmasına rağmen, hiçbir vatan hizmetinden kaçmamış Trabzonluları ve bilhassa Sürmenelileri töhmet altında bırakır bir durum hazırlamıştır.

Sürmene olayını bilenlerdenim. Kısaca olay şu : Bir öğretmen halkı tanımamak acemiliği içinde bir konuşma yapıyor. Halk galeyana geliyor. İdari makamlar yani vali ve kaymakam emniyet tedbirleri alıyor. Millî Eğitim Bakanı Uşak'ta bulunarak durum kendisine bildiriliyor. Ertesi günkü A.P. mitinginde söz alıyorum. Kısaca söylediklerim şunlardır :

Öğretmenler insan denen cevheri işliyen en büyük sanatkârlardır. Vazifeleri kutsaldır. Bu şerefli meslek mensuplarını, içlerinden çıkan bir - iki vazifesini bilmez kimse yüzünden kütllemeye kimsenin hakkı yoktur ve buna parti olarak müsaade edemeyiz. Şerefli meslekdaşlarıma geleneksel saygının devamında, önceden olduğu gibi aziz Sürmenelilerin yarış halinde bulunmaları en yakışır haldir. Sayın Yıldız bundan bahsetmediler. Ve bu öğretmenin mahkemeve verildiğinden bahsetmiyorlar. Fakat bu öğretmenin sonradan Af Kanunu dolayısıyla mahkemedan kurtulduğuna işaret etmiyorlar. Ve Millî Eğitim Bakanlığının bunu sürdürdüğünden bahsediyorlar. Sonradan Millî Eğitim Bakanlığı bu öğretmeni başka bir yere nakletmiştir. Fakat bu «Sürme» kelimesi demin de arkadaşımın işaret ettiği gibi hiç de hoş bir kelime değildir. Sayın Yıldız'ın binlerce hemşehrimiz yerine bir öğretmene inanarak Sürmenelilere kıymamasını çok arzu ederdim.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BASKAN — Söz Millî Birlik Grubu adına Sayın Yıldız'da buyurun.

MİLLÎ BİRLİK GRUPU ADINA AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, Cumhu-

riyet Senatosunun sayın üyeleri, Millî Eğitim Bakanlığının bütün personelini tümüyle, en azından hepimizin üstünde büyük emeği olan öğretmenlerin bu şekilde bir tartışma konusu yapılması bir talihsizliktir elbette. Fakat söz konusu talihsizliğin günâhı bizim değildir. Yapılan işlemler ve Millet Meclisinde daha önce söz konusu olduğu zaman Sayın Bakanın kullandığı metodu esasen bu kütleye yöneltilmiş en büyük saldırı metodu halinde değerlendirdiğimiz için böyle bir konuyu biz de diğer yönleriyle ortaya koymak istiyoruz. Belki konuşmalarımızın, söylediklerimizin kaynaklarını da belirttiğimiz için bazı yerlerinde yeter bilgilerde bazı eksiklik olabilir. Bunu başında arz ettik. Nitekim dem'in bir sayın arkadaşı gördük, birkaç defa karşılaşmıştım, fakat ben şahsan tanımıyorum. Sayın Adnan Ötügen, şahsan tanımıyorum. Ama, bilmivorum doğrusu bu. Dedi ki, «Ben Milliyetçi Öğretmenler Derneğinde deyim.» Ama peşinen arz edeyim ki, bu belgeler halinde bulunan faaliyetini değiştirmez. O kısma bir örnek veriyorum, yanlış olabilir. Ama bütün diğer belgelenmiş faaliyetlerini değiştirmez. Onun için belgelerin bir kısmı belki noksan olabilir. Sayın Bakan düzeltir. Biz de memnun oluruz.

Arkadaşlar, konunun burada türlü amaçlara çekildiğini gördük. Kişisel politikalar, bazı eski arzular türlü istekler ve tutkular konuyu devanak olarak alınmasına arkadaşlarımız tarafından bir fırsat haline geldi. Evet Sayın Başbakan'ın bize yöneltilen, bizi ilgilendiren tarafı yok ama, arada bir sözler işin dışında olduğu için bize aitmiş gibi geliyor bana, konuşmasına evvelâ değinceğim. Evet, kitaplarda, bazı dergilerde de okudum, o konuşmayı. Belki bir federasyon için hazırlanmış, yanlış dosyadan alınmış, buraya gelmiş, çünkü bizim önergemizle ilgisi yok. Bir buçuk saat akşam dinledim, sabahdan dinledim. Bir iki cümlesi bizimle ilgili idi... Her ne ise. Onun bazı dolaylı yollardan, istekleri başka konulara devanlı ve bazan da doğrudan doğruya Tabii senatörleri komünist - en azından - sempaticane ve destekçisi veya onların metodlarını, isteklerini kullanan, destekçiler diye gösterdi. Biz burada belirttik; tekrar ediyoruz arkadaşlar. Komünizm karşı bulunmak, milliyet, din ve komünizm ticaretiyle veya da zengini daha zengin, fakiri da-

ha fakir yapan bir ekonomi ile politika olmaz, komünizme karşı savaşıma olmaz. Komünizmin biz de söylüyoruz, karşısındayız. İnsanlık dışı sayarız. Ama toplumu olmiyan bütün düzenleri de insanlık dışı sayarız. Toplumda düşünmiyen, küçük grupları düşünen zümrelerin amacına ve çıkarına çalıştıran bütün düzenlerin karşısındayız. Anlaşalım evvelâ, ikisi de insanlık dışıdır. Bütün söyledikleri doğru ise Sayın Tevetoğlu'nun burada konuşmaları, bizim konumuzla ne ilgisi var? Şefik Hüsnü gelmiş 40 sene evvel. Bilmem kim gelmiş... Bir hikâye çıktı ortaya. Anlatıldı saatlerce, dinledik belki bir başka işimiz olmasaydı bunu dinliyecektik, belki tarihten bir sayfadır diye dinliyecektik. Ama bu arada kendi özel plâni olarak biz de biliyoruz doğruluğunu bilemem ama basında tartışması uzun sürmüş federasyon ile olan problemini rahatça işlediler.

Arkadaşlar, şunun üzerinde önem'e durmak istiyoruz. Şu komünizm, din, milliyetçilik ticaretini bırakalım. Tarih boyunca bundan çok zorluklar gördük, çok sıkıntılar duyduk. Onun için konuyu buraya getirmek hiç de bir amaca hizmet etmiyor. Sayın Tevetoğlu bunu nedense çok kârlı bir iş bilerek daima komünist diyor. buraya geldiğin zaman mutlaka iki cümlesinde bir tane komünist var. Söylediği burada söylediği sözlere biz de buradan işaret ettik, yalan diye bağırıldı. Belki söylediğinin yalan olduğunu söylemek istedi, o zaman katılırız. «Sömürmüş demedim» diyor, işte tutanak elimde, milyonlarca lisarım sömürmüş. Sonra «asalak» demişim. Benim öz Türkçe kullandığımı bildiğinize göre şöyle diyorsunuz, «Türk maarifini şu parazit sarmaşıklardan» O halde demek ki Sayın Tevetoğlu belki, söylediğinin doğru olmadığını söylemek istedi. Ben anlıyamadım, yoksa benim söylediğim yanlış değildir. (A. P. sıralarından müdahaleler) Biz hiç tepki göstermedik, dinledik ben hiç tepki göstermedim, hattâ biraz da neşelendim üstelik. Onun için beni dinlemenizi rica ederim.

Şimdi federasyonu şiddetli bir yerme ve onun yöneticilerini falan... Biliyorsunuz ki, bu yöneticiler seçimle geldiler. 600, 700. 1 000 gazetelerde okuduk, toplanıyorlar, seçim yapıyorlar. Sayın Demirel'in Anayasa anlayışına göre seçenlerle seçilenler arasında aynılık bile bulun-

muş, böyle bir fedâdarın sözcüsü seçimle gelmiş yöneticilerle o kitleyi temsil etmiyor demesi anlaşılabilir bir mantıktır. Madem seçim var, dernek temsilci toplamış yüzlerce gelmiş sandıktan çıktı onlar da (Orta ve sol sıralardan gülmüşler) Tombaladan çıkmadılar. Nasıl oluyor da onları meşruluk dışı sayıyorsunuz. Anlıyamadım bunları. Sonra biz güzel lâf, içinde bir düzine komünist varmış. Nereye gidiyorsunuz. Bir düzine, yarım düzine komünist varmış Türkiye'de Türkiye'yi komünistler yıkıyor. Yahu düzineleri birleştirirseniz bir - iki yüz tane yapar bir; 32 milyon Türk varken komünizmin de siyasi bakımdan, sosyal bakımdan, ekonomik bakımdan, moral değerler bakımdan reddeden bir Türk geleneği varken 32 milyon içinde yüz tane bulamıyorsunuz. Sonra komünizm Türkiye'yi yıkıyor.

Arkadaşlarım, bu başka amaçtır. Bu bütün yeni fikirlere, bütün gelişmelere toplumsal gelişmelere böyle övüler yapıştırmak tarihten, derinliklerinden gelmiş bir alışkanlıktır. Peygamberimize bile Kureyşliler kâfir demişlerdi, dinsiz, imansız demişlerdi. Atatürk'e aynı şey söylendi Devleti kuruyordu. Çünkü çıkarlar götüldüğü andan. Şu komünizm dediğiniz ne bombalar ne dinamittir. Patlar da insan komünist olmaz. Ya oyla gelir, ya zorla gelir. Memlekette yüzbinde bir yok, komünistler bu memleketi yıkıyor, belliki bu bir ticarettir. Yoksa komünistlerin zararları her yerde olur. Ama memleketi komünist sarıyor, gidiyoruz gibi bir hava ancak bu anlama gelir.

Şimdi arkadaşım, ben de üzerinde çok önemli durduğum bir konuya değindiler. Bu dil dorusuna biraz ben de tekrar değineceğim. Çünkü Sayın Başkan sanırım müdahale etmeyecek, çünkü konuyla hiçbir ilgisi olmiyan Tevetoğlu'nun konuşmalarını hoş gördü, beni de her halde hoş görecektir.

Evvelâ şunu arz ederim ki deyimleri henüz yeter derecede öğrenmemiş kimselerin bu deyimleri kullanmamaları bir kusur sayılmaz. Bir öğrenme meselesi, öğrenmemiştir. Ama esas felsefesine aykırı olan, ona karşı tutumda olanlardır. Yoksa bizim amacımız Maarif Bakanlığı demiş, Maarif Vekâleti demiş, Milli Eğitim Bakanlığı demiş böyle acayip konuşabilir, insanlar. Bazen da öz dilinden kaçabilir. Mesele bu-

nu niye yanlış kullandınız değil, neden bunun karşısındasınız. İşte bunu anlatacağım.

Arkadaşlar Türkü kökünden ayıran, yüce soyunda köklü geleneklerinden Türkün adını tarihe yazdıran esas kökünden ayıran bir dil anarşisi ile karşılaştık. Sayın Banguoğlu da açıkladılar. Bunun adı Osmanlıcasıdır. Osmanlı yöneticilerini yermek için arz etmiyorum, Osmanlı politikası vardı o zaman. Şimdi Türk- lük politikası vardır. O halde Osmanlıca bir çağ değişimine uymıyacağımı bazı arkadaşlar bir türlü kabul edemiyor. Osmanlı ikiliğinin kötülüğünü öğrendik. Sayın Banguoğlu da söylediler. Bir dil, yöneticinin kullandığı dil yönetilene yabancı, o ikilik bir daha gitmedi toplum olamadık, millet olamadık, ikilik halinde kaldık, bütün toplumsal olaylarda. Dün arz ettiğim gibi, dil bilginleri toplumun bütün eylem ve işlemlerine, toplumsal bütün gelişim ve oluşumlarda (Sağ sıralardan gülüşmeler) Dil birliğinde gelişir. O halde toplumun tümünü ilgilendirdiği için kültür alanlarının hepsinde bu ikiliği yazatanlar, gülenler gibi topluma kötülük yapmışlardır.

Arkadaşlarım, şimdi müsaade buyurun, Sayın Banguoğlu da bundan biraz hisse alsın. (Gülüşmeler) Bu kürsüde kullanılıyor, sayın başkanlar diyor: «Mütedair» Sayın Banguoğlu dünyanın bütün gramercilerini toplasın Türk gramerine otursun. Mütedair oturur mu? Zati- âliniz oturur mu Âli zâtımız belki olur, iki eski deyim, zatiâliniz Türkçe gramerine oturur mu? «Mütedair» «mâtufiyet» oturur mu? Burada konuşuluyor. «Ebak» diyor oturur mu? Çoğunlukla ben anıyabilir miyim arkadaşlar? Bu kelimelerin herbiri için yeni bir gramer yapmak lâzım.

Oturmaz gramere bunlar. Türk Gramerine bunlar oturmaz. Sayın Banguoğlu'nun buyduğunu dünya kabul eder. Türk dilinin sanki evvelâ grameri yapılmış,, sonra dili heat edilmiş dillerdendir. Bu derece standarttır. Her halde bunu kimse inkâr edemez. Bu dili bu hale sakanların günahını bugün neden devralıyoruz.

Evet sayın arkadaşlarım, bazı deyimler de kullandılar. Hattâ Sayın Tevetoğlu «Maarif Vekili, Millî Eğitim Bakanlığı» de. Demek ki, bu affedersiniz bu pijama üzerine fötr şapka giyerek sokağa çıkma gibi bir şey. Mümkün,

deyimin yarısını kullanır. Maarif Bakanlığı da derler. Böyle bir deyim kullanırlar. Birşey demiyorum. O da demek bâzılarını kullanmak istiyorlar. Şimdi bunu alırken öyle bir ilginç durumdayız. (Gürültüler) onu anlatacağım ve Sayın Banguoğlu'na da cevap vereceğim ondan. Onun için kullandıklarımı bekleyiniz siz. Bilmiyerek kullanmıyorum. Dil bilgini değilim. Ama haddimi bilirim bildiğim kadarım da öğrendim.

Şimdi ilginç yönü şu; Bunlar milliyetçi. Türk Milletini kökünden ayıran, bilginlerin arz ettiği gibi, milleti millet yapan dil, her millet bir dil üzerine oturur. Bu dünya bilginlerinin her halde burada konuşanlardan çok iyi bilgindirler. Bir bilgin, (Yeni dil felsefesini kuran diye adı geçer) Humbolt bunlar diyor ki, «bir dil üzerine oturur, her Millet» Osmanlıca üzerine kim oturur. Hepsi gitti kimse kalmadı. Onlara viranelikten toplanmış baykuşca hevesliler oturur, başka kim oturabilir? Yok böyle birşey arkadaşlar. Bu Türk Milletine fenahktır. Söylemek suç bu işi çünkü yeriliyor. Niye söylediniz bunu? Şimdi pek ilginç geldi size, Sayın Banguoğlu'da bağışarlarsa cevap vereceğim. Sayın Banguoğlu'nun belirgin şekilde ortaya çıktığı üzere, Adalet Partisi ile yaptığı kontratın gereğine dokunmıyacağım. («A. P. sıralarından yok öyle şey» sesleri) hele o kontratın parti ile ilgili tarafına hiç dokunmıyacağım, ama bu kontrattan bana yönelenlere cevap vereceğim. Diyor ki, «ben de gramer yazdım» Ahmet Yıldız okusaydı. Ahmet Yıldız bu grameri okumadı, Ahmet Yıldız'a ben sordum okuyup okumadığını, fakat demin arz ettiğim gibi o grameri de pek bir yerde görmüyoruz. Kaç yıl okunduğunu kendisi lütfen söylesinler. Türkiye'de gramer ne kadar okunmuştur. Okunuyor mu, ne ölçüde mazbut. Doğru gramerimiz var hepimiz biliyoruz onu. Ama madem kitap yazılmış. Ama Rumca da gramer yazabilir.

Dikkat buyurun, şimdi geldi Atatürk'ün, Sayın Banguoğlu'ndan hiç beklemezdim. Atatürk'ün diyor. «Kullandığı deyimleri, o kullandı. Biz de kullandığımız zaman bizi yererseniz, bu Atatürk'e kadar gider.» Mantığını beğenmedim. Çünkü, Atatürk dil uzmanı değildi. Dili uzmanlar yapar. Sonra arkasından «halk yapar» diyor. «Dili halk yapar, millet yapar» diyor. Orada «Uzmanlar», diyor. Arkasından «Di-

li millet yapar» diyor. «Öyle demedi» sesleri) yok yazdım.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Şimdi dili yaratmalarını millet yapar. Atatürk'te milletten bir ferttir.

AHMET ÇEKEMOĞLU (Sivas) — Anlamamışsın.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Anlaşıldı. O sizin, siz de onun vekili değilsiniz.

BAŞKAN — Zabıtlar okunursa meydana çıkar.

AHMET ÇEKEMOĞLU (Sivas) — Anlıyamamışsın.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Sana ne. (Gülüşmeler). Size ne ben onunla konuşuyorum. («Sayın Başkan, kürsüden - sana - kelimesini kullandı» sesleri.)

BAŞKAN — Hemen tashih ettiler, efendim. Evvelâ sana, sonra size tâbirini kullandılar.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Atatürk de millettten bir adamdır. Bu deyimleri kullandı. Kendisi de bulunduğu kurultayda. Meclise Kamutay diyordu. Sanıyorum ki, o demecin içindekilerinin hepsini o uydurmadı. Bir kısmını belki kendisi uydurdu onu bilmem. Ama o zaman yine uzmanlar, Dil Kurumu, o zamanki yeterli kişiler kim idi ise Türkiye'de onların çıkardığı deyimleri kullanıyordu her halde. Başka bir yerden ismarlamazdı her halde. Bir kere yabancı sermayeyi sevmeydi. (Gürültüler) Onun için oralardan almamıştır bunları. Onun için o kurumdan çıkan lâfları kullandı muhakkak. Sonra çok enteresan taraflar var, diyor ki, Sayın Banguoğlu; «ilginç» olmaz. Neden? İlgî bir addır, «inç» eki yoktur. Peki korku da addır, korkunç nereden geldi? Türkçede var. Peki sevi, sevmekten biliyorsunuz Sayın Banguoğlu benden daha iyi anlar, addan da çıkar, sıfattan da çıkar, mastar kökünden de çıkar. Sev, mastar kökünden sevinç, korku adından...

TAHSİN BANGUOĞLU (Edirne) — Sayın Yıldız mastardan çıkar mı?

AHMET YILDIZ (Devamla) — Tabii çıkar. Bütün dünyada çıkar Fransızca'da da İngilizcede de çıkar.

BAŞKAN — Sayın Yıldız karşılıklı bir münazara yapmayın lütfen. Bunları Sayın Tahsin Banguoğlu ile ayrıca konuşursunuz bunları.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Peki soruyorum arkadaşlarım. İngilizce bilenleriniz bilir. Canat nedir? Fiil ismi. Fiilden olur. Bütün dünyada vardır. Türkçede de vardır. Fransızca'da da öyledir. O halde diyoruz ki, biz de, «Hayır dünyada da vardır.» diyoruz. Şimdi, bütün isimlerden, sıfatlardan, mastar köklerinden isim yapılır. Ben de size veriyorum. İlgî bir isim, ilginç. Sevmekten sev mastar kökü sevinç. Korku isim. Korkunç. Gül mastar kökünden gülünç. Türkçede bunlar ben doğmadan, Sayın Banguoğlu doğmadan da vardı bunlar. O halde ilginç neden antipatik bilmem. Belki burada haklı tarafı vardır. Fakat Türkçede de olduğu gibi birçok dillerde de kural dışı da vardır. Onu da kabul ederler. Halk yaratıyor diyorlar. Halk kurallara göre her zaman yaratmaz. Diller de kural dışı da vardır. Türkçede kurallar pek yaygın olduğu için kural dışı pek olmaz. Fakat yabancı dillerde müstesnalar regüleler çok fazladır. Kuralla çıkmaz. Türkçede de çıkabilir bu. Ama mesele o değil. Mesele hoşuna gitmediği deymi bize doğru itmektir gibi geldi bana. sonra.

Rusya'dan gelme. Ne güzel bayıldı Tevetoğlu buna. Çünkü bolşevik kelimesini buna ekledin mi tamam kontrat bitti. Arkadaşlarım, bu yönden bir mantık bu parlamento kürsüsüne gelmemeli idi. Ortak Türkçe üzerine hep çalışma yaparız. Bütün Türk Ulusunun Türk halklarının ortak malı olsun. Ama bizim karşımızdakiler söz böyle ortak Türkçe sözler değil. Arapça, Farsça, Lâtince, Rumcadan kalmadır. Hattâ bazıları bunda bizi yeriyorlar. Efendim Uygurca, Çağatayca konuşuyorsun. Evet konuşurum. kıvanç duyarım. Ünlü soyumdandır, Uygur ve Çağatay. Onun soyundan gelmekten kıvanç duyarım. Ya Arapça, Farsça, Lâtince, Rumeayı sevenler aynı kıvanç duyuyorlar mı? (Soldan alkışlar) Aramızda büyük fark oluyor o zaman. Biz duymuyoruz. Arapça, Fars, Lâtîn, Rum kökünden gelmekten hiç kıvanç duymuyoruz. (A. P. sıralarından, «Rumea da dâhil mi?» sesi)

SUPHİ KARAMAN (Tabii Üye) — Evet dâhil..

AHMET YILDIZ (Devamla) — Evet bana taş atıyor. Rumea biliyorum diye. Biliyorum. Bunun bir yanlışlığı var mı? Şimdi o halde diyorum ki, bu mantığı buraya getirmek başka amaçlara hizmet etsin diye bütün âbideleri Türk

Devletini temelinden sarsmak ne korkunç bir mantuktur.

Her halde Türkçe kelimelere sarılmak demek Rusların bölmek istedikleri taktiğe gelmek demek değildir. On'lar istiyebilir. Ama biz onların istediği için değil, biz kökteki yüceliğe ulaşmak için.

Şimdi diyor ki, Nazım Hikmet...

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Nâzım Hikmet.

AHMET YILDIZ (Devamla) — İşte bakınız görüyorsunuz, kullanmıyorum, düzeltiyor. Aranca bir kelime kullanamamışım. Şimdi diyor ki, soyundan soyubundan ayırıyor. İşte bizim de devrim bu Nâzım Hikmetler, başka adda Nâzım Hikmetler, komünizim Nâzım hikmetler, kızıl Nâzım Hikmetler, kara Nâzım Hikmetler... Türkü kökünden ayırarak istiyor. Biri başka yere oturuyor. Birisi Arancaya, Farsça, Lâtinceye oturuyor. Biz de diyoruz ki, soyuna gitmek için Aranca, Farsça, Lâtince, Rumca soyu değil öz Türkçe soyuna gitmektir. Eğer Nâzım Hikmet karşıda ise burada bizim karşıımızdadır.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Ne dedi Banguoğlu, onu söv'emedi mi?

AHMET YILDIZ (Devamla) — Soyluluğunun dili vukmak dedi. Biz de soyluluğu yıkanları ilâve ayırıyoruz. Nâzım Hikmet'in kırmızı kanadı ile, sağdaki kara kanadı. İşte öz Türkçe asıldır. Soyluluk oradadır.

Sonra bütün ülkelerde Küçüklerle burada beraber olmak, öz Türkçeye yönelmek buna hizmet eder. Aranca, Farsça bir işe hizmet etmezki, uydurmalar veriliyor. Ben de yererim. Belki benim kullandığım devimler de üç sene, beş sene sonra düşer. Mümkün bu. Mesele bu değildir. Mesele felsefesine karşı olmak, veya olmamaktır.

Şimdi arkadaşlar gelivorum esas felsefesine, bilginlerin yorumladığı felsefeye.

BASKAN — Savın Yıldız, eğer bir karar almazsak saat 19.00 da ara vereceğiz.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Yeni deyimler, toplumsal değişmelerle birlikte olduğunu. Bilim adamlarının sözlerini tekrar ettim. O halde. Humbolt özellikle üzerinde duruyor. Bu adam cahil, iki üniversite kurmuş, filezof olmuş. Almanya'da. Bu işleri bilmez. Bu diyor ki, kitabında: «Toplumsal değişmelerin tümü dille birlikte olur», toplumsal değişmelerin tümüne karşı olan-

lar daima dili de karşularına alırlar. İşte Türkçe de görüyorsunuz ki, devrimlerin biri, burada çıkıyor evvelâ dili ele aldı. Bütün devrim aleyhtarları iktidara geldikleri zaman dili alırlar. Çünkü toplumsal değişmenin tümünü, toplumsal kültürün dayanağı, başlıca yansıtıcısı ve aracı olan dili alırlar. Bu köklü değişme olmasın diye şimdi diyor ki, Sayın Banguoğlu; solcular kullanıyor bunu. Evvelâ solculuk deyiminde anlaşılmadık, burada, anlaşırsak daha iyi olur. Tarihi inkâr etmiyelim. Sol kelimesi çıktığı zaman, sağ ve sol diye komünizmden önce, Fransız Parlamentosunda muhafazakârlar sağda, devrimciler, cumhuriyetçiler, ihtilâl beyannamesini benimsiyenler solda. Devrimci, reformeu, düzen değıştirenlerin adıdır sol. Hepiniz biliyorsunuz ilk solcular liberalistlerdi. Bunu inkâr edebilirsiniz? Fransa'da solda oturanlar liberalistler idi. Sonra ne oldu? Komünistler oldu. Bazı literatürlerde okuyorum. Bugün Rusya'da Markistlere, Stalineilere sağcı deniyor. O halde solcu, sağcı kelimesini bilimsel yönden alırsak bir davranışın adıdır bu. Bir sistemin adı değildir. O zaman sol bir devrimci, düzen değıştirici, ilerici bir hareketin adıdır. Böyle olunca elbette ki, yeni devrimleri de onlar getirecek. Düzen değıştirecek hareketin içine girer, beğenecek olursa yapar. Komünist ayrı bir şeydir. Liberalistler arz ettiğim gibi ilk solcuları temsil ediyorlardı. Bir tutumun adıdır, muhafazakâr olmak, devrimci olmak. Kabul ederim mahallî sistemlerle bu sağ sol bazan birleştirilmiştir. Mümkün ama esas felsefesi böyle geliyor.

Şimdi bütün devrimciler, düzen değıştiriciler, reformcular yeni deyimleri kullanırlar, bütün tutucular, gelenekçiler. Aman şu düzen değışmesin ben işimi yoluna koydum bozulacak diyenler, bütün devrimlerin karşısında ve dilin de karşısındadırlar arkadaşlarım. Bunun örnekleri tarihte dolu.

Şimdi bir mantığı da çok ilginç buldum; Sayın Banguoğlu bizim önergeye yöneldiği için, çünkü başlangıçta konuşurken konuşmasının ilk kısmında benim de üyesi bulunduğum Dil Kurumunun eski bir başkanı gibi konuşmaya başladı. Evet orada birçok yazılarını okudum. Zamanında çıkmış sözlükleri de okudum, bazı sözcükler: yani o zaman benimsiyordu gibi geliyor bana. Şimdi elimde yok, kıyaslayamam çünkü hepsi elimde değil. Dil Kurumu Başka-

ni iken sözlükler çıktı önsözünü de yazdığı ufak bir sözlükte gördüm, evde şimdi, yok elimde. Yazılarını da okuyorum, fakat her nedense yasama ve yürütme güçlerinin arasındaki ilişkiye ters bir şey söyledi, buraya öğretmenlerin dosyalarıyla gelmemizi verdi. Peki sayın arkadaşım yasama organı, yürütme organını nasıl denetliyecek? Atanmalara karıştıracak, kötü işlemlere karıştıracak, belgelerini gotirmeyecek ne yapacak? Masal okuyacak. O zaman Fethi Tevetoğlu'ndan farkım kalmaz benim. Başlarım Şefik Hüsnü'den bilmem nereden okurum. Belgeli konuşuyoruz. Onun için.

BAŞKAN — Sayın Yıldız devam edecek misiniz efendim. Daha ne kadar sürer.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Benim daha var.

BAŞKAN — Daha ne kadar sürer.

AHMET YILDIZ (Devamla) — 15 - 20 dakika sürer.

BAŞKAN — Görüşmenizi burada kesiniz, bir takrir vardır. Saat de 19.00 dur. Zaten...

AHMET YILDIZ (Devamla) — Cümlemleri bağlihayım.

BAŞKAN — Kesiniz efendim, kesilme yeri dir zaten.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Kesilme yeri değildi ama peki.

Başkanlığa

Oturuma saat 19,00 da 1,5 saatlik bir ara verildikten sonra saat 20,30 dan itibaren devam olunmasını arz ve teklif ederim.

Ankara
Yiğit Köker

BAŞKAN — Takrir üzerinde görüşmek isteyen sayın üye? Yok.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Dün de aynı şekilde önerge verildi. Normal şekilde devam edilse daha iyi olur. Her gün yeni bir önerge ile çalışma şekli değiştiriliyor.

BAŞKAN — Bugün sabahtan, yani saat 10,00 dan itibaren çalışıyoruz. Biraz da müsaade buyurun efendim. Bu gelen önergeden başka önerge gelirse onu da oya arz ederiz. Yüce Heyetinizin alacağı karara göre hareket ederiz.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Gündoğan.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Başkan, dün yine böyle bir takrirle karşı karşıya kaldığımız zaman bendeniz kürsüye geldim ve takririn aleyhinde söz aldım. Bugün dünkünden biraz daha sükûnetle bu işi elimden geldiği kadar daha doğrusu neden aleyhinde bulunduğumu izah etmeye çalışacağım. Çünkü anlaşılıyor ki, Senatamızda bu genel görüşme münasebetiyle açık deliller elimde yok ama bu genel görüşmenin elden geldiği kadar gayrimüsaait saatler içinde cereyan etmesi gibi bir istikamete gitme temayülü gibi geliyor bana. Nitekim dün de yine böyle bir takrir hakkında söz aldığım zaman mühim olan bu görüşmenin iyice dinlenmiş dimağlar tarafından takibedilmesindeki büyük memleket faydasını belirtmiştim. Fakat Adalet Partisi canibinden itirazlar yükseldi. Görüşmelerin devam etmesine dair istekler yükseldi. Devam ettik, ne garip tecellidir ki, benim bu sözlerime rağmen, takrir oylandı kabul edildi. Ama bir saat sonra konuşmaların tatil edildiğini gördüm. Tatil esbabı mucibesi benim önergenin reddedilmesi için ileri sürdüğüm esbabı mucibenin aynı idi. Aynı duruma düşmek ihtimali karşısında sabahtan beri müzakereler cereyan ediyor, bir hayli mühim bir mesele, herkes konuştu. Şimdi lütfederseniz, kerem buyurursanız bu görüşmeleri yarın sabah taze ve zinde kafalarımızla takibedelim, memlekete hizmet edelim. Aksi takdirde bir mesele gelmiş, işimizi yapıyoruz kabilinden kendimizi kurtaralım. Rica ediyorum bir saat sonra benim esbabı mucibeme gelinecek bir hal vardır. Çünkü kafalarımız yorulmuştur. İltifat buyurun bu takriri kabul etmeyin.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Takririn aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — İki kişiye takririn aleyhinde söz verilmez, üç takrir daha vardır. Efendim saat 19,00 a gelmiştir.

İSKENDER CENAP EGE (Devamla) — Yeni gelen takrirlerin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Saat 19,00 a gelmiştir. Diğer önergeleri de okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Konunun önemine binaen görüşmelere aralıksız devam edilmesini arz ve teklif ederim.

Elâzığ

Salim Hazerdağlı

Sayın Başkanlığa

Millî Eğitim genel görüşmelerine yarınki Cumartesi saat 10,00 dan itibaren devam olunmasını arz ve teklif eylerim.

Zonguldak
Âkif Eyidoğan

Sayın Başkanlığa

Müzakerenin yarın saat 10,30 a bırakılmasını saygı ile rica ederim.

İstanbul
Ekrem Özden

BAŞKAN — Takrirleri oyunuza arz etmeden evvel bir hususu zapta geçireceğim. Adalet Partisi Grubu adına Sayın Tevetoğlu'nun konuşacağını bildirmiştim. Sayın Grup Reisinden aldı-

ğım bir yazıya göre bu arkadaşımız Sayın Termen'dir.

Efendim, takrirleri aykırılık durumuna göre tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Salim Hazerdağlı'nın takrir tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Yiğit Köker'in takririni tekrar okutuyorum.

(Yiğit Köker'in takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir. 20,30 da tekrar toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 19,10

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 20,30

BAŞKAN — Başkanvekili Fikret Turhangil

KÂTİPLER : Salâhattin Özgür (Tabii Üye), Azmi Erdoğan (Diyarbakır)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

3. — GENEL GÖRÜŞME

1. — *Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 6 arkadaşının, Millî Eğitim politikası ile ilgili bir genel görüşme açılması hususunda önergesi (8/15)*

BAŞKAN — Görüşmelere devam ediyoruz, Millî Birlik Grubu adına Sayın Ahmet Yıldız görüşmenizi tamamlamak üzere buyurun.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar, bundan önceki konuşmamızda dil kısmına dokunmuş ve bitiriyordum. Şimdi de bir iki cümle ile bitirip diğer konulara geçiyorum.

Gerçekte biz, bu konuya çok önem veriyoruz. Bunu toplumsal değişmelerin birlikte geliştiği, bir toplumsal süreç olarak kabul ettiğimiz için.

Şimdi vetire, vetireden başkasını yani o gâvurcaı bilmediğime göre vetireyi kullanacağıma süreç diyorum.

Şimdi, sayın üyeler, Sayın Banguoğlu bu noktada uzunca durdu ve dil yakınlığının Millî Eğitim Bakanlığının da seçkin temsilcileri varken arz edeyim. Gerçekten ben diyorum ki, Türkçede Osmanlıca yüzünden, böyle uydurma bir dil yüzünden, bir dil bilgimiz olmamıştır. Kendisi de değindiler, gerçekten Türk romantik ve sentek... Türkçesini bilmiyorum. Yabancı deyimleri kullanıyoruz. Bu boşluklardan size bir örnek vereyim. Gramerde bulamadık. Bakınız bir fiil Türkçede hangi sözlüğe giderseniz yanlış tercüme edilir. Neden? Çünkü üzerine eğilinmemiştir. Hepiniz biliyorsunuz,

Fransızcanın (être) fiili «olmak» diye tercüme edilir. İngilizcenin (To be) fiili, o da «olmak» diye tercüme edilir. Almancanın «Sein» fiili «olmak» diye tercüme edilir. «Olmak» nedir arkadaşlar. Bunlar fiildir. Olmağın da fiili vardır. «étrenin» yerine «devenir» i var. «To be» nin karşılığı var. Neden, bir fiil meydana çıkıyor. Eskiden cevheri fiil derlerdi ona. Bugün böyle boşluklara raslıyoruz. Demek istiyoruz ki, boş kalıyor. Fiilin özüne kavuşmadığından dil bilgimiz kısa kalmıştır. Bir bilgin diyor ki, «dil düşün ve düşüncelerin haritasıdır.» Yani bundan şu çıkar ki, bir harita gerçekte araziyi yansıtamadığına göre, hepimiz bu sıkıntıyı çekeriz. Diller, düşün ve düşünme anlatımında güçlük çeker. Başkasının aletlerini kullanmakta sıkıntı çekilir elbette. Deminki gösterdiğim bilginlerin lâfları da buna benziyor. Şimdi demin dokundum bitiriyorum dedim. İnşallah bir daha dönmez. Bu büyük devrime. Meclis denetimini yanlış anladığı için biz dedik ki, Meclis denetimi başka türlü olmaz. Biz de bu devrimi yapmak için topladığımız bilgilerle dosyaları buraya getirdik. Bu normal bir denetim görevidir. Bir örtü yaratarak konuları perdelemektikğini arkadaşımız da kullandı.

Bakınız ne diyor. «Subaylar da bir gün böyle dosyalarla buraya gelirse.» Bir defa orduya böyle bir şey olmadığı gibi olmayacağını da herkesin bilmesi gerekir. Çünkü böyle oyunlar orduya girmemiştir ve giremez. Bu kaygıları yaratırken, politikaya giriyordu diye kaygılanırken . sanırım hepinizin çok benimsiyeceğiniz bir davranışı daha evvel neden göstermiyorlar arkadaşlarımızı? Orduya politikayı en kötü şekilde iten yayınlar varken, elimde şimdi örneği var; «Ölü artıkları ile beslenen mezar ısırganı gazetelerden bir tanesi» Bakın ne yazıyor : «27 Mayıs sabahı silâhli isyana katıldık.» Adam açıkça 27 Mayıs sabahı silâhli isyana katıldık içerisindeki ifadeleri zamanımızı almamak için okumuyacağım. İğrençten de öte... İşte böyle bir gazete, iki gazete, üç gazete bütün subayı, orduyu yerer, tahrikeder. Konuşamaz, konuşmaması gereken bir kitleyi konuşurmaya zorlar. Burada susarız; kürsüye çıkar ayıptır bunu yapmayınız demez, fakat öğretmenlerden söylediğiniz zaman bir de bakarsınız subayların tâynini de gelir buraya çıkar. Kürsüye çıkar karşımıza konuşursunuz. Demek burada samimi-

yet yoktur. Samimiyet bir bütündür. Her olay karşısında aynı tepki gösterilmelidir. Tabii saveclar da harekete geçmiyor, duruyor.

Şimdi arkadaşlarım, bakın bir şey daha vereyim. Bildiğim kadarı, çünkü, bazı arkadaşların bu konudaki yermelerinden pek alınmam da. Dil Kurumu Başkanlığı yaptıktan, Bakanlık yaptıktan sonra, dil uzmanıym dedikten sonra bu yermeleri yapana elbette cevap vermek gerekiyor. Benim bildiğim kadarı Sayın Banguoğlu'na «kuş» dileci derlerdi. Yani kuş dili onun için kullanılırdı. Fakat şimdi kendisi kuş dilinden, baykuş dilini savunur hale geldi, anlamadım ben bunu.

Bu devrimin, böyle yermelerinin yersizliğine dokunduktan sonra, şimdi söz konusu ettiğimiz Milliyetçi Öğretmenler Derneği adına konuşan arkadaşlar. «Hiç politika yapmaz» diyor. Bir de bakıyorum iki gün evvel çıkardığı, bizim de aldığımız, bir genelgesi var, baksana... İçinde öyle enteresan lâflar var ki, arkadaşımız bir kısmını okudu, ben de bir kısmını okuyayım. «Bizim birliğimizi 18 arkadaşla kurduğumuzu küçümsüyorsunuz. Siz 38 kişi ile Türkiye'nin mukadderatına bir gecede el koyarsınız da...» Yani, o da bir ihtilâl yapıyormuş, anlaşılır bir mantık değil. Şu cümleye bakın arkasından habası övdükten sonra bu mert ve vatanperver asker, «Millî Birlikçilerin bir gecede el koydukları vatani.» Vatana el koymuşuz biz... Vatani, Balkan, Birinci Dünya ve İstiklâl harblerinde bizzat yıllarca katılarak kurtarmış onun kurtardığına el koymuşuz. İhtilâli böyle anlar, 27 Mayıs böyle anlar, partileri böyle anlar politika yapar. Ama arkadaşlarımız politika yapmaz diyorlar.

Şimdi bir gerçeğe tekrar dokunmak isterim. Yemekten sonra böyle dokunduğum için sanıyorum ki, biraz da yerinde, dinlenmiş olarak bu konuyu inceliyelim. Biz dikkatle burada ele aldığımız konuyu Adalet Partisi konusu yapıyoruz diyoruz. Bunun iki büyük nedeni var. Açıklamak isteriz. Bunlardan bir tanesi; bu olayların içinden bâzılarını iktidar partisine mal etmek insafsızlıktır diyoruz. Çünkü meşruluk Devletin temelini sarsan, Atatürke karşı gelen Türkiye Cumhuriyeti niteliğini reddeden davranışlardır. Türkiye bir iktidarı böyle nitelenirse o iktidar kalmaması lâzım. Böyle bir iktidarı hiçbir zaman nitelendirmek hiçbir

zaman aklımızdan geçmez. Onun için bir diyoruz ki, parti malı değildir bu.

İkinci, Adalet Partisinde tanıdığımız ve birçokları asla benimsemiyecek insanlar varken tüm kütleye, siz de böylesiniz, demek insafsızlıktır. İşte bunun için diyoruz ki, Adalet Partisi konusu değildir. Ama göz attığımız yerlerde çıkanların birçoğu Adalet Partili çıkıyor sa bunun hesabını Adalet Partisi görsün.

Arkadaşlarım, esas konu iki dünya görüşünün tartışmasıdır. Burada iki dünya görüşü çarpışıyor. Bütün dünyada da bu çarpışıp gidiyor, sadece bizde değil elbette. Gelenekçi bir dünya görüşü, düzen değiştirmek isteyen bir dünya görüşü, bütün ülkelerde bu çalkalandığı için, oturmadığı için, geri kalmış memleketler ihtilallerle çalkalanıyor. İşte biz diyoruz ki, bu direnmelerin sonunda daima umulmadık, arzu edilmeyen olavlar olur. Daima direnen güçler, devrimci güçler karşısında böyle bir zorlamaya gitmişlerdir. Türkiye bu aşamaya geldikten sonra böyle bir zorlamaya neye götürüyoruz? Bir ihtilâl oluyor. Anayasamız değişiyor. Hukuk Devleti kuruluyor. Uzun yıllar tartışma konusu yaptığımız siyasal ve hukuk problemleri çözülüyor. Sosyal ve ekonomik konular açığa çıkıyor. Bütün gücümüzü oraya çevirirken, sevilmeğe varken, eskiden çok kısır ve çok zararlı olan akımlara, eğilimlere neye toplumu götürüyoruz. Götürmemenin yolu bir tanesini seçmektir. Bu da hiçbir zaman tersine gitmesi mümkün olmayacağına göre, Anayasamızın da felsefesine uygun olduğuna, hepimizin de benimsediği Atatürk'ün yolu da bu olduğuna göre devrimci, düzen değiştirici yoktur. Biz bu görüşteyiz. Bunu savunuyoruz. Şimdi evet düzen değiştirici Türkiye'de muhafazakârım demek suçtur bence. Sosyal ve ekonomik konularında, dinî konuda, milliyet konusunda hiçbir söyleyeceğim yok. Ama sosyal ve politik konularında muhafazakârım demek, ne demek. Sizler, bizler hepimiz Türkiye'de düzenlerin bozuk olduğunu kabul ediyoruz. Sonra da diyeceğiz ki, bu düzenler böyle kalsın («Kalsın demiyoruz» sesleri) Hayır ben sizlere öyle diyorsunuz demiyorum. Diyenler var. Bu diyorum suçtur. Onun için Türkiye'de sosyal ve ekonomik alanda muhafazakâr bir sistem savunulamaz.

Şimdi arkadaşlarım, Federasyonun isteklerini reddeden bakanlardan örnekler verdi Sayın

Tevetoğlu. Ben de Sayın Bakandan bu defaki Milliyetçi Öğretmenler Derneğinin keşke o da isteklerini reddetse idi biz de buraya gelmeseydik. Eskiden diyor, «eski bakanlar Federasyonun isteklerini reddetmişlerdi» Bakanlar dernek kavga etmişler, şu olmuştur, bu olmuştur. Bugün ise görüyoruz ki, tersi oluyor. Milliyetçi Öğretmenler Derneğinin istekleri olduğuna göre, Sayın Bakan da bugün böyle bir derneğin isteklerini reddedecek olsaydı, etseydi biz bu sözlerin her halde bir kısmını söylemezdik. Bunu söylerken öyle bir hırslı savaşa gelmiş ki, sayın arkadaşlarımız, parti adına konuşan arkadaşımız, yine ben partiye mal etmiyorum, parti adına konuşmasına rağmen. Çünkü, Türk Ulusunun en az onun kadar haklara sahip milleti temsil hakkına sahip milletvekili ve senatörlere kullandığı ifadeler hiç de yakışıcı değildir. Evet arkadaşlarım, iddiamızın temelinde diyoruz ki, Anayasa var, yargı organları var, yasalar var. Bütün bunlar varken neden bunları dışında konuşuyoruz. Bunun en önemli, en belirtili örneği buradaki Türkiye İşçi Partisi; ben savunucusu değilim. Ama bir partiye Anayasa dışı demek, Anayasa Mahkemesi var, iktidar var. Eğer komünist partisi ise bu, kapatın. Ama bu tartışmayı buraya getirip yapmanın haksız olduğunu söylemek diğer konular gibi elbette her vatandaşın vazifesidir.

Atatürkçüler: ben de söz edildim. Biz bâzi kimseleri Atatürkçü değilmiş gibi göstermişiz. Değildir havır. Öyle demedik ama, Atatürkçü olmadıkları bâzi kimselerin yazılarından belli. Anayasacıdır diyor. Anayasacı olmadıklarını okuyorum size. Bakın ve bunu bakanlık verinde tutuyor. Samsun'da Müdür, Lise Müdürü «Go Home» çekti diye, Go home demiş diye okulda dışına kestirdiği en yoksul, kimsesiz altı öğrenciyi sürüyor. Sonra şu lâfları söylüyor. Milliyetçi, mukaddesatçı müdür aynen şöyle diyordu diyor yazı. «Komünistleri, sosyalistleri ezmeğe lâzım» komünistleri, sosyalistleri ezmeğe lâzım. («Doğru» sesi) Şimdi doğru diyor arkadaşım. Siz de, siz de sosyalistsiniz. Müsaade buyurun. Bir parti, bir Hükümet üretim araçlarını kamulaştırmaya başladığı anda, sosyalizme girer. Nereye kadar? Nereye kadar giderse o kadar. Türkiye'de kamulaştırma birçok alanlarda % 50 nin üstündedir. O halde bugünkü iktidar ılımlı, az bir sosyalisttir. Toplumu dünya dev-

letleri düzeni ile değiştirmiyelim. (Gürültüler.) - Peki kabul etmediniz. Ama dünya bilginleri diyor ki, üretim araçlarını kamulaştırma diye tarif ediyor. Türkiye'de üretim araçlarının kamulaştırılması da komünizme geliyor. % 100 kamulaştırma, % 100 sosyalizm, % 50, % 40 kâr ise o ölçüdedir. Yani bu sosyalizm kelimesi, bu toplumeu kelimesi öyle allerjik bir şey değil. Bu daha fazla sonra özele verdi. Evvelâ öyle idi. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Çok rica ederim karşılıklı münazara şeklinde yürütmeyelim.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Evvelâ arkadaşımızın dediği doğru. Evvelâ çok daha fazla idi, şimdi azaldı. Sonra azaldı. Türkiye'de ayakkabıyı Devlet yapıyor. Şeker yapıyor, sigara yapıyor... Her şey yapıyor ve bunu Halk Partisi iktidarı zamanında yapıyor. Demokrat Parti zamanında yapıyor Millî Birlik zamanında yapıyor, Adalet Partisi zamanında da yapıyor. Devlet bu.

Bakın işte «Ezme lâzım ve ezeceği de. Bu soysuz'ara göz açtırmıyacağız, aranızda vali.» Bakın şimdi devam ediyor. .. «Kaymakam, avukat doktor çocukları var.» sınıf mücadelesi yasak. «Sizler alalâde halk çocukları değilsiniz. Şu yanımızdaki sanat okul öğrencisi de değilsiniz.» O fena aşâklık. «Oraların onların kültürleri yoktur. Köyden gelirler. Çekiç tutmaktan başka birşey bilmezler. Fakat sizler öyle değilsiniz. Bu okulun şerefini korumanız, kurtarmanız gerekir. Tekrar ediyorum. İçerinizde dışarı haber sızdıran bazı çocuklar var. Bunları, ezin kafalarını kırın «Suna da dikkat buyurun.» Mukaddesatı dediğini söylüyor. «Şurada bir imam - hatir okulu var. Siz onların çocuklarını bile ezmezsiniz. Onlar da kültürsüz, yolsuz çevrelerden gelirler.» Bunu söylüyor bir okul müdürü lise müdürü. Sonra Atatürk'çülüğe bir örnek.

Kadirli'nin Naşidiyanlı, Giyanlı - Kozan - Pekmezei, Faydalı Gazihacılar falan köylerinde geceyanlarını jandarmalar öğretmenlerin evlerini arıyarak kütüphanelerini toplandı Millî Eğitim Bakanlığına göndermiştir.

Doğrularına şaşın. Bakan bütfederler. Toplanan kütüphanelerden birkaçı. İsimlerine bakın Şimdi. «Atatürk Yolu» toplanmış, bu kitap ya-

sak. «Atatürk'çü olmak» kitabı da toplanmış. «Atatürk ilkeleri» toplanmış. «Atatürk diyor ki» toplanmış, «Atatürk'le konuşmalar» Toplanıyor bu kitaplar arkadaşlar. Şimdi bu kitapları evvelâ öğretmenin evinden toplamak. Hiçbir şeye yakışmaz. Evvelâ bu kafasından geçeni adı da bu. Ama içindekini ben okumadım adları bu.

Şimdi arkadaşların, dayanağı çok cılız bâzi ifadelerle Sayın Tevetoğlu konuştu. Fakat sözcü değiştiği için bundan sonra sözcü ile pek o kadar fazla ihtilâfa düşmeyiz. Se'âm konusu yapılan lâflar bile burada yerildi ki, ben anlıyamadım bunu her halde. Bir tekel var bunu başkası kullanamaz diye, b'r tipik örnek görüldü burada. Kafasının çizdiği çevre içinde olmıyan herkes damgalandı. Yok arkadaşlar, insanlar her halde bir insanın kafasının içindeki kalıptan çıkmıyorlar. Bizim önergemizi TİP'ten önce verdiğimizizi anlayın başka bir yorum şekli bulundu. Biz gerçekte önergeyi oradaki görüşmeden önce verdik ama, sizden evvel de bu konular konuşuldu. Dünyada benim söylediğim sözlerin söylenmiycni yok. Eskiden hepsi söylenmiş. Ama onları taklidederek mi söylüyoruz. Şu açıklamalarla ne yapıldığını anlamadım ama, (M. Ö. D.) Milliyetçi Öğretmenler Derneği ile hiç ilgim yoktur dedi. Bunu çok ilginç buldum. Herkes bunu biliyor her halde. Yazması ile. Ama yok dedi. Sonra bizi yerdiler. Ben kaynak verdim. Çünkü aldığım bilgiler gökten bana verilmedi bu bilgi her halde. Bir kaynaktan alıyor o nasıl ki, herkes bir kaynaktan alıyor ise; ben de alıyorum. Ve nitekim Sayın Tevetoğlu konuşmalarının bir kısmı burada, dernek başkanının bildirisinde, aynı ifadeler var. Şu Bulgaristan İhtilâl hikâyesi dâhil. Aynen buraya yazmış. Demek ki, o da orada yazmış. Peki biz birinin 75 000 üyesi var birinin 35 000 üyesi var. Öğretmenleri bu ölçüde temsil eden merkezidir. dedi. Elbette doğru Öbürü de % 1 ni temsil ediyor. Siz oraya gittiniz. Neden veriyorsunuz % 1 öğretmenlerin % 1 i 1 300 1 400, 125 000 kişi diyorlar. Belki yüzde iki çıkar. Bilmem, ama şimdi artmıştır. Onun için biz de oraya gittiysek verilmez. Bilgileri resmen açıklıyoruz. Gizli değil oradan aldık.

Benim sözlerim sertmiş biraz öyle dediler. Ama kendisinin milletvekilleri için kullandığı sözlerin onda biri sertliğinde, ben söz kullanmadım. Olayları söyledim. Bir kişiyi alıp da bu derece sabık falan lâflarını kullanmadım. Onun için aramızda sertlikte de fark var.

Tercüme bürosu için buradaki açıklama eğlenceli. Çok enteresan, çok ilginç. Diyor ki, Başkanı Ordinaryüs Suut Kemal Yetkin çekilmiş. Sayın bakan lütfen açıklarlar mı? Sonra kendisine, sayın bakana arz ediyorum, her halde açıklarlar. Evvelâ bu zat, bundan önce Tefik İleri Millî Eğitim Bakanı olduğu zaman bir mektup yazmış, sen beni tanımazsın, ben seni tanımam. Belki de anlayamayız onun için ben çekiliyorum. Bu efendice bir hareket. Onlar da demişler hayır otur. Biraz sonra gelmiş oturmuş. Bu defa da bir mektup yazmış, üyelere de haber vermemiş. Çünkü tahrikçi olmayayım diye. Konuştum kendisi ile açıkça Tahrikçi olmayayım diye vermedim. Fakat üyelerin sonradan hepsi ayrılınca sayın bakanla konuşmuş onu da sayın bakan lütfederlerse göreceksiniz ki, hiç de öyle sandığımız gibi sağlıktan falan değil. Öbür öğretmenlerin öbür ayrılanların isteklerini, dilekçelerinin gerekçelerini benimsemiş. Şimdi sonra diyor ki, arkadaşımız 9 000 lira aldılar tercümeden ben ne dedim. Dil tercüme bürosundaki çalışmalarına karşılık haftada 18 lira alabilirler. En çok 4 hafta olur ayda. 72 lira alırlar her gün ve her zaman gelseler ve her kuruşunu almak isteseler. Orada buldukları için.

Tercüme yaptığımız için zatiâlmiz 100 000 alırız. O ayrı bir şey. Sonra soruyorum. Siz de bir eski milletvekilinin kitabını tercümesini onlara kabul ettirmek için bakanlığa yapılan çok; çok müracaatları biliyorsunuz. İle onun ki kabul edilsin basılsın diye, eski bir milletvekilinin tercüme ettiği kitabı. O halde bu tercümelerin parasını oradaki heyetin tercüme kurulundaki paraya karıştırma, nerede ise adamın parası var, apartmanı var diyecek gibi bir mektup bu. Biz diyoruz ki, sizin dediğiniz tercüme işleri ile ilgilendiği sürece alacağı paranın topu budur. Buna da sömürücü denmez.

Sonra burada çok eski pörsümüştü bir metot çıktı.

«Bizim Radyo», bizim radyonun sözleri ile bizim sözlerimiz arasında, nereye yarayacağını ancak kendisinin anlayacağı bir mantık kurdu. Biz dışardan yönetme arzularının tümüne karşıyız. Kırmızı olsun, beyaz olsun, ne cins olursa olsun. Bu mücadeleyi daima yaptık. Dışarıdan yönetilen, dışarıdan etki altında bulunan bir Devletin haysiyetine dokunacak bütün lekelere karşıyız. Onun için biz böyle olduğuna göre, onu başka kaynaklardan arıyoruz. siz. Dışarının etkisinde bulunan başkalarını arayın.

Şimdi burada bir konu geliyor ve toplumun her halde ilgisini çeker diye, ilerici, gerici sözü ile biz toplumu gerici göstermiş falan gibi bir mantık. Şimdi arkadaşlar. İlerici, gericiyi, dinle ve hele milliyetle karıştırma çok başarılı bir şey sanılıyor. Bir defa Müslüman dini ilericidir. «El ahkâmü Yete gayyerü bitegayyürül ezman» Fıkıh kaidesini koyan din. Ahkâmın zamanla değişeceğini kabul eder, devrimci bir gidişin anakitabıdır Kur'an, İslâm dini. Şimdi böyle bir din hiçbir zaman gerici değil, tutucu değildir. İlericidir. Devrimcidir. Onun için din yolu ile hiç kimse bunu kullanmasın Müslüman dini tersine toplumu ve devrimcidir.

Milliyetçiliğe gelinece onu da kullanıyorsunuz. Anayasadaki devimleri okuyun lütfen. Anayasada biz, milliyetçiliğin dinamik bir doktrin olarak, ifadesini bulduk. «Tasada, kaderde, kıvançta» olarak ülküler etrafında. Hayal etrafında değil. Ülküler etrafında. İşte.. (Gürültüler) Efendim Sayın Başbakan olduğuna göre karışmayın. («Orada» sesleri) Orada ise devam edin efendim. (Gülüşmeler) şimdi konu buralara itildiği için biz bunlara dokunmak istedik. Hükümeti tenkid ettiğimiz yönlerinin düzeltilmesini elbette hepimiz bekleyeceğiz. Sayın arkadaşım kendisine gerçekten takdir ve saygı duyduğum hemşerim Hoçaoğlu burada kendisinden pek beklemediğim bir mantıkla konuştu gibi geldi bana. Bağışlamasını istirham ederim. Çünkü kendisini eskiden beri tanırım. Ve saygı duyarım, bir defa bunu peşinen söylüyeyim. O yine aritmetik kıyaslamalarla karşımıza geldi. Biz dedik ki, Aritmetik kıyaslamalar buna esas olmaz. % 2, bin de iki değil. Olayın kendisi önemli, ola-

yın şekli önemli. Yoksa öğretmen belki bir gün 1 000 tane öğretmen tâyin olur. Hepsi de isabetli olur. İstekli de olur. Rakam, aritmetik değil. Sayın hemşehrim. Burada olayın neliği ve niteliği önemli. Yapılan yer önemli, yapılma şekli önemli. Bizim yerdığımız o. % 2 olmuş, binde 20 olmuş. Zaten rakam getirmediğimiz dikkat buyurursanız. Şu kadar, bu kadarla gelmedik. Şu olaylar ve şu işler dedik.

İşte onun için bir aritmetik kıyaslama ile oluyacağı kanaatindeyiz. Zulüm oluyor, benim sözüm zulüm oluyor, dediler. Bunda anlaşalım. Biz zulüm dediğimiz zaman, haksızlık şeklinde, bir insana beklemediği, hak etmediği şeyleri zorla yapma gibi anlamlara gelir sanıyoruz. Bu işte adam hakkını arıyor, beraet ediyor. Aylarca bekliyorsa, adama karşı tertip alınmıyor ise, tertip meydana çıktığı halde hâlâ adam açıkta ise, tertipçiler ceza görmüyor da tertipe uğrıyan ceza görüyorsa işte buna zulüm derler, diyoruz. Bu işlere zulüm dediğimize göre bunu yapanlara eğer niye yapıyorsunuz diyorsak, bizim sözümüz nasıl zulüm olur. Zulme karşı direnme olur. Görevlerini yapana saygı duyuyoruz. Elbette saygı duyacağız. Ama evvelâ görevleri nedir? Burada okuduk. Millî eğitim amaçları ile öğretmen suçlanıyor. E. görevli halbuki, demek kendine özgü bir görev alma işi çıkıyor. Onu yapan makûl. Ama Millî Eğitim Bakanlığının resmen yayınladığı amaçları anlatmak hata. Örgütlere (Teşkilâtlara) bakın teşkilât diyoruz. İki tanesini birden teşkilâtlar olmaz ki, işte görüyorsunuz Osmanlı'ya (Gürültüler), örgütlere düşmanmısınız. Arkadaşımız örgütlere düşmanmısınız, dedi. Biz, hayır tersine örgütleri bozanlar, örgütleri yeni örgütler kurarak sabote edenler, öğretmenleri parçalayanlar, öğretmeni içinden vuranlar, öğretmenin içine bu ayrılıkları koyanlara karşıyız. Bir öğretmen örgütü var Türkiye'de her taraftan üyesi var beğenmiyorsanız kanun getirirsiniz, seçim sistemi düzgün olur, politika girmez şu olmaz bu olmaz. Ama bir tanesi kurulmuş. Onun karşısında kurulan da eğer dediğimiz işleri yapmasa idi ona da bir şey demezdik. Dernekler Kanununa göre kurulmuş. Ama diyoruz ki, dediğimiz işleri yapıyor. veriyoruz örnekleri. Örgüt kurmaya karşı değiliz. Ama bu harekete karşıyız. Derneğin Bakanlığı yönetmesinden şikâyet ettik.

Yakındığımız bu Dernek Bakanlığı yönetiyor, bakınız bu, birçok ölçülerde. Evvelâ kilit yerlerine oturmuş. Dış teşkilât, millî eğitim müdürlüklerinde oturmuş, tâyinleri burada okuyoruz. Mektup yazıyorlar, beni oraya tâyin et milliyetçi olacağım, beni oraya tâyin et oradakilerini milliyetçi yapacağım diye bakanlığa yazdıkları mektupları okuduk. Sayın Bakanın, dernek başkanına, dernek genel başkanına yazdıklarına baktık ki, aynı şey. Olar da Millî Eğitim Bakanlığını milliyetçi yapıyorlarmış, milliyetçi yapma şekillerini mektuplarında anlatıyorlar.

Sonra en yadırgadığımız Millî Eğitim Bakanlığının bunlardan bir tanesi sanki hazırmiş gibi karşısına alması ki, 75 000 üyeyi temsil ediyor. Öbürü çıkardığımız kanuna göre sendika kurmuş. Şimdi kurulduktan sonra görülüyor ki sendika başkanı başkan olunca tâyin oluyor, tanıyor. O halde demekki, sendikaya karşı baskı var, bunu böyle yorumluyorsak. İnsafsızlık neresinde bunun. Adam eskiden burada idi. Sonra sendika başkanı olmuş genel Başkan, bir hafta içinde gitmiş. Eklisi de gitmiş. Öbür yerdeki şube başkanı da komploya uğramış, Ekrem Kabay, anlattık örneğini. İşte bu demek ki, Bakanlık, esas itibariyle teknik öğretim müsteşarlık yolu ile sendika kurun, sarı sendika. Devlet içinde belki de bizim buluşumuz. Sonra tiyatrodaki sendika kurulmuş. Yine müsteşarlık kanalı ile kurulduğunu anlıyoruz. beyanlar veriyor. Bir taraftan kendisi kuruyor sendika. Dernek olarak kurulanlardan üyelerinin bir tanesinin bütün üyelerini tutuyor. Öbürlerini de tâyin ediyor. Açığa alıyor. Bakanlık emrine alıyor. İşte diyoruz bu yanlış. Öğretmenlerin babası gibi davranması gereken Sayın Bakan, bakanlık erkânının bu davranışı yanlıştır.

Şimdi bitireceğim, sayın arkadaşımız bir sözümüzü burada yalanladı. Yani doğru değil dedi bu söz. Bir yönünü aldı Sayın Hocaoğlu. Ben dedim ki, Sümmene'de konuşan öğretmen, onun müdürü orada halk içinde, bir sayın milletvekili, 27 Mayıs Anayasa ve Hürriyet Bayramı dolayısıyla ben böyle bir bayram tanımıyorum» dedi. Milletvekili yemin ediyor. Anayasayı savunacağım. El kaldırıyor kanun çıkıyor. Ondan sonra ben tanımıyorum diyor halka. Sonra bağlantı kuruyoruz. Sonra konuşan öğ-

retmen, müdür, öğretmeni pek tanmıyorum ama, oralı olduğu için çok iyi tanıyorum. Müdür tâyin oluyor. Okula gidiyorum, okul ne diyor. Sayın arkadaşım Sürmene'ye giderse incelesin. Sokağa çıkamıyoruz, diyorlar öğretmenlerin hepsi. Bir tanesi değil. Gidersiniz sorarsınız öğretmenlere. Sokağa çıkamıyoruz, silâh kullanıyorlar, baskı yapıyor bize, konuşamıyoruz. Sürmene'deki lise öğretmenleri, odaya girdim kalabalık hepsi öyle söylüyor.

İşte biz diyoruz ki, bu sözleri hiçbir suretle hele Sayın Tevetoğlu'nun metotları ile değiştirmiyelim. Gerçekleri olduğu gibi alalım. Biz de size yardımcı oluruz. Bunları düzeltmeye çalışırsak.

Sayın arkadaşlarım, sözlerimi bitirirken görüşmelere verdiğimiz örnekler yönünden bakanlığın eğileceği, Adalet Partisinin de böyle olayları örtmek için bütün tartışmayı böyle kirli suçlara değil, belirli konulara yöneltici şekilde bakanlığa, tüm öğretmen kütlesine yardımcı olacağını umuyoruz. Bunu temenni olarak sunar görüşmelerin yine hayırlı olması temennisi ile saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Fehmi Alpaslan buyurunuz.

C. H. P. GRUPU ADINA FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Çok değerli arkadaşlarım, uzun devam eden görüşmelerden sonra 1-2 nokta üzerinde açıklamada bulunmak üzere tekrar yüksek huzurunuzu işgal ettim.

Mâruzatın grupumun görüşü olarak yüksek huzurunuzda getirilmiş olacaktır. Evvelâ dil mevzuunda yetki ile açıklamalarda bulunan Sayın Banguoğlu'nu zevkle dinledik. Gerek kendisinden gerek kendilerinin fırsat vermiş oldukları Sayın Yıkılmaz'dan bu konuda aldığımız bilgileri elbetteki kazanç hanemize kaydetmiş bulunuyoruz, müteşekkirimiz. Yalnız Sayın Banguoğlu, neticesi itibarıyla C. H. P. nin varlığına dokunan bir görüşü ifade buyurdular. Kendilerinin hâlâ dâhil olmak için mücadele eder göründükleri bir siyasi teşekküle karşı bir tarafa kur yapma anlamı taşıyan bir edâ içerisinde...

AHMET ÇEKEMOĞLU (Sivas) — Olmadı, olmadı.

C. H. P. GRUPU ADINA FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Bu tabii olmaz, sizin hesa-

bınıza elvermez, olmaz, hakikatler hiç olmaz. (A. P. sıralarından anlaşılmalıyan bir müdahale)

Sayın arkadaşım, bir defa meseleleri biz dile getiririz görüşlerimizin kabul edilip edilmemesi mesele değildir. Kaldı ki, C. H. P. adına konuşan bir insanın Adalet Partisinden veya onun her hangi bir unsurundan ders almaya hiçbir zaman ihtiyacı olmadığını da çok iyi bilmenizi rica ederim. Sükûnetle dinlerseniz anlarsınız.

Kur yapmak zihniyeti içinde meseleleri buraya getirdiği vakit cidden eza duyduk. O zaman müdahale etmek istemedim, çünkü, meselenin içyüzünü öğrenmek ihtiyacını ben de hissediyorum.

Dışarıya çıktım, Sayın Banguoğlu'na sordum : «33 ler diye bir toplantı tertibedilmiş, orada dine karşı, dinin âdeta ortadan kaldırılmasını hedef tutan bâzı tekliflerle karşılaşmışsınız, federasyondan ve saireden bahsettiniz. Meseleleri yetkili mercilere, makamlara intikal ettirdim, dediniz. Kimlere intikal ettirdiniz bana söyler misiniz?» dedim. Bana verilen cevapta; «Federasyon Başkanı Şükrü Koç ve İkinci Başkanı Hürrem Arman. Bana tekliflerini getiren de Hürrem Arman'dı.» dediler. Sayın Tevetoğlu da buna dair malûmatı arz etmişti. Peki dedim, kime haber verdiniz? O zamanın Başbakan Yardımcısı Kemal Satır ile İçişleri Bakanı Orhan Öztrak'a haber verdiğini söylediler. Ben doğrusu ya Sayın Banguoğlu'nun Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktem'e haber verdim, diyeceğini zannediyordum. Ama öyle söylemediler ve ilâve ettiler; «Bir vazife yaptım bunu söylemekle.» Kendilerine aynen şu sözleri söyledim, burada tekrar ediyorum : «Siz vazifenizi o zaman mensubolduğunuz partinin grupuna meseleyi getirmek suretiyle yapmalıydınız. Şimdi yaptığınız bir vazife değil bir politika, hem de kötü bir politika olmuştur.» dedim.

Arkadaşlar, bir defa Sayın Banguoğlu bakımından aradan bunca hâdiseler geçtikten sonra meselenin bir çırpıda bu kürsüye getirilmesi hakikaten bizim kendisine bir türlü yakıştıramadığımız bir hareket olmuştur. Kaldı ki, meselenin esasında bir başka hakikat de saklıdır. Hemen arkasından öğrendiğim ve kendileri de biliyorlarmış ki, bu hâdiseyi, key-

fiyeti o zaman yetkililere açıkladım, dediği zevat tarafından adlî mercilere kadar intikal ettirilmiş ve adlî merciler de bu mevzuda ademi takip kararıyla bu meseleyi kapatmışlar. Yani sessiz kalmış, sâkit kalmış, diye bir şey yok. Adlî mercilere intikal etmiş ve adlî merciler de bundan dolayı takip kararı vermişler, Federasyon İkinci Başkanı Hürrem Arman'ın zatı hakkında ve zatî mesele hakkında.

Sayın Banguoğlu, meseleyi mücerret federasyonda bu zihniyeti temsil eden adamlar vardır, gibi vaz'etmiş bulunsalardı üzerinde çok münakaşa ediyoruz, bir öğretmen meselesi, der geçerdim. Ama bu hakikatler içerisinde dahi mevzuu zamanın yetkili zevatına intikal ettirdiğini söylemek suretiyle Cumhuriyet Halk Partisini işin içine karıştırdıkları için, bildiği hakikatlere rağmen, bu hakikatlerin bir kısmını da gizli tutmak suretiyle bu yolda bir konuşmaya tevessül ettikleri için, huzurunuzda bu açıklamayı yapmak lüzumunu hissettim. Aynı meseleyi Fethi Tevetoğlu da dile getirdiler. Ama o, meseleyi daha ziyade federasyon bakımından dile getirmişlerdi, biz bu mevzuu ağzımıza dahi olmadık, bir federasyonla çatışmasına, grup olarak, karışmamızın yerinde olmadığına inanıyoruz.

Sayın arkadaşlarım, bu arada, bir iki konuya da temas etmek isteriz.

Burada Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonunun tutumu, davranışı, idarecilerinin zihniyeti çok ağır tenkid edildi ve biz huzurunuzda bu dernek idarecileri hakkındaki sözleri, o sıfatlarından dolayı söylenmiş sözler olduğu için, partimize mensubolsalar bile, her hangi bir surette cevap verme lüzumunu hissetmediğimizi ifade etmekle geçiştirdik.

Şimdi mesele şu arkadaşlarım : Milliyetçi Öğretmenler Derneği içinde mevzuubahis, federasyon içinde mevzuubahis baskı grupları, baskı hareketleri filân diye adlandırılan bir vakıa. Dünyanın hiçbir yerinde ve hele bizim memleketimizde haklar verilmez, alınır. Elbette ki bir meslek teşekkülü kurulduğu andan itibaren bâzı hakları, bu hakları verme kudretine sahibolan mercilerden, makamlardan almak için teşebbüslerde bulunurlar. Nitekim federasyon da, dernek de bâzı hakları elde etmek için, öğretmenler tabii olan haklarını

elde etmek için, elbette ki, bir kuvvet gösterisi yaparlar ve bunları evvelâ hükümetlere bakanlıklar marifetiyle hükümetlere ve sonra da parlâmentolara kabul ettirmek suretiyle netice istihsaline tevessül ederler. Buradaki baskı grubu ve sair lâfı buradan gelmektedir. Bu biraz da bizim bünyemizdeki yeni hareketler, yeni oluşlardır. Böyle yeni hareketlerin, yeni oluşların bu tarz teşebbüslerini ilk hamlede hepimiz yadırgarız, siz yadırgarsınız, biz yadırgarız. Bâzı alışkanlıklardan bir hamlede insanlar kendilerini kurtaramıyorlar. Mesele; bu teşekküller, vâkı olacak teşebbüslerini, baskı hareketlerini zorla yapmaz tabii, işte kuvvetliyiz, şuna müessir oluruz, neticeye müessir oluruz, yerinde de teşebbüs ederiz, memleket efkârı umumiyesinde, aleyhinde bir hava yaratırız falan lâfları ile, yapacakları baskı hareketleri karşısında durabilmek meselesidir. Mesele üzerinde ziyadesiyle, hassasiyetle eğilen ve meseleleri biraz da kendi zaviyelerinden mütalâa etmek gibi bir durum yaratan sayın Fethi Tevetoğlu dahi zamanın bakanlarının isimlerini vererek, Cumhuriyet Halk Partisi bakanlarının, Hatipoğlu'su, Öktem'i dâhil, bunların idari tasarruflar mevzuunda Öğretmenler Federasyonu Başkanlığından gelen tekliflere karşı direndiklerini ve yapmadıkları için şikâyet mevzuu meydana geldiğini söylediler. Şimdi Sayın Yıldız, biraz evvel o veciz konuşması ile temas buyurdular. Bizim şimdi bugünün Millî Eğitim Bakanlığı ve Hükümetinden, o Hükümet de kendi bünyesinden çıkarmak suretiyle, kendi sevgisinde toplıyan muhterem iktidar partisinden istirhamımız da bu noktada toplanmaktadır arkadaşlar.

Derneklerde ve belki dernek dışında bugünkü federasyonda da, federasyonun yarın değişeceği ve değişmesi tabii olan bir idarecisinden de Bakanlığa ve Hükümete idari tasarruflara gûya devamlılık ifade eden millî eğitim felsefesine ve ilkelerine dokunur tarzda bir talep gelirse buna karşı sırt çevirmesi bilinmelidir, bizim istediğimiz budur. (Sağdan alkışlar) Bir ithamın sahibi olarak sureti katiyede meseleyi ele almadık. Grup olarak dikkatinizden kaçmadığından eminim ki, meseleleri objektif esaslarıyla tahlil etmeye çalıştık. Ve hattâ müşahhas misaller vermektan ka-

gındık. Burada verilen müşahhas misalleri bir mevzu, bir meseledir diye telâkki etmek suretiyle bunların değerlendirilmesi istirhamında bulunduk.

Bu arada arkadaşlarım, bir noktanın tavzihini benden istediler, benim dikkatimden kaçmış, Sayın Tevetoğlu görüşmelerinde hepimizin mücadelesinde beraber olduğumuz, hele huzurunuzda konuşan Alpaslan'ın bu mevzudaki hassasiyetini yakinen bildiğimi zannettiğim Tevetoğlu'nun da yalnız bu noktada, yüzde yüz komünizmle mücadele mevzuunda, komünistler ben komünistim diye ortaya çıkmaz, sosyalistim diye ortaya çıkar. Ama altında marifetlerini işler, dediğini duydum. Sosyalizmi benimseyen insan olmadığım ve bizim partimizin bilhassa son kurultayında, Cumhuriyet Halk Partisinin vasıfları tâyin ve tesbit edilmiş, sınırları belirtilmiş, ilerici mânada ortanın solu politikasını benimsediği ifade edilmişken, «Cumhuriyet Halk Partisi sosyalist değil ve olmayacaktır.» kaydını da koyduğu için sosyalistlere izafe ettiği bu sıfat bizim dışımızda tutulmuş olduğundan bunun üzerinde bir cevap vermek lüzumunu hissetmemişizdir. Sosyalistlerin tümü bu görüştedirler, diye bir iddiada bulunmam şahsen. Ama kendisine sosyalistim deyip de marifetler işliyen komünizmi sağdan soldan bu memlekete zehir gibi akıtmak isteyen insanların marifetleri olabileceği hususunu da arkadaşımınla beraber kabul eder ve paylaşırım.

Yalnız bu arada Sayın Tevetoğlu'nun bir söz daha söylediğini arkadaşlarım bana hatırlattılar. Bu komünizm, sosyalizm lâfları arasına bir de ortanın solu, ortanın solundayım, gibi sözleri de ilâve etmek suretiyle beyan...

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Hayır, öyle demedim.

C. H. P. GRUPU ADINA FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Beyan ettiklerini söylediler, eğer bunda bir sürçü lisan yoksa, bundan yalnız memnuniyet duyarım. Eğer varsa huzurunuzda ifade edeyim ki, Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayında ilân ettiği beyannamesinde de sarahatle belirttiği gibi kurulduğu günden itibaren siyasal akımların içindeki yeri itibarıyla ilerici, ülkücü, sosyal adaletçi, sosyal güvenlikçi, fırsat eşitlikçisi ve ekonomide de karma ekonomici vasıfıyla ortanın solunda

olan parti olmakla beraber komünizmin de akıllı ve âmansız düşmanı halinde Türk Milletinin büyük hizmetinde bulunmaktadır. Saygılarımı arz ederim arkadaşlarım. (Sağdan, soldan ve ortadan alkışlar)

BAŞKAN — Adalet Partisi Grubu adına Sayın Fethi Tevetoğlu.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Usul hakkında söz istiyorum. Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Hangi usul efendim?

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Başkanlığın tutumundaki usul hakkında.

BAŞKAN — Başkanlık, grup sözcülüğü konusunda grup başkanlarımızın tezkeresine göre hareket eder.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Sizin kararınız olmaz, benim izahımdan sonra sizin beyanınız kıymet bulur.

BAŞKAN — Söz veremeyeceğim.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Bu despotluk olur.

BAŞKAN — Grup adına söz vermek yetkisi ancak grup başkanına aittir. Yazılı olarak bildirilmiştir.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Benim de yazım gelmiştir, bana usul hakkında söz vermek mecburiyetindediniz. («C. H. P. sıralarından var» sesleri)

BAŞKAN — Buyurun.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Muhterem senatör arkadaşlarım, parlamento hayatında, parlâmentonun işleyişine hükmeden tüzük vardır, gelenekler vardır. Türk Maarifinin genel tatbikatı ile ilgili olarak bir gruba mensup arkadaşımız, öğretmenlere vâkı yanlış tutumlar hakkında bir genel görüşme açılmasını öngören noktai nazarı genel görüşme teklifi halinde bu kürsüye getirmiştir. Bu müzakere dünden beri devam ediyor. A. P. adına Fethi Tevetoğlu arkadaşımız konuşmuştur. Diğer partiler adına ve ezcümle bu konuyu bu kürsüye getiren grubun sözcüsü olarak sözcüler buraya gelmiş, konuşmuşlardır. Fethi Tevetoğlu arkadaşımız A. P. adına 2 nci defa konuşmuştur ve müzakereler öyle bir raddeye gelmiştir ki, artık Fethi Tevetoğlu'nun özel mânada hücumlara mâruz kalmasının müdafaasından çok anafikre ittibaen meselelerin genel istikametine tevcihi ve sonuçlandırıl-

ması safhası filhal zuhur etmiştir. Hal böyleyken ve benim yukarıda Adalet Partisi Grupunda bundan onbeş gün evvel bu konuyu savunan hatip olarak idareci arkadaşlarım tarafından seçilmeliğim bir hâdise olmuşken bir keşif muamelesi dolayısıyla benim bir seyahate mecbur kalışım muvacehesinde muhterem Fethi Tevetoğlu arkadaşım gaybubetim münasebetiyle sözcü intihap ve işaret olunmuştur. Ben, avdet etmekten mütevellit bir hak halinde kürsüye çıkıp bu meselenin Adalet Partisi sözcülüğünü aslâ talebetmedim; ama müzakerenin demin arz ettiğim seyri önünde grup başkanı ile yaptığım istişarede, grup başkanvekili ile yaptığım istişarede ve en aşağı 50 ye yakın arkadaşımın talebi neticesinde; «Termen bu konuda Fethi Tevetoğlu'nun yanında siz de vazife alınız ve son Adalet Partisi sözcü konuşmasını siz yapınız,» arzuları neticesinde, Grup Başkanım beni, bir tezkere ile grup sözcüsü olarak Başkanlığa tebliğ etti. Fakat Senato Başkanvekilimiz sayın arkadaşımız; yemek tatiline geçerken yaptığı hatalıca bir üslup şekliinden ki, tefhimle, sanki Fethi Tevetoğlu azledilmiş, sözcü olarak Ziya Termen nasbedilmiş gibi bir fikir içinde grup başkanımı tekrar kendi fikrine imale etti. Bu konu bir veya iki kişinin bir partiyi toptan ilzam eder bir mânada 125 000 Türk öğretmenin A. P. olarak bir noktai nazar beklediği şu anda, bunu bir hisistikametinde görmeyip, âdil, vakur; meselelere bihakkin vâkif ve bu işlere eğilebilen bir salâhiyet halinde ve nâçizane benim tarafımdan yapılmasını bana, grupumun Başkanı ve vekili değerli arkadaşım lûtfetmişlerdir.

Şimdi Başkan, yemek tatilinden evvel ortaya koyduğu benim konuşma hakkımı şu anda kaldırıyor, yemek tatili sırasında ortaya konulan neticeyi bana bir emrivaki olarak sunuyor. Kabul etmiyorum, Adalet Partisi idarecilerinden, verdikleri kararda, ısrar bekliyorum. Fethi Tevetoğlu arkadaşımız kâfi miktarda konuşmuştur, onun konuşması muktezi meseleler üzerindedir. Ben Adalet Partisinin sözcüsü olarak bir konuyu bihakkin savunacağım ve kendi haklarımı dahi savunacağım.

Arz ederim. (Alkışlar)

CAHİT OKURER (İzmir) — Başkanım tavzih için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

CAHİT OKURER (İzmir) — Muhterem ar-

kadaşlar, bir yanlışlığı tavzih için huzurunuzu işgal ediyorum. Adalet Partisi Grupunda sözcü olarak Fethi Tevetoğlu seçilmiştir. Bilâhara müzakere edilirken ayrıca üç kişilik komitenin kurulması kabul edilmiştir. Bu üç kişilik komitenin bir tanesi Ege, ben ve bir tanesi de Termendir. Bu arada ikinci bir sözcü olabilecek mi diye bir sual sorulmuştu. Sayın Termen tarafından. Komite karar verdiği vakit de olacaktır, dedik. Bu itibarla 3 kişi konuştuğumuz sırada Sayın Termen'in de grup sözcüsü olarak konuşmasını uygun gördük. Fakat bu arada benim, dışarda iken birinci sözcü Sayın Tevetoğlu'nun söz aldığından haberim yoktu. Bu itibarla Sayın Başkan burada bir hususu zaııtlara geçirmek istediğini ifade ederek «Sayın Tevetoğlu sözcü değildir, Sayın Termen Sözcüdür» demesi meseleyi karıştırdı. Asıl mahiyetinden çıkardı. Bu itibarla tasrih etmek mecburiyetinde kaldım. Tevetoğlu sözcüdür; onun yanında Termen de sözcü olarak konuşacaktır, dedim. Durum bundan ibarettir.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — İlânihaye değil, Sayın Başkanım.

CAHİT OKURER (Devamla) — Verdiğim kâğıt bu şekildedir.

BAŞKAN — Efendim, Başkanlık Divanı grupların, siyasi parti gruplarının vermiş oldukları yazılı beyanlar üzerine hareket eder. Siz de sözcüsünüz; fakat, takrir şu şekildedir.

«Yüksek Başkanlığa

Bundan önceki oturumda bir yanlışlık oldu. Fethi Tevetoğlu grup sözcüsü olarak ikinci defa söz almıştır. Bunun yanında yine grup sözcüsü olarak Ziya Termen'e söz rica ederiz. Durumu tasrihen arz ederim.» diyorlar.

Buyurun Sayın Tevetoğlu.

ADALET PARTİSİ GRUPO ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Sayın Başkan, sayın senatör arkadaşlarım, Sayın Ahmet Yıldız ve arkadaşları tarafından açılan genel görüşme üzerinde gruplar ve kendi adlarına konuşan altı arkadaşımız konu üzerindeki görüşlerini açıkladılar. Benden sonra bir diğer arkadaşımın grup adına konuşacağını da dikkate alarak yapılan konuşmalarda grupumuz adına tarafımdan dün akşam ve bu sabah yapılmış konuşma ile ilgili grup sözcülerinin ve diğer

arkadaşlarımızın dokundukları bâzı noktalara kısaca arzı cevabetmekle yetineceğim.

Sayın Selâhattin Özgür, Sayın Fehmi Alparslan ve Sayın Ahmet Yıldız arkadaşlarımız bizim burada yaptığımız konuşmayı aşağı - yukarı aynı paralelde, aynı zaviye ve ölçü ile değerlendiren (birçok yeni şeyler getireceğini umarken hepimizin bildiği şeyleri tekrar etti ve hiç yeni bir şey getirmedi. Konuşmasının başında büyük bir meseleyi ortaya vaz'edeceğini söyledi ve hattâ Cumhuriyet savcılarının dahi dikkatini çekerek burada ifade edeceğim ve sunacağım belgeler eğer bir ihbar telâkki edilirse Yüce Türk adliyesine bu konuda yarlımı şerefli bir vazife addedeceğim,» dediler. Fakat, hiç mühim bir şey getirmediiler) buyurdular.

Muhterem arkadaşlar, ben konuşmamın başında da sarahatle işaret ettiğim, belirttiğim gibi bu konu ile ilgili olarak memleketimizde hakikaten millî eğitim sahasında burada ismini, tarihini, celsesini de zikrederek sunduğum ilk defa 1947 de açıklanmış olan bir büyük tehlikenin, bir komünist faaliyetinin hâlâ devam edegelen uçlarını bu federasyonda faaliyetlerini göstermek suretiyle ve işin ta başından bugüne kadar ki seyirini bir zincirin halkaları olarak tesbit edip önünüze serceğini arz ettim ve huzurunuzda getirdim. Ve bu sebepledir ki; bâzı arkadaşlarımızın haklı olarak bildiklerini ifade ettikleri bâzı konularda, bâzı belgeleri de burada sunmamız, tekrar etmemiz zaruri oldu. Fakat hiç bilmedikleri birçok gerçekleri de vesikalarla açıkladık.

Muhterem arkadaşlar, bu vesile ile bu büyük dâvanın burada tarafımızdan bu şekilde vaz' edilmişinden muhterem arkadaşlarımızın memnuniyet duymaları lâzımdır. Ve nitekim Sayın Alparslan arkadaşımız bu şekildeki görüş ve düşüncesini de burada ifade buyurdular. Biz burada yeni pek çok şeyleri ifade ettiğimiz ve huzurunuzda dâvanın aşını getirdiğimize kaaniz. Arkadaşlarımız sık sık bilhassa Sayın Yıldız «Sayın Tevetoğlu kürsüye çıktı mı iki kelime kullanır, peşinden «komünist» lâfını yapıdır» diye, maalesef bize zaman, zaman Me Carthy «Makkarti» diyenlerin metodu ve üslubu ile bir tenkid de ve yermeye bulundular. Altı senelik tutanaklar tetkik buyurulursa nâ-

eiz arkadaşımızın kendi adına olsun, grupu adına olsun Yüce Senatoda yaptığı konuşmalarında hangi konulara değindiği ve kaç defa burada komünizmle ve komünistten bahsettiği görülür. Arkadaşımızın haksız tenkidine cevap tutanaklardır. Biz Türk kanunlarının mahkûm etmediği, sicillendirmediği hiçbir insana ne bu kürsüden, ne de Parlâmento dışında komünist demedik ve dememişizdir. Demişsek, örnek versinler. Ama bugün burada vesika olarak size gösterdiğim, sunduğum kitabın bana aidolması her halde kusur değil, belki de öğünülecek bir husustur. Sovyet Rusya'da çıkmış gazetenin adı (Komünist) olunca bunu söylemem suç mu? Başka bir ad da olabilir. Pravda da çıkmamış olabilir. Ama bu (Komünist) adlı gazetede çıkmış ve bunu burada klişesi ile göstermişsem illâ yine (komünist) kelimesinden bahsetti diye arkadaşımın beni yermeye hakkı var mı? Ama bir siyasi temsilci ki, nasıl ben bütün konuşmamda büyük hassasiyetle meslekin, teşekkülün ve öğretmenlerin tefrikini ve tenzihini dikkatle ifa etmeye çalışmışsam büyük memnuniyetle ifade edeyim ki, Sayın Fehmi Alparslan arkadaşımız da bu itenamızı hakikaten dikkatle takip buyurmuşlar. Ben bu siyasi temsilcilerin bir meslek federasyonunda yönetici olamayacaklarını ve yönetici olurlarsa hâdiselerin bugün burada ıstırapını çektiğimiz şekle geleceğini tam altı yıldır savunan arkadaşlarımızdan biriyim. Ve ısrarla bunun üzerinde durdum. Bu kimse, bugün her 17 Nisan'da köy enstitüleri diye birtakım törenler tertibettirir, her fırsatta Tonguç'u andırır, Tonguç için muhtelif yerlerde toplantılar ve radyoda geceler tertibettiler.

Muhterem arkadaşlarım, hakikaten eğer Tonguç'un kendi kitabında kimin tesiri altında olduğu, kimin inandığı fikirlerini ve plânını tatbik etme yolunda olduğunu şahsan ve bizzat ifade etmemiş bulunmuş olsaydı ve bu Ethem Nejat denilen adamın da bugün her halde arkadaşlarımızın hiçbirinin daha önce bilmediği ve görmediği Moskova'da basılmış bir kızıl pıncırdan darül mualliminli gençlere yaptığı telkinleri ve tavsiyeleri ortaya koymamış raptetmemiş, birleştirmemiş bulunsaydık takdir edersiniz ve insafla tasvibedersiniz ki, bu hâdisenin hakiki değerlendirmesini yapmak mümkün değildir. Biz şuna inanıyoruz ki; bu

vesile ile hakikaten birçok öğretmenlerimizin birçok aydınlarımızın ve birçok arkadaşlarımızın bilmediği pek çok hususları burada bu tip gerçek komünist vesikalarıyla ortaya koyduk. Arkadaşlarımız benim burada yaptığım konuşmalarda, kullandığım metinlerde gerçek dışı bir şey bulamayınca kendime ait bazı şeyleri okuduğumu da yererek ifade buyurdular. İnsaf etsinler, büyük çalışmaların, araştırmaların ve incelemelerin mahsulü dünya efkârına sunabildiğim bu çeşit çalışmalarını, vesikaları arkadaşların yermesi değil her halde takdir etmelerini beklemek hakkımızdır. Elbette burada ben kendi hazırladığım şeyi okuyacağım ve konuşacağım. Eline tutturulan kâğıtları okumak bize yakışmaz arkadaşlar ve ben başkasının hazırladığı şeyleri okuyanlardan değilim, olamam.

Sayın Fehmi Alparlan arkadaşımız hakikaten son yaptığı konuşma ile de bu genel görüşmenin ciddiye faydalı olması için bilhassa iktidar ve muhalefet arasında faydalı bir yolda birleşilerek Millî Eğitim Bakanlığımızdan bu konularda beklediğimiz iyi neticelerin alınmasında bir ve beraber olmamızı arzu ettiler ve ifade buyurdular. Bunları paylaşmamak mümkün değildir.

Sayın Ahmet Yıldız, üzülererek ifade edeyim, konuşmalarımızdaki fikirleri, konuşmamızda ileri sürdüğümüz iddiaları ki, bunlar tamamen tarahi ile, yeri ile ve bizzat siyasete siyasiler tarafından itildiği burada vuzuhyule tarafımızdan ispatlanan federasyonun faaliyetleri hakkında gösterdiğimiz vesikaları, ileri sürdüğümüz fikirleri işlerine gelmediğinden beğenmediler bizi âdetâ diğer Milliyetçi Öğretmenler Derneğini savunuyor ve federasyonu yeriyor, tenkid ediyor şeklinde göstermek için ısrarla bu derneğin yani Milliyetçi Öğretmen Derneğinin kurucusu olarak gösterdiler. Aksini ifade ve tesbit ettiğim halde son konuşmalarında da yine arkadaşımız bunda ısrar ettiler. Tekrar ediyorum, bu derneğin hiçbir faaliyetiyle şahsan alâkadar değilim. Eğer bu vâkı ise, tıpkı federasyonun kongrelerinde federasyonun faaliyetlerinde, federasyonun bir baskı kuvveti halinde istimalinde bu federasyonla işbirliği yapan siyasiler gibi benim veya A. P. sinden tek bir arkadaşımın bu derneğe yahut federasyona karıştıkları, birlikte işbirliği halinde bulundukla-

rı burada benim, kendi savundukları solcu siyasiler için yaptığım gibi, zikretmeleri gerekir ki, bu mümkün değildir. A. P. sinden ne şahsan ben, ne de her hangi bir senatör veya milletvekili arkadaşım bu öğretmen meslek teşekküllerine ancak sevgi duyarlar, ancak saygı duyarlar, ancak bunlara her hangi bir mesleki Parlâmentoda savunulacak faydalı bir yardımda bulunmaları mümkün ise bunu düşünürler fakat hiçbir şekilde uzaktan veya yakından, Hele yönetici olarak, hele kayıtlı olarak, hele kendilerine ait kongrelerinde gidip hazır bulunmak suretiyle katıyen faaliyetlerine karışmamışlardır, karışmayız. Bunları ifade ve tescil etmek isterim.

Sayın Yıldız benim burada, belki bazı kısımlarını kendilerinin bildiği bu konu ile ilgili görmediği, fakat burada dinliyen sayın senatör arkadaşlarımızın ve Türk umumi efkârının takdirine bıraktığımız vesikalarla, delillerle hakikaten meselenin aslını ta başlangıcından, kökünden alıp günümüze kadar getirmenize, efendim Doktor Şefik Hüsnü'den ve sairerden bahsettiler, birtakım bilinen şeyleri tekrarladılar. roman, hikâye, masal gibi tâbirler kullandılar ki, bu şüphesiz kendilerinin takdiri ve değerlendirmesidir. İnsan işine gelmediği şeylere bâzen hikâye, masal der. Arkadaşımız sık sık konuşmalarında bizim güya dinî, milliyetçiliği, komünizmle mücadeleyi ticaret haline getirdiğimizi bunları kullandığımız, istismar ettiğimizi de iddia ederler ki, kendilerine ait bir meseledir bir görüştür. Biz elhamdülillâh böyle birşeye herhangi bir istismara şahsan muhtaç olmadığımız gibi komünizmle hakikaten en şumüllü bir şekilde fikrin, ilmin yolunda ve sosyal durumumuzun icaplarına göre mücadele etmeyi bugüne kadar şeref bildik, bundan sonra da aynı şerefli vazifeye şahıs olarak, grup olarak ta devam edeceğiz. Bunu burada arz etmek isterim. (A. P. Sıralarından bravo sesleri ve alkışlar.)

Sayın Yıldız ısrarla bazı kelimeler üzerinde durdular. Bunların tekrarlanmasını zait görürüm. Ben oturduğum yerden sömürülmüş kelimesini kullanmadım. Diye seslenmedim. Kendilerinin değiştirdiği asalak kelimesi üzerinde durdum. Bu kelimeyi belki (asalak) diye kullanmak benim için mümkündür fakat, (asalak) kelimesini hiçbir yazımda ve konuşmamda kullanmadım ve

konuşmadım. Sayın Yıldız federasyonun yöneticileri hakkında yaptığımız hakikaten hiç kimsenin savunamayacağı, reddedemeyeceği açıklamalardan sonra ve bilhassa öğretmenlerin meslek teşekküllerine musallat solcu siyasilere bizzat kendilerine ait, parçecilikle, bizzat mensub oldukları parti ile ve onun Bakanı ile aralarında geçen muhaberelerine, bildirilerine, rağmen, hâlâ onların kendi politikalarını bu temiz meslek teşekkülüne ve mensuplarına bulaştırdıklarını göstermemize karşılık âdeta bu gerçeği kabul etmiyerek bunlar seçimle gelmiştir, işte siz de sık sık sandıktan bahsediyorsunuz, Adalet Partisi Sözcüsünün bu hususu yermesini anlıyamadık şeklinde izah ve ifadelerde bulunuşları, gariptir. Gerçeğin, gürültü ile karşılanmasıdır. Biz bunların seçimi üzerinde durmadık sayın arkadaşlar. Nasıl seçilmişlerdir, ne yoldan seçilmişlerdir, bunlar üzerinde durmadık, durmayız da. Bunlar, bizi asıl ilgilendiren husus değildir. Bunların muayyen bir maksatla ve şahsi çıkarları için ve tekrar ediyoruz, hakikaten taa 1947 senesinden beri mevcut adliyedeki dosyaları, resmî müfettiş raporları bizzat devlet parasıyla basılmış değerlerdeki yapıları ve bugünkü vesikalarını sunduğumuz beyanlarıyla hakikaten sapık bir yolda, sapık bir ideolojiye hizmet eden ve çoklarına karşı bu meslek teşekkülünü alet etmek için uğraşan kimseler olduğu tesbit ve ispat edilmiş bulunuyor. Bizim arzumuz ve isteğimiz hangi partiden olursa olsun, hangi doğru veya eğri ideolojiye sahip bulunursa bulunsun, meslek teşekküllerini ve bunların başında öğretmenlerin meslek teşekküllerini bu siyasilere tasallütünden kurtarmaktır, sayın arkadaşlarımız. Bu fikrimizi de arkadaşlarımızın paylaşacaklarını beklemek ve istemek hakkımızdır. Elbette bu sapık siyasi insanlar o temiz kütleyi, o asil kütleyi öğretmenlerimizi temsil etmiyorlar. Ve edemezler. Sayın arkadaşımız Yıldız yine bizim (bir düzine) lâfımız üzerinde ısrarla durdu. Bizim bir düzine diye bahsettiğimiz sapık ideoloji sahibi diye vasıflandırdığımız kimseler doğrudan doğruya bu teşekkülün yöneticileri arasında bulunan ve bu teşekkülün mühim unsurları olan kimseler hakkında kullandığımız bir miktardır. Adlarını da söyledik, söylüyoruz. Yoksa elbette Türkiye'de 12 nin üstünde, çok üstünde komünist bulunduğunu bugün eenebi kaynakları da kaydetmektedir ve bunları

bilmemek, anlamamak, görmemekte hiçbirimiz için mümkün değildir sanırım.

Arkadaşımızın dil üzerindeki konuşmalarına müsadeleriyle kısa kesmek arzusuyla cevap vermiyorum. Yalnız kendileri gerek şahsan yaptıkları üç konuşmada, gerekse grup adına diğer bir sayın arkadaşımızın yaptığı konuşmada vesika diye, vaka diye, örnek diye ileri sürdükleri hususları tutanaklar incelenirse görüleceklerdir ki, asgari üç defa burada tekrarladılar ve kayda geçirdiler ve üzülmeye ifade edeyim ki, bunlardan en mühim belge diye ileri sürdükleri husus da iki mektuptan ibarettir. Beni mâzur görsünler eğer bu mektuplar kendilerine verilenlerce, federasyoncular tarafından verildiğini ifade buyurdular, kendilerine verilen bu kimseler tarafından tertibedilmiş birer mektup değillerse bu mektupların hakikaten sahiplerinin, gönderilenlerin elinde olması gerekir. Aksi takdirde postanın basılması veya bu mektupların bir yerden alınması gibi kötü bir şey düşünülür ki, bunu da buradan okuyanlara asla yakıştıramam. Ama, her halde verenlere ait bir suç olsa yerindedir, diye düşünmek icab ediyor. Fakat böyle vesikalara dayanan savunma sağlam olamaz. Yine arkadaşımız tereüme bürosundan alınan paralar üzerinde bizim burada verdiğimiz örneklerden sonra ısrarla kendi ilk yaptığı konuşmasını savundular. Ben insafınıza ve takdirinize bırakıyorum, redaksiyon parası, ücreti olarak tereüme ücreti olarak birbirlerinin eserlerini kontrol eden ve sonra da toplantı hakkı, hakkı huzur alan, ayrıca bir kısmı da aynı tereüme bürosunda Bakanlığın memuru bulunan bu kimselerin üç, dört değişik adla ayrı ayrı fasıldan para aldıklarını ve miktarlarının da 40 -70 lira değil 13 bin, 12 bin, 10 bin, 8 bin olduğunu ben burada ifade ettim ki, bunların aksini söylemeye imkân yoktur.

Yine zulüm ve işkence konusunda yine Sayın Yıldız ısrarla durdular. Kendi tariflerindeki samimiyete bizim inanmamız imkânsızdır. Bizim, zulüm ve işkence üzerindeki tariflerinde de samimî olduklarına zorlamaya da hakları yoktur. Kendileri zulüm ve işkencenin ne olduğunu bilmez değillerdir. Buradaki zorlamaları bile bile lâdesciliktir. Zulüm ve işkencenin einsini ve nevini bizim anladığımız,

onların da bildiği gibi, tarih yazar, yazacaktır; tarihte birşey yapan tarihi bizzat yazmaz. Sayın Yıldız'ın Birinci ve İkinci Cumhuriyet hakkındaki ısrarlarını da bunun bir diğer örneği olarak kabul ediyoruz. Muhterem arkadaşlar, biz burada yalnız bâzı arkadaşlarımızın ifade ettiği kendilerinin bildiği şeyleri söylemedik. Zannediyorum ki, bilmedikleri pekçok şeyleri de söyledik, açıkladık, ortaya koyduk. Ve hem bizim asıl buradaki hedefimiz ve gayemiz yalnız arkadaşlarımızın bildiği, bilmediği şeyleri söylemek değil, bu konu üzerinde aziz öğretmenlerimizi ve büyük milletimizi haberdar etmek, hâdiseleri ve işlerin içyüzlerini onlara açmak ve onlara göstermiş olmak vazifesidir. Biz ortaya koyduğumuz vesikalarla ve burada ileri sürdüğümüz fikirlerle bu millî vazifeyi yaptığımıza inanıyoruz. Sayın Yıldız'ın Atatürkçü, bir tecrübeli, muhterem bir ilim ve fikir adamı olan Sayın Banguoğlu arkadaşımızın, benim konuşmamı teyideden, tasdik eden, gerçekçi konuşması dolayısıyla Adalet Partisinin Banguoğlu ile bir kontratı, bir anlaşması mevcuttmuş gibi bir ifadede bulunuşlarını biz Parlâmento centilmenliği ile bağdaştıramadık. Fakat şunu ifade edeyim ki, doğru yolda, doğruluk yolunda, birlik ve beraberlik içinde olmaktan, Sayın Banguoğlu da biz Adalet Partisi grubunun mensupları da ancak şeref ve sevinç duyarız. Bizim için acı ve yüz kızartacak olan soleularla, kömünistlerle, TIP lilerle bir paralelde olmak âdeta onlara kontratla bağlanmaktır. Biz bu yolda değiliz.

Muhterem arkadaşlarım, bu görüşmelerin sonunda Adalet Partisi Grubu olarak bütün partiler Bakanlığa yardımcı bulunmak şartıyla bir teklif sunmak istiyoruz. Politikaçılar bu meslek teşekküllerinden lütfen çekilsinler. Bütün öğretmenler yalnız kendi aralarında ve hiçbir menşefarkı gözetmeden bir teşekkül içinde yeniden ve hep beraber yeni bir meslek teşekkülü kursunlar ve bu genel görüşmemizin sonucunda bir teklif olarak hem hayırlı neticeye varılsın. Bakanlığımız bu hususta gerekli teşebbüsleri yapsın; bizler de kendilerine yardımcı olalım. Bu vesileyle son temennimiz budur. Hepinizi A. P. Grubu adına hürmetle selâmlarım. (A. P. sıralarından, alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Muhterem arkadaşlar, iki gündür uzayan, ge-

cenin bu geç saatinde henüz bitmemiş olan görüşmelerin daha birkaç saat süreceği malûmunuzdur. Onun için mümkün mertebe ben sözlerimi kısaca arz etmeye çalışacağım.

Sayın Yıldız ve arkadaşlarının, gayelerinin kendi ifadelerine göre bu kürsüden vahim neticeleri önlemek, olayların içyüzünü meydana çıkarmak, Devlet yönetiminde mesuliyetleri keza ortaya koymak, bunalan öğretmenlere ümit ışığı tutmak, kamu oyuna olayları açıklamak gibi bir iddiayla bu umumî görüşmeyi Senatoya getirdiğini ifade ettiler. Muhterem arkadaşlar, kendileri uzun ve üç defa kürsüye çıkıp ifade ettiği hususlarda tek taraflı ağır ithamlarda bulunmak suretiyle elindeki vesikaların doğru olmadığına kendisi de kanaat getirecek ki; bize ulaştırılan bunlardır, eğer aksi vârit ise sayın vekil açıklasın demek suretiyle kendilerine bir kurtarma çaresi aramayı da ihmal etmediler. Hakikaten Sayın Ahmet Yıldız çok velüt bir konuşma sahibi. Gerçi lisanını ve şivesini zorlukla anlıyoruz ama, hakikaten rahat konuşuyor. Bu kürsüyü 24 saat hiç kimseye kaptırmadan işgâl edecek kudrette olduğunu teslim ediyoruz. Yalnız bu kadar konuşmanın içerisinde bir kerecek olsun şunu söyleseydiler çok memnun olacaktık. Politikaçılar bunların içine karışıyor. Politikaçılar bu meslek içine girdiler, söylediler, böyledir, dediler, fakat tek taraflı olarak. Demediler ki, Öğretmenler Federasyonuna başkan olan politikaçılar da çekilmelidir demediler, diyemediler, bir türlü dili varmadı. Büyük bir iddia ile bu kürsüye geldiler, o iddiaların neticesine varamadılar, bir türlü sınırı aşamıyorlar nedense. Öbür öğretmenlere bakıyorsunuz hiçbir politikaçı ile alakası yok, hattâ birçoğu müteakıt. Ama yüklen-di üstüne. Neden? Öbürünün, ismi eismi malûm olan politikanın içinde bulunan arkadaşların o derneklerden elini çekmesi doğru olacaktır demedi. Asıl konuşmasına mümas olacak neticeye bağlanacak nokta burası değil mi idi, söylemedi, dili varmadı. Ben söylüyorum. Sayın Yıldız ismini söylemeyeceğim, bunların ne vazife gördüklerini söylemeyeceğim. Yalnız siz bu musunuz, bunlarla beraber misiniz? Arz ediyorum: Birinin marifeti ruhen hasta, doktor raporuyla öbürü Salkarya'da ve Kocaeli'nde yapılan öğretmen dernekleri toplantısında Türk Talebe Birliği göğsündeki kurt baş amb-

leme «it başı» demek suretiyle millî bir değere hakarete bulunmuştur. Beraber misiniz Sayın Yıldız bununla?

Üçüncüsü; bir öğretmen Millî Eğitim Disiplin Kuruluna yazdığı savunmasında dikkat edin arkadaşlar ne söylüyor? Sayın Yıldız'ın müdafaa ettiği öğretmen ne söylüyor, kır at Yassıada yolundadır, bunu mu istiyoruz. Sayın Yıldız, kır at Yassıada'ya gidecek de bu memleket ne kazanacak? Bu milletin yüzde 57 reyini almış bir parti Yassıada'ya gidecek de bundan tefehhür mü duyacağız? Bir öğretmen meseleleri nereye kadar götürüyor. Susacak mıyız? Kanunun verdiği yetki benim Hükümetime ve onun Vekiline mi aittir, yoksa bu sapık öğretmenin ifadesine mi bağlıdır? Bir türlü bu noktalara getirmediğiniz meseleleri.

«Huzur memleketin solundadır. Uyumakta olan Cemal Gürsel'e şikâyet etmek suçtur. Cemal Paşa Hazretlerine şikâyet ederse huzur bozucu olur.» Nerelere kadar götürüyor tabii bu sözler. Bu, Cemal Gürsel'in Reisi cumhurluğu zamamna ait.

4 ncüsünün marifeti, «rüşvet almak ve bundan dolayı da iki yıla mahkûm olmak.» Her halde bununla da beraber değilsiniz. «Sol propagandası yapmak ve Amerika'nın sömürücülüğünden bahsetmek, «Kulüpte bir domuz sürüsü arasına 15 tank soktuk, bunlar ötekilerini yargılar...» Şimdi bu 15 tankı biliyorsunuz. Yani T.İ.P. nin 15 tane milletvekili bu Parlâmentoyu ve bu mukaddes çatı altına tank gibi girmiş, tank olacakmış. Her halde bunlarla da beraber değilsiniz. Türkçe derslerinde solculukları ile tanınmış sicillilerden örnekler verip, bu yazarları batahsis methetmek «siz bûluğ çağında olduğunuz için size oruç düşmez; hacılar Allahı aramaya gittiler», dikkat buyurun, bu mu sizin söylediğiniz ilerici öğretmen? bu mu? Eğer bu ise biz bunların karşısındayız. Benim mukaddesatıma küfür edecek, öğretmen oldu diye başımın üzerinde taç edeceğim. Hayır arkadaşlar, yaptığınız kanunlar ne ceza veriyorlarsa ona müstahaktır. Eğer Vekilim yapmazsa ben onun yakasına yapışacağım. Daha ileri gidiyor arkadaşlar. Hezeyan halinde, öğretmen değil, hezeyan halinde... Ne söylüyor : «Allah âyetleri neye ona gönderdi, bana göndermedi?» Bakınız öğretmen kendisini Peygamber mertebesine yük-

selitti, bu mudur bizim anladığımız öğretmen, vatanperver öğretmen, bu mudur?...

Başka birisi, bir kıızı lise binasında işfal etmek. Başka birisi; genel durumu bozuk... Daha ötekisi bir talebesini kirletmek ve bir diğer öğrencisine de tasallut etmek...

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Bunlardan bana ne?...

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Kimya imtihanında soruları satmak. Sizin ilerici öğretmen dediğiniz her halde bunlar. Çünkü Vekâletin tasarrufu bunlar üzerinde Sayın Yıldız, sizin tâbirinizle, lisanımızla eleştirdiğiniz bunlar. Bunlarla berabersiniz. Hiç olmazsa bunları sayınız.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Kanunlar var, kanunlar...

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Ha, siz o kişileri baskı grupları olarak kabul ediyorsunuz da, kanunların bu yetkilerini haiz bu insanların vazife ve fonksiyonunu idrakten âciz misiniz? Pekâlâ biliyorsunuz siz bunları. O kişiler kanunları ayaklar altına alsınlar, çignesinler kanunu temsil eden o kişiler olduğu gibi dursunlar ve millî iradeyi temsil etsinler, böyle mi? Bu memleketin idaresi milleti nereye götürür, her halde benden daha iyi takdir edersiniz.

Sayın Yıldız, siz öğretmenlerin politikaya sokulduğundan yanıp yakınıyorsunuz ve büyük ölçüde bunu bizim yaptığımızı söylüyorsunuz değil mi? Adalet Partisine toptan mal etmiyorum diyorsunuz ama, yine bunu ekseriyetle yapan A.P. dir diyorsunuz. Kaçamaklı bir döğüş, kaçamazsınız. A.P. ye mal ediyorsunuz, benim iktidarına. 4 sene başka iktidarlar varken hiç bu kürsüye çıkıp bu mevzuları dile getirmediğiniz. Ama Adalet Partisi iktidara geldi, her türlü günahı benim Hükümetim işliyor, benim Hükümetimin Vekili işliyor.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Fobi.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Muhterem Yıldız ve sayın arkadaşlar, size bir sualim var. 27 Mayıs sabahı cemseleri öğretmenlere teslim eden ben miydim?

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Parti değil o.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Cemseleri, ordunun cemselerini öğretmene tes-

lim ettiniz, içine bindirdiniz köylere politika yapmaya gönderdiniz. Ben değildim bunları yapan, bunları yapan ben değildim, sizsiniz, müsaade buyurun 27 Mayıs 1960 tarihinde. Öğretmenin politikaya girmesine sebep bu. Bütün milletin bildiği bir hakikattir, söylesem de budur, söylemesem de budur. Bunu yarın tarih yazacak. Eğer vebali varsa onun altından kalkamazsınız. Ama şimdi gelip de bu mevzuda yanıp yakınmanız bana tuhaf geliyor. Keşke bu suçun kahramanı olmasaydınız, bu kürsüde sizi daha samimî dinlerdim. Bu bir.

İkincisi...

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu, rica ediyorum, genel görüşme için konuşuyorsunuz. Sayın Yıldız muhatabınız değil. Lütfen Heyeti Umumiyeye hitabediniz. Devamlı olarak Sayın Yıldız, Sayın Yıldız demeyin, yani karşılıklı konuşuyormuşsunuz gibi oluyor, bizleri de unutmayın.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Yalnız Sayın Başkanım bilirsiniz ki, bunun...

BAŞKAN — Yani Sayın Yıldız böyle diyor, deyin ama ona bakarak değil. Sayın Yıldız diye hitabetmeyin, çünkü cevap vermek mecburiyetinde kalıyor oturduğu yerden. Neyse ki, hafif hafif veriyor da kulağımıza kadar gelmiyor.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan. Bu bir. İkincisi, ne zaruret vardı ki, ertesi gün de bütün muhtarlara el çektirdiniz, yine bu öğretmenleri köye muhtar yaptınız, bu da kâfi gelmedi diyecekler ki, kürsüye tekrar gelirlerse, bu zaruretti kimi getireyim diyeceklerdi. Ben desem ki, Sayın Yıldız'a ve arkaadşlarına niye köyün hocalarını getirmediniz, daha tarafsız değil miydi? Diyecekler ki, o gerici nasıl getiririm, beriki ileridir diye cevap vereceklerdi. Bilmiyorum. Dahası var, köylerde...

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Doğru yaptık.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Zaten hatayı kabul etmek büyük bir fazilettir.

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu, hata olarak kabul etmiyorlar, doğru yaptık diyorlar.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Bu fazileti sizin göstermenizi isterdim. Evet hatayı kabul etmek bir fazilettir. Ama siz

bu fazileti gösteremiyorsunuz. Bana göre hatadır.

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu tekrar rica ediyorum.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Sonra muhterem arkadaşlarım, bununla kalmadı, öğretmenlere bir cemile yapılacak. 27 Mayıs'tan sonra ne olsun Atatürk'ün bizzat istiyerek, severek koyduğu bir isim vardır. Başöğretmen. Bunu da kaldırdılar. Büyük bir taç giydirdiler. Ne yaptılar? Müdür unvanını getirip koydular. Öğretmenlere yaptıkları büyük azıllık bu. Benim iktidarım ne yapmış? Şu suçları işliyen insanları, bakınız yine bunlara hürmet duyduğumuz için isimlerini vermiyoruz, yani bunların şahsında büyük kütleye, yoksa elbette ki, suç işliyenlere karşı en küçük bir saygımız yoktur. Kim olursa olsun. Bu da yetmedi, mahallelere kadar, kasabalara kadar geldiler, onların da sanki muhtarı yokmuş gibi, tarafsız kimse yokmuş gibi tuttular ne kadar Demokrat Partili muhtar varsa bir kalemde sildiler, atıldılar, onun da yerine öğretmenleri getirdiler koydular. Peki, şimdi şu geçmiş, tarihe mal olmuş hâdiseler karşısından öğretmeni politikaya sokan benim Vekilim mi? Vekilim ne yapmış, şu suçları işliyenleri sıkılmazsanız birkaç tane daha var, marifetlerini sayalım.

BAŞKAN — Sıkılma meselesi değil, vakit meselesi, dört dakikanız var, 7) dakikanızın dolmasına.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, Kayseri olayından bahsetti burada. Her vesikayı ele aldığı anda arkasından doğru mu, yanlış mı bilmiyorum demeyi ihmal etmiyen Yıldız maalesef Kayseri mevzuunda da aldanmıştır. Kendisine bildiriyorum. Kayseri'de Milliyetçi Öğretmenler Birliğine vali ve zenginler para vermemiştir. Hususi Muhasebe ve belediye her iki derneğe de birliğe de para mütesaviyen ödenmiştir. Kendisi gibi oradaki idare tek taraflı düşünmemiştir. Her ikisini bir mütalâa etmiş ve her ikisine de para vermiştir.

27 Mayıs Fikir Kulübünün mecmuasına ne miktar ilân parası verilmiştir? Kendisi her halde bizden daha iyi bilir. Muhterem arkadaşlar, benim konuşmam bir hayli uzıyacaktı, fakat Başkan da vaktin...

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu, ben sizin yazılı okuduğunuzu tahmin ediyordum. Yazılı mı efendim?

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Notlarımdan okuyorum.

BAŞKAN — Yazılıysa bir dakikanız var, yazızsızsa, okumuyorsanız hudutsuz.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Notlardan okuyorum, bakıyorum, müsaade ederseniz şurada birkaç şey kaldı, uzun boylu konuşacak değilim. Vakit geçtiği için siz de istical ediyorsunuz, farkındayım.

BAŞKAN — Daha 11 arkadaşımız var.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Efendim, Yıldız ve arkadaşları müdafaa ettiği bir Talât Erol, Uşak İlkokul Müfettişi var. Öktem zamanında vekâlet emrine alınmış, bilâhara da kendisi suç işlediği için yine vekâlet emrine alınmıştır ve bu bizim iktidarımızın ve onun Maarif Vekilinin zamanında vukubulmuş bir hâdise değildir.

Sayın arkadaşlar, gönül isterdi ki, bu arkadaşlar bu kürsüye mevzuu getirdiklerinde yalnız kendi fikriyatları ölçüsü içinde federasyonun birisi ile görüşüp onun fikrini alırken öbür fikrin mümessilleri ile de görüşsün, tanışsın, onların da fikrini alsın ve öylece kendi fonksiyonlarına uygun olmak üzere tarafsız bir üye olarak her iki tarafın haklı ve haksız taraflarını buraya getirsin, bunu yapmamıştır, yapamamıştır. Belki dâvası gürür endişesiyle tek taraflı gelmeyi ihtiyar etmiştir. Fakat şurasını kendisine söyledim ki, Mililyetçi Öğretmenler Birliği kendisinin söylediği gibi 1 300 üyeli küçük bir kuruluş değildir. 40 küsur bin üyesi bulunan büyük bir teşekküldür. Ayrıca bu derneğe bu kadar saldıran arkadaşlarımızın arkadaşlarından kimlerin bu birliğin teşekkülünde müzahir olduğunu eğer bilseydi zannediyordum ki, buraya gelmezdi. Çünkü bir tanesi bunların aleyhinde bulunurken öbürü de Millî Birlikçi bir arkadaş da öbür derneğin kuruluşuna yardımcı olmuş, müzahir olmuş ve halen de olmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, benim aldığım habere göre, temas ettiğimde aldığım neticeye nazaran Maarif Vekili şüphesiz bunun cevabını verecektir. Fakat şunu ifade edeyim

ki, bu birliğin başkanı Sayın Salâhattin Arkan ve müessesesinin sahibi olmasına rağmen hiçbir surette vekâletle alış veriş olmamıştır. Ve vekâlet hiçbir zaman bu adamın müessesesinden resmî bir mübayaada bulunmamıştır. Söylediği rakam arkadaşlarımızın tamamen hayal mahsülüdür.

Sayın senatörler Hayrettin Uysal'ın nasıl seçildiğini, bu konuda ne kadar temsil kudretini haiz olup olmadığını buraya, kürsüye getiren arkadaşlar bilmiyorsa ben kendilerine ifade ediyorum. 1 000 küsur üyesi olan bu teşekkülün 1 000 küsur delegesi Gaziantep'e gelmesi icabederken 500 tanesi ancak gelmiş bunun 300 tanesi ikinci günü toplantıyı terk etmişler. Geride kalan 200 delegenin 178 reyiyile genel başkanlığa seçilmiştir ve görüyorsunuz ki, bu insanlar bu derneği kendi paraleline göre idare etmeye çalışmaktalar ise de bu seçimlerin iptali için mahkemeye düşmüş ve henüz bir karara bağlanmamıştır.

Şimdi Maarif Vekâletinin tek taraflı hareket ettiğini ifade ettiler. Ben bunun aksini rakamlarla size arza gayret edeceğim. Bu müdafaaya çalıştığı derneğin 1963 te Vekâleten aldığı para 17 bin lira, 1964 te 20 bin lira, 1965 te 10 bin lira. Ayrıca bunun dışında Koç Federasyonu diye isimlendirilen bu federasyonun 1965 te vekâletten almış olduğu 240 bin lira da öğretmen evleri için alındığı halde, bir lüks lokal için alınmış kendi eğlencelerine tahsis edilmiş bulunmaktadır. Görülüyor ki, muhterem arkadaşlarım, tamamen bu önergeyi veren arkadaşların sözleri hilâfına kendi müdafaalarını üzerine aldıkları derneğe Devlet kesesi ile yüzbinlerce para verilmiş, fakat öbür taraf kendilerinin sözü hilâfına para vermemiştir.

Sözümü bağlarken muhterem arkadaşlarım, biz Sayın Yıldız ve arkadaşlarına şunu söyleyeceğiz, kendileri öğretmenleri bu pozisyonda ve şu haleti ruhiye ile tek gözle bakmak sureti ile müdafaalarına kalkmış olmaları hiçbir şeyi ifade etmez. Biz halkın büyük bir rey ekseriyetine mazhar olan parti olarak öğretmenlerin hiçbir zaman karşısında değiliz. Çalışan, vazifesini bihakkın yapan ve mukaddesatımıza hürmet etmesini bilen, halka kendisini sevdirmesini bilen köyü ve köylüyü hâkir görmeyen kendini

ona ancak hizmetle mükellef sayan öğretmenlerle beraberiz, bunun dışında ilerilik perdesi altında devrimci sözü ile adlandırılan ki, zannediyorum bunun adı lûgatta ihtilâlemdir, eğer gayesi bu ise bilmiyorum, biz bunlarla hiçbir zaman beraber değiliz ve olamayız. Ve bunlardan suç işleyenleri elbetteki Türk adliyesi huzuruna çıkaracaktır. Ve çıkarılacaktır. Benim iktidarımın hiçbir zaman suç işleyen kötü kişilerin yakasından tutmamak bahis mevzuu değildir. Elbet tutacaktır. Size şunu da ifade ediyim ki, bu yapılan tasarrufların hepsi derece derece kaza ve vilâyet idare heyetlerinden çıkarılmış, birçokları oralarda kanuni muamele-ye tabi tutulmuş, onun dışında kalanlar da vekâlete kadar gelmiştir. Biz yapılan bu muamelelerde bir yolsuzluk, haksızlık mütalâa etmemekteyiz. Eğer bu kişiler Devletin üstünde Devlet, Hükümetin üstünde Hükümet diye kendilerini telâkki ediyorlar, sizler de, sizler gibi birkaç yerden destek görmek suretiyle millî iradeye karşı gelecek kadar ileri gidip sapık bir zihniyetin ve fikrin müdafii olarak bu memlekette vazife görmek istiyorlarsa şunu bilsinler ki, hiçbir zaman bu imkân ve fırsat kendilerine verilmeyecektir.

Beni dinlediğiniz için hepinizi hürmetle selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavriri gelmiştir.

HASAN KANGAL (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Aleyhinde daha evvel söz almış olan sırada okuyacağım üç tane sayın üye vardır.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Yani ısmarlanıyor. Sayın Başkan, çok tarafsız Başkanınız, tebrik ederim.

BAŞKAN — Göndermişler Beyefendi.

Siz mi istiyorsunuz Sayın Gündoğan? Size iki defa verdik, Sayın Gündoğan.

Sayın Başkanlığa

Konu kâfi derecede aydınlandığından müzakerenin kifayeti arz ederiz.

Maraş

Sakarya

Cenap Aksu

Osman Salihoglu

BAŞKAN — Sayın Ege, Sayın Okyayuz, yazılı olarak: Kifayeti müzakere tavriri verildiği takdirde söz istiyorum, diyorlar.

ISKENDER CENAP EGE (Aydın) — Nasıl ki, tavriri okunmadan evvel söz istendi ise ben de yazılı olarak söz istedim.

BAŞKAN — Ben söz almamış arkadaşımı arıyorum, kifayet aleyhinde konuşacak? Hasan Kangal da kifayet aleyhinde söz almış durumda. Sayın Ege de sıradalar. Sayın Özgüneş te söz aldı. Yalnız kifayet hakkında, hiç konuya girmeksizin...

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Kifayet tavriri oya koyuş yanlıştır, usül hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Kifayet tavriri bir daha okutup ilk söz istiyeni tesbit edelim; («Olmaz öyle şey» sesleri.)

HASAN KANGAL (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Kifayet derdemiz bendeniz söz istedim.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, Mehmet Hazer istedi, siz istediniz, Gündoğan istedi, Ege istedi, Özgüneş istedi, C. Tevfik Okyayuz istedi. Tesbit etmeye imkân yok. O bakımdan önergeyi yeniden okutup ilk söz istiyeni tesbit edeceğim. Önergeyi yeniden okutuyorum.

(Osman Salihoglu ile Cenap Aksu'nun önergesi tekrar okundu.)

ISKENDER CENAP EGE (Aydın) — Beyefendi, böyle olmaz, usül hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavriri oyunzu kulanın, aşağı-yukarı söz istiyen 14 arkadaş var, oy ekseriyetiyle devamına karar istihsal edilirse mesele hallolsun.

Buyurun Sayın Hazer, kifayet aleyhinde.

MEHMET HAZER (Kars) — Sayın arkadaşlarım, uzun bir müzakerenin bir noktada bitmesi lâzımgeldiğine inanıyorum. Yalnız müzakereler bazan o kadar mihverinden uzaklaştırıldı, o kadar şahsi, özel maksatlar bu müzakerenin içerisine getirildi ki, bu uzun süren konuşmalardan sonra meselenin esasına dair şu anda bendenizden oy istense bu mesele için sarıh bir oy kullanacak durumda değilim. (Gürültüler)

BAŞKAN — Kifayeti müzakere oyu diyorlar, o da oy ile halledilecek ya.

MEHMET HAZER (Devamla) — Yani şahih bir karara varmak için tam bir bilgiye sahibolamadık. Bâzı arkadaşlarımız Nuh'tan başladı, bâzısı Adem'den başladı, bâzısı da 1920 de ölen komünistlerden bahsetti, bâzısı da türlü türlü şahsi meselelerini buraya getirdi. Tahmin

ediyorum ve bâzı arkadaşlarla temas ettim, henüz konuşmamış arkadaşlar bu meseleyi daha objektif açıdan ele alacak ve kendi mihverini için de tutarak Yüksek Heyetinize mâruzatta bulunacaklardır. Bu sebeple hiç olmazsa şimdiye kadar dağılmış olan konuyu toplayabilmek için müzakerenin devamı lâzımgeldiği inancındayım. Bu itibarla da bu takririn kabul edilmesini lâzım geldiği inancındayım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Takriri oylamadan evvel görüşmek isteyen sayın üyeleri arz ediyorum.

Sayın Dikeçligil, Sayın Gündoğan, Sayın İşmen, Sayın Okyayuz, Sayın Ege, Sayın Dağlı, Sayın Özgüneş, Sayın Kangal, Sayın Ertuğ söz almışlardır.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Kifayeti oya koyuş tarzınız hatalıdır. İhtüzüğe aykırıdır, usül hakkında söz istiyorum. İzah edeyim.

BAŞKAN — Neyi izah edeceksiniz. Kifayet aleyhinde bir kişi konuşur. Neyi aykırı beyefendi.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Taraf tutuyorsunuz. Usül hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Ne tarafı efendim. Takririn tarafını tutuyorum.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Yanlıştır, tutumunuz. Taraf tutuyorsunuz.

BAŞKAN — Tutmuyoruz.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Taraf tutuyorsunuz. (A. P. sıralarından, «O tarafı tutuyor, hakikaten» sesleri.)

(Kifayet önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri okundu, efendim. Aleyhinde bir kişi konuştu. Mesele bundan ibarettir. Bilâhara de oya arz edeceğim. Kifayeti müzakereyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Dikeçligil, buyurun.

Sayın Dikeçligil, şu anda bir takrir gelmiştir, sizi de üzeceğim ama okutup oya koymaya mecburum.

Sayın Başkanlığa

Konuşmaların 10 dakika ile sınırlandırılmasını arz ve teklif ederim.

Bolu
Rahmi Arıkan

BAŞKAN — Takrir aleyhinde buyurun Sayın Gündoğan.,

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Arkadaşımız ikinci defa söz alıyor. Ben ise bir defa bile konuşmadım.

BAŞKAN — Siz tezkere ile istediniz, böyle bir tatbikatımız yok. Buyurun Sayın Gündoğan.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Muhterem Başkan, Sayın İskender Cenap Ege her kifayeti müzakere takriri aleyhinde söz almamı yermesi her halde konuşmalarımın tesirine kendisinin kapılmasından ileri geliyor.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Seyhiş kerameti kendinden menkul.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Başka türlü bir mazeret bulamıyorum, bu itiraza.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan hem konuşmak istiyor, hem uzun konuşmak istiyor. Bütün gayreti bundan ibaret.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Bir şey istiyorum Sayın Başkan, bu kürsüden söz hakkım zamanla veya her hangi bir suretle tahdid edilmeden fikirlerimi söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Tamam efendim, ben de öyle dedim.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Binaenaleyh kifayeti müzakere gibi yahut müzakerelerin zaman ile tahdidi gibi her türlü takririn, söz hakkımın aleyhine bir işlem olduğunu kabul ediyorum. Viedanen buna kaanim ve memleket menfaatlerinin, konuşmacıların konuşmalarının hiçbir surette tahdid edilemeden, etmiyen bir ortam içerisinde, bir düzen içerisinde cereyan etmesine âmir olduğuna da kaanim. Lûtfedlin, zaman tahdidinin mânasını anlıyamıyorum. Geri kalan zamanlarınızı ne yapacaksınız? Eğer yarın, öbür gün, daha öbür gün (daha öbür gün gündemimizde yapılacak işlerimiz arasında) ortada çok daha müstacel işler varsa ben sizlerden çok daha evvel buna razıyım. Ama, insaf buyurun... (A. P. sıralarından «Başkan, biz de takririn lehinde konuşmak istiyorum.» sesleri) İnsaf buyurun, bu memleketin millî eğitim politikası üzerinde herkes karınca kaderince söz söylemek isterse buna hiçbir mazeret göstermeksizin, sadece, vakit gecikmiş ve saire gibi, asla makbul olmayan özürlerle mâni olunursa, bu memleket millî eğitim politikası üzerinde konuşmak isti-

yenlerin söz hakları tahdid edilirse, teşriî vazife yerine tam getirilmiş sayılmaz. Meclisler kendilerine böyle yol açmaktadırlar. Başkanlık Divanları, usuller, tüzükler, çoğunluk grupları Millet tarafından seçilmiş vekillerinin millet işlerini görmek için kürsüden istifade etme haklarını âdeta, tâbirimi mâzur görün, kuşa çevirmişlerdir. İnsan bir mektep talebesi gibi Başkanın ne diyeceğini, parti grubunun ne diyeceğini, karşı tarafın nasıl kabul edeceğini düşünmekten fikir söylemeye vakit bulamıyor. Ne oluyorsunuz, ne oluyoruz. Çok rica ederim arkadaşlarım, fikirlerimizi söylemek hakkımızı kısıymayalım. Aksi takdirde hiç fikir söylenmeyecek ortamlar yaratmaya kendi elimizle imkân yaratmış oluruz. Ne kadar çok konuşulursa o kadar çok aydınlığa varılır. Ne kadar kişi konuşursa o kadar mesele meydana çıkar, aydınlığa kavuşur. İstirham ediyorum tahdidetmeyiniz, fikirlerimiz konuşulsun, söylensin bitsin.

Sonra hak ve adalet vardır. Bir grup başkanını çıkıyor, üç defa, meselenin zatı ile alâkâlı olmıyan, saatler dolusu söz ediyor ama her hangi bir üye fikirlerini söylemek istediği zaman bir takrir geliyor. Onun konuşmaları sanki ehemmiyetsizmiş gibi, peşinen kabul ederek, tahdide tâbi tutuluyor. Lûtfen buna mâni olunuz. Kendi haklarınızı, milletvekilliği haklarınızı savununuz, sahip çıkınız, bu haklarınıza.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Takrir okundu, aleyhinde bir kişi konuştu, İçtüzük de bunu âmirdir, lehinde konuşmak imkânı yoktur.

İBRAHİM ETEM KARAKAPICI (Urfa) — Takririmi geri alıyorum.

BAŞKAN — Geri mi alıyorsun. Hayır efendim istirham ederim.

Takrir okundu efendim, olmaz efendim böyle şey. Takrir konuşmaları 10 dakika ile kısıtlamaktadır. Takriri okuttum, aleyhinde konuşuldu. İçtüzük, 10 dakika ile kısıtlanabileceğine dair âmir hüküm taşımaktadır. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Dikeçligil, buyurun Karar almıştır, şu andan itibaren bütün konuşanlara şâmil dir.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Kayseri) — Sayın Başkan, sözüme başlamıyorum, bu bana şâmil değildir. Sebeline geline, beni kürsüye çağırınız, çağırdıktan sonra...

BAŞKAN — Siz gelmeden, Divan üyesine takrir verilmişti.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Kayseri) — Değil, değil, ben kürsüye geldiğim vakit...

BAŞKAN — 10 dakikadır Sayın Dikeçligil, keserim.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Kayseri) — Âdil olmak lâzım. 10 dakikada, mesleke mensup bir insan, meslekin meselelerini burada dile getiremez.

BAŞKAN — Herkes aynı şeyi yapacak Sayın Dikeçligil.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Kayseri) — Ama siz beni çağırınız.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil buyurun siz zaten bir dakikanız geçti. 10 dakika olarak buyurun.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, iki mesele var. Bunlardan birisinin adı Millî Savunma, diğeri de Millî Eğitim. Gelelim öbür bakanlıkların adına. Neden bu ikisine «Millî» kelimesi takılmıştı diğerklerine takılmamış, ismi bu halde getirilmiş ve konmuştur. Yani bu ismi almıştır. Birisi millî bekâmızla ilgili. Millî Eğitim Bakanlığı ise yarının nesillerini hazırlıyor. Yani bir millî davanın üzerinde. O halde Millî meseleleri ele alan, milletın meselelerini deninlemesine tetkik eden bu iki bakanlığın siyasetin tamamen dışında kalması iktiza eder. Ama nedense bizim Millî Eğitim Bakanlıği camiası siyasetin içerisine itiliyor. Siyasetten çıkarılm diyor arkadaşlarımız bir de bakıyorsun ki, siyasetin dışına çıkarılm dediken siyasetin içerisine itiyorlar. Çok yazık oluyor. Eskiden öğretmenliğı hatırlam çok cazipdi. Öğretmenler geldiği vakit oturanlar ayağa kalkarlardı. Öğretmenin sözü dinlenirdi. İyi hatırlıyorum öğretmenler geldiği vakit çocuklar kaçacak yer ararlardı. Öğretmenin sözü dinlenirdi. Öğretmenler iyi hatırlıyorum bir Meclise geldiği vakit büyükler, herkes ayağa kalkarlardı. Arkadaşlarım ifade ediyorlar, şimdi Yıldız arkadaşlarım falan «öğretmenler halkın karşısına çıkamıyoruz» diyor ve bu sözü getiriyor. Neden bu hale dü-

şünüldü; bu hale getirildi? Eğer öğretmenliği seviyorlarsa, öğretmenlerin rahleyi tedrüsinde yetişen arkadaşlarımız bu meslekin üzerine hassasiyetle titremesi iktiza eder ama bu öyle olmuyor. Meselelerin içerisine arkadaşlarımız tamamen vâkıf olmadığı için, girmedikleri için maalesef politik meselelerin içerisine süratle itiliyor. Ben açıkca ifade edeyim ki, arkadaşlarımızın maalesef acı bir hakikattir. Öğretmen arkadaşlarımızın öğretmen mesleğinde olan arkadaşlarımızı bunu bilsinler, politikanın içine itilmişlerdir. Ve bilmiyerek bunun içerisinde bulunuyorlar. Ve halk nazarlarında kıymet ve itibarlarını kaybetmeye doğru gidiyorlar. Meslektaşlarımızın bir toplantıları var hatırlarlar, beni de çağırışlardı, gittim. Konuştular, ben dedim ki, «siz politikacıları sırtınıza almayınız aldığımız müddetçe kamburunuz çıkar. Haklarınızı alacaksınız zanner, alamazsınız arkadaşlar. Bu meslek insanları politikanın dışında olmalı. Meseleleri politikanın dışında görülmeli». Arkadaşlarım benim konuşmamı alkışladılar. Ve bugün de ifade ediyorum ki, arkadaşlarıma hiçbir politikanın içerisinde kendilerini görmesinler. Niçin halk onlarla beraber olmuyor. Arkadaşlarım bu tabii haktır. Geçen gün bir köylü kardeşimiz geldi bana söyledi. «Ne ye öğretmenlerin üstünde duruyorsunuz» dedi. Ben meslekim adına üzüldüm. Biz onların dediğini tutmuyoruz arkalarından, gitmiyoruz, dedi. Çünkü, çıktığınız vakit derhal politikanın içerisine giriyoruz. Arkadaşlarım tetkik etmiş olsaydı bu verilen cezaları şöyle, böyle, enine, boyuna incelemezlerdi. Benim kanaatim, Maarif Vekâleti kendisine verilmiş olan kanuni hakları tam mânası ile kullanmıyor arkadaşlar. Maarifle ilgili kanunu inceleyiniz. İncelemekte devam ediniz göreceksiniz ki, bir öğretmenin ayyaşlığı, sarhoşluğu itiyat haline getirdiği takdirde onun belki de meslekten ihraçı vardır, ve kumarı da itiyat haline getirmeyecek. Getirmemesi lâzım. En ağır cezayı görür. Meslektaşlarımızın teşekküllerine bakın, öğretmen derneklerine, hepsine, halk onun için itimadettirmiyor. Samimiyetle söylüyorum. Meselelerini deşiyorum, orada» da kendilerini alamıyorlar her grupta olduğu gibi. Ben Öktem'e sormuştum burada.

1963 senesinde bir vilâyet alıyorum, arkadaşlarımız maalesef zamanımızı kısıtladılar, ve

meslektaşlarım buna muttali olsaydı. Niçin kendilerinin sevilmediğini, ne hale düştüklerini, ne gibi cezalar aldıklarını kendileri teşhis ederlerdi. 1963 senesinde 4 - 6 tipik vilâyet aldım. Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kayseri ve Samsun. Sordum, bu vilâyetlerde hangi disiplin hâdiseleri olmuştur. Hangi öğretmene hangi suçtan cezalar verilmiştir, diye sordum. Ben arkadaşlarım gibi politik meselelere yapmadım bunu. O bütçe konuşmalarında çıktım buraya, «Meslekimiz hastalanmıştır. Meslekimizin gururu rencide oluyor, edilmektedir. Sayın Maarif Bakanı bunun üzerine ciddiyetle eğilsin. Mesleki disipline etsin» dedim. E şimdi arkadaşım, bana verilen, o zamanda verilen o cevap baksa görse, diğer meslektaşım da, bu öğretmenlerin bu hale düştüğünü hisetse, duysa, cidden kendi kendilerine gelirler, biz bilmeden politikanın içine itiyoruz. Politikacların aleti oluyoruz. Ve milletin nabzına göre hareket etmiyoruz. Konuşamıyoruz ve sevilmez hale geliyoruz, derler.

Arkadaşlarım ben çeşitli kademelerde vazife almış bir arkadaşımızım. Ve samimiyetle söylüyorum. Çok iyi öğretmenlerde okudum İstanbul Muallim bektebi mezunuyum. İftihar ederim meslekimle. Fakat bugün meslekimin durumuna bakıyorum. Adetâ gözüm yaşıyor, üzülüyorum meslekim adına. Emin olunuz dünyaya yeniden gelsem yine öğretmen olarak gelirim. Bana öğretmenlerim o telkini vermişti. Öğretmen bir evliyadır, demmişti. İçki içmez, kumar oynamaz. Çünkü size canparesi çocuklarını teslim ediyorlar ellerinize, başkaları yapar ama siz yapmazsınız, demmişti. Bu kardeşiniz köye gitti ama, öğretmenin sözleri kulağında çınladı, ne kumar oynadım, ne de içki kullandım hayatımda. Beni sevdiler. Bütün meslektaşlarıma bunları tavsiye ettim. Disipline edilmesi lâzımdır dedim bu meslek. Maalesef disiplinsizlik mesleke girmiştir. Camia iş yapamaz hale gelmiştir. Arkadaşlarımız şunu aldı, bunu aldı, bunu aldı dediğiniz takdirde büsbütün politikanın içine iteriz.

Arkadaşlar, siz bir meslek üzerinde konuşurken çok üzülüyorum şimdi. Burada misal vereceğim, sonra da tenkidlerimi yapacaktım Maarif Vekiline. Bu çıkmazdan nasıl kurtarabiliriz? Meslektaş arkadaşlarımız konuşmadan

arkadaşlarımız işi oldu bittiye getirdi. Çok arzu etmezdim. Çünkü realitelere daha parmak basılmadı. Meslekin esas meselesi daha konuşulmadı. Dedim ki, dedik ki, meseleleri oldu bitti. Halbuki arkadaşlar çok büyük bir dâvanın üzerinde duruyorsunuz. Hele Millî Eğitim Bakanlığı üzerinden yükü almak mecburiyetindeyiz. ve arkadaşlarımızı ve öğretmenleri tenvir edeceğiz.

Mevlâna Hazretleri öğretmene «Allahın vekilisin» diyor. Allahın vekillik sıfatını koyan ve o sıfatı haiz olan öğretmen meslekinin içerisinde bulunduğu meseleleri, didik didik etmelisiniz siz. Olmadı. O halde benim çocuklarım, bütün milletin çocukları bu öğretmenlere teslim ediliyor. Esefle kaydedeyim ki, söyleyiniz, partizanlık meselesi o kadar içerisinde girmiştir ki, ve öyle tesir ediyor ki, veliler bundan o kadar şikâyetçi ki, bunları nasıl kurtaracağız bu halden? Siz bunlara temas ettiniz mi? Dile getirdiniz mi? Maarif Bakanı bu hususlar hakkında ne gibi tedbirler alacaktır. Teklif ettiniz mi? Hayır etmediniz. Ondan sonra samimiyetle hulûsu kalble bir genel görüşme açtınız fakat dentleri refüze edip duruyorsunuz etmekte devam ediyorsunuz. E... Halledemedik memleketin meselesini. Arkadaşlarımız eidden samimiyetle belki getirdiler, fakat hissi oldular benim kanaatime göre. Çünkü meslekin içinden gelmiyen insanlar o kadar meslekî tanımaz. Ben bir asker kadar askerlikten anlamam. Ama Banguoğlu'nun haklı bir meselesi var. Biz de herkes maarifçidir. Her çocuğu mektepte olan maarifçi geçinir. Kolay değil arkadaşlar. Dünyanın en zor meslekî, emîn olunuz, öğretmenlik meslekîdir. Bu kolay kolay sezilmez. Ömrünüzü bitireceksiniz, gönlünüzü vereceksiniz. Bunlar olmadığı takdirde bu işler pek yünemez. İstirham ediyorum arkadaşlarımdan.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil müddetiniz bitti. Görüşmek arzusundasınız, galiba. Müsaade buyurun da Heyeti Umumiyeden karar alalım.

Sayın Dikeçligil konuşmaya devam edecek misiniz?

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Fakat beni sınırlarsanız..

SUPHİ KARAMAN (Tabî Üye) — Kararın kaldırılması müddetin uzatılması diye karar veririz.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil'in konuşmaları hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 10 dakika daha konuşabileceksiniz efendim, buyurun.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Teşekkür ederim. Arkadaşlarım konuya giriyorum. Çok sevdiğim meslekimin mensupları arkadaşlarıma da sesleniyorum. Ben öğretmen kalbini biliyorum. Öğretmen kalbi iyidir. Sizleri de yetiştirdiler, onun ruhuna hitabedildiği takdirde duyar. Arkadaşlar ben meslekin bölünmesi taraftarı değilim. Ben Kayseri Maarif Müdürü olduğum zaman Orta Anadolu öğretmen derneği vardı. Köy entitüsü arkadaşlarımızın derneği idi o. Halbuki bu arkadaşımız en geri kalmış Dicle Öğretmen Okulu müdürlüğünü yaptı. Ben o arkadaşlarımı çağırdım, dedim ki, «nasıl oluyor da siz kendinizi ayrı görüyorsunuz? Meslekte eğitmen profesörüne kadar birdir, ayrılığı nasıl kendinize yakıştırıyorsunuz, kaldırım bu derneği bir çatı altında birleşin» biraz zor oldu. Fakat arkadaşlarım kalktı, o zamandan bu zamana kadar meslekimin tesanüdünü arzu ederim. Hattâ bu dernek kurulurken ideal olarak biz kurduk, memleket meseleleri gelir ama gün geçtikçe içine politika girdi. Ben o derneklerde bütün halkın tenvirini istiyordum, oyun falan değil. Öğretmen nümune olsun diyordum, iş çığırından çıktı, ben o işten çekildim arkadaşlar. Şimdi arkadaşım Millî Öğretmenler Federasyonunu müdafaa ediyor, karşısındakine yürüyor. Maalesef Millî Öğretmenler Federasyonu kötü tutumu ile Millî bir derneğin doğmasına sebebiyet verdi. Bu onun kabahatidir. Şimdi arkadaşlarımızın tarafsız olmasını görmek isterdim ki, iki derneğin tutumunun iyi olmadığını, bir biri ile gelişmesinin yersiz olduğunu ve daha doğrusu komünistlerin bölmek istediğini, öğretmenliklerde bölücülüğü bu dernekler vasıtası ile yaptığını ortaya koymasını isterdim, bu olmadı. Neyse arkadaşlarıma tavsiye ederdim ki, bunlardan vazgeçsinler ve kaprislerini bıraksınlar Ben de siyasiyân, siyasilere alet olmadan meslekten kendilerini çöksinler. Hakiki programları ne ise onu yürütsünler.

Şu müfredat programlarının hepsini ayrı ayrı şu arkadaşımız uygulamıştır. Emin olunuz

arkadaşlarım bunu uyguladığımız takdirde halk nazarında sevilecektir. Halkla beraber olacaktır. Çok zordur, bunu yerine getirmek. Bakanız hepsi millîliği tavsiye eder. Öğretmenle çocuklar haşır neşir olmasını tavsiye eder. Veli ile temas edilmesini tavsiye eder. Dersin içerisine siyasetin girmemesini tavsiye eder. Millî Ahlakın, faziletin verilmesini tavsiye eder. Şusunun, husunun hepsini tavsiye eder. Şimdi öğretmen bunun içerisinde kaldığı takdirde, emin olunuz, baş tacı olacaktır, baştaçı olmakta devam edecektir. Arkadaşlarım şimdi soruyorum. Öğretmen arkadaşlarım da beni biliyor. 1963 yılında Millî Eğitim Bakanının bana verdiği cevaplara bakınız. Suçları: Adana'da 1963 yılında 201 olay olmuş, disiplin vakası, nakil ceza şu bu. Hemen ilâve edeyim ki, bu disiplin kurulları her devirde tarafsız seçilir. Tarafı olarak iddia etmem. Yönetmelik sarıhtır. Kim bunlar? Müfettişleri müfettişler seçer. Başöğretmeni başöğretmenler, enümen âzalarından bir kişi bulunur. Müdürün bulunur. Bunu ben seçtirmiyorum, meslektaşlarına seçiyor. Bu disiplin kurulu tarafsızdır, tarafsızdır diyemem. Kimse diyemez. Ve öğretmenin dokunulmazlığı hâkim gibidir. Kolay kolay bir yerden bir yere alamazsınız. Bir veli bir yerden bir yere alamaz, onu da bilmek lâzım. Sebepine gelinece: Aneak müfettiş gider. Tahkikatını yapar, disiplin kuruluna rapor verir, disiplin kurulu nakline karar verdiği takdirde karar olur. Yoksa Millî Eğitim Bakanlığı bunu kabul etmez. Bakan bunları inceleyecek. Arkadaşlarımız tek taraflı görüyorlar.

Şimdi arkadaşlarım buyurun söylüyorum cezaları falan neymiş, bunların? Vazifesini izinsiz terk etmek, maalesef bu çok oluyor. Eski meslektaşlarımız 6 ay maaş alamadığı takdirde şehre gelemezlerdi. Bugünkü genç arkadaşım hemen bırakıp şehre geliyor. Neye geldin derdim ben. Okulunu terk edince köylü ona itimadeder mi arkadaşlar? Sevimsiz hale gelir. Bu realite. Bakınız okulda geçimsizlik. Maalesef bu var. Bir defa kendi kendilerini yiyorlar. Devam ediyorum. Köylü ile geçimsizlik, maalesef Atatürk'ten parçalar okudum. Arkadaşlarımız Atatürk'ü yanlış anlıyor. Münevverin, Atatürk'ün münevverliği için Atatürk'ün söylev ve demeçlerini, ve öğretmenlerle konuşma ve hasbihalini iyi okumak lâzım ve tetkik

etmek lâzım. O zamanın münevveri ile halk beraber olması lâzım, beraber değil diyor. Halkın örfüne, adetlerine, ananesine, milliyetine hürmet etmesi lâzım diyor. Etmediği için bizim münevverimiz daha başkasını bilir diyor. Şuradan buradan bilir fakat kendini bilmez diyor. Bilmesi lâzımdır diyor. Ben sayfasını da söyleyim. Atatürk'ün söylev ve demeçlerinden. Vakit geçiyor.

Şimdi siz Atatürkçülükten bahsediyorsunuz. Atatürk'ün fikirlerini bir tarafa adım adım itiyorsunuz. Ve Atatürk'ü küçük düşürüyorsunuz. Bakınız Atatürk öğretmenlere bir toplantıda ne demiştir? Çoğunuz bâzı şeyler alıyorsunuz. Atatürk'ün söylev ve demeçlerinde yoktur. Atatürk öyle küçük insan değil. «Hanımlar beyler, katiyen biliniz ki, iki parça halinde yaşayan milletler zayıftır, bârizdir. Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğiniz tahsilin hududu ne olursa olsun, onlara esash olarak sunuları öğreteceğiz. 1 - Milletine, Türkiye Devletine, Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarına karşı esbap ve vesaiti ile mücehhez olmıyan milletler için hakkı baka yoktur.» Mücadele lâzımdır. Neden öğretmen arkadaşım söylemiyor. Hükümetin aleyhinde konuşursa, parlâmentonun aleyhinde konuşursa, Meseidin aleyhinde konuşursa halk ona itimad etmez. Atatürk Millî mesele diyor. Bakınız ilâve ediyor, bir mücadele çıkmış bir hürriyet bulmuş bir insan. Siz Cumhuriyetin temellerini yıktırıyorsunuz. ve Cumhuriyetin temellerini ondan sonra Temyiz Mahkemesi Reisi dâhi söylüyor söylev ve demeçlerde yok bu. Hangi milliyetperverlikle, hangi sağduyu ile kabili teliftir bu. İşte ilâve ediyor. Öğretmenlere söylüyor bunu. «Bütün cihan biran tereddütmesin ki, Türkiye Devletinin yegâne hakiki mümessili aneak Türkiye Büyük Millet Meclisidir» işte. Kapandı burada iş.

BAŞKAN — Sayın Dikeyligil müddetiniz bitti sözlerinizi nihayetlendiriniz.

HÜSNÜ DIKEÇLİĞİL (Devamla) — Bakanım konuşma diyorsanız konuşmuyalım. 10 dakika diye birşey koymadınız.

BAŞKAN — Beyefendi biliyorsunuz 10 dakika temdidine karar aldık.

HÜSNÜ DIKEÇLİĞİL (Devamla) — Arkadaşlarım, meslek şerefini ihlâl, memuriyet şe-

refine uymıyan hareketler, ticaret işi, Hükümetin aleyhinde bulunmak, şimdi benim zamanımda Kayseri'de 20 tane disiplin olayı olmazdı, olmamıştı. Bizi haksız görürler. Ben arkadaşıma, Millî Eğitim Bakanına dedim ki, «bunu disipline edeceksiniz bu olmaz.» Öğretmenler düşüyor. Şimdi Sayın Başkan sabırsızlanıyor. Sabırsızlandığı için.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil, daha arkadaşınızdan 10 sayın üye konuşacak 10 ar dakikadan konuşsa 100 dakika, Sayın Bakan bütün bu konuşmalara en aşağı 3 saatte cevap verecek ve neticeyi sabaha karşı alacağız.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Sabah-tan beri bunu düşünseydiniz iyi olurdu.

BAŞKAN — Sabahtan beri ne yaptık beyefendi.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Şimdi tekliflerim, kanunlar öğretmenlere tam mânası ile tatbik edilmeli kanun ve yönetmelikler Türkiye'de tamamen tatbik edilmiyor Sayın Millî Eğitim Bakanlığı, Sayın Bakan...

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil, zapta geçiyor.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Zabıt meselesi değil. Siz önce dinleyici temin edeceksiniz. Konuşmam öyle bitecek. Biz de maalesef kanunlar, yönetmelikler çıkar ve tam olarak tatbik edilmez. Onun için bu anarşi doğar gider. Ben Sayın Bakanın kanunları ve yönetmelikleri tam mânası ile tatbik etmesini istiyorum. Aralıksız seyyanen, âdil olarak tatbik edilmesini,

Öğretmenleri disiplinsizliğe sevk eden dernek ayrımları ve anarşist sendikalar ortadan kaldırılmalıdır. Anayasanın da hududu var. Kanunu formülünü bulup kanun dışı işim icabına bakılır. Devlet nizamıdır bu anarşist değil bu meslekin hususiyetine bakılır. Gerek öğretmen dernekleri başında ve gerek sendikalar başında milletvekili siyasiler bulunması lâzımdır. Bunu arkadaşlarımın vicdanına bırakıyorum kendileri kendiliğinden ayrılmalıdırlar.

Başta Millî Eğitim müdürleri olmak üzere idareciler çok ehliyetli kabiliyetli kimselerden seçilmeli ve salâhiyetler verilmelidir. Sayın Bakan, Maarifle ilgili kanunlarda idarecilerin nasıl olması söylenmiştir. Fakat idarecilerin iyi

seçilmesi için idareciler de tatmin edilmelidir. Bugün idareci bulamıyorsunuz. Bulamazsınız. Çünkü gerek müdürleri, gerek Maarif Müdürlerini tatmin edici bir kanun getirmediniz. Gelmedi. Öğretmenler çok az para alıyor. 18 saat ders alıyor geçim için. Halbuki yönetmeliğiniz bir idareciniz 6 saatten 12 saate kadar ders alabilir der. Fazla ders aldığı için ek ödeneği azdır, tazminatı azdır. O bakımdan idari işlerle tam mânası ile meşgul olamıyor.

Arkadaşlar eskiden müdür kolay kolay tayin edilemezdi, kademelerden geçirdi. Yönetmelikte öyle. Şimdi idarecilik mekanizmasına genç arkadaşlar idareci oluyor. Ama arkadaşımız bir haksızlığa temas etti. Kayseri Maarif Müdürlüğüne temas etti. En güzide meslektaşlarımızdan birisidir. Benim eğitim şefim olarak çalışmıştır. Ama tayinini şu yapmıştır dediler katiyen karışmamışımıdır.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil tekrar bağlanmanızı rica etsem. Bu disipline uyarak.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Bağlıyorum, İlköğretim müfettişlerinin yerli olmamasına dikkat edilmelidir. İlköğretim müfettişleri yerli olduğu için nizam karışmaktadır. Yerli olmayacak.

Diğer taraftan öğretmenlere konferans verilip tenvir edilmelidir. Eskiden böyle idi.

Müfettişlik mekanizması üzerinde hassasiyetle durmanız lâzım. Ben 26 senelik meslek hayatımda müfettişler gördüm. Gittikçe kalite düştü. Müfettişler bir yere girdiği vakit arkadaşlarım samimiyetle söylüyorum, gölgesi, ağırlığı, bilgisi itimat telkin ederdi. Bu olmuyor artık. Sonra öğretmenlik artık testiye kıran da getiren de bir olmamalı. Arkadaşlar samimiyetle söylüyorum. Tayinlerde şunda bunda siyasiler bunun dışına çıkmalı. Maarif Vekilini serbest bırakmalı. (Gürültüler).

Arkadaşlarım şimdi, tabii doğruyu söylemek acı geliyor. Politika ile bu meslek yürümez. Böyle hislerle politika yürümez. Eski politika adamlarının adı değiştirildi, siyaset adamı oldu. Politikacı olunca çıkarcılığa gitmeye başladı. (Gürültüler).

Şimdi, meseleleri politikacı gözü ile değil siyaset adamı gözü ile tetkik etmek lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil, bağlıyorum diyorsunuz tekrar başlıyorsunuz.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Bağlamıyorum..

BAŞKAN — Ben bitirdiniz diye seviniyor, duruyorum, ihtar etmekten üzüntü duyuyorum.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Sayın Başkan, sizin sevincinize payan yoktur daima sevinçli kalmanız için ben ayrılıyorum.

BAŞKAN — Çok teşekkür ederim.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Ben de zâtiâlinize teşekkür ederim. Bu tarafsızlığınızı, bu titizliğini her zaman göstermenizi de size tavsiye ederim. Hürmetlerimle. (Alkışlar).

BAŞKAN — Sağolun efendim. Gördünüz mü bir türlü çok tarafı olamıyoruz. Hep tek tarafı oluyoruz.

Muhterem arkadaşlar, Heyeti Umumiyenin almış olduğu bir karar var 10 dakika. Saat 11,10 geçiyor. Söz alan arkadaşların adedi. 10 dur bu arkadaşlar 10 ar dakika görüşmeler 100 dakika eder. Eğer bu arkadaşlarımız Sayın Dikeçliğil gibi konuşurlarsa ve sonunda da tarafsızlıktan bahseder inerler ise o zaman bu 300 dakika eder. 300 dakika beş saat eder. Bu kadar büyük bir müzakerenin sonunda da Sayın Bakan da en aşağı üç saat konuşacağı muhakkaktır. O bakımdan çok istirham ederim. Sayın üyelere üzüntü ile ihtar ediyorum 10 dakika sonunda eğer burada mikrofonu kesersem kusura bakmamalarını hasseten rica ederim. Buyurun Sayın Gündoğan. Size rasladığı için de üzüntülerimi ifade ederim.

Bir dakika Sayın Gündoğan kürsüye gelmeden bir dakikanızı rica ediyorum.

Bir önerge gelmiştir, önergede 7 üye kaydı var, sırada yedi değil on sayın üye vardır. Böyle tashih edebilir miyiz Sayın Köker?

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Evet efendim. BAŞKAN — Efendim bir takrir var. Okutuyorum.

Başkanlığa

Sırada buulnan 10 sayın üye ile Sayın Bakanın konuşmalarını teminen birleşimin 25 Şubat 1967 Cumartesi saat 10,00 talikini arz ve teklif ederim.

Ankara

Yiğit Köker

BAŞKAN — Takrir sahibinden rica edeceğim. Tatbikat makamından saat 10,00 da çoğunluk bulunmuyor, 11,00 olarak oya arz edeceğim. Bu şekilde tashih edermisiniz. Çünkü bugünkü tatbikatı gördük.

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Tabii başkanı, saat 11,00 olarak değiştiriyorum.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Takrir aleyhinde mi söz istiyorsunuz.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Başkanım Salı günü toplanılmasını istiyorum.

BAŞKAN — Salı günü zaten normal toplantı günümüzdür. Buyurun konuşacaksınız.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Başkanım vazgeçtim.

BAŞKAN — Takrir üzerinde söz isteyen yok takriri oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir. («İyi sayılmadı» sesleri) Tereddüt mü var efendim? («Yok» sesleri)

25 Şubat 1967 Cumartesi günü saat 11,00 de toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 23,15

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

38 NCI BİRLEŞİM

24 . 2 . 1967 Cuma

Saat : 10,30

I

- A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI
B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK
İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 6 arkadaşının, Millî Eğitim politikası ile ilgili bir genel görüşme açılması hususunda önergesi (8/15)

III

- ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ-
TIRILAN İŞLER

IV

- A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER
B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

- İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER
A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER
B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER
-

